

**Қазақстан Республикасы
Экология және табиғи ресурстар министрлігі
Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті**

**2025 - 2029 жылдарға арналған
«АҚЖАЙЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ТАБИҒИ РЕЗЕРВАТЫ»
республикалық мемлекеттік мекемесінің
БАСҚАРУ ЖОСПАРЫ**

Атырау қаласы 2025 ж.

**Қазақстан Республикасы
Экология және табиғи ресурстар министрлігі
Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті**

**ҚР ЭТРМ
Орман шаруашылығы және
жануарлар дүниесі комитетінің
бұйрығымен бекітілген
«16» маусым 2025 ж. №2703/149-нқ**

**2025 - 2029 жылдарға арналған
«АҚЖАЙЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ТАБИҒИ РЕЗЕРВАТЫ»
республикалық мемлекеттік мекемесінің
БАСҚАРУ ЖОСПАРЫ**

Атырау қаласы 2025 ж.

Орындаушылардың тізімі

«Ақжайық» МТР РММ директоры	А.М.Карабалиев
Директордың күзет жөніндегі орынбасары	А.У.Даулбаев
Заңгер	А.Д.Енсегенов
Бас маман – мамандар жөніндегі инспектор	А.К.Такесова
Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімінің басшысы – бас есепші	К.С.Умарғалиева
Табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің басшысы	С.М.Жаксилков
Ғылым және мониторинг бөлімінің басшысы	Н.Т.Махметова
Экологиялық ағарту және туризм бөлімі басшысының у.м.а.	А.Б.Таиров
Материалдық-техникалық қамту бөлімінің басшысы	Б.Г.Цой
Еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздік инженері	Н.Төлегенұлы
БҰҰДБ қолдауымен:	
БҰҰДБ жобасының сарапшысы	Е.Т.Дюсекеев
Басқару жоспарын дайындау жөніндегі ұлттық сарапшы	А.С. Табелинова

МАЗМҰНЫ

	1 БӨЛІМ. Ағымдағы ахуалды талдау	12
1.1	«Ақжайық» МТР РММ аумағының жалпы сипаттамасы	12
1.1.1	«Ақжайық» МТР РММ құрылу тарихы және заңды мәртебесі	12
1.1.2	«Ақжайық» МТР РММ құрылу мақсаты	13
1.1.3	«Ақжайық» МТР – ның орналасқан жері, ауданы және резерватқа кіру	13
1.1.4	«Ақжайық» МТР – ның физика-географиялық қысқаша сипаттамасы	14
1.1.5	«Ақжайық» МТР – ның биологиялық сипаттамасы	16
1.1.6	«Ақжайық» МТР – ның бірегей тарихи-мәдени нысандарының сипаттамасы	18
1.1.7	«Ақжайық» МТР – ның шекаралары және функционалдық аймақтарға бөлінуі	18
1.1.8	«Ақжайық» МТР – ның жерді пайдалану ерекшеліктері	18
1.2	Аймақтың әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктері	21
1.2.1	Аймақтың әлеуметтік-экономикалық жағдайы	22
1.2.2	Мүдделі тараптар және олардың «Ақжайық» МТР РММ-нің басқаруына қатысуы	23
1.2.3	«Ақжайық» МТР – ның табиғи ресурстарына байланысты жергілікті тұрғындар арасындағы бар және ықтимал қақтығыстар	25
	2 БӨЛІМ. ЖОСПАРЛАНҒАН БЕСЖЫЛДЫҚ КЕЗЕҢГЕ ЕРЕКШЕ ҚОРҒАЛАТЫН ТАБИҒИ АУМАҚТАРДЫҢ МІНДЕТТЕРІН НЕГІЗДЕУ	27
2.1	«Ақжайық» МТР – ның әкімшілік-экономикалық сипаттамаларына шолу, мәселені анықтау және мақсаттарды қою	27
2.1.1	Кадр ресурстарына шолу	27
2.1.2	«Ақжайық» МТР – ның инфрақұрылымы	32
2.1.3	«Ақжайық» МТР – ның материалдық-техникалық қамтамасыз етуілуі	33
2.1.4	Жоспарланған кезеңдегі «Ақжайық» МТР – ның әкімшілік-шаруашылық міндеттері	34
2.2	«Ақжайық» МТР – ның ағымдағы (негізгі) қызметінің сипаттамасы, мәселені анықтау және тапсырмаларды қою	35
2.2.1	Аумақты қорғау, өрт қауіпсіздігін, табиғи кешендер мен объектілерді сақтау мен қалпына келтіруді қамтамасыз ету жөніндегі «Ақжайық» МТР қызметінің сипаттамасы	35
2.2.2	Ғылыми - зерттеу жұмыстарын дамыту бойынша ЕҚТА қызметінің сипаттамасы және міндеттері Табиғи кешендер мен тарихи-мәдени мұра объектілерін сақтау мен қалпына келтіруді қамтамасыз ету	52
2.2.3	Экологиялық білім беру және мақсатты топтармен жұмыс жасаудағы ЕҚТА қызметі мен міндеттерінің сипаттамасы	65
2.2.4	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту бойынша ЕҚТА қызметі мен міндеттерінің сипаттамасы	71
2.3	Жоспарланған кезеңдегі «Ақжайық» МТР – ның басым құндылықтарын, қауіптерді анықтау және басым құндылықтарды басқару бойынша тапсырмаларды белгілеу	77
2.3.1	Жоспарлы кезеңге арналған ЕҚТА-ның басым құндылықтарын айқындау	77
2.3.2	ЕҚТА-ның жоспарланатын құндылықтарына басымдық берілетін жай-күйінің теріс өзгеру қаупі мен себептері	80
2.3.3	Ағымдағы және нысаналы көрсеткіші бар басым құндылықтар жай-күйінің индикаторлары	80
2.3.4	Жоспарланған бес жылдық кезеңге арналған ЕҚТА-ның басым құндылықтарын басқару жөніндегі міндеттер	82
	3 БӨЛІМ. ЖОСПАРЛЫ БАСҚАРУ КЕЗЕҢІНЕ АРНАЛҒАН ІС-	86

	ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ	
3.1	Басқару жоспарының іс-шаралары	86
3.1.1	Әкімшілік-шаруашылық міндеттерге арналған іс-шаралар мен бюджет	86
3.1.2	Ағымдағы (негізгі) міндеттерге арналған іс-шаралар және бюджет	87
3.1.3	«Ақжайық» МТР басым құндылықтарын басқару міндеттеріне арналған іс-шаралар мен бюджет	90
3.2	Бюджет	92
3.2.1	Жоспарланған бес жылдық кезеңге арналған бюджет	92
3.2.2	Шығыстардың ерекшеліктері бөлінісінде әрбір жоспарланған жылға арналған бюджет	96
3.2.3	Басқару жоспарының әр жылына арналған күнтізбелік жоспары бар жылдық бюджет	104
3.2.4	Басқару жоспарын іске асыру үшін қаржы ресурстарын жұмылдыру жоспары	115
	4 бөлім. ЕҚТА БАСҚАРУ ЖОСПАРЫН ІСКЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ	116
4.1	Басқару жоспарын іске асырудың жыл сайынғы мониторингі жоспары.	116
4.1.1	Мониторинг жоспары	116
4.1.2	Міндеттерге қол жеткізуді жыл сайынғы бағалау	118
4.1.3	Жыл сайынғы жұмылдыру мониторингі және қаржы ресурстарын игеру	121
	5-бөлім. ЕҚТА БАСҚАРУ ЖОСПАРЫН ІСКЕ АСЫРУ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ	125
5.1	Әкімшілік-шаруашылық міндеттерге қол жеткізуді бағалау	125
5.2	Ағымдағы(базалық) міндеттерге қол жеткізуді бағалау	126
5.3	Басым құндылықтар бойынша ЕҚТА міндеттеріне қол жеткізуді бағалау.	127
5.4	Қаржы ресурстарын тарту мен игеруді бағалау	130
5.4.1	Мемлекеттік бюджеттен ЕҚТА қаржыландыруды талдау	130
5.4.2	Бюджеттен тыс көздерден ЕҚТА қаржыландыруды талдау	130
5.4.3	Әр түрлі көздерден басқару жоспарын іске асыруға қаржы ресурстарын жұмылдыруды талдау	130
5.4.4	Гендерлік талдау	131
	Қосымша	134

Кестелер тізімі

Р/с №	Атауы
1-Кесте	ЕҚТА туралы қысқаша ақпарат
2-Кесте	«Ақжайық» МТР құру мен ұйымдастырудың қысқаша тарихы
3-Кесте	Орналасқан жері және қол жетімділігі
4-Кесте	Атырау гидрометеорология орталығының деректері бойынша «Ақжайық» МТР негізгі климаттық көрсеткіштері
5-Кесте	ЕҚТА-да және оның күзет аймағында орналасқан жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар, олардың табиғатты пайдалану жөніндегі міндеттемелері мен ауыртпалықтары туралы мәліметтер
6-Кесте	Мүдделі тарап
7-Кесте	Үйлестіру кеңесінің функциялары мен өкілеттіктері
8-Кесте	Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты Республикалық мемлекеттік мекемесінің құрылымы
9-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ штатты жасақтау бойынша қажеттіліктерді талдау
10-Кесте	Біліктілікті арттыру қажеттіліктерін талдау
11-Кесте	Орман орналастыру жобасы бойынша Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты Республикалық мемлекеттік мекемесінің құрылымы
12-Кесте	ЕҚТА инфрақұрылымын жақсарту немесе қолдау қажеттіліктерін талдау
13-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ материалдық-техникалық қамтамасыз ету
14-Кесте	Қаржылық қамтамасыз ету , ЕҚТА-ны қаржыландырудың ағымдағы көлемі
15-Кесте	Ағымдағы штат кестесі мен нормативтерге сәйкес «Ақжайық» МТР РММ – нің қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеуді қамтамасыз ету.
16-Кесте	Айналымдар тізбесі
17-Кесте	2018 жылдан 2023 жылға дейін «Ақжайық» МТР аумағында ҚР табиғатты қорғау заңнамасын бұзу туралы мәліметтер
18-Кесте	Резерват аумағын табиғи өрт қауіптілігі кластары бойынша бөлу.
19-Кесте	Өрт қауіпті маусым бойынша орташа метеорологиялық факторлар
20-Кесте	«Ақжайық» МТР аумағында пайда болу себептері бойынша орман өрттерін саралау
21-Кесте	«Ақжайық» МТР аумағында орындалатын өртке қарсы іс-шаралар
22-Кесте	«Ақжайық» МТР аумағында өртке қарсы іс-шаралардың түрлері мен көлемі
23-Кесте	Бір орман өрт сөндіру станциясына қызметкерлер саны
24-Кесте	2025-2029 жылдар аралығында автокөлік құралдарын, жабдықтарды (өндірістік-шаруашылық мүкәмнал) және күзет және өрт сөндіру қызметтерін сатып алуға арналған міндеттер
25-Кесте	Ғылыми қызметкерлердің өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілерін, сондай-ақ қоршаған орта компоненттерін мониторингілеу және зерделеу

	үшін негізгі міндеттері
26-Кесте	Экологиялық-ағарту қызметінің көрсеткіштері.
27-Кесте	Қойылған мақсаттарға қол жеткізу үшін экологиялық-ағарту және білім беру қызметінің негізгі міндеттері
28-Кесте	Туристік және рекреациялық қызмет көрсеткіштері.
29-Кесте	Резерват аумағында экологиялық туристік қызметті дамыту міндеті
30-Кесте	2025-2029 жылдарға арналған «Ақжайық» МТР басым құндылықтарының тізімі
31-Кесте	2025-2029 жылдарға арналған «Ақжайық» МТР ағымдағы және нысаналы көрсеткіштері бар басым құндылықтарының жай-күйінің индикаторлары.
32-Кесте	Жоспарлы кезеңге арналған табиғатты қорғау міндеттері және мәселелерді/кедергілерді анықтау.
33-Кесте	Резерваттың құзыреті шегінде Жайық өзенінің атырау экожүйелерін сақтау жөніндегі шараларды іске асыру
34-Кесте	2025 жылдан 2029 жылға дейінгі кезеңге арналған қаржыландыру
35-Кесте	Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2025 жылға арналған қаржыландыру
36-Кесте	Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2026 жылға арналған қаржыландыру
37-Кесте	Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2027 жылға арналған қаржыландыру
38-Кесте	Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2028 жылға арналған қаржыландыру
39-Кесте	Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2029 жылға арналған қаржыландыру
40-Кесте	БЖ іске асырудың бірінші жылына арналған қаржыландыру (2025)
41-Кесте	БЖ іске асырудың екінші жылына арналған қаржыландыру (2026)
42-Кесте	БЖ іске асырудың үшінші жылына арналған қаржыландыру (2027)
43-Кесте	БЖ іске асырудың төртінші жылына арналған қаржыландыру (2028)
44-Кесте	БЖ іске асырудың бесінші жылына арналған қаржыландыру (2029)
45-Кесте	Басқару жоспарын іске асыру үшін қаржы ресурстарын жұмылдыру жоспары.
46-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ есептілігі
47-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған басқару жоспарының міндеттеріне қол жеткізуді жыл сайынғы бағалау
48-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған басқару жоспарын іске асыру бойынша қаржы ресурстарын жұмылдыру мен игерудің жыл сайынғы мониторингі
49-Кесте	«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған басқару жоспарының міндеттеріне қол жеткізуді бағалау
50-Кесте	Ағымдағы (базалық) міндеттерге қол жеткізуді бағалау.

51-Кесте	Басым құндылықтар бойынша ЕҚТА міндеттеріне қол жеткізуді бағалау.
52-Кесте	Мемлекеттік бюджеттен ЕҚТА қаржыландыруды талдау
53-Кесте	Бюджеттен тыс көздерден ЕҚТА қаржыландыруды талдау
54-Кесте	Әр түрлі көздерден басқару жоспарын іске асыруға қаржы ресурстарын жұмылдыруды талдау

Қосымшалар тізімі

№	Атауы	№
Карта 1	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының картасы	1
Карта 2	2018-2019 жылдары жүргізілген Орман орналастыру жобасы бойынша «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының картасы	2
Карта 3	«Ақжайық» МТР аумағында орман телімдері мен айналымдарының орналасу карта-схемасы	3
Таблица 1	«Ақжайық» МТР аумағының географиялық координаттары	4
Карта 4	«Ақжайық» МТР аумағының жер иеленушілер картасы	5
Карта 5	Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзені атырауы экожүйесінің картасы	6
Карта 6	Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының биоалуантүрлілігін сақтауда маңызды экожүйелер картасы	7
Карта 7	Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының өсімдіктер жамылғысының картасы	8
Карта 8	Жайық өзені атырауының картасы	9
Карта 9	Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының топырақ жамылғысы картасы	10
Карта 10	Жайық өзенінің атырауында және Каспий теңізінің іргелес жағалауында негізгі өсімдік түрлерінің таралуы	11
Карта 11	Жайық өзенінің атырауында және Каспий теңізінің іргелес жағалауында сүтқоректілердің негізгі түрлерінің таралуы	12
Карта 12	Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзенінің атырауындағы құстардың жиналатын және қоректенетін аймақтарының орналасуы	13
Таблица 2	Қолданыстағы гидрологиялық бекеттердегі Жайық өзенінің су шығыны мен деңгейі	14
Таблица 3	Жайық өзенінің атырауы мен Каспий теңізінің іргелес жағалауының флорасының тізімі	15
Список 1	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты аумағындағы мониторингтік бақылау маршруттары	16
Таблица 4	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты аумағындағы балықтың түрлік құрамы	17
Карта-схема 13	Жайық өзенінің атырауында және Каспий теңізінің іргелес жағалауында тіркелген құс түрлерінің тізбесі	18
5-кесте	Жайық өзенінің атырауы мен Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы сүтқоректілердің түрлік құрамы	19
6-кесте	Негізгі құралдардың тізімі	20
Карта-схема 14	Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының жобалық аумағының мониторингтік маршруттары мен алаңдарында құстар мен сүтқоректілердің мониторингтік түрлерін орналастыру картасы	21
Карта-схема 15	"Ақжайық" резерватының аумағында орнито-және териофаунаны байқау бойынша мониторингтік маршруттар мен мониторингтік алаңдардың картасы	22
Карта-схема 16	Туристік маршруттардың сипаттамасы мен схемасы	23
7-кесте	ЕҚТА негізгі құндылықтарының жалпы тізімі	24

Қысқартулар тізімі

ЕҚТА	Ерекше қорғалатын табиғи аумақ
РММ	Республикалық мемлекеттік мекеме
ОШЖДК	Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті
МТР	Мемлекеттік табиғи резерват
ҒЗИ	Ғылыми-зерттеу институты
ҒТК	Ғылыми-техникалық кеңес
ӨСС	Өрт сөндіру станциясы
ҒЖН және ТЭН	Ғылыми-жаратылыстану және техникo-экономикалық негіздеме
БҰҰДБ	Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму Бағдарламасы
ЖОО	Жоғары оқу орны
ҚТА	Қазақстан туристік қауымдастығы
ҚР ӘҚБТК	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі
ҚР ҚК	Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі
МТҚ	Материалдық-техникалық қамтамасыз ету
РОБ	Ранцті орман бүріккіші

1- кесте

ЕҚТА туралы қысқаша ақпарат						
ЕҚТА-ның қысқаша атауы			«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты» Республикалық мемлекеттік мекемесі			
Ауданы, га			111 500 га			
Қаумалдар саны			1			
Орманшылықтар саны			0			
Штат саны			86			
Мекен-жайы, байланыс теелфоны			Атырау облысы, Атырау қаласы, Зейнолла Қабдолов даңғылы, 25 (7122)45-72-11			
ЕҚТА директорының аты-жөні, байланыс телефоны			Карабалиев Асхат Маратович 8 (701) 977 84 84			
Басқару жоспары жөнінде ақпарат						
Басқару жоспарын іске асыру кезеңі			2025 – 2029 жж.			
5 жылға арналған басқару жоспарын іске асырудың жалпы құны						
Басқару жоспарын іске асыруға бюджеттік өтінімнің жалпы сомасы						
БЖ қаржыландыру көзі	I жыл, мың. теңге	II жыл, мың. теңге	III жыл, мың. теңге	IV жыл, мың. теңге	V жыл, мың. теңге	Барлығы, мың. теңге
Мемлекеттік бюджет	593244,7	609804,5	508304,3	572186,7	511611,1	2795151,3
Бюджеттен тыс қаражат	51945,0	49090,5	14349,0	15999,5	28428,0	159812,0
БАРЛЫҒЫ	645189,7	658895,0	522653,3	588186,2	540039,10	2954963,3
Басқару жоспары мен оның процесінің қысқаша сипаттамасы						
Басқару Жоспарының мазмұнын қысқаша сипаттау (әзірлеу мақсаттары, мазмұны).						
Басқару жоспары «Ақжайық» МТР-ның бес жылдық кезеңге арналған негізгі міндеттері мен іс-шараларын айқындау, сондай-ақ барлық қойылған міндеттерді орындау үшін қажетті қаржы ресурстарын негіздеу мақсатында әзірленді. Басқару жоспарына сәйкес мекеменің барлық бөлімдерінің жылдық жұмыс жоспарлары әзірленетін болады. Басқару жоспары «Ақжайық» резерваты қызметінің негізгі бағыттарын айқындайды, барлық қауіп-қатерлер мен проблемаларды ескеруге және оларды шешу үшін нақты міндеттер қоюға мүмкіндік береді. Басқару жоспарына резерваттың негізгі физикалық-географиялық және әлеуметтік-экономикалық сипаттамаларының, мекеменің аумақты қорғау, өртке қарсы қауіпсіздік, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, экологиялық ағарту, экологиялық туризмді дамыту жөніндегі қызметінің қысқаша сипаттамасы кіреді. Басқару жоспарында ағымдағы сәтте мекеменің негізгі проблемалары анықталады, залалдар мен оларды шешу үшін іс-шаралар қойылады, сондай-ақ қаржы қаражатына қажеттілік егжей-тегжейлі есептеледі және негізделеді. Құжаттың сипаттамасы: БЖ бойынша құжат 200 парақты және қосымшалар 24 парақты қамтиды, берілетін көшірмелер саны - 2, құжатқа электрондық нұсқасы бар. БЖ-ны әзірлеу мен мәртебесін реттейтін нормативтік құжаттар: 1. 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 ЕҚТА Заңының 50-бабы. 2. «Табиғат қорғау ұйымын басқару жоспарын әзірлеу ережесі» ҚР ЭБЖМ-нің 2022 жылғы 04 қазандағы № 643 бұйрығы, Нұр-сұлтан қ. Әзірленген жұмыс тобының құрамы:						

БҰҰДБ қолдауымен «Ақжайық» МТР РММ барлық бөлімдерінің қызметкерлері.
БЖ әзірлеу кезінде пайдаланылатын ақпарат көздері мен деректерге шолу:
ЖҒН және ТЭН, орман орналастыру жобасы, ЕҚТА жылдық және тоқсандық есептері, Табиғат жылнамасы.

1 БӨЛІМ. АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙДЫ ТАЛДАУ

1.1 «Ақжайық» МТР РММ-нің жалпы сипаттамасы

1.1.1 «Ақжайық» МТР РММ-нің құрылу тарихы және заңды мәртебесі

«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты» Республикалық мемлекеттік мекемесі табиғи кешендер мен олармен байланысты табиғи және тарихи-мәдени объектілердің биологиялық әртүрлілігін қорғауға, сақтауға, қалпына келтіруге және қолдауға арналған, жер үсті және су экологиялық жүйелерін қамтитын табиғат қорғау және ғылыми мекеме мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақ. «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты халықаралық табиғатты қорғау одағының табиғи аумақтарының 6 санатына сәйкес келеді.

«Ақжайық мемлекеттік табиғи резерваты» мемлекеттік мекемесі ҚР Үкіметінің 2009 жылғы 6 ақпандағы №119 Қаулысымен құрылды.

«Ақжайық» МТР құру мен ұйымдастырудың қысқаша тарихы

2-кесте

Уақыты	Ескертпе
1974 ж. наурыз	Гурьев облыстық атқару комитетінің «Орал өзенінің атырауында мемлекеттік өсімін молайту аңшылық шаруашылығын ұйымдастыру туралы» №124 шешімімен «Золотенок». Ауданы 5,0 мың га Жайық өзенінің атырауы аңшылық қаумалы деп жарияланды
1980 ж. қыркүйек	Гурьев облыстық атқару комитетінің №338 шешімімен, "Золотенок" мемлекеттік аңшылық шаруашылығы ауданы 20 мың гектарға дейін кеңейтілді.
1987 ж. қаңтар	Аңшылық шаруашылығы Орман шаруашылығы өндірістік бірлестіктің басқармасына берілді
1990 ж. қаңтар	Аңшылық шаруашылығы «Атырау орманы» мемлекеттік кәсіпорнына берілді
2003 ж. тамыз	Атырау облысы әкімінің №181 қаулысымен Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мемлекеттік мекемесіне бекітілген
2004	ВБУ ЖЭҚ/БҰҰДБ құру WetlandProject-басым жаһандық маңызы бар сулы-батпақты жерлерді кешенді сақтау қоныс аударатын құстардың тіршілік ету ортасы ретінде-үш аумақта демонстрация жөніндегі жобаның үш аумағының бірі ретінде «Золотенок» белгіленді
2004 ж. шілде	«Кешенді сақтау қоныс аударатын құстардың тіршілік ету ортасы ретінде жаһандық маңызы бар сулы-батпақты жерлер-үш жобалық аумақта көрсету»БҰҰДБ/ЖЭҚ жобасы жұмыс істей бастады
2006 ж. тамыз	«Ақжайық» МТР құру үшін жаратылыстану-ғылыми негіздеме бекітілді
2007 ж. қыркүйек	«Ақжайық» МТР құру үшін жерді резервтеу жүргізілді
2008 ж. мамыр	Жерге орналастыру жобасын әзірлеу аяқталды
2008 ж. мамыр	ТЭН әзірлеу аяқталды
2008 ж. мамыр	«Ақжайық» МТР-ын қаржыландыру үшін бюджеттік өтінімнің жобасы дайындалды
2009 ж. ақпан	«Ақжайық» Мемлекеттік табиғи резерваты» мемлекеттік мекемесін құрудың кейбір мәселелері туралы» ҚР Үкіметінің № 119 Қаулысы қабылданды

2015 ж. наурыз	«Жаңа Жер» мемлекеттік табиғи қамалын 45 000 га. «Ақжайық» МТР РММ –не беру туралы 13.03.2015 жылы № 71 бұйрық шықты.
----------------	---

1.1.2 «Ақжайық» МТР РММ құрылу мақсаты

Резерват салыстырмалы түрде тұрақты гидрологиялық режиммен, бірегей гидрофлорамен және гидрофаунамен сипатталатын тарихи қалыптасқан сулы-батпақты кешенді сақтау мақсатында құрылды. Аумақ Батыс-Сібір-Каспий және Сібір-Шығыс-Африка бағытындағы құстардың негізгі көші-қон жолдарында орналасқан және Қазақстандағы ұя салатын сулы-батпақты және су маңындағы құстардың ең ірі мекені, олардың жаппай түлеу орындары және жыл сайынғы маусымдық көші-қон кезеңінде орнитофаунаның жүздеген мың өкілдерінің маңызды аялдамасы болып табылады.

Каспий теңізінің Қазақстандық секторында оған іргелес жағалауы мен теңіз акваториясы бар Жайық өзенінің атырауы жаһандық маңызы бар сулы-батпақты жерлер болып табылады. 2007 жылы 18 мамыр Жайық өзенінің атырауы мен Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы Жабайы жануарлардың қоныс аударатын түрлерін сақтау жөніндегі Бонн Конвенциясына енді.

Осы аумақты басқарудың тиімділігін арттыру, оның ішінде Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің атырауында қорғау шараларын күшейту үшін шұғыл шаралар қабылданды, нәтижесінде «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты құрылды.

2014 жылғы 12 маусымда Йонкопинг қаласында (Швеция) өткен ЮНЕСКО-ның МАБ бағдарламасының Халықаралық үйлестіру комитетінің 26-шы сессиясының шешімімен «Ақжайық» резерваты «Адам және биосфера» бағдарламасы бойынша ЮНЕСКО мұрасының биосфералық резерваты» ретінде халықаралық мәртебеге ие болды.

Негізгі міндеттері:

- 1) биологиялық және ландшафттық әртүрлілікті, табиғи экологиялық жүйелерді сақтау және қалпына келтіру;
- 2) мемлекеттік табиғи резерватты қорғау режимін қамтамасыз ету;
- 3) табиғи ресурстарды пайдаланудың экологиялық-экономикалық қағидасы негізінде аумақтың тұрақты әлеуметтік-экономикалық дамуын қолдау;
- 4) аумақты қорғау және тұрақты дамыту, сондай-ақ экологиялық ағарту және тәрбиелеу мақсатында зерттеулер мен мониторинг жүргізу;
- 5) мемлекеттік табиғи резерват аумағын және оның қорғау аймағын экологиялық-ағарту, ғылыми, рекреациялық, туристік және шектеулі шаруашылық мақсаттарда пайдалануды реттеу.

1.1.3 «Ақжайық» МТР РММ – нің орналасқан жері, ауданы және резерватқа кіру

Резерват Атырау облысының Махамбет ауданында және Атырау қаласының жерлерінде орналасқан. Резерваттың әкімшілік ғимараты Атырау қаласында орналасқан.

Атырау қаласынан Дамба ауылына дейін-асфальт төселген жергілікті маңызы бар жол. Дамба ауылынан резерват аумағының шекарасына дейін және одан әрі «Приморский» каналына дейін-10 км (2012 жылдан бастап асфальт төселген). Резерваттың күзет аймағында тек далалық қара жолдар бар, жалпыға ортақ пайдаланылатын жолдар жоқ.

Резерваттың жалпы ауданы 111,5 мың га құрайды, оның ішінде қорықтық аймақ (ядро аймағы) 36 мың 77 га, аралық аймақ (буфер аймағы) - 75 мың 423 га.

2011 жылғы 08 сәуірдегі Атырау облысы әкімінің қаулысымен 29 мың 346 га. қорғау аймағы берілді. Резерваттың жалпы ауданы қорғау аймағын қоса алғанда – 140,8 мың га. құрайды.

Резерват аумағы екі кластерлік учаскеге бөлінеді, оң және сол жақ Жайық өзені атырауы. Ұйытқы аймағы (ядро) сол жақта 8056 га, ал оң жақ учаскеде 28021 га. аралық аймақ (буфер) сол жақта 45849 га, ал оң жақ учаскеде 29574 га. қорғау аймағы сол жақта 10196 га, ал оң жақ учаскеде 19150 га. Сол жақ кластерлік учаскенің қорғау аймағын қоспағандағы жалпы ауданы 53905 гга, ал оң жақ учаске 57595 га.

«Ақжайық» МТР ЕҚТА беру туралы» 13.03.2015 жылғы № 71 бұйрыққа сәйкес күзетті қамтамасыз ету мақсатында резерватқа 2 табиғи қаумал бекітілген: «Новинский» (Құрманғазы ауданы) - 45 000 га; және «Жалтыркөл» - 19 000 га (Батыс Қазақстан облысы).

Алайда, ҚР ЭГТРМ Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің 11.08.2022 жылғы № 27-5/282-НК бұйрығымен «Жалтыркөл» мемлекеттік табиғи қаумалы Бөкейорда мемлекеттік табиғи қаумалына бегітілді.

1-2 ҚОСЫМША

Орналасқан жері және қолжетімділігі

3-кесте

Елі	Қазақстан Республикасы
Облысы	Атырау облысы
Аймақ (ауданы)	Атырау қаласы және Махамбет ауданы
Нысанның атауы	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты» Республикалық мемлекетті мекемесі
Нысанның жер көлемі (га)	111 500 га
Нысан ұсынылған	Сулы-батпақты алқап
Нысанның орналасқан жері мен байланыс	Дирекция: Атырау облысы, Атырау қаласы, Зейнолла Қабдолов даңғылы, 25. Байланыс: (7122) 45-72-11, Email: gpr_akzhaiyk@mail.ru
Қол жеткізу	Дирекциядан резерват аумағына дейінгі қашықтық-25 км. Резерваттан елді мекендерге дейінгі қашықтық: Атырау қаласына дейін-10 км;

1.1.4 «Ақжайық» МТР РММ-нің физика-географиялық қысқаша сипаттамасы

Климат.

Резерват аумағы күрт континенталды және құрғақ климат аймағында орналасқан. Аймақ жылудың көптігімен және ашық құрғақ ауа-райының басым болуымен сипатталады. Қаңтардың орташа температурасы-ең суық ай -5,7° С жалпы, облыстың қысы орташа суық. Алайда, кейбір суық қыста аяз -18,6° С (абсолютті минимум) жетеді. Жаздың көп бөлігінде ыстық. Барлық жерде шілденің орташа температурасы (ең ыстық ай) 28,3° С-тан төмен емес. Кейбір жылдары ауа температурасы 41-46° С – ға дейін көтеріледі.

Орташа тәуліктік ауа температурасы 0° С жоғары кезеңнің ұзақтығы 241 күн.

Жауын-шашынның жылдық орташа мөлшері 207 мм-ден аспайды.

Жауын-шашынның максималды мөлшері жылдың жылы мезгілінде 93 мм құрайды.

Қарастырылып отырған аумақта желдің үлкен энергетикалық қоры бар. Қатты жел мен дауыл тән. Аумақтың көп бөлігінде желдің орташа жылдық жылдамдығы 4-5 м-с құрайды. Облыстың солтүстік бөлігінде жыл бойы барлық сегіз негізгі бағыттың желдері бірдей байқалады.

Каспий теңізінің әсері өте шектеулі. Бұл жағалау жолағында ғана байқалады және ауа ылғалдылығының аздап жоғарылауымен, қыс айларында температураның жоғарылауымен, жаз айларында температураның төмендеуімен, жылдық және тәуліктік

температура амплитудасының төмендеуімен көрінеді. Гидрометеорологиялық режимнің басты ерекшелігі Шығыс және оңтүстік-шығыс толқуларының басым болуы, айдау-айдау құбылыстарының болуы.

**Атырау гидрометеорология орталығының деректері бойынша «Ақжайық» МТР
негізгі климаттық көрсеткіштері**

4-кесте

Көрсеткіштер	Деректер
Жылдық орташа температура	+13,1° С
Шілденің орташа температурасы	+28,3°С
Қаңтардың орташа температурасы	-5,7°С
Абсолютті максимум	+41,5°С
Абсолютті минимум	-18,6 °С
Температураның қосындысы 10 ° С жоғары	5053°С
Орташа тәуліктік 0°с жоғары жылу кезеңінің ұзақтығы	241 күн
Жауын-шашынның жылдық орташа мөлшері	207 мм
Жылы кезеңдегі күн сәулесінің ұзақтығы (сәуір-қазан)	2245 сағат

Жер бедері.

Резерват аумағы Каспий жағалауының – 27м (қазіргі теңіз деңгейінен) солтүстік жағы – 20м төмен жерінде орналасқан. Каспий теңізінің жағалауы оның орналасқан жер деңгейі теңіз суына байланысты қалыптасқан. Деңгейдің негізі геологиялық жалпы құрылымға жатады. Резерват жерінің деңгейі тегіс, кейбір жер деңгейі аздап көтеріңкі болып келеді.

Резерват расположен в южной части Прикаспийской впадины на отрицательных абсолютных отметках поверхности от –27 м (современный фоновый уровень моря) до – 20 м на его севере. Рельеф Прикаспийской низменности в пределах резервата сформирован в основном деятельностью моря. Основные черты рельефа связаны с общим геологическим строением территории. Площадь резервата характеризуется равнинным рельефом, слабой расчлененностью поверхности и малыми относительными превышениями. Жер бедерінің келесі түрлері ерекшеленеді: теңіз аккумулятивті жазығы, аллювиалды-дельта жазығы және фрагментті денудациялық жазық.

Геология.

Аумақтың геологиялық құрылымында іргетас пен платформалық шөгінді жамылғы ерекшеленеді. Іргетастың негізгі жыныстары (пермьден неогенге дейін) теңізден де, континенттік шыққан платформалық фациялармен құралған. Олар 7-8 км тереңдікте жатыр. Олардың ішіндегі ең көне-Пермь жүйесінің шөгінділері (Кунгур қабаты) құмды-сазды және карбонатты ашық түсті құмтастар мен қиыршық тастардан тұрады. Юра жүйесінің жыныстары екі қалыңдыққа айқын бөлінеді: төменгі негізінен терригендік және жоғарғы теңіз. Төменгі Юра үшін орташа және ұсақ түйіршікті құмдар, құмтастар және слюда қара сұр саздар жиі кездеседі, ал жоғарғы Юра сұр және қоңыр саздардың ауысуымен сипатталады, көбінесе жұқа қабатты және күйдірілген.

Топырағы

Резерват аумағының топырағы тұзданудың жоғары деңгейімен және карбонаттылығымен ерекшеленеді. Топырақтың жалпы қасиеттері-қарашірік горизонт қуаты аз, күл қоректену элементтері аз, сіңіру қабілеті аз. Теңіз шөгінділерінде қалдық

тұздардың көп мөлшері бар. Бұл тұздар геохимиялық өзгерістер мен көші-қон нәтижесінде топырақтың тұз қорын үнемі толықтырады. Сонымен қатар, топырақтағы тұздардың жеткізушісі, әсіресе жағалау белдеуінде және таяз шығанақтар мен Каспий сулары болып табылады.

Гидрология.

Резерваттың аумағы қорғнау аймағы Атырау қ. маңындағы Жайық өзенінен шығатын Перетаска арнасынан басталады, арнаның ұзындығы – 14 км, орташа тереңдігі – 1,0 – 1,5 м, ені-10-15 м, кей жерлерде қамыс өсіп кеткен, су тасқыны мен толқын кезінде теңізге қосылады. Курилкино кентіндегі негізгі арнадан 7 км төмен, Бұхарка каналы басталады, ұзындығы – 12 км, орташа тереңдігі 0,3-тен 1,0 м-ге дейін, ені 8 -10 м, қамыс өсіп, су тасқыны кезінде ағынды болады. Жаңа Талап кентінің маңында 5 км төмен, ұзындығы 9 км, ені 5 – 10 м, орташа тереңдігі 0,5 – 1,5 м, қамыспен қопсытылуы үлкен Зарослый каналынан Золотой – өзегі бөлінеді..

Дамбы ауылының төмен жағынан сол жақ Золотой өзегі сегіз ерікке бөлінеді, оң жақ өзек он ерікке бөлінеді, олар теңізбен шектеседі. Яицкий өзегі екі ерікке Оң жақ және Сол жақ Яицкий болып бөлінеді Оң жақ Яицкий Широкая және Тар арналарға бөлінеді. . ҚОСЫМША 3.

Резерват аумағына іргелес Каспий теңізінің барлық акваториясы тұздылығының 0-ден 2% - ға дейінгі градациясы бар тұзсыздандырылған аймақ болып табылады. Орал ағынының өзгеруі және Каспий аймағындағы жалпы ылғалдылық Дельта табиғатына үлкен әсер етеді. Минералдану дәрежесі бойынша Жайық атырауы Тұщы су қоймасы болып табылады.

1.1.5 «Ақжайық» МТР РММ – нің биологиялық сипаттамасы

Өсімдіктер әлемі

Резерват аумағы 2 метр тереңдікке дейінгі теңіздің іргелес жағалау акваториясын және табиғи гидрологиялық жағдайдағы понтикалық дала аймағындағы таяз көлдер жүйесі мен Атырау арнасын қамтитын сулы-батпақты жерлердің бірегей үлгісі болып табылады.

Флора түгендеу нәтижесінде «Ақжайық» резерваты аумағында 56 тұқымдасқа, 141 түрге жататын жоғары сатыдағы өсімдіктердің 227 түрі кездеседі. Олардың ішінде 1 жалаңаштұқымды, 2 папоротниктекес және 224 жабықтұқымды түр бар. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына барлық өсімдіктердің арасынан 2 түр ғана (Шренка қызғалдағы, Қазақстан шылымы) енгізілген. Ботаникалық ғылыми-зерттеу 16 индикатор түр бойынша жүзеге асырылады. ҚОСЫМША 6, 8, 11, 15

Жануарлар әлемі

Макрозообентос

Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің атырауының макрозообентосы 6 топтың 67 түрі мен формасымен ұсынылған, олардың ішінде гидрозои – 1, губкалар -1, құрттар-11, шаян тәрізділер-30, моллюскалар-5, жәндіктердің личинкалары-19. Макрозообентостың әртүрлілігінің негізін жоғары шаян тәрізділер құрайды: амфиподтар-22, кумовтар-8.

Омыртқалы жануарлар

Резерват аумағын су және жер үсті омыртқалы жануарлардың 5 класының өкілдері мекендейді, оның ішінде: балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілер. Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің атырауы аумағының жануарлар дүниесінің биоәртүрлілігін сақтау үшін экожүйелердің маңыздылығының картасы ҚОСЫМША 7.

Балықтар

Резерват аумағында «БШҒЗО»ЖШС-нің 2023 жылғы деректеріне сәйкес балықтың 27 түрі тұрақты тіркеледі. Каспий теңізі үшін 17 отбасына жататын балықтар мен дөңгелек ауыздылардың 126 түрі анықталды. ҚОСЫМША 17

Қосмекенділер мен бауырымен жорғалаушылар

Жайық өзенінің атырауындағы және Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы қосмекенділер 2 түрмен ұсынылған-жасыл бақа (*Bufo viridis*) және көл бақасы (*Rana ridibunda*). Жасыл бақа салыстырмалы түрде сирек кездеседі, тіршілік ету ортасының барлық түрлерінде аз мөлшерде кездеседі.

Бауырымен жорғалаушылар 20 түрден тұрады (Қазақстанның герпетофаунасының жалпы құрамының 40,8%). 2 түрі ҚР Қызыл кітабына енгізілген. Олардың ішінде геккондардың 3 түрі бар: каспий (*Tenuidactylus caspius*) және сұр (*T. Russowi*), қытырлақ геккон (*Alsophilax pipiens*); дөңгелек бастардың 3 түрі - такыр (*Phrynocephalus helioscopus*); және құлақ (*Ph. Mystaceus*), сондай-ақ дөңгелек басы (*Ph. guttatus*).

Құстар

Резерваттың орнитофаунасы өте бай және қызықты. Жайық өзенінің атырауында және оған іргелес теңіз жағалауында құстардың 292 түрі тіркелген. IUCN тізіміне және ҚР Қызыл кітабына құстардың 36 түрі енгізілген. Көші-қон кезеңіндегі құстардың жалпы саны, сарапшылардың бағалауы бойынша, 3 миллионға жетеді.

Жайық өзенінің атырауы және Каспий теңізінің іргелес акваториясы су және су маңындағы құстардың сирек кездесетін түрлерінің көп болуын қамтамасыз етеді. Олардың бір бөлігі осы аумақта көбейеді – бұйра бірқазан (*Pelicanus crispus*; VU), кішкене суқұзғын (*Phalacrocorax pygmaeus*), египет құтаны (*Bubulcus ibis*), кішкене аққұтан (*Egretta garzetta*), сұңқылдақ аққу (*Cygnus cygnus*), сары құтан (*Ardeolaraloides*), көкмаңдай (*Porphyrio porphyrio*), черноголовый қылаң қарабас шағала ұшып өту кезінде: жалбағай (*Platalea leucorodia*), ақбас үйрек (*Oxyura leucocephala*), дуадақ (*Otis tarda*), джек немесе дрофа-красотка, безгелдек (*Otis tetrax*), шикылдақ қаз (*Anser erythropus*; VU), қызылжемсаулы қарашақаз (*Branta ruficollis*; VU), ақ тырна (*Grus leucogeranus*). Халықаралық маңызы бар сулы-батпақты алқаптар құрамына кірмейтін қоршаған дала бірқатар сирек кездесетін түрлердің болуын қамтамасыз етеді, олардың кейбіреулері ерекше қорғалатын сулы-батпақты алқаптардың аумағын және оның буферлік аймағын пайдаланады: дала қыраны (*Aquila rapax*), журавль-красавка (*Anthropoides virgo*), дрофа-красотка (*Chlamidotis undulate*), безгелдек (*Otis tetrax*) сұр бозторғай (*Calandrella rufescens*). ҚОСЫМША 13, 18. **(Құстардың жиналу және қоректену орындарын орналастыру, Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің атырауы аумағында тіркелген құстар түрлерінің тізбесі)**

Сүтқоректілер

Резерват териофаунасы сүтқоректілердің 48 түрінен тұрады, олардың 3 түрі Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілген, 7 отрядқа жататын, бұл Қазақстанның барлық сүтқоректілер фаунасының 25% - дан астамын құрайды. Бұл аумақтың жаһандық ауқымдағы бірегейлігін растайды. Олардың ішінде кеміргіштер отрядының өкілдері - 21 түрі (топтың барлық түрлерінің 43,75%), жыртқыштар - 12 түрі (25,0%) және жарқанаттар – 8 түрі (16,8%). Мұнда басқа отрядтардың өкілдері аз: жәндіктер, қоянтәрізділер және тұяқтылар - әрқайсысы 2 түрден (4,1%) ескекаяқтылар – 1 түрден (2,1%). ҚОСЫМША 12, 19, 22. **(Сүтқоректілердің негізгі түрлерінің таралуы, Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің атырауы аумағындағы сүтқоректілердің түрлік құрамы, "Ақжайық"резерваты аумағында орнито-және териофаунаны байқау бойынша мониторингтік маршруттар мен мониторингтік алаңдардың картасы)**

1.1.6 «Ақжайық» МТР РММ – нің бірегей тарихи-мәдени нысандарының сипаттамасы.

Резерват аумағында тарихи-мәдени мұра объектілері жоқ.

1.1.7. «Ақжайық» МТР РММ-ның шекаралары және функционалдық аймақтарға бөлінуі

Резерват аумағы келесідей аймақтарға бөлінеді:

1) қорық режимі аймағы (бұдан әрі - ұйытқы аймақ) - генетикалық ресурстарды, биологиялық саналуандықты, экологиялық жүйелер мен ландшафтарды ұзақ мерзім сақтауға арналған осы мақсаттарға қол жеткізу үшін жеткілікті көлемі бар ұйытқы аймақ;

2) аралық аймақ - экологиялық бағдар ұстанған шаруашылық қызметті жүргізу және биологиялық ресурстарды тұрақты молықтыру үшін пайдаланылатын аумақ учаскесі. ҚОСЫМША 2,3 (*«Ақжайық» МТР РММ картасы, Орманорналастыру жобасы бойынша 2018-2019 жж. «Ақжайық» МТР орман учаскелері мен орман айналымдарының орналасу карта-схемасы*)

Резерваттың шекара маңындағы аумағын қорғауды қамтамасыз ету үшін Атырау облысы әкімінің 2011 жылғы 8 сәуірдегі №108 Қаулысымен аумағы 29,346 мың га құрайтын «күзет аймағы» бөлінді. Резерват ұйытқы аймағының құрғақ бөлігі Жайық өзенімен екі бөлек учаскеге бөлінген. Ұйытқы аймағының сол жағалау бөлігі Атырау қаласының әкімшілік шекараларында орналасқан. Солтүстік шекара Жайық өзенінің жағасынан (Пешной бекетінің оңтүстігі) Құрманғазы өндірістік кооперативі (ӨК) жерлерінің шекарасымен қиылысқанша шығысқа қарай құрғақ жермен өтеді. Одан әрі оңтүстік-шығысқа қарай Құрманғазы ӨК шекарасымен теңіз жағалауына дейін. Теңіз суларының бойымен оңтүстікке қарай, Пешной түбегіне, солтүстік-батысқа қарай Жайық өзенінің жағасына дейін. Одан әрі – солтүстік-шығысқа қарай негізгі өзен арнасынан үш-бес км қашықтықта сол жағалау бойымен (Пешной бақылау пунктіне дейін). Ұйытқы аймағының оң жағалау бөлігі Атырау облысы Махамбет ауданы жерлерінің әкімшілік шекараларында орналасқан. Резерваттың буферлік аймағы ұйытқы аймағының сол және оң жағалауларының айналасында қалыптасады. Жер бөлу жобасы бойынша учаскеде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер орналасқан. Құрамына "Аманат Арал" ЖШС, "Еркін қала" ӨК және "Рақуша" ӨК жерлері кіретін Атырау қаласының әкімшілік шекараларындағы буферлік аймақтың аумағы Орал өзенінің оң жағалауында орналасқан. Махамбет ауданының әкімшілік шекараларындағы резерваттың аралық аймағы ұйытқы аймағының оң жағалауының айналасында қалыптасады.

1.1.8 «Ақжайық» МТР РММ – нің жерді пайдалану ерекшеліктері

Резерват аумағы Каспий теңізінің іргелес жағалауы бар Жайық өзенінің екі жағындағы екі кластерлік учаскеде орналасқан және жағалауларға қалың су маңындағы өсімдіктермен (қамыс, қоға) және Каспий теңізінің солтүстік-шығыс бөлігінің іргелес жағалауымен екі метр тереңдікке дейін өсіп кеткен Дельта арналары жүйесімен сипатталатын сулы-батпақты ойпат болып табылады. Резерват құру кезінде алынатын жер санаты келесідей болды: Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер - 17522 га, су қорындағы жерлер - 57216 га, ауыл шаруашылығы мақсатындағы басқа жерлер - 8629 га, қордағы жерлер - 28133 га. көрсетілген жерлер ҚР Үкіметінің 06.02.2009 ж. №119 қаулысымен Ерекше қорғалатын табиғи аумақтағы жерлер санатына ауыстырылды.

2015 жылғы 13 наурызда «Ақжайық» МТР РММ ге «ЕҚТА-ны аумаққа беру туралы» № 71 бұйрыққа сәйкес «Новинский» мемлекеттік табиғи (зоологиялық) каумалы (Атырау облысы Құрманғазы ауданы) резерватқа 45 000 га бекітілді;

Резерват аумағы мемлекет меншігінде, жерлер жалға беру құқығынсыз мерзімсіз пайдалануға берілген және табиғи ресурстарды пайдалану үшін пайдаланыла алмайды. Мемлекеттік табиғи-қорық қорының жер учаскелері мен оларда орналасқан объектілері жекешелендіруге жатпайды ("ЕҚТА туралы" Заңның 23-бабы 4-тарауы).

Осылайша, тек буферлік аймақта аумақты шектеулі экономикалық пайдалануға рұқсат етіледі, мысалы, жайылымдар мен шабындықтар үшін, бірақ тек резерват әкімшілігінің рұқсатымен және бақылауымен.

ҚР ЕҚТА туралы Заңына сәйкес табиғат қорғау мекемелеріне жер учаскелері тұрақты жер пайдалану құқығымен беріледі.

Мемлекеттік табиғи резерваттың қорық режимі аймағында, Табиғат жылнамасын жүргізуді қоса алғанда, табиғи ортаның жай-күйіне ғылыми зерттеулер мен мониторинг жүргізіледі, экологиялық-ағартушылық мақсатында іс-шаралар жүзеге асырылады.

Мемлекеттік табиғи резерваттың қорық режимі аймағында кез келген шаруашылық қызметке және аумақты рекреациялық мақсатта пайдалануға тыйым салынады және осы Заңның 40-бабының 1-тармағында белгіленген мемлекеттік табиғи қорық режимінің түріне сәйкес келетін қорықтық күзет режимі белгіленеді.

Мемлекеттік табиғи резерваттың аралық аймағында шектелетін, реттелетін және ұйытқы аймағының экологиялық жүйелеріне теріс әсер етпейтін мынадай әртүрлі қызмет нысандары жүзеге асырылуы мүмкін:

1) ғылыми зерттеулер және мамандар оқыту және даярлау орталықтарын ұйымдастыру;

2) қоршаған орта мониторингі және экологиялық жүйелердің өзгеруін бақылау;

3) орман шаруашылығы қызметі, өртке қарсы іс-шаралар және орман алаптарын қорғау;

4) ұйытқы аймағының биологиялық саналуандығын ұзақ мерзім сақтауды және оның зақымданбауын және тұтастай алғанда мемлекеттік табиғи резерваттың экологиялық жүйелерінің тұрақтылығын қамтамасыз ету шеңберінде дәстүрлі жер пайдалану;

5) биологиялық және ландшафтық саналуандықты, табиғи экологиялық жүйелерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды кеңінен жүргізу;

6) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға жеке тұлғалардың кіру тәртібімен белгіленген, рекреациялық жүктемеге сәйкес бақыланатын және реттелетін туризм, рекреациялық пайдалану;

7) минералды сулар мен шипалы ресурстарды пайдалану;

8) экологиялық ағартушылық, оқыту бағдарламаларын жүргізу, көрсету учаскелерін және экологиялық тұрғыдан алғанда жанашырлықпен табиғат пайдалану менеджментін ұйымдастыру;

9) әуесқойлық (спорттық) балық аулау;

10) мелиорациялық аулау;

11) ғылыми-зерттеулік аулау;

12) өсімін молайту мақсатында аулау;

12-1) балық өсіру;

13) көшпелі және стационарлық омарталар пайдаланыла отырып, бал ара шаруашылығы.

2. Мемлекеттік табиғи резерваттың аралық аймағында ұйытқы аймағының экологиялық жүйесінің жай-күйіне теріс әсер етуі мүмкін қызметке, атап айтқанда:

1) жаңа елді мекендер құруға;

2) өнеркәсіп объектілерін орналастыруға және пайдалануға;

3) өндірістік объектілер салуға және пайдалануға;

4) геологиялық-барлау жұмыстарын жүргізуге және пайдалы қазбаларды игеруге;

5) басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесуге;

- б) өсімдіктер мен жануарлардың жаңа түрлерін жерсіндіруге;
- 7) ұйытқы аймақ пен аралық аймақ аумағының гидрологиялық режимін өзгертетін іс-әрекеттерге;
- 8) ұйытқы аймақтың экологиялық жүйесіне әсер етуі мүмкін өзге де қызметке тыйым салынады.

Мемлекеттік табиғи резерваттардың қорғау аймақтарында табиғат пайдалану мен шаруашылық қызметтің ҚР ЕҚТА Заңның 48-бабында белгіленген түрлеріне рұқсат етіледі, тыйым салынады немесе шектеу қойылады.

48-бап. Мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің қорғау аймақтарының режимі

1. Мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің қорғау аймақтарында:

- 1) мемлекеттік ұлттық табиғи парктің экологиялық жүйелеріне зиянды әсер ететін объектілер орналастыруға, жобалауға, салуға және пайдалануға, жаңа технологияларды енгізуге;
- 2) ластаушы заттар мен сарқынды суларды атмосфераға шығару және ашық су көздері мен рельефке төгуге;
- 3) осы Заңның 84-2-бабының 2-тармағында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, пайдалы қазбаларды барлау мен өндіруге;
- 4) аң аулауға;
- 5) радиоактивті материалдар мен өнеркәсіптік қалдықтарды көмуге;
- 6) мемлекеттік ұлттық табиғи парктің экологиялық жүйелерінің гидрологиялық режимін өзгертуі мүмкін қызметке (бөгеттер, дамбалар, гидротехникалық құрылыстар және табиғи су ағынын тоқтатуға немесе азайтуға душар ететін басқа да объектілер салуға);
- 7) жабайы жануарлар мен жабайы өсетін өсімдіктердің бөтен түрлерін интродукциялауға;
- 8) мемлекеттік ұлттық табиғи парктің экологиялық жүйелеріне зиянды әсер етуі мүмкін басқа да қызметке тыйым салынады.

2. Мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің қорғау аймақтарының аумағында ұлттық парктің экологиялық жүйелерінің жай-күйіне теріс әсер етпейтін шаруашылық қызметтің мынадай әртүрлі нысандары жүзеге асырылуы мүмкін:

- 1) орман шаруашылығы қызметі;
- 2) мал жаю мен шөп шабуды қоса алғанда, дәстүрлі жер пайдалану, сондай-ақ биологиялық әртүрлілікті ұзақ мерзімді сақтау мен оның беріктігін қамтамасыз ету шеңберіндегі өзге де қызмет;
- 3) туристік және рекреациялық қызмет;
- 4) минералды суларды, бальнеологиялық және климаттық ресурстарды пайдалану;
- 5) кәсіпшілік және әуесқойлық (спорттық) балық аулау, сондай-ақ балық өсіру;
- 6) орман және дала өрттерін сөндіру бойынша жердегі және авиациялық жұмыстарды жүргізу;
- 7) бүлінген жерді қалпына келтіру;
- 8) орман және өзге де өсімдіктер қауымдастықтарын қалпына келтіру;
- 9) жабайы жануарлардың мекендеу ортасы мен санын қалпына келтіру;
- 10) жер учаскелерін туристер болатын жерлерді жайластыру, өсімдіктер мен жануарлардың эндемиялық, сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін қолдан көбейтуге, өсіруге, өндіруге арналған питомниктер орналастыру, сондай-ақ мемлекеттік ұлттық табиғи парк жұмыскерлерінің тұруына арналған қызметтік үй-жайлар (кордондар) салу, оларға қызметтік жер телімдерін беру үшін пайдалану.

3. Мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің қорғау аймақтарында осы баптың 2-тармағында көрсетілген қызмет түрлерін жүзеге асыру кезінде өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілерінің мекендеу ортасын және көбею жағдайларын, жануарлардың өріс аудару жолдары мен шоғырлану орындарын сақтау жөніндегі іс-

шаралар көзделуге және жүзеге асырылуға, жабайы жануарлардың мекендеу ортасы ретінде ерекше құнды болып есептелетін учаскелердің, сондай-ақ мемлекеттік табиғи-қорық қорының өзге де объектілердің дербестігі қамтамасыз етілуге тиіс.

4. Мемлекеттік ұлттық табиғи парктің қорғау аймағында жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың шаруашылық қызметін шектеулер осы Заңға сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының шешімдерімен белгіленеді.

ЕҚТА-да және оның күзет аймағында орналасқан жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар, олардың табиғатты пайдалану жөніндегі міндеттемелері мен ауыртпалықтары туралы мәліметтер

5-кесте

№	Жеке немесе заңды тұлғаның атауы	Ауданы га	Жер санаты	Ауыртпалық және міндеттемелер
1	2	3	4	5
Махамбет ауданы				
1	ЖШС «Первомайский»	1420	Ауыл шаруашылығы жерлері	Күзет аймағына арналған Жер жер пайдаланушылар мен меншік иелерінен алынбай орнатылды
2	Босалқы жерлер	12664	-*-	-*-
	жиынтығы	14084		
Атырау қаласы				
1	ПК «Амангелды»	1702	-*-	-*-
2	ПК «Аманат Арал»	696	-*-	-*-
3	ПК «Еркін -кала»	4370	-*-	-*-
4	ПК «Қурмангазы»	160	-*-	-*-
5	ПК «Қызыл-Балық»	802	-*-	-*-
6	ПК «Джамбул»	6985	-*-	-*-
7	ПК «Алғабас»	547	-*-	-*-
	жиынтығы	15262		
	Барлығы:	29346		

1.2. Аймақтың әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктері.

Атырау облысы Каспий теңізінің байлығымен қатар мұнай мен газдың, бораттың, калий және натрий тұздарының ірі қорларына ие. Атырау облысы өнеркәсіптік өңір болып табылады, өңір экономикасының негізін мұнай-газ секторы құрайды. Сонымен қатар, отын-энергетика, өңдеу, агроөнеркәсіп, құрылыс материалдарын өндіру және балық өнеркәсібі маңызды.

2024 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша Атырау облысының халық саны 708,6 мың адамды құрады, оның ішінде 390,6 мың адам (55,1%) – қалалық, 317,9 мың адам (44,9%) – ауыл тұрғындары. В объеме промышленной продукции области его доля составляет 88 %.

Осыған байланысты проблемалар бар:

1)облыста тұщы су көздерінің тапшылығы. Мал басының 50%-дан астамға қысқаруы, сондай-ақ ауыл шаруашылығы саласымен айналысатын субъектілер санының азаю қаупі бар;

2) Жайық және Қиғаш өзендерінің сулылығын арттыру және гидрологиялық режимін жақсарту; ауыз су мәселесі өткір түр: Жайық өзенінің таяздануы, сүзгі станцияларының тозуы және су тапшылығы; жер асты көздерінің сарқылуы;

1.2.1. Өңірдің әлеуметтік-экономикалық жағдайлары.

Демография

2024 жылғы 1 тамыздағы жағдай бойынша Атырау облысының халық саны 708,6 мың адамды құрады, оның ішінде 390,6 мың адам (55,1%) – қалалық, 317,9 мың адам (44,9%) – ауыл тұрғындары.

2024 жылғы қаңтар-шілдеде халықтың табиғи өсімі 6865 адамды құрады (өткен жылдың тиісті кезеңінде – 7425 адам).

2024 жылғы қаңтар-шілдеде туылғандар саны 8990 адамды құрады (2023 жылғы қаңтар-шілдеге қарағанда 4,6%-ға аз), қайтыс болғандар саны 2125 адамды құрады (2023 жылғы қаңтар-шілдеге қарағанда 6,6% - ға көп).

Жұмыспен қамту

2024 жылдың II тоқсанында жұмыссыздар саны 17777 адамды құрады. Жұмыссыздық деңгейі жұмыс күшінің 4,9% құрады. Жұмыспен қамту органдарында жұмыссыз ретінде тіркелген адамдардың саны 2024 жылғы I қыркүйектегі жағдай бойынша 19046 адамды немесе жұмыс күшінің 5,3% - құрады.

Қызметкерлерге есептелген орташа айлық атаулы жалақы (кәсіпкерлік қызметпен айналысатын шағын кәсіпорындарсыз) 2024 жылғы II тоқсанда 594426 теңгені құрады, 2023 жылғы II тоқсанға қарай 3,7% - құрады. Нақты жалақы индексі 2024 жылдың II тоқсанында 95,4% құрады.

Бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа номиналды ақшалай табыстары 2024 жылғы I тоқсанда 362866 теңгені құрады, бұл 2023 жылғы I тоқсанмен салыстырғанда 1,8% - ға төмен, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 10,5% - ға төмендеді.

Халықтың табысы

2024 жылғы қаңтар-тамызда өнеркәсіп өндірісінің көлемі қолданыстағы бағамен 7045117 млн. теңгені құрады, бұл 2023 жылғы қаңтар-тамызға қарағанда 0,8% - ға аз.

Тау-кен өндіру өнеркәсібінде өндіріс көлемі 1,1% - ға төмендеген, сумен жабдықтауда, қалдықтарды жинауда, өңдеуде және жоюда, ластануды жою жөніндегі қызметте - 2,3% - ға, өңдеу өнеркәсібінде-1,1% - ға, электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтауда-12,2% - ға өсті.

2024 жылғы қаңтар-тамызда ауыл шаруашылығы өнімінің (көрсетілетін қызметтерінің) жалпы шығарылымының көлемі 52984,7 млн.теңгені немесе 2023 жылғы қаңтар-тамызға қарай 102,7% - құрады.

2024 жылғы қаңтар-тамызда жүк айналымының көлемі 30473,5 млн.ткм (коммерциялық тасымалдаумен айналысатын дара кәсіпкерлердің жүк айналымының көлемін бағалауды ескере отырып) немесе 2023 жылғы қаңтар-тамызға қарай 103,3% - құрады.

Жолаушылар айналымының көлемі - 3508,4 млн.пкм немесе 2023 жылғы қаңтар-тамызға 110,1%.

Құрылыс жұмыстарының (қызметтерінің) көлемі 480731 млн.теңгені немесе 2023 жылғы қаңтар-тамызға қарай 65,2% -құрады.

2024 жылғы қаңтар-тамызда пайдалануға берілген тұрғын үйдің жалпы ауданы 13,5% - ға ұлғайып, 416,6 мың шаршы метрді құрады. Бұл ретте пайдалануға берілген жеке тұрғын үйлердің жалпы ауданы 5,8% – ға (298,8 мың шаршы метр) ұлғайды.

2024 жылғы қаңтар-тамызда негізгі капиталға салынған инвестициялар көлемі 1303082 млн. теңгені немесе 2023 жылғы қаңтар-тамызға 70,6% құрады.

2024 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша тіркелген заңды тұлғалардың саны 14591 бірлікті құрады және өткен жылдың тиісті күнімен салыстырғанда 0,3% - ға өсті, оның ішінде 100 адамнан кем жұмыскерлер саны бар 14200 бірлік. Жұмыс істеп тұрған заңды тұлғалардың саны 10747 бірлікті құрады, олардың ішінде 10356 бірлік – шағын кәсіпорындар. Облыста тіркелген шағын және орта кәсіпкерлік кәсіпорындарының (заңды тұлғалардың) саны 12534 бірлікті құрады және өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 0,3% - ға өсті.

Атырау қаласындағы өмір сүру деңгейі мен тұтыну қоржынының құны жоғары резерваттағы төмен жалақы ЕҚТА штатының жинақталуына теріс әсер етеді, жас мамандар жоғары ақы төленетін бос жұмыс орындарын іздейді.

Көлік-коммуникация жүйесі

Сыртқы байланыстар теміржол, автомобиль, әуе, су, сондай-ақ құбыр көлігімен қамтамасыз етіледі.

Атырау қаласы мен қала маңы аймағының шекарасындағы теміржол көлігі «Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамының магистральдық теміржол жолдарымен және станцияларымен, сондай-ақ жалғастырушы және кірме жолдармен ұсынылған.

Әуе көлігі. Қазіргі уақытта бүкіл Атырау облысында бір әуежай жұмыс істейді – «Атырау халықаралық әуежайы» акционерлік қоғамы. Жасанды ұшу-қону жолағы үлкен және өте ауыр жүкті ұшақтарды қабылдауға арналған.

Құбыр көлігі. Жоба шекарасындағы қолданыстағы құбыр көлігі магистральдық жерасты мұнай құбырларымен және мұнай айдау станцияларымен, сондай-ақ газ құбырларымен және компрессорлық станциялармен ұсынылған.

Автомобиль көлігі. Атырау қаласына ортақ желідегі: халықаралық, республикалық, облыстық және аудандық маңызы бар бірқатар автомобиль жолдары іргелес орналасқан. Көше-жол желісі. Қаланың барлық көше-жол желісі жіктелуі бойынша магистральдық жолдарға, жалпықалалық және аудандық қозғалыстың магистральдық көшелеріне, жергілікті маңызы бар көшелер мен жолдарға бөлінеді.

Аймақ үшін "Ақжайық" резерватының әлеуметтік-экономикалық маңызы.

«Ақжайық» МТР РММ әлеуметтік-экономикалық әлеуеті осы аумақтың экономикалық және әлеуметтік даму міндеттерін шешу қабілетін білдіреді және оған мыналар кіреді: табиғи-ресурстық әлеует, ғылыми-техникалық әлеует, ақпараттық әлеует және еңбек ресурстарының әлеуеті, олардың әрқайсысы белгілі бір көрсеткіштер жүйесінің көмегімен анықталады.

Резерват еңбекке қабілетті халыққа білімі мен бейімділігіне сәйкес жұмыс ұсынады. Бүгінгі таңда қызметкерлер саны 99 адамды құрайды.

«Ақжайық» резерватының экологиялық-ағартушылық және табиғатты қорғау қызметі, әсіресе, өскелең ұрпақ арасында экологиялық тәрбиені сіңіре отырып, халыққа әсер етеді. Атырау қаласының оқу және білім беру мекемелері резерват өткізетін экологиялық іс-шараларға белсенді қатысады. Резерваттың табиғи әлеуеті экологиялық туризмді дамытуға кейбір мүмкіндіктер береді, өйткені оның биоәртүрлілігі, бірегейлігі және ландшафттардың тартымдылығы жоғары.

1.2.2. Мүдделі тараптар және олардың ерекше қорғалатын аумақтарды басқаруына қатысуы

Резерват Атырау қаласының атқарушы билігімен, БАҚ-пен, ғылыми мекемелермен, білім беру мекемелерімен және т. б. өзара тығыз байланыста.

Мүдделі тарап

6-кесте

Мүдделі тарап	Қатысу мазмұны
ҚР Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті (бұдан әрі – ҚР ЭЖТРМ ОШЖЖДК)	Жалпы басшылықты жүзеге асырады, қолданыстағы заңнамаға және ҚР Үкіметінің нормативтік құжаттарына сәйкес қажетті іс-шараларды өткізілуін қамтамасыз етеді.
Атырау облыстық орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі аумақтық инспекциясы ҚР ЭЖТРМ ОШЖЖДК	Мемлекеттік табиғи резерваттың қорғалатын аумақта қорық режимінің сақталуына және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ЕҚТА жүзеге асыратын іс-шаралардың барлық кешенінің орындалуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады.
Үйлестіру кеңесі	Туризмді дамыту және бес жылдық кезеңге арналған МТР басқару жоспары бойынша мәселелерді қарастыру (6-кестеге сәйкес)
Жоғары оқу орындары	Өскелең ұрпақты дайындаудың тиімді нысаны мақсатында. Шартқа сәйкес практикалық жұмыстар
Құқық қорғау органдары: Атырау қаласының прокуратурасы және полиция бөлімі	Бірлескен табиғатты қорғау іс-шараларын өткізу. Рейдтер, акциялар.
БАҚ «Экологический курьер», «Атамекен»	Резерваттың қызметі және табиғатты қорғау тақырыбы бойынша мақалалар жазу және жариялау
Қазақстан Республикасындағы БҰҰДБ	Оқыту семинарларын ұйымдастыру және өткізу
"Атырау облысы "Жас Ұлан" бірыңғай балалар-жасөспірімдер ұйымы " қоғамдық бірлестігі	Табиғатты қорғау және экологиялық ағарту іс-шараларын бірлесіп ұйымдастыру
«Атырау облысы Білім беру басқармасының Атырау қаласы білім бөлімінің «Абай атындағы Атырау қаласының оқушылар орталығы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны	Табиғатты қорғау және экологиялық ағарту іс-шараларын бірлесіп ұйымдастыру
ҚР ЭЖТРМ ОШЖЖДК "Ботаника және фитоинтродукция институты" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны	Ғылыми-техникалық бағдарлама "Жасыл даму контекстіндегі Батыс Қазақстан өңірінің табиғи-шаруашылық және әлеуметтік-экономикалық жүйелерін тұрақты дамыту: кешенді талдау, тұжырымдама, болжамды бағалау және сценарийлер"
"Гидробиология және экология Институтты" мекемесі	Сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген балық түрлерінің, Каспий итбалықтарының және басқа да су ағзаларының жай-күйі бойынша зерттеулер жүргізу.
"Казэкопроект" ЖШС	Камелов А.Қ. б.ғ.к. «Бұйра бірқазанның биологиясы,

	саны, маусымдық көші-қоны және Ақжайық табиғи резерватының биосфералық алатын орнын бағалау» тақырыбының жетекшісі. кеңес беру және есептерді өңдеу.
ҚР Мұнай-газ саласының кәсіпорындары	Қаржылық қолдау көрсету

Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватын дамыту, орман ресурстарын сақтау және басқару жүйесін жетілдіру, биоәртүрлілікті, жер ресурстарын сақтау, жергілікті халықтың әл-ауқатын қамтамасыз ету мақсатында халықты ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды жоспарлау және басқару барысына тартуды қамтамасыз етеді, мемлекеттік табиғи резерваттың ерекше қорғалатын табиғи аумақтарын дамыту жөніндегі үйлестіру кеңесінің құрамы мен лауазымы бұйрықпен бекітілді. Үйлестіру кеңесі биосфералық аумақта ынтымақтастыққа жалпы басшылықты жүзеге асырады, отырыс тоқсанына кемінде бір рет өткізіледі.

Үйлестіру кеңесінің негізгі мақсаттары:

- 1) Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда (бұдан әрі – ЕҚТА) туризм мен рекреацияны дамыту мәселелері бойынша шешімдер қабылдау кезінде Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің қарамағындағы табиғат қорғау мекемелері (бұдан әрі – табиғат қорғау мекемелері) қызметінің ашықтығын қамтамасыз ету;
- 2) «Ақжайық» МТР РММ табиғат қорғау мекемелерін басқару тиімділігін арттыру болып табылады.

Үйлестіру кеңесінің функциялары мен өкілеттіктері

7-кесте

Үйлестіру кеңесінің функциялары	ЕҚТА-да туризм мен рекреацияны дамыту мәселелері бойынша халықпен өзара іс-қимыл жүргізу;
	ЕҚТА-да туризм мен рекреацияны дамыту саласындағы табиғат қорғау мекемелері қызметін жетілдіру бойынша ұсыныстар мен ұсынымдар дайындау;
	бұқаралық ақпарат құралдары және (немесе) интернет-ресурстар арқылы жылына кемінде екі рет үйлестіру кеңесінің қызметі туралы халықты хабардар ету.
Үйлестіру кеңесінің мүшелері:	үйлестіру кеңесі отырыстарында күн тәртібіндегі мәселелерді талқылау кезінде тең құқыққа ие болуға;
	үйлестіру кеңесі төрағасына үйлестіру кеңесі қызметінің мәселелері бойынша жүгінуге;
	үйлестіру кеңесіне келіп түсетін ақпаратты белгіленген тәртіппен пайдалануға;
	мүшесі болып табылатын үйлестіру кеңесі отырыстарының жұмысына, сондай-ақ үйлестіру кеңесі өткізетін өзге іс-шараларға жеке басы қатысуға құқылы.

1.2.3. «Ақжайық» МТР – ның табиғи ресурстарына байланысты жергілікті тұрғындар арасындағы бар және ықтимал қақтығыстар

Қазіргі уақытта келесі қақтығыстар бар:

- резерваттың ауылдық округтерге іргелес аумақтарында мал жаю;

- резерват аумағында заңсыз балық аулау (көктемгі және күзгі балық аулау маусымында, балық аулау кооперативтері балық аулауға лицензия берген кезде);
- өртеу;
- браконьерлік.

Аталған мәселелердің шешімі инспекторлардың резерват аумағын көрсетілген кезеңде патрульдеуін күшейту, сондай-ақ жергілікті халыққа қатысты заңнаманы қолдану болып табылады.

2 БӨЛІМ. ЖОСПАРЛАНҒАН БЕСЖЫЛДЫҚ КЕЗЕҢГЕ ЕРЕКШЕ ҚОРҒАЛАТЫН ТАБИҒИ АУМАҚТАРДЫҢ МІНДЕТТЕРІН НЕГІЗДЕУ

2.1. «Ақжайық» МТР–ның әкімшілік-экономикалық сипаттамаларына шолу, мәселені анықтау және мақсаттарды қою

2.1.1. Кадр ресурстарына шолу

Резерваттың штаттық құрылымы (мекеменің 2024 жылғы штат құрылымына сәйкес) 86 адам санында бекітілген. Әкімшілік – басқару персоналы – 7 бірлік, табиғи кешендерді қорғау және өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі – 58 бірлік, ғылым және мониторинг бөлімі – 8 бірлік, экологиялық ағарту және туризм бөлімі – 5 бірлік, Қаржы және ұйымдастыру жұмысы бөлімі-3 бірлік, материалдық – техникалық бөлім-5 бірлік.

Жоғары және орта арнаулы білімі бар резерват қызметкерлерінің негізгі мамандығы – құқықтану және экология. 86 бірліктен тұратын резерватта – бос орындар – 3. Резерватта жоғары білімі бар – 64 адам, орта білімі – 18 адам. Мемлекеттік инспекторлар (54 адам) резерват қызметкерлерінің негізгі санын құрайды, мемлекеттік инспекторлар арасында кадрлардың өтімділігі байқалмайды.

Резерватты ережені және ҚР заңнамалық актілерін басшылыққа алатын директор басқарады. Директор бас мемлекеттік инспектор болып саналады.

Резерватты қорғау режимін сақтауды мемлекеттік инспекторлық қызмет қамтамасыз етеді, оның құрамына: директор, директордың орынбасарлары, табиғи кешендерді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің басшысы, экологиялық ағарту және туризм бөлімінің басшысы, ғылым және мониторинг бөлімінің басшысы, бөлім мамандары, аңтанушы, ЕҚТА инспекторлары (резерваттың мемлекеттік инспекторлары) кіреді.

Резерваттың қолданыстағы ұйымдық құрылымы келесі негізгі функцияларды ескеруі керек:

- 1) биологиялық әртүрлілікті және табиғи кешендерді қорғау;
- 2) ғылыми зерттеулер және мониторинг;
- 3) туризм, экологиялық ағарту;
- 4) шектеулі шаруашылық қызметі;

Жоғарыда аталған функцияларды орындауды бөлімдер жүзеге асырады:

- табиғи кешендерді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану
- экотуризм, экологиялық ағарту;
- ғылым және мониторинг
- қаржы және ұйымдастыру жұмыс
- құқықтық және кадрлық жұмыс

Штаттан бөлек тұрақты негізде мамандандырылған құрылым құрылды (штаттан тыс жұмысшылар). Бұл резерватты өртке қарсы қорғау, өрттің алдын алу және сөндіру бойынша жүктелген міндеттердің барынша сапалы орындалуын қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты республикалық мемлекеттік мекемесінің ҚҰРЫЛЫМЫ

8-кесте

Басшылық	7
Директор-бас мемлекеттік инспектор	1
Директордың күзет жөніндегі орынбасары-бас мемлекеттік инспектордың орынбасары	1
Директордың ғылым жөніндегі орынбасары-бас мемлекеттік инспектордың орынбасары	1
Бас маман – мамандар жөніндегі инспектор	1
Бас маман – заңгер	1

Бас маман – еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздік инженері	1
Хатшы – іс жүргізуші	1
Табиғи кешендерді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі	58
Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1
Бас маман – Күзет инженері – мемлекеттік инспектор	1
Бас маман – Өсімін молайту инженер – мемлекеттік инспектор	1
Бас маман – Аңтанушы – мемлекеттік инспектор	1
Орман шебері-мемлекеттік инспектор	2
Орманшы-мемлекеттік инспектор	2
Мемлекеттік инспектор	50
Ғылым және мониторинг бөлімі	8
Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер – орнитолог мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер – териолог мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер-ихтиолог мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер – ботаник мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер – гидробиолог мемлекеттік инспектор	1
Ғылыми қызметкер – фенолог мемлекеттік инспектор	1
Лаборант (гидрохимик)	1
Туризм және ағарту бөлімі	5
Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1
Бас маман – Экологиялық ағарту мемлекеттік инспектор	1
Бас маман – Рекреация және туризм маманы мемлекеттік инспектор	1
Жұртшылықпен байланыс маманы – мемлекеттік инспектор	1
Экскурсовод маманы – мемлекеттік инспектор	1
Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімі	3
Бөлім басшысы – бас есепші	1
Экономист	1
Бухгалтер	1
Материалдық-техникалық қамту бөлімі	5
Бөлім басшысы – инженер-механик	1
Электрик	1
Мемлекеттік сатып алу бойынша бас маман	1
Қойма меңгерушісі	1
Жабдықтау жөніндегі инженері	1
Барлығы	86

Оқыту

Инспекторлық құрамның жүйелі даярлығы мен кәсіби біліктілігін арттырудың болмауы кәсіби инспекторлық жұмыс деңгейін төмендетеді, бұл өз кезегінде табиғат қорғау заңнамасын сақтауда қолда бар мүмкіндіктерді толық іске асыруға мүмкіндік бермейді.

Жоба шеңберінде резерваттың әкімшілік ғимаратында инспекторлық құрамды оқытудың арнайы курстарын ұйымдастыруды және өткізуді жалғастыру қажет. Ол үшін республиканың ғылыми-зерттеу институттарының ғылыми қызметкерлерін,

сондай-ақ жоспар бойынша резерватта жұмыс істейтін БҰҰДБ, АСБК сарапшыларын, сондай-ақ ғылыми бөлімнің тәжірибелі қызметкерлерін шақыру қажет.

Ғылым және экологиялық мониторинг бөлімінің мамандары ғылыми материалды неғұрлым заманауи және толық жинау, өңдеу және ұсыну үшін ГАЖ бағдарламаларында жұмыс істеу бойынша оқытуды қажет етеді. Бұдан басқа, ЕҚТА экожүйелерінің экологиялық мониторингі мәселелері бойынша біліктілікті арттыру курстарына, басқа ЕҚТА-мен тәжірибе алмасуға, ғылыми-практикалық конференциялар мен семинарларға, орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті ұйымдастыратын біліктілікті арттыру курстарына және т. б. қатысу қажеттілігі туындады.

«Ақжайық» МТР РММ штатты жасақтау бойынша қажеттіліктерді талдау

9-кесте

Ағымдағы жұмыс орындары	кадрлардың жетіспеушілігінің себебі	Ұсынылған шешімдер
Экономист Жабдықтау жөніндегі инженері Күзет инженері	Жалақының төмендігі, тиісті білімі мен жұмыс тәжірибесі бар мамандардың жетіспеушілігі	Еңбек жағдайлары үшін үстемеақыларды қайта қарау, сондай-ақ ынталандырушы үстемеақыларды қосу

Штаттық біліктілікті арттыру қажеттіліктерін талдау

10-кесте

Ағымдағы дағдылар мен білімдегі кемшіліктер	Осы дағдылар мен білімді талап ететін басқару жоспары тапсырмалары	Ұсынылған шешімдер (қосымша оқытудың нақты курстарының тізімі, тестілеу және т.б.)
Инспекторлық құрамды оқыту		
Құқық бұзушылықтарды анықтау тактикасы және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құжаттаманы ресімдеу тәртібі	аумақты қорғау	«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, молықтыру және табиғатты пайдалануды реттеу бөлімі қызметкерлерінің семинарын өткізу
ҚР ӨҚБТК 21-тарауы. «Қоршаған ортаны қорғау саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар, табиғи ресурстарды пайдалану»	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының аумағын қорғау	«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің қызметкерлерімен құқықтық жұмыстар бойынша семинар өткізу
ҚР ҚК 13-Тарауы. «Экологиялық қылмыстық құқық бұзушылықтар»	«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының аумағын қорғау	«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану, туризм және экологиялық ағарту, ғылым бөлімінің қызметкерлерімен семинар өткізу
Көгалдандыруда орман патологиялық сараптамасын жүргізу және құжаттаманы		«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің

ресімдеу тәртібі		қызметкерлерімен семинар өткізу
Даладағы алғашқы медициналық көмек, табиғи ортада күн көру, орман өрттерін сөндіру кезіндегі қауіпсіздік. Практикалық сабақтар.		«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің қызметкерлері мен еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздік инженерімен семинар өткізу
Жабайы жануарлар мен құстарды есепке алу методикасы	есеп-санақ жүргізу, Табиғат шежіресін толтыру	«Ақжайық» МТР РММ базасында табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің қызметкерлері мен ғылыми қызметкерлерімен семинар өткізу
ЕҚТА-да орман шаруашылығы қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары	резерват қызметкерлерін оқыту (Дирекция, ЕҚТА мемлекеттік инспекторлары) - жыл сайын 10 адам	басқа ұйымдармен семинар өткізу және ұйымдастыру, сондай-ақ Қазақстанның басқа ЕҚТА-да тәжірибе алмасу
«Ақжайық» МТР РММ басқа бөлімдерінің қызметкерлерін оқыту		
ГАЗ технологиясы	ҒЗЖ тақырыптары бойынша алынған деректерді өңдеу	БҰҰДБ/ АСБК арнайы курстары немесе шақырылған сарапшылары
Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау	«Ақжайық» МТР РММ әкімшілік-шаруашылық қызметі	Филиалдарда еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі инженердің және жауапты тұлғалардың еңбекті қорғау және техника қауіпсіздігі қағидалары бойынша сабақтар, нұсқаулықтар өткізуі. Үш жылда бір рет кадрлардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын ұйымдарда еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды қамтамасыз ету үшін басшылар мен жауапты тұлғаларды оқытуды жүргізу
Өрт-техникалық минимум шамасында өрт қауіпсіздігі	«Ақжайық» МТР РММ әкімшілік-шаруашылық қызметі	Филиалдарда еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі инженердің және жауапты тұлғалардың еңбекті қорғау және техника қауіпсіздігі қағидалары бойынша сабақтар, нұсқаулықтар өткізуі. Үш жылда бір рет кадрлардың біліктілігін арттыруды жүзеге асыратын ұйымдарда еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды қамтамасыз ету үшін басшылар мен жауапты тұлғаларды оқытуды жүргізу
Электр қондырғыларын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасы	«Ақжайық» МТР РММ әкімшілік-шаруашылық қызметі	Арнайы ұйымдарда жыл сайынғы оқытуды ұйымдастыру

Бес жыл ішінде орман орналастыру жобасына сәйкес штаттық құрылым анықталады деп жоспарлануда

**Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің " Ақжайық " мемлекеттік табиғи резерваты" республикалық мемлекеттік мекемесінің
ҚҰРЫЛЫМЫ**

11-кесте

	Ағымдағы құрылымы	Орман жобасы	Қажеттілік
Басшылық	65	8	66
Директор-бас мемлекеттік инспектор	1	1	1
Директордың күзет жөніндегі орынбасары-бас мемлекеттік инспектордың орынбасары	1	1	1
Директордың ғылым жөніндегі орынбасары-бас мемлекеттік инспектордың орынбасары	1	1	1
Бас маман – мамандар жөніндегі инспектор	1	1	1
Бас маман – заңгер	1	1	1
Бас маман – еңбекті қорғау және техникалық қауіпсіздік инженері	1	1	1
Инженер-эколог	0	1	1
Хатшы – іс жүргізуші	1	1	1
Табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі		67	
Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1	1	1
Бас маман – Күзет инженері – мемлекеттік инспектор	1	1	1
Бас маман – Өсімін молайту инженері – мемлекеттік инспектор	1	1	1
Бас маман – табиғатты пайдалану инженері – мемлекеттік инспектор	0	1	0
Бас маман – Аңтанушы – мемлекеттік инспектор	1	1	1
Орман шебері-мемлекеттік инспектор	2	12	2
Орманшы-мемлекеттік инспектор	2	2	2
Мемлекеттік инспектор	50	50	50

Ғылым және мониторинг бөлімі	8	12	12
Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1	1	1
Ғылыми қызметкер – орнитолог мемлекеттік инспектор	1	1	2
Ғылыми қызметкер – териолог мемлекеттік инспектор	1	1	2
Ғылыми қызметкер – ихтиолог мемлекеттік инспектор	1	1	1
Ғылыми қызметкер – ботаник мемлекеттік инспектор	1	1	1
Ғылыми қызметкер – гидробиолог мемлекеттік инспектор	1	3	1
Ғылыми қызметкер – фенолог мемлекеттік инспектор	1	1	1
Ғылыми қызметкер - энтомолог	0	1	1
Ғылыми қызметкер - химик	0	1	1
Лаборант (гидрохимик)	1	1	1
Туризм және ағарту бөлімі	5	8	7

Бөлім басшысы – аға мемлекеттік инспектор	1	1	1
Бас маман – Экологиялық ағарту мемлекеттік инспектор	1	1	1
Бас маман – Рекреация және туризм маманы мемлекеттік инспектор	1	1	1
Жұртшылықпен байланыс маманы – мемлекеттік инспектор	1	1	1
Экскурсовод маманы – мемлекеттік инспектор	1	2	2
Тарихшы	0	1	0
Аудармашы	0	1	1
Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімі	2	3	3
Бөлім басшысы – бас есепші	1	1	1
Экономист	0	1	1
Бухгалтер	1	1	1
Материалдық-техникалық қамту бөлімі	6	14	12
Бөлім басшысы – инженер-механик	1	1	1
Электрик	0	1	1
Мемлекеттік сатып алу бойынша бас маман	1	1	1
Қойма меңгерушісі	1	1	1
Машиналарды жөндеу жөніндегі слесарь	0	1	1
Жүргізуші	3	5	3
Тракторист	0	2	3
Дәнекерлеуші	0	1	1
ЖЖМ операторы	0	1	0
ӨСС-1 штаты	0	9	18
ӨСС басшысы	0	1	2
Радиооператор	0	1	2
Тракторист-машинист	0	1	2
Өрт сөндіру көлігінің жүргізушісі	0	1	2
Өрт сөндіру машиналарын, жабдықтар мен аппаратураларды жөндеу жөніндегі слесарь	0	1	2
Орман өрт сөндірушісі	0	4	8
Барлығы	86	121	115

2.1.2. «Ақжайық» МТР-ның инфрақұрылымы

Резерват салыстырмалы түрде тұрақты гидрологиялық режиммен, бірегей гидрофлорамен және гидрофаунамен сипатталатын тарихи қалыптасқан сулы-батпақты кешенді сақтау мақсатында құрылды. Бұл міндеттерді орындауға мықты, жақсы дайындалған қауіпсіздік жүйесін құруды қамтиды.

Қазіргі уақытта мекеменің меншігінде 2 қабатты әкімшілік ғимараты мен көлікжайы (гаражы) бар. Әкімшілік ғимарат жақсы жағдайда, жөндеуді қажет етпейді. Көлікжай (гараж) аздап жөндеуді қажет етеді.

Резерват аумағында 3 стационарлық инспекторлық бекеттер (кордондар) бар және 4 экскурсиялық маршрут жұмыс істейді – оның ішінде 2 су үсті және 2 жер үсті.

ЕҚТА инфрақұрылымын жақсарту немесе қолдау қажеттіліктерін талдау

12-кесте

Инфрақұрылым нысаны	Мақсаты	Саны	Ағымдағы жай-күйі	Ұсынылған шешімдер
Әкімшілік ғимарат ауданы 694 ш. м.	Жеке құрамды орналастыру 27 адам.	1	Жақсы жағдайда	
Тұрғын вагон	Стационарлық инспекторлық мекен	4	Қалыпты жағдайда	
Беседка	Туристер үшін	4	Жақсы жағдайда	
Биоәжетхана		6	Қалыпты жағдайда	
Киіз үй		2	100 % тозу	Есептен шығаруға жатады
Аншлаг	Ақпараттық	15	Есептен шығаруға жатады	Ауыстыру
Көлікжай (гараж)	Көлік құралдарының 2 бірлігін орналастыру	1	Қалыпты жағдайда	Қалыпты жағдайда
Визит орталық	Туристер үшін үлкен акт залы, асхана, табиғат мұражайы қонақ бөлмесі	1	жоқ	Құрылыс және құжаттама үшін қаражат бөлу

2.1.3. «Ақжайық» МПР РММ материалдық-техникалық қамтамасыз ету

Бүгінгі таңда, «Ақжайық» МТР РММ балансында 5 бірлік МЛПК, 2 бірлік автоцистерна, 15 бірлік партулдық машина, 6 бірлік трактор, 1 бірлік экскаватор, 3 бірлік тіркеме, 1 бірлік тырма, 4 бірлік тұрғын вагон, 2 бірлік катерге арналған тіркеме, 1 бірлік ұшу аппараты (дрон), 19 бірлік қайықтар, оның ішінде 1 бірлік МЛПК, 5 бірлік патрульдік машина, 1 бірлік трактор, 1 бірлік фотоэлектрлік станция, 4 бірлік қайық, 2 бірлік тұрғын вагон есептен шығаруға жатады.

Қазіргі уақытта инспекторлық қызмет 35 бірлік радиостанцияны пайдаланады. Оның ішінде қол рация (носимые) 29 бірлік, стационарлық 6 бірлік. «Ақжайық» МТР РММ негізгі құралдарының тізімдемесі 01.04.2024 ж. 20-қосымша

Ағымдағы жеткізілім мен қажеттіліктер туралы толығырақ ақпарат №13 кестеде келтірілген.

«Ақжайық» МТР РММ материалдық-техникалық қамтамасыз ету

13-кесте

Материалдық-техникалық базалардың объектілері		Ағымдағы қамтамасыз ету	Норма / қажеттілік	Есептен шығаруға жатады	Дефицит
Автокөлік құралдары / биологиялық активтер					
Өрт сөндіру машинасы		3	5	2	4
Шағын орман өрт кешені		5	5	1	1
Трактор		6	11	1	6
Экскаватор		1	1	0	0
Патрульдік көлік		15	8	5	0
Тұрғын вагон		4	4	2	2
Автокөлік тіркемесі		2	б/н	2	2
Трактор тіркемесі		3	б/н	0	0
Ұшу аппараты (дрон)		1	3	0	2
Қайық		19	б/н	4	0
Жабдық және өндірістік-шаруашылық түгендеу					
Аспалы өрт сөндіргіш		45	27	0	0
Дискілі тырма		1	3	0	2
Тұтандырғыш аппарат		0	3	0	3
Төрт корпуслы соқа		4	3	1	0
Мотопомпа		8	5	4	1
Бензоара		0	13	0	13
рация	Мобильді	0	19	0	19
	Қол рациясы (Носимые)	29	51	0	22
	Стационарлық	6	6	0	0

Қаржылық қамтамасыз ету, ЕҚТА-ны қаржыландырудың ағымдағы көлемі

14-кесте

Ағымдағы жылды қаржыландыру	ФОТ (мың теңге)	салық (мың теңге)	мөлшер (Содержание) (мың теңге)	Іссапар шығындар ы (мың теңге)	Басқа шығындар (мың теңге)	МТҚ
Республикалық бюджет	290 669,9	29 198,0	39 303,0	4 777,8	4 679,3	228 448,0
014 коды бойынша бюджеттен тыс	0,0	0,0	3 820,0	4 682,8	1 258,3	0,0
Барлығы:	290 669,9	29 198,0	43 123,0	9 460,6	5 937,6	228 448,0
Жиыны:	606 837,1					

2.1.4 ЕҚТА-ның жоспарлы кезеңге арналған Әкімшілік-шаруашылық міндеттері

1-міндет. Ағымдағы штат кестесі мен нормативтерге сәйкес МТР РММ қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеуді қамтамасыз ету.

15-кесте

Шаралар	Жылдар бойынша бюджет, мың теңге
---------	----------------------------------

	2025	2026	2027	2028	2029	Барлығы
Штаттық кестеге сәйкес сыйақы және еңбекақы қорына міндетті өтемақы, салық және сақтандыру төлемдері (бюджет)	431 397,0	435 025,0	438 655,0	438 655,0	438 655,0	2 182 387,0
Штаттық кестеге сәйкес техникалық қызметкерлерге еңбекақы төлеу және еңбекақы қорына жұмыс берушінің міндетті жарналары (бюджет)	71 486,0	72 106,0	72 726,0	72 726,0	72 726,0	361 770,0
1-міндет бойынша БАРЛЫҒЫ:	502 883,0	507 131,0	511 381,0	511 381,0	511 381,0	2 544 157,0

2-міндет. МТР қызметкерлеріне кеңсе техникасына, шығын материалдарына және кеңсе тауарларымен қамтамасыз ету.

3-міндет. МТР ӨСС (ЛПС) қаржыландыру .

4-міндет. Табиғатты қорғау мақсаттарына (гранттарға) қосымша қаржыландыруды тарту.

5-міндет. Қолданыстағы заңнамаға сәйкес ЕҚТА құжаттарын және жерді пайдалану картасын (карталар (рельеф, өсімдіктер, экожүйелер, гидрологиялық жағдайлар және т.б.), жаңарту.

2.2. «Ақжайық» МТР-ның ағымдағы (негізгі) қызметінің сипаттамасы, мәселені анықтау және тапсырмаларды қою.

2.2.1. «Ақжайық» МТР РММ Табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі қызметінің сипаттамасы.

Резерват аумағын қорғауды ұйымдастыру мыналарды орындауға қажетті және міндетті бірқатар құжаттарды қамтиды:

- 1) «Ақжайық» МТР РММ-нің жылдық жұмыс жоспары.
- 2) Табиғи кешендерді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімінің жұмыс жоспары.
- 3) Орман өрттерін сөндіру жөніндегі жедел іс-шаралар жоспары.
- 4) Құқық қорғау органдарымен және табиғат қорғау ұйымдарымен бірлескен жедел жұмыс жоспары.
- 5) Өртке қарсы іс-шаралар жоспары.

Айналымдар тізбесі

16-кесте

Филиалдардың атауы	Жалпы ауданы га.	Мастерлік учаскелердің саны	Айналым саны	Айналымның орташа көлемі, га
--------------------	------------------	-----------------------------	--------------	------------------------------

Акжайык МТР: Барлығы бойынша	111500	12	50	2230
---------------------------------	--------	----	----	------

Резерват аумағын 50 мемлекеттік инспекторлар, 1 бөлім басшысы, 1 күзет инженері, 1 охотовед, 1 өсімін молайту инженері, 2 орманшы, 2 орман шебері қызметкерлерімен патрульдеу жолымен (моторлы қайықтар және автомобильмен) күзету, қорғау жұмыстарын жүзеге асырады.

Қазіргі уақытта резерват аумағында инспекторлар бекеттерде тәулік бойы кезекшілікпен де, күзет бөлімінің инспекторларына бекітілген учаскелерге шығу арқылы да жедел күзет жүзеге асырылады. Резерват аумағында 3 тұрғын вагонмен жабдықталған 3 стационарлық инспекторлық Бекет (бұдан әрі-инспекторлық кардондар) бар. Акжайык МТР-ның нақты штат саны орман орналастыру жобасының жоспарланған штат санына сәйкес келмейді.

Күзет қызметінің жұмысы инспекторлық құрамның дислокациялық жоспарына және басшылық бекіткен кезекшілік кестесіне байланысты жүргізіледі.

Құрлықтағы маршруттарда патрульдеуге әрбір маршрутта автокөлік бекітіліп, автомобильде 3 инспектордан бөлінген. Тіпті су бағыттарында да әр бағыт 1 қайықтан, қайықта 3 инспектордан бөлінеді.

Белгілі учаскелерде гидрологиялық бақылаулар, күнделікті фенологиялық бақылаулар, ұя сала бастаған жануарлар мен өсімдіктер, құстар мен құбылыстар туралы мәліметтер жүйелі түрде жасалады және үнемі ғылым және мониторинг бөліміне беріледі.

Стационарлық күзетті 50 инспектор моторлы қайықтармен және атокөліктермен патрульдік жұмыстармен жүзеге асырады. Инспекторлар өздерінің қызметтік міндеттерін атқару кезінде үнемі өз айналымдарының шегінде болады.

Резерваттың жұмысы оның аумағын өрттен, браконьерліктен және ҚР табиғат қорғау заңнамасын басқа да бұзушылықтардан қорғау болып табылады.

Мемлекеттік инспекторлар нысанды киім-кешекпен, радиобайланыспен қамтамасыз етілген. Патрульдік көліктер бар. Табиғат қорғау органдарының қызметкерлерімен бірлескен рейдтер жүргізілуде.

Күзет қызметінің нәтижесінде ҚР табиғат қорғау заңнамасының бұзылуы анықталады және хаттамаланады. Бұзушылықтардың ең көп саны кварталдарға іргелес орналасқан елді мекендерде анықталды. №17 кестеде 2018 жылдан 2023 жылға дейін жасалған әкімшілік құқық бұзушылық хаттамалары бойынша ақпарат келтірілген.

**ҚР табиғатты қорғау заңнамасын бұзу туралы мәліметтер
2018 жылдан 2023 жылға дейін «Ақжайық» МТР аумағында**

17-кесте

№ р/с	Жыл дар	Хаттамалар саны	Анықталған бұзушылықтар							Әкімшілік жауапкершілікке тартылды, адам саны	Әкімшілік айыппұлдар адам / мың теңге		Өтемақы талаптары адам / мың теңге	
			заңсыз ағаш кесу	Аңшылық ережелерін бұзу	ЕҚТА- да заңсыз болу ережесін бұзу	ормандар дағы өрт қауіпсіздігі талаптарын және санитарлық ережелерді бұзу	балық аулау және балық қорын қорғау ережелерін бұзу	балық аулау ережелерін өрескел бұзу	Қылмыстық құқық бұзушылық		салынды	өндірілді	ұсынылды	өндірілді
1	2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2019	180	-	-	98	-	6	74	2	109	108/719629	102/593379	-	-
3	2020	132			75	-	-	55	2	75	75/304056	67/259608	2/ 7138000	2/ 7138000
4	2021	100	-	-	58	-	-	42	-	58	58/172103	57/166269	-	-
5	2022	64	-	-	26	-	3	35	-	29	29/174491	28/168465	-	-
6	2023	81			48		7	26	1	55	49/527850	46/486450	-	-
7	2024	114	-	3	51	1	9	50	-	68	45/851236	44/799548	2/87187,08	-

Өртке қарсы іс-шаралар, өртке қарсы күрес. Аумақтың орман-өрт сипаттамасы, орман алқаптарын өрт қауіптілігі кластары бойынша бөлу.

Орман орналастыруға сәйкес (Алматы 2018-2019) "Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерваты" республикалық мемлекеттік мекемесінің аумағы табиғи өрт қауіптілігінің орта класымен сипатталады.

«Ақжайық» резерваты бойынша өрт қауіптілігінің орташа сыныбы – 3,2 құрады.

2024 жылы «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты" республикалық мемлекеттік мекемесінің аумағы өрт қауіпті кезеңнің ұзақтығы 217 күн.

2024 жылы «Ақжайық» резерваты бойынша өрт қауіптілігінің орташа сыныбы - 3,3 құрады.

Ауа-райы жағдайлары бойынша өрт қауіптілігі 2-ден 5-сыныпқа дейінгі күндер өрт қауіпті болып табылады; 1-сыныпта-орман өрттерінің пайда болу қаупі жоқ, бірақ желді ауа-райында резерваттың негізгі аумағында қамыс өседі, олар табиғи өрт қауіптілігінің бірінші сыныбына жатады. №18 кестеде резерват алаңын табиғи өрт қауіптілігі сыныптары бойынша бөлу келтіріледі.

Резерват алаңын табиғи өрт қауіптілігі кластары бойынша бөлу.

18-кесте

«Ақжайық» МТР	Табиғи өрт қауіптілігі кластары					Сулы жер	Барлығы	Орта ша класс
	1 с.	2 с.	3 с.	4 с.	5с.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Барлығы	306,6	24688,4	814,6	16640,8	8629,3	60600,3	111500	3,2

«Ақжайық» резерватының аумағында өрт қауіпті маусым сәуірдің екінші онкүндігінде басталып, қазан айының үшінші онкүндігінде аяқталады.

Метеорологиялық факторлардан орман өрттерінің пайда болуы мен дамуына ауа температурасы мен ылғалдылығы, жауын-шашын, желдің жылдамдығы шешуші әсер етеді. Кешенде бұл көрсеткіштер өрт қауіпті кезеңнің ұзақтығын және оның жекелеген жылдардағы ерекшеліктерін қалыптастырады. Өрт қауіпті маусым деп орман өрттері туындауы мүмкін күнтізбелік жылдың бір бөлігі түсініледі.

Жану жанғыш материалдардың ылғалдылығымен анықталады, бұл ауа-райының жағдайына және өсімдік фенофазаларының өзгеру ретіне байланысты.

«Ақжайық» резерваты аумағының жағдайлары үшін орман өрттерінің пайда болу ықтималдығы жанғыш орман материалдарының ылғалдылығы 30% - дан аз болған кезде пайда болады.

Резерват аумағының өрттері жер жамылғысы жанған кезде пайда болады. Қар еріген және ол орнатылған сәттен бастап жер жамылғысының салыстырмалы ылғалдылығы 8-ден 90% - ға дейінгі аралықта болады.

1 м/с дейін желде, төменгі өрттер минималды жылдамдықпен таралады, жел 6 м/с дейін және одан да көп, олар қашып кетеді, ал өрттің майданға таралу жылдамдығы 5 м/мин-ден асады. Жоғары тұрақты өрттер 4 м/с дейін желде пайда болады, жоғары жылдамдықпен олар еркін сипатқа ие болады.

Өрттердің жедел алдын алуды, анықтауды және сөндіруді жүзеге асыру үшін орман өрт сөндіру қызметтерінде күн сайын ауа райы жағдайлары бойынша орманда өрт қауіптілігі туралы ақпарат болуы қажет. Қазіргі уақытта ЕҚТА аумағында өрт қауіптілігі класын анықтау үшін күн сайын "Қазгидромет" РМК-дан ауа райы жағдайлары бойынша ақпарат келіп түседі. Алайда, өрт қауіптілігі класын жедел ескерту үшін резерватқа 2026 жылға арналған метеорологиялық станция сатып алу қажет.

Өрт қауіпті маусымның басталу мерзімі мен ұзақтығы туралы ақпараттың негізгі көздері метеорологиялық бақылаулардың деректері болып табылады (кесте.19) және алдыңғы бес жылдық кезеңдегі орман өрттерін есепке алу материалдары.

Өрт қауіпті маусымның айлары бойынша орташа метеорологиялық факторлар

19-кесте

№ р/с	Айлар	Ауа температурасы, °С	Ауаның салыстырмалы ылғалдылығы, %	Жауын шашын мөлшері, мм	Жел бағыты	Желдің жылдамдығы, м/сек
1	2	3	4	5	6	7
1	Сәуір	14,7	48	25,9	СБ	6,2
2	Мамыр	21,5	43	10,5	СБ	6
3	Маусым	25,7	38	8,3	СШ	6
4	Шілде	29	45	18,1	СБ	5
5	Тамыз	27	37	3,8	ОШ	5
6	Қыркүйек	18	53	14,8	СБ	6
7	Қазан	10	70	56,9	ОБ	5

Соңғы 5 жылда ең алғашқы өрт 2019 жылдың 11 наурызында, ал ең кеші 2022 жылдың 01 желтоқсанында тіркелді. Көктемде, жаңа шөптесін өсімдіктер пайда болғанға дейін, күзде оның кебуімен және жазда, құрғақ климат пен ауаның төмен ылғалдылығының арқасында "Ақжайық" резерватының аумағында өрттердің пайда болу ықтималдығы мен таралу жылдамдығы артады.

Ормандардың жануы және ормандарды өрттен қорғаудың қазіргі жағдайы

Орман ресурстарына әсер ету дәрежесі бойынша ешқандай элементті орман өрттерімен салыстыруға болмайды. Олар кез-келген кезеңде ормандардың даму процесін күрт үзіп, оларды толық өлімге әкеліп, өрт сөндіруді бастауы мүмкін. Өрттерде өсімдіктер мен жануарлар әлемі ішінара немесе толығымен жанып кетеді, микроклимат бұзылады, топырақтың қасиеттері мен су режимі өзгереді, яғни тұтастай алғанда жалпы экологиялық жағдай айтарлықтай нашарлайды.

Орманды қорғау-ең маңызды орман шаруашылығы міндеттерінің бірі, оның негізгі өрттердің алдын алу, оларды уақтылы анықтау және оларға қарсы күрес жөніндегі іс-шараларды жүргізу болып табылады. Ормандарға орман өрттері үлкен зиян келтіреді, бұл орман орналастыру жобалаған және орман мекемелері жүргізетін барлық іс-шаралардың тиімділігін жоққа шығаруы мүмкін. Ормандардың жанғыштығы (орман өрттері) туралы деректерді жан-жақты және мұқият талдау жоғары жанғыштық

аудандарын анықтауға, өрттердің пайда болу себептерін ашуға, күзет түрін тиімді ұйымдастыруға, өртке қарсы іс-шаралардың қажетті кешенін таңдауға және олардың жылдар бойынша жүргізілу қарқындылығын анықтауға мүмкіндік береді.

«Ақжайық» резерваты ормандарының жанғыштығын талдау үшін соңғы 5 жылдағы өрттер туралы қолда бар мәліметтер пайдаланылды.

2020 жылдан 2024 жылға дейін жалпы ауданы 111500 га болатын орман өрттерінің 17 оқиғасы тіркелді. анықтама бойынша 5 жылдағы өрттердің орташа жылдық саны 811,4 га алаңда 3,4 жағдайды құрайды. Бір өрттің орташа ауданы талданатын кезеңнің жылдары бойынша кең шектерде (0,3-ден 3259,9 га-ға дейін) ауытқиды.

Жыл бойынша орташа аумақтың мұндай күрт ауытқуы көбінесе өрттердің санына ғана емес, сонымен қатар ауа-райына да байланысты (жел, ауа температурасы, жауын-шашынсыз күндер саны) (кесте. №19).

Өрттің себептері

Өрттің пайда болуының негізгі себебі ауа райы жағдайлары (найзағай) және «Ақжайық» резерватының аумағына жақын елді мекендердің тұрғындары болып табылады. Өрт кезінде ең қауіпті мезгілдер ыстық ауа-райына байланысты сәуір, мамыр, маусым, шілде, тамыз және қыркүйек айлары. Мұндай күндері айналып өтуді бақылау әсіресе қажет. Алдын алу шаралары мен тиімді бақылау өрттердің санын едәуір азайтады немесе алдын алады. Бұл шаралар қазірдің өзінде пайда болған өрттерді сөндіру шараларымен салыстырғанда айтарлықтай шығындарды қажет етпейді. Тек орманды күзетуді қызметтік көлік құралдарымен, радиобайланыспен қамтамасыз ету және ормандарда өрт қаупі жоғары кезеңдерде, әсіресе демалыс күндері патрульдеу қажет.

«Ақжайық» МТР РММ аумағында орман өрттерінің пайда болу себептері бойынша

20-кесте

Жылдар	Өрт саны	Орман өрттерінің себептері			
		Найзағай разрядынан	ауыл шаруашылығы және дала өрттерінен	Анықталмаған себептерден	Жергілікті халықтың кінәсінен
2020	7	6		1	
2021	3	3			
2022	3	3		1	
2023	2	1		1	
2024	2	-	-	2	-

Дала өрттерінің себептерін талдай отырып, зерттеу кезеңінде өрттердің ең көп саны (88%) түсініксіз болып қалғанын атап өткен жөн. Сондай-ақ, орман өрттерінің көп мөлшері (12%) найзағай разряды нәтижесінде пайда болды.

Орман күзеті көбінесе бекітілген айналма жолдардан едәуір қашықтықта орналасқан елді мекендерде тұрады, бұл орман өрттерін анықтауда өте маңызды. Орман күзеті қызметкерлерін өз учаскелеріне және айналма жолдарына жақындату мақсатында оларды мотоциклмен қамтамасыз ету қажет, өйткені қолданыстағы жол желісі орман қорының барлық айналымдарынан өтуге мүмкіндік береді.

«Ақжайық» резерваты әзірленген жоспар бойынша өртке қарсы профилактикалық, алдын алу және шектеу іс-шараларын жүзеге асырады.

Орман өрттерінің анықталғаны туралы хабарлама Радиобайланыс және ұялы телефон арқылы жүзеге асырылады.

«Ақжайық» резерватының аумағында орындалатын өртке қарсы іс-шаралар №21 кестеде келтірілген.

**«Ақжайық» резерватының аумағында орындалатын өртке қарсы іс-шаралар
21-кесте**

№ р/с	Өртке қарсы іс-шаралар	«Ақжайық» МТР РММ	Жұмыс орны
		Орындау мерзімі	
1	2	3	4
1	Өрт маусымына дайындық. Өрт пунктін ұйымдастыру	Наурыз-Сәуір	Резерват аумағында
2	Өрт сөндіру құралдарын тексеру және жөндеу	Наурыз	Резерват аумағында
3	Хабарландыру схемасын жаңарту, орман өрттерін жоюдың бірлескен жоспарын орындау жөнінде шаралар қабылдау	Наурыз	Резерват аумағында
4	Шаруа қожалықтарын бақылауды қамтамасыз ету, "Ақжайық"резерватына іргелес жатқан ауыл шаруашылығы алқаптарында, шабындықтарда, жайылымдарда қалдықтарды жинаған кірлерді өртеуге жол бермеу	Сәуір-Қазан	Резерват пен күзет аймағының аумағында
5	Минералды жолаққа күтім	Өрт қауіпті кезең ішінде 2 рет	Резерват аумағында
6	Минералды жолақ жүргізу	Өрт қауіпті кезең ішінде 1 рет	Резерват аумағында
7	Өрт қаупі жоғары кезеңде орманға бөгде автокөлік құралдары мен тұрғындардың кіруін шектеу туралы уақтылы шешім қабылдау	Өрт қауіпті кезең ішінде	Резерват аумағында
8	Филиалға келушілерге және күзет аймағының шаруашылық жүргізуші субъектілеріне нұсқама жүргізу	Өрт қауіпті кезең ішінде	Резерват аумағында
9	Өрттің туындау қаупі төнген жағдайларда немесе өрт кезінде ақпаратты бас кеңсеге, ТЖ-ға (хабарландыру сызбасы бойынша) уақтылы беруді қамтамасыз ету, оны сөндіруге шаралар қабылдау	Өрт қауіпті кезең ішінде	Қажеттілік бойынша

10	БАҚ арқылы және әлеуметтік желілерде өртке қарсы тақырып бойынша сөз сөйлеу	Өрт қауіпті кезең ішінде	Фейсбук, инстаграм және қалалық баспа басылымдары
11	ЖЖМ резервтік қорының мазмұны	Өрт қауіпті кезең ішінде	Резерват аумағында
12	Өртке қарсы және табиғатты қорғау сипатындағы ақпараты бар бұрын орнатылған аншлактарды орнату және жөндеу	Өрт қауіпті кезең ішінде	Резерват аумағында
13	Су алу үшін өрт сөндіру машиналарына арналған кіреберісті жаңартыңыз	Сәуір-тамыз	Резерват аумағында
14	Өртке қарсы командалар құру	Өрт қауіпті кезең ішінде	Резерват аумағында

Өртті сөндіруге арнайы тартылады. автомашиналар (МЖПК) және жалпы шаруашылық мақсаттағы техника (доңғалақты тракторлар).

На тушение пожаров привлекается спец. автомашины (МЛПК) и техника общехозяйственного назначения (колесные трактора). Өртті сөндіруге тартылатын адамдарды өртке қарсы арнайы құрал-саймандармен қамтамасыз ету үшін бекеттерде өрт құрал-саймандарын шоғырландыру пункттері (мотопомпалар, сөндіруге арналған шартылдақтар, күректер, балталар, шелектер және т.б.) болады.

Өртке қарсы техниканың болуына қарамастан, бекеттерде ол жеткіліксіз (жұмысшыларды жеткізу құралдары, тракторлар, топырақ өңдеу құралдары жетіспейді). Сондай-ақ, аумақта ОӨС (орман өрт сөндіру станциясы) жоқ.

Орман өрттерінің санын азайту

Орман өрттерінің санын азайтуға мүмкіндік беретін негізгі профилактикалық өртке қарсы іс-шаралардың бірі ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауға саналы түрде қарау мақсатында жергілікті халықтың әртүрлі топтары арасында тәрбие жұмысын күшейтуге ықпал ететін орманның әлеуметтік жағдайларын ескеретін орман өртін насихаттау болып табылады.

Өртке қарсы тақырып бойынша үгіт-насихат үнемі көрнекі құралдарды: әлеуметтік желілерді, радио мен теледидарды пайдалана отырып жүргізілуі тиіс. Өрт қауіп жоғары кезеңдерде орман күзеті патрульдеу маршруттарында өз объектілерін, әсіресе ыстық ауа-райында бақылауға міндетті.

«Ақжайық» резерватының аумағында өрт ауа-райына байланысты және халықтың кінәсінен тәуліктің жарық уақыты ішінде туындайтынын ескере отырып, «Ақжайық» резерватын қамтамасыз ету қажет:

- ормандарды үнемдеу және ормандардағы өрт қауіпсіздігінің белгіленген ережелерін сақтау мәселелері бойынша халық арасында түсіндіру және тәрбие жұмысын кеңінен жүргізу;

- «Ақжайық» аумағын тұрақты патрульдеу, сондай-ақ қол жетімділігі қиын жерлерде ұшатын дрондарды пайдалану;

- ормандардағы өрт қауіпсіздігі қағидаларының сақталуын бақылау және ормандарды өртке қарсы қорғауды күшейту жөніндегі басқа да іс-шаралар.

«Ақжайық» резерватының аумағында өрт қауіпсіздігі қағидаларын бұзушылықтар анықталған жағдайда мекеменің (күзет бөлімінің) қызметкерлері оларды жою шараларын қолдануға, белгіленген нысан бойынша хаттама жасауға және келесі күннен кешіктірмей оны қолданыстағы заңнамаға сәйкес кінәлілерді жауапқа тарту үшін "Ақжайық" МТР РММ бас кеңсесіне беруге міндетті.

Ормандарда өрт қауіпсіздігі қағидаларының орындалуын бақылауды жүзеге асыру үшін патрульдеушілер көлік құралдарымен (жүргіштігі жоғары автомашиналармен, мотоциклдермен) қамтамасыз етілуі, қазіргі заманғы байланыс құралдары, сондай-ақ өртке қарсы мүкәммал мен жабдықтар (күректер, балталар, рюкзактық өрт сөндіргіштер, алғашқы көмек құралдары) болуы тиіс.

Өртке қарсы шектеу іс-шараларының түрлері мен көлемі орман орналастыруға сәйкес "Ақжайық" резерватының аумағы бойынша (Алматы 2018-2019)

22-кесте

№ р/с	Іс-шаралардың атауы	Бірлік.	"Ақжайық"резерватының аумағы бойынша барлығы	Саны	Қосымша
1	Минералданған жолақтардың құрылысы,	км	83	Жылына 1 рет	9
2	ені 4 м	км	1162	Жылына 2 рет	

Алайда, резерват аумағында Каспий теңізінің су деңгейінің төмендеуіне байланысты минералданған жолақ құрылымының ұзындығын 9 км ұзарту қажет. 151 228 теңге сомасына ЖЖМ шығыны (ДТ - 550 литр).

Шектеу шараларының кешеніне минералданған жолақтар жасау және оларға күтім жасау кіреді. Минералданған жолақтарға күтім жасау мен жүргізудің келесі технологиясы қолданылады:

- көктемгі соқаны жырту;
- Минералданған жолақтардың 2 еселенген дискісі.

Орман өрттерін анықтау

Барлық ормандарды өртке қарсы күзет қызметтерінің өрт қауіпті маусымындағы жұмыстың ұйымдастырушылық дайындығы және дұрыс реттелуі орман өрттерінің туындауының алдын алудың, оларды уақтылы анықтаудың және жоюдың аса маңызды шарты болып табылады.

"Ақжайық" резерватының аумағында өртті жер үсті анықтау қолданылады.

"Ақжайық" резерватын қорғау бөлімінің негізгі міндеттері:

1. "Ақжайық" резерватының аумағында өрт қауіпсіздігінің сақталуын бақылау жолымен орман өрттерінің туындауының алдын алу.
2. Пайда болған жану ошақтарын уақтылы анықтау.
3. Өрт және оның пайда болу орны туралы хабарламаларды мекеме мен ТЖД басшылығына дереу беру.
4. Табылған өрттерді сөндіру.

"Ақжайық" резерватының аумағында туындайтын орман өрттерін уақтылы анықтау ауа райы жағдайлары бойынша өрт қауіптілігінің кешенді көрсеткішін ескере отырып, өрт бақылау пункттерінен жерүсті патрульдеу және көзбен шолып бақылау кезінде жүзеге асырылады.

Орман өрттерін сөндіру қызметі

Орман орналастыру жобасына сәйкес "Ақжайық" мөр РММ (Алматы 2018-2019) орман өрттерімен күресу үшін орман орналастырумен 1-типті орман өрті станциясын (бұдан әрі – ОӨС) ұйымдастыру, ғимарат салу және оны қажетті өртке қарсы техникамен, жабдықтармен және мүкәммалмен қамтамасыз ету жобаланған.

Алайда, қазіргі уақытта "Ақжайық" резерватының аумағында ОӨС жоқ.

Осыған байланысты мекеменің қызметкерлері, атап айтқанда табиғи кешендерді қорғау, өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі "Ақжайық" резерватының аумағында өрттердің алдын алу, сөндіру және жою бойынша тікелей жұмылдырылған.

Айта кету керек, ОӨС орман өрттерін сөндірудің негізгі күші болып табылады. Өрттерді оқшаулау жылдамдығы олардың тиімділігіне байланысты.

Өңірлік бөлімшеде туындайтын барлық өрттерді уақтылы жою қазіргі заманғы жабдықтармен, көлік құралдарымен және жұмысшылардың жақсы дайындалған өрт сөндіру командаларымен жарақтандырылған өртке қарсы қызметтер болған кезде ғана мүмкін болады.

Орман өрт сөндіру қызметтерінің қажетті саны және оларды орналастыру автожол желісінің тығыздығына, екпелердің өрт қауіптілігіне, өңірлік бөлімше аумағында тіркелген өрттердің ең көп санына, өрт сөндіру күштері мен құралдарын ОӨС орналасқан жерлерден ықтимал өрт орындарына жеткізудің шекті мерзімдеріне және оларды сөндіруге орташа еңбек өнімділігіне, сондай-ақ туындаған орман өрттерін өз бетінше жою қажеттілігіне байланысты болады ең аз мерзімде күштер мен құралдармен.

ОӨС құрамы (кесте. 23) қорғау, қорғау жөніндегі нормалар мен нормативтерге сәйкес есептелген. ҚР АШМ 2015 жылғы 20 шілдедегі №11995 бұйрығымен бекітілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман қорын пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру (бұдан әрі – нормалар мен нормативтер). Өрт-бақылау мұнарасының бақылаушысы маусымдық жұмысқа ҚР АШМ 2015 жылғы 30 қаңтардағы №18-02/54 бұйрығымен бекітілген мемлекеттік орман иеленушінің орман өрт станциясы туралы Ережеге (бұдан әрі – ЖПҚ туралы Ереже) сәйкес қабылданады).

Бір орман өрт сөндіру станциясына қызметкерлер саны

23-кесте

№	Лауазымдардың атауы	Қызметкерлер саны
		ОӨСС I типа
1	Өрт сөндіру станциясының бастығы	1
2	Орман өрт сөндірушісі	4
3	Тракторшы-машинист	1
4	Радиооператор	1
5	Өрт сөндіру машиналарын, жабдықтар мен аппаратураларды жөндеу жөніндегі Слесарь	1
6	Өрт сөндіру көлігінің жүргізушісі	1

Қауіпсіздік техникасы және еңбекті қорғау өртке қарсы іс-шараларды орындау және орман және дала өрттерін сөндіру

Өртке қарсы іс-шараларды орындау кезінде, әсіресе орман өрттерін сөндіру кезінде қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтау қажет.

Барлық қызметкерлер қауіпсіздік ережелерін, орман өрттерінің барлық түрлерін сөндіру тәсілдерін жақсы білуі, техникалық құралдарға ие болуы тиіс.

Өртті сөндіру үшін 18 жасқа дейінгі жасөспірімдерге, жүкті және бала емізетін әйелдерге, дене кемістігі бар адамдарға жол берілмейді.

Орман өрт сөндіру машиналарымен және агрегаттармен, өрт сөндіру жабдықтарымен жұмыс істеуге арнайы даярлықтан өткен және оларды басқаруға құқығы бар адамдар жіберіледі.

Өртті сөндіру кезінде үздіксіз екі жақты тұрақты байланыс (радиобайланыс) орнатылуы тиіс. Өмірге қауіп төндіретін, жарақат алу, күйік алу, түтінмен улану, отпен қоршау жағдайларын қоспағанда, өрт сөндіру орындарын өз бетінше қалдыруға тыйым салынады.

Жұмыс басшысы өртті сөндіруге қатысушыларға қауіпсіз орындар мен оларға шығу жолдарын белгілеп, көрсетуі тиіс. Әр топта жұмысшы немесе мемлекеттік инспектор болуы керек, қажет болған жағдайда адамдарды қауіпсіз жерлерге шығару үшін жолсерік тағайындайды.

Жалынмен тікелей байланыста болатын адамдар (өрт сөндіргіштермен және басқа құралдармен жұмысшылар, оқпандар, сөндіру басшылары) қорғаныш киіммен, аяқ киіммен, респираторлармен, дулығалармен және басқа да қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етіледі.

Уақтылы медициналық көмек көрсету үшін жұмыс істейтін топтар алғашқы медициналық көмек қобдишасымен қамтамасыз етілуі тиіс, ал жеке құрам алғашқы медициналық көмек көрсету тәсілдеріне оқытылуы тиіс.

Флораны қорғау

"Ақжайық" ГПП-дағы флораны қорғау экожүйелік тәсілге, алдымен биотоптарды, содан кейін түрлерді қорғауға негізделген. Қазіргі уақытта ГПП аумағының флорасы мен өсімдіктеріне бастапқы түгендеу жүргізілді. Жоғары тамырлы өсімдіктердің жүйелі тізімдері жасалды әрі қарай бақылау үшін индикаторлық түрлер бөлінді. Қорғауға жататын сирек кездесетін өсімдіктер қауымдастығы анықталды және оларға жағымсыз әсерді азайту бойынша шаралар әзірленді. Сондай-ақ сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген флора түрлерінің популяциялары мен қауымдастықтарының жай-күйіне тұрақты мониторинг жүргізіледі.

Өсімдіктерді қорғау негізінен таптаудан, қазудан, шамадан тыс шабудан қорғауға дейін азаяды. Күзет қызметі мен ғылыми бөлімнің қызметкерлері республика экономикасы, ғылыми мақсаттар мен халықтың денсаулығы үшін жабайы флораның маңызын насихаттауға және түсіндіруге ерекше назар аударады. Флораны қорғау шаралары әдістемелік және кеңістіктік тұрғыдан экожүйелерді, ландшафттарды және жер жамылғысын қорғаумен байланысты болуы керек. Өсімдіктердің антропогендік трансформациясының учаскелері мен себептерін анықтау, оларды азайту және өсімдік жамылғысын қалпына келтіру шараларын әзірлеу қажет.

Жануарлар дүниесін қорғау

«Ақжайық» МТР қызметінің негізгі бағыттарының қатарына мемлекеттік табиғи-қорық қорының биологиялық әртүрлілігін және жекелеген объектілерін сақтау, оларды қорғаудың ғылыми әдістерін әзірлеу, Табиғат шежіресі бағдарламасы бойынша мониторинг жүргізу, бұзылған табиғи кешендерді қалпына келтіру жатады.

Осыған байланысты жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі негізгі іс-шаралар:

- сирек кездесетін түрлердің тіршілік ету ортасының сақталуына кепілдік беретін аумақтарды бөлу;
- жануарлар дүниесін браконьерлерден қорғау бойынша іс-шаралар өткізу;
- жақын маңдағы ауыл тұрғындарын экологиялық және табиғатты қорғау бойынша іс-шаралар өткізу;
- жануарлар мен құстарды қорғау және қорғау бойынша аншлактарды орнату;

Сонымен қатар, биотехникалық іс-шаралар кешені-тамақтандыру және бітелуге қарсы іс-шаралар өткізіледі.

Биотехникалық іс-шаралар

Биотехникалық іс-шараларға жануарлардың түрлік құрамы мен санын реттеу, орман шаруашылығы және ауыл шаруашылығы жұмыстарын жүргізуді оңтайландыру, мекендейтін жерлердің қорғаныш қасиеттерін арттыру, жануарларды азықтандыру және оларды қорғауды насихаттау жатады. Саны мен түрлік құрамын реттеу жөніндегі барлық іс-шаралар, басқа да биотехникалық іс-шараларды өткізу мекендеу орындарының ғылыми негізделген типологиясына және жануарларды тұрақты есепке алуға негізделуге тиіс.

«Ақжайық» МТР-да келесі биотехникалық іс-шаралар өткізіледі:

- қорғаныс және ұя салу жағдайларын жақсарту;
- жануарларды қысқы азықтандыру үшін жем дайындау және сатып алу;
- ветеринариялық-профилактикалық іс-шаралар;
- Өзектер мен Жайық өзенінің аэрациясы;
- өзектерді тазалау және т. б.;

Ұя салатын күннің қорғаныш және жағдайларын жақсарту және тыныштық учаскелерін құру баспаналар мен баспаналардың, жеткілікті азық-түлік базасының болуымен қамтамасыз етіледі. Жануарларды өрттен және басқа да табиғи апаттардан құтқару орындарымен қорғау және ұя салу жағдайлары.

Жануарларды азықтандыру.

Азықтандыру негізінен азықтандырылатын жануарлардың шоғырланған жерлерінде әр айналымда астық және құрама жеммен азықтандырғыштарды толтыру арқылы жүзеге асырылады;

Жануарлар дүниесін сақтау жөніндегі табиғат қорғау іс-шараларының кешеніне сондай-ақ популяциялар жай-күйінің өзгеру динамикасына ұзақ мерзімді мониторингтік байқаулар жүргізу, МТР фаунасына түгендеу жүргізу, түрлердің биологиялық және экологиялық ерекшеліктерін зерделеу жөніндегі іс-шаралар кіреді.

Жануарлардың индикаторлық түрлерінің саны жыл сайын жүргізілетін есепке алу қорытындылары бойынша айқындалады.

2025-2029 жылдар аралығында автокөлік құралдарын, жабдықтарды (өндірістік-шаруашылық мүкәммал) және күзет және өрт сөндіру қызметтерін сатып алуға арналған міндеттер

24-кесте

Атауы	Саны 2025	Жалпы сомасы мың. теңге	Саны 2026	Жалпы сомасы мың. теңге	Саны 2027	Жалпы сомасы мың. теңге	Саны 2028	Жалпы сомасы мың. теңге	Саны 2029	Жалпы сомасы мың. теңге
Автокөлік құралдары / биологиялық активтер										
Өрт сөндіру машинасы (АЦ)	1	62000,0	1	62000,0						
Шағын орман өрт кешені	1	22000,0	1	22000,0	1	22000,0	1	22000,0	1	22000,0
Доңғалақты Трактор	1	10300,0								
Шынжыр табанды			1	59000,0						
Патрульдік көлік JAC					2	34000,0	2	35000,0		
Толық борттық Газель									2	24000,0
Квадроцикл			2	20000,0	5	50000,0	5	51000,0	5	52000,0
Трэккол	1	68000,0								
Тұрғын үй вагон	2	19000,0								
Моторлы қайық			2	16000,0			5	41000,0		
Жабдық және өндірістік-шаруашылық инвентарь										
ОӨС ғимараты	2	139286,0								
Өртті ерте анықтау жүйесі бар бақылау мұнарасы	3	246130,0								
Метеопост			1	2000,0						
БПЛА (Дрон)			2	8000,0						
Бинокль			5	400,0			5	4500,0		
Тосқауыл (Шлагбаум)			3	900,0						
Планшет							5	2500,0		
ПКП-4 Сукұйғыш өрт сөндіру тіркемесі	1	5750,0								
Өрт сөндіру бүріккіштер			10	300,0	10	320,0			10	340,0

Дискілі тырма										
Мотопомпа			2	240,0	2	250,0			2	2800,0
Бензопила	3	360,0								
Бензин триммері (шөп шабатын)			5	350,0	5	370,0			5	400,0
Респиратор			10	400,0	10	410,0	10	420,0	10	430,0
Алғашқы көмек жинағы (Аптечка)			10	250,0			5	150,0	5	170,0
Өртті сөндіруге арналған сапалақтар (Хлопушки)	60	480,0	40	400,0	30	320,0	30	350,0	30	370,0
Күрек (сапты)	50	100,0	30	66,0	20	48,0	20	50,0	20	52,0
Күрек (совок)	50	100,0	30	66,0	20	48,0	20	50,0	20	52,0
Болат Шелек (Ведро стальное)	30	80,0	20	50,0	10	27,0	10	30,0	10	32,0
Балта (Топор)	15	45,0	5	16,0			5	18,0	5	19,0
Өрт сөндірушілердің жауынгерлік киімдері (комплект)			25	100,0					25	130,0
Ұя салатын және тамақтандыратын құрылыстарға арналған ағаш кесу тақтасы			1 куб	145,0	1 куб	150,0	1 куб	155,0	1 куб	160,0
Азықтандыру өндірісі (Изготовления подкормочных Кормушки)			1 куб	145,0	1 куб	150,0	1 куб	155,0	1 куб	160,0
Мұз ойғыш (Лом для ледобура)	4	11,0	4	11,5	4	12,0	4	12,5	4	13,0
Жемшөп сатып алу (дәнді дақылдар, құрама жем)			8,7	2204,3	6,9	1791,5	6,9	1826,1	6,9	1860,4
Азық сақтауға арналған Контейнер			1 (10тн)	650,0						
Шегелер (50см, 70см)			20кг (50см)	40,2	20кг (50см)	40,5	20кг (50см)	40,8	20кг (50см)	40,9

			20кг (70см)		20кг (70см)		20кг (70см)		20кг (70см)	
Қол ара 400мм			5	7,5	5	8,0	5	8,5	5	8,5
Қызметтер										
ӨТМ оқыту (өрт-техникалық минимум)	60	300,0	10	35,0	10	35,0	60	350,0	10	40,0
ГИС «Орман.kz»	65	390,0	65	390,0	65	390,0	65	390,0	65	390,0
Аншлагтар жасау	10	150,0	10	160,0	10	170,0	10	180,0	10	190,0
Радиостанцияға қызмет көрсету	49	4116,0	49	4116,0	49	4116,0	49	4116,0	49	4116,0
Брошюралар жасау	1000	300,0	1000	320,0	1000	330,0	1000	340,0	1000	350,0
Мемлекеттік инспекторларды оқытуға арналған іссапар шығыстары	5	1215,0	5	1300,0	5	1500,0	5	1700,0	5	2000,0
Мемлекеттік инспекторларды арнайы мекемеге оқыту	5	100,0	5	150,0	5	200,0	5	250,0	5	300,0
Қаруды бір жылға сақтау	4	132,0	4	132,0	4	132,0	4	132,0	4	132,0
МТР аумағын тұрақты қорғауды қамтамасыз ету										
Рейдтік іс-шаралар (ЖЖМ)	200 рейд, 70 тн.	ГСМ АЙ-92 143350,0	200 рейд, 70 тн.	ГСМ АЙ-92 143350,0	200 рейд, 70 тн.	ГСМ АЙ-92 143350,0	200 рейд, 70 тн.	ГСМ АЙ-92 143350,0	200 рейд, 70 тн.	ГСМ АЙ-92 143350,0
Рейдтік іс-шаралар (Масло)	200 рейд Масло - 800л)	Масло – 2800,0	200 рейд Масло -800л	Масло – 2900,0	200 рейд Масло -800л	Масло – 3000,0	200 рейд Масло - 800л	Масло – 3100,0	200 рейд Масло - 800л	Масло – 3200,0
Минералды жолақ жүргізу және күту ЖЖМ (460 км.)	ДТ 7 тн.	2065,0	ДТ 7 тн.	2065,0	ДТ 7 тн.	2065,0	ДТ 7 тн.	2065,0	ДТ 7 тн.	2065,0
Өрт қауіпті кезеңге ЖЖМ қорын құру	ДТ 2 тн.	590,0	ДТ 2 тн.	590,0	ДТ 2 тн.	590,0	ДТ 2 тн.	590,0	ДТ 2 тн.	590,0

Өрт қауіпті кезеңге ЖЖМ қорын құру	АЙ-92 4 тн.	820,0	АЙ-92 4 тн.	820,0	АЙ-92 4 тн.	820,0	АЙ-92 4 тн.	820,0	АЙ-92 4 тн.	820,0
------------------------------------	----------------	-------	----------------	-------	----------------	-------	----------------	-------	----------------	-------

2.2.2 Ғылыми - зерттеу жұмыстарын дамыту бойынша ЕҚТА қызметінің сипаттамасы және міндеттері

«Ақжайық» МТР белгіленген тәртіппен бекітілген және келісілген ғылыми зерттеулердің перспективалық-тақырыптық жоспарлары бойынша ғылыми - зерттеу жұмыстарын жүргізді және жүргізеді. Резерваттың ғылым және мониторинг бөлімі 7 ғылыми қызметкер және 1 зертханашы гидрохимикпен құралған. Бөлім қызметкерлері қоршаған орта мониторингін, сүтқоректілердің, құстардың және ихтиофаунаның маусымдық есебін, сондай-ақ мемлекеттік резерват пен қаумал аумағында мониторинг жұмыстарын жүзеге асырады. Есептер жазу және Табиғат шежіресін жүргізу.

ҒЗЖ жоспарына табиғат шежіресін жүргізу кіреді, өйткені бұл бағдарлама барлық ғылыми тақырыптармен тығыз байланысты. Табиғат шежіресі бойынша деректерді жинауға мүмкіндігінше резерваттың барлық мамандары, сондай-ақ барлық инспекторлық құрам жұмылдырылған.

2021 жылдан бастап бөлім қызметкерлері Қазақстанның белгілі ғалымдарының жетекшілігімен 4 тақырып бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуде.

2021 – 2025 жылдар кезеңінде 4 тақырып бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстары бекітілді:

1. «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының акваториясында Каспий итбалығын бақылау».

2. «Ақжайық» МТР фенологиялық мониторинг алаңдарында Биоәртүрлілікті фенологиялық бақылау».

3. «Ақжайық» табиғи резерватындағы бұйра бірқазанның биологиясы, оның саны, маусымдық миграциясы және биоценоздағы орнын бағалау».

4. «Жайық өзеніндегі зообентостың су түбін тереңдету жұмыстарынан кейінгі қалпына келуі».

Жануарлар мен өсімдіктер әлемін тиісті бақылау үшін мемлекеттік инспекторларға берілетін фенологиялық күнделіктерді ғылым және мониторинг бөлімі береді.

Резерваттың ғылыми-зерттеу қызметі, есептілік ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 13 наурыздағы № 94 бұйрығымен бекітілген «Табиғат қорғау мекемелерінде ғылыми қызмет пен ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларына» сәйкес жүзеге асырылады.

Ғылыми қызмет ұйымдастырылады және жүргізіледі:

- ғылыми-зерттеу жұмыстарының жоспары бойынша штаттық ғылыми қызметкерлер;

- Резерваттың мемлекеттік инспекторлары, бақылаулар нәтижелері есепке алу, аумақтың ақпараттық деректер базасын қалыптастыру және жыл сайынғы Табиғат шежіресіне енгізу үшін ғылыми қызметкерлерге беріледі.

- Шарттық негізде тиісті бейіндегі ғылыми-зерттеу институттары мен жоғары оқу орындарымен жұмыс жасалады.

Орындалған ҒЗЖ бойынша есептер Комитетке жыл сайын есепті жылдың 1 сәуіріне белгіленген мерзімде Ережеге сәйкес ресімделген мерзімде ұсынылады.

Жүргізілген ғылыми зерттеулердің жоғарыда аталған тақырыбы бойынша мынадай нәтижелер алынды (қысқаша мәліметтер).

1. Табиғат шежіресі

Орындаушылар-ғылыми қызметкерлер, табиғи кешенді қорғау, өсімін молайту және табиғат пайдалану бөлімінің мамандары, бастапқы материалды (фенологиялық бақылау күнделіктері) жинауды резерваттың мемлекеттік инспекторлары жинайды, барлығы фенологиялық бақылау күнделіктерін жүргізеді, олар камералдық өңдеу үшін

ғылыми бөлімге тапсырылады. Мемлекеттік инспекторларының теориялық және практикалық білімдерін арттыру мақсатында жыл сайынғы семинарлар өткізілді.

Осы бағдарлама шеңберінде стационарлық фенологиялық алаңдар мен табиғи кешендердің динамикасын байқау бойынша маршруттар салынған, оның ішінде: ауа райы жағдайларының өзгерістерін тіркеу, стационарлық алаңдарда өсімдіктер қауымдастығының фенологиясы және маршруттарда жануарлар әлеміне мониторинг жүргізу. Бақылаулар шөпті, бұталы және ағаштарды қамтитын флораның 16 индикаторлық түріне, фаунаның 28 индикаторлық түріне: құстардың 22 түріне, сүтқоректілердің 6 түріне жүргізіледі. Сирек кездесетін түрлердің ішінде Каспий итбалығы, ақ құйрықты бүркіт, дала қыраны, безгелдек, қарабай, бұйра және қызғылт бірқазанның популяциясының жағдайына ерекше назар аударылады. Табиғат шежіресі (жылдық кітап) жыл бойы жүргізіледі және абиотикалық және биотикалық ортаның мониторингі, экожүйелердің, флора мен фаунаның жай-күйі, табиғи кешендер мен «Ақжайық» МТР объектілеріне антропогендік әсердің сипаты мен қарқындылығы бойынша бөлімдерден тұрады.

Резерват құрылған жылдан бастап (2009 ж.) ҚР АШМ ОАШК2007 жылғы 18 сәуірдегі № 156 «Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда табиғат шежіресін жүргізу жөніндегі әдістемелік нұсқаулыққа сәйкес» «Табиғат шежіресі» 14 жылдық кітап және бес жылдық кезеңге арналған екі жиынтық томдық (2011-2015 және 2016-2020 жж.), барлық кітаптар қаралып, бекітілді. «Ақжайық» МТР РММ Ғылыми-техникалық сараптама кеңесі бекітілді және уәкілетті органға қағаз және электрондық жеткізгіштерде белгіленген мерзімде есепті жылдан кейінгі жылдың 1 мамырына дейін ұсынылды.

2. «Шектес аумақтарындағы және МТР Ақжайықта сирек кездесетін және жойылып бара жатқан жасандық маңызы бар құс түрлері». «Ақжайық» табиғи резерватындағы бұйра бірқазанның биологиясы, оның саны, маусымдық миграциясы және биоценоздағы орнын бағалау.» Ғылыми-қызметкер-орнитолог, жетекшісі - б.ғ.д. А.К.Камелов «ТОО Казэкопроект»

Бұл зерттеулердің мақсаты-бұйра бірқазанның биологиясы мен экологиясын жалпы және жан-жақты зерттеу. Оның тіршілік ету ортасы нақтыланады, ұя салатын уақыты мен орны және әр түрлі уақыт кезеңдеріндегі концентрациясы нақтыланады. Алынған мәліметтер негізінде Жайық өзенінің атырауы аумағындағы мекендердің шекаралары айқындалатын болады.

Мақсаттарға сүйене отырып, мынадай міндеттер жүзеге асырылатын болады:

- бұйра бірқазанның өмір сүру жағдайларын зерттеу;
- оның саны, ұя салу уақыты, балапандарды шығару және басқа да маңызды кезеңдер;
- ұя салу сипатын, олардың орналасу ерекшеліктерін зерттеу;
- тіршілік ету ортасының ерекшеліктерін зерттеу;
- осы аумақ шегінде зерттелетін түрдің саны, санның маусымдық динамикасы туралы жиналған деректерді талдау.

Бұл тақырыптың өзектілігі келесідей:

- осы түрдің популяциясының жай-күйіне көпжылдық мониторинг жүргізу мақсатында резерват шекараларында бұйра бірқазанның биологиясы мен экологиясы бойынша объективті деректер алу қажеттілігі.

- түрдің Қазақстанның Қызыл кітабына енгізілгендігін ескере отырып, оның биологиясы мен экологиясы туралы, қауіпті бағалау және популяцияны сақтау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу үшін мәліметтер қажет.

- резерват аумағындағы орнитофауна жағдайына теріс әсер ететін факторлар мен жағдайларды анықтау мақсатында бұйра пеликанның тіршілік ету ортасын зерттеу.

Су деңгейінің төмендеуі бұрын су маңындағы оринотофауна азықтандыру орны ретінде пайдаланған үлкен аумақтардың деградациясына әкеледі.

2023 жылы жұмыс жоспарына сәйкес ұя салатын және концентратияланатын орындар орнатылған бұйра пеликан туралы ақпарат жинау үшін аумаққа шығу жүргізілді.

3. «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының акваториясында Каспий итбалығын бақылау». Ғылыми-қызметкер-териолог, жетекшісі – б.ғ.д. Ю.А. Ким, ТОО «Есо Air»

Зерттеудің мақсаттары мен міндеттері 2021-2025 жж.

Бұл зерттеулердің мақсаты-өмірдің алғашқы жылдарындағы көбею және қоректену кезеңіндегі итбалық биологиясы мен экологиясын жалпы және жан-жақты зерттеу.

Олардың күшкітері, қоректену аймақтары, кластерлердің уақыты мен орындары нақтыланады. Алынған мәліметтер негізінде Жайық өзенінің атырауы мен Солтүстік Каспийдің іргелес жағалауындағы итбалықтардың шоғырлану шекаралары айқындалатын болады.

Мақсаттарға сүйене отырып, мынадай міндеттер жүзеге асырылатын болады:

- Каспий итбалығының қысқы және көктемгі кезеңдердегі өмір сүру жағдайларын зерттеу;

- өмірдің алғашқы күндеріндегі күшкітердің саны, түлеу және қоректену уақыты;
- көбею кезінде орналасу ерекшеліктері;
- тіршілік ету ортасының ерекшеліктерін зерттеу;
- осы аумақ шегінде зерттелетін түрдің саны, санның маусымдық динамикасы туралы жиналған деректерді талдау.

Бұл тақырыптың өзектілігі келесідей:

- осы түрдің популяциясының жай-күйіне көпжылдық мониторинг жүргізу мақсатында резерват шекараларында итбалықтың биологиясы, экологиясы және саны бойынша объективті деректер алу қажеттілігі;

- түр Қазақстанның Қызыл кітабына, сондай-ақ осал (VU) (Vulnerable) мәртебесі бар IUCN Қызыл кітабына енгізілгенін ескере отырып, оның биологиясы мен экологиясы туралы, қауіпті бағалау және популяцияны сақтау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу үшін мәліметтер қажет.

- резерват аумағындағы экожүйедегі жағдайына теріс әсер ететін факторлар мен жағдайларды анықтау мақсатында итбалықтың тіршілік ету ортасын ең осал кезеңде зерттеу.

4. «Жайық өзеніндегі зообентостың су түбін тереңдету жұмыстарынан кейінгі қалпына келуі». Жауапты ғылыми-қызметкер гидробиолог, ғылыми жетекші т.ғ.к. Есенаманова М.С., Х. Досмухамедов атындағы Атырау университеті ҚЕАҚ.

Жүргізілетін жұмыстардың мақсаты зообентостың жай-күйі бойынша ақпаратты жинау, өңдеу және талдау болып табылады.

- колда бар материалдарды зерделеп, дала жұмыстарына дайындалу.
- көктемгі кезеңде зообентос жағдайын далалық зерттеуді бастау.
- жазғы кезеңде (маусым – шілде) бентофауна организмдерінің жай-күйін зерттеу-жануарлардың максималды репродуктивті кезеңі.
- күзгі аралық кезеңде (қазан-қараша) бентофауна организмдерінің жай – күйін зерттеу-бентқоректі балықтардың қоректену кезеңінде және басқа факторлардың әсері салдарынан су түбіндегі жануарлардың репродуктивтілігінің төмендеу кезеңі

Бұл тақырыптың өзектілігі келесідей:

- түбін тереңдету жұмыстарынан кейін Жайық өзенінде зообентосты қалпына келтіру бойынша объективті деректер алу қажеттілігі (оң жақ Яицкий каналы және Шман өзек)

- зообентостың жай-күйіне көпжылдық мониторинг жүргізу

2023 жылы "Ақжайық" резерватының аумағында зообентос жағдайы бойынша ақпаратты жинау, өңдеу және талдау жүзеге асырылды.

Жұмыстың мерзімі көктем, жаз және күз – гидробионттардың көбею белсенділігі кезеңін қамтыды.

Материалды жинау 3 кезеңде жүргізілді: көктемгі су тасқынының басында, жазғы кезеңде және күзгі аралық кезеңде бекітілген мониторингтік жұмыс бағдарламасына сәйкес.

2023 жылдың I тоқсанында қолда бар материалдарды зерттеу және дала жұмыстарына дайындық жүргізілді. Далалық жұмыстарға дайындалған Ван-Вин түпқазғышы; сынамаларды жинау үшін банкілер, жиналды және таңбаланды; жинау станцияларының координаттары анықталды; зообентосты жинау және өңдеу әдістемесі нақтыланды.

II тоқсанда көктемгі кезеңдегі зообентос жағдайын далалық зерттеу басталды. Организмдердің биологиясына байланысты материал жинау және далалық жұмыстар 2023 жылдың сәуірінде басталды.

III тоқсанда жазғы кезеңдегі (маусым) бентофауна организмдерінің жағдайы зерттелді-бұл су түбі жануарлардың максималды репродуктивті кезеңі.

IV тоқсанда күзгі аралық кезеңдегі (қазан) бентофауна организмдерінің жағдайы зерттелді - бентокоректі балықтардың қоректену кезеңінде және басқа факторлардың әсеріне байланысты төменгі жануарлардың репродуктивтілігінің төмендеу кезеңі.

Гидробиологиялық сынамалар 2023 жылдың сәуір, маусым және қазан айларында станциялар арасында 7-10 км қашықтықта каналдардан алынды. Барлығы: 35 зообентос сынамасы: – көктемде 12 сынама, жазда 12 сынама күзде 11 сынама алынды.

5. «Ақжайық» МТР фенологиялық мониторинг алаңдарында Биоәртүрлілікті фенологиялық бақылау».

Жауапты ғылыми-қызметкер фенолог, ғылыми жетекші Ph доктор Есенаманова Ж.С., Х. Досмухамедов атындағы Атырау университеті ҚЕАҚ.

Өзектілігі

Жануарлар мен өсімдіктердің сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін сақтау мәселелерін шешуде фенологиялық бақылаулар олардың нақты тіршілік ету ортасындағы жағдайын дұрыс анықтауға, дамудың әртүрлі кезеңдерінде олардың өміршеңдігінің төмендеу дәрежесін, антропогендік әсерге осалдығын анықтауға мүмкіндік береді. Осындай бақылаулар негізінде осы түрлер қорғауды қажет ететін маусымдық кезеңдерде ерекше қорғау шаралары қабылданады. Мысалы, өсімдіктерде бұл гүлдену кезеңі немесе жемістер мен тұқымдардың пісетін уақыты болуы мүмкін. Көбелектер сияқты сирек кездесетін жәндіктер түрлерінде бұл ересектердің фазасы.

Бақылау әдістері

Мемлекеттік табиғи резерват аумағында табиғи бақылаулар жүргізу қажет. Бақылау нүктелерінде аптасына кемінде 2-3 рет ауа, су температурасын өлшеу қажет. Деректерді фенологиялық күнделікке енгізу. Бұл әдіс деп аталады интегралды-сипаттамалық. Интегралды сипаттау әдісі бақылау күні объектінің фенологиялық жағдайын бағалауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс белгілі бір аралықта есеп бірлігіне сипаттама береді.

Күкілетін нәтиже

- Тақырыптық бағыттағы фенологиялық карталар жасалады. Фенологиялық карталар органикалық әлемнің маусымдық өзгергіштігін, өсімдіктер мен жануарлардың даму кезеңдерінің басталу уақытын көрсетеді.

- Табиғаттың жергілікті фенологиялық күнтізбесі жасалады, ол барлық фенологиялық объектілердегі маусымдық құбылыстардың жиынтық дамуын көрсетеді. Фенологиялық күнтізбе табиғаттың маусымдық құбылыстарын, оларды бақылау мерзімдерін және осы мерзімдерді анықтайтын себептерді тіркеуге және зерттеуге арналған. Гүлді өсімдіктер жағдайында бұл өмірлік цикл немесе фенофаза оқиғаларына басқалармен қатар жапырақтардың гүлденуі, бірінші гүл, соңғы гүл, алғашқы піскен жемістер және жапырақтардың түсуі жатады. Жануарларда жиі кездесетін фенофазаларға түлеу, жұптасу, жұмыртқа салу немесе туу, қауырсын шығу және көші-қон жатады.

2023 жылы ғылыми-зерттеу жұмыстары үшін "Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерваты мемлекеттік инспекторларының күнделіктерін тексеру жұмыстары жүргізілді. Осыған байланысты ғылыми бөлім инспекторларының (териолог, орнитолог, ботаника) күнделіктеріндегі жазбалар негізінде биоалуантүрліліктің фенологиялық мониторингінің карточкалары жасалды. Ауа-райының күнделікті мониторингі және ауа-райы күнделігі жүргізілді. Сондай-ақ фенологиялық учаскелердегі бақылау маршруттарында мониторингтік зерттеулер жүргізілді.

Ғылыми қызметкерлер жыл сайын ғылыми тақырыптар үшін жиналған материалдарды өңдейді, ғылыми тақырыптар бойынша ғылыми есептер жасайды, олар ҚР ЭТРМ Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетіне ұсынылады.

Қазіргі уақытта «Ақжайық» МТР ғылыми - зерттеу қызметі ҚР БҒМ Ғылым комитетімен келісілген және ҚР ЭГТРМ Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің (№27-5-6/13, 28.01.2021 ж.) бұйрығымен бекітілген «Ақжайық» МТР 2021-2025 жылдарға арналған ғылыми-зерттеу жұмыстарының жоспары» негізінде жүргізіледі. ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің бұйрығымен бекітілген табиғат қорғау мекемелерінде ғылыми қызмет пен ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларына сәйкес (13.03.2012 ж., №94).

Мониторинг. Фенологиялық зерттеулер резерваттың «сол» және «оң» кластерлік учаскелерінің инспекторлық бекеттерінде орналасқан төрт стационарлық фенологиялық бекеттерде жүргізіледі. Күнделікті фенологиялық зерттеулерді фенологиялық күнделіктерге деректерді енгізе отырып, күзет және өсімін молайту қызметі бөлімінің мемлекеттік инспекторлары және фенологиялық карточкаға деректерді енгізе отырып, айына бір рет ғылыми қызметкер – фенолог жүргізеді. Құстар мен сүтқоректілер бойынша мониторинг 5 мониторингтік маршрутта жүргізіледі, оның ішінде екі аквалдық және үш жер үсті маршруттары. 5 маршруттың әрқайсысында бір мониторингтік алаң салынған. Мониторингтік алаңдар 2 және 5-маршруттардан басқа әр түрлі экожүйелерде орналасқан, онда 2 мониторингтік алаң салынған. Орнитофаунаның мониторингі сулы-батпақты құстардың негізгі биологиялық циклдері кезеңінде жүзеге асырылады: ұя салу, түлеу және жазғы көші-қон, көктемгі және күзгі көші-қон. Деректер базасын сенімді жинау үшін ай сайын жұмыс жоспарларына сәйкес мониторингтік зерттеулер айдың бірінші онкүндігіне орайластырылған.

«Балық шаруашылығының ғылыми-өндірістік орталығы» ЖШС Атырау филиалы «Балық шаруашылығы су айдындарының және / немесе олардың учаскелерінің балық өнімділігін анықтау, ПДУ мен ЕҚТА-ның биологиялық негіздемелерін әзірлеу, Жайық-Каспий бассейнінің халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар су айдындарында балық аулаудың режимі мен реттелуі» тақырыбы бойынша ғылыми балық аулауға зерттеулер жүргізеді.

Ғылыми жариялымдар

В Ғылыми және мониторинг бөлімінің жылдық жоспарына сай 2023 жылы 5 ғылыми мақала жарық көрді. Олар: 1.Мониторинг зимнего учета диких животных на территории государственного природного резервата «Акжайык» и в государственном природном (зоологическом) заказнике «Новинский» в 2022 году. Ажигалиева Ж.Б., Есенаманова Ж.С.; 2.Состояние зообентоса в водоемах природного резервата «Акжайык» (видовой состав, численность). Қаламғалиева Э.Е., Махметова Н.Т., Есенаманова М.С.; 3.Мониторинг зообентоса на акватории резервата «Акжайык» за 2022г. Қаламғалиева Э.Е., Махметова Н.Т., Ажигалиева Ж.Б., Есенаманова Ж.С.; 4.Ихтиологические наблюдения на территории государственного природного резервата «Акжайык» в 2022 г. Сабинова С.Ж., Шунашева Ж.А., Есенаманова Ж.С.; 5.Видовое разнообразие ихтиофауны в пределах природного резервата «Акжайык». Сабинова С.Ж., Шунашева Ж.А., Есенаманова Ж.С. Сборник «Молодежь и наука: сегодня и будущее» 2023 г.

Ғылыми-техникалық кеңестің қызметі (ҒТК).

«Акжайык» МТР РММ ғылыми-техникалық кеңесі (бұдан әрі-Кеңес) табиғи резерват басшылығы жанындағы тұрақты жұмыс істейтін консультативтік, сарапшы кеңес болып табылады.

Кеңес табиғи резерватта ғылыми, табиғатты қорғау, рекреациялық және ағартушылық қызметті жүргізу бойынша резерват басшылығымен консультациялық қолдау көрсету және ғылыми негізделген ұсынымдар дайындау мақсатында құрылды. Кеңестің жұмысы «Акжайык» МТР РММ ғылыми-техникалық кеңесі туралы Ережеге» сәйкес жүзеге асырылады. «Акжайык» МТР жұмыс жоспарымен жыл сайын ҒТК-тің кемінде 9 отырысы өткізіледі: 2019ж. 9 отырыс, 2020ж.- 10 отырыс, 2021ж. - 9, 2022ж.- 10, 2023ж.-10.

Резерватта ҒТК келесі функцияларды орындайды:

ғылыми қызметкерлердің ғылыми-зерттеу жұмыстарының жоспарлары мен бағдарламаларын және олардың ғылыми қызмет нәтижелері туралы есептерін қарайды және бекітеді;

ЕҚТА-да кешенді мониторингті дамытудың қорытындылары мен перспективаларын талқылайды;

ЕҚТА тапсырысы бойынша дайындалған ҒЗЖ нәтижелерін қарауды және қабылдауды жүзеге асырады;

ғылыми еңбектерді басып шығару, ғылыми және ғылыми-практикалық кеңестер мен конференцияларға дайындық мәселелерін талқылайды;

ЕҚТА ғылыми-зерттеу қызметі бойынша ұйымдастыру-әдістемелік құжаттарды дайындайды және бекітеді;

резерваттың басқа ғылыми-зерттеу мекемелерімен және жоғары оқу орындарымен, оның ішінде қоршаған табиғи ортаны қорғау саласындағы ғылыми кадрлар мен мамандарды даярлау жөніндегі ынтымақтастығын дамыту мәселелерін қарайды;

резерваттың аумақтық құрылымын, оның шекараларын оңтайландырудың, өңірде жаңа ерекше қорғалатын табиғи аумақтар құрудың перспективалық жоспарларын бағалайды;

қорық аумағының экожүйесіне теріс әсер етуі мүмкін шаруашылық және өзге де объектілерді орналастыру жобалары мен схемалары бойынша, оның ішінде олардың қоғамдық және мемлекеттік сараптамасын жүргізу шеңберінде сараптамалық қорытындыларды қарайды және дайындайды;

ЕҚТА-да өзекті мәселелер бойынша ғылыми семинарлар өткізудің жоспарлары мен бағдарламаларын қарайды және бекітеді;

ЕҚТА табиғи ресурстарын басқаруға байланысты, оның ішінде жабайы жануарлар мен өсімдіктерді аумақтан алып қоюға байланысты мәселелерді қарайды;

мониторинг және ғылыми зерттеулер деректері негізінде ЕҚТА директорына туристік және экскурсиялық маршруттардағы, сондай-ақ ЕҚТА аумағындағы арнайы бөлінген учаскелердегі рекреациялық жүктемелерді реттеу (ұлғайту немесе азайту) бойынша ұсынымдар дайындайды;

алқалы шешімді талап ететін ЕҚТА ғылыми және ғылыми-техникалық қызметінің өзге де мәселелерін қарау.

Зертханалық жабдықтың болуы және жай-күйі:

Зертханалық жабдыққа гидробиологиялық жинақ кіреді: компьютер, электронды таразы PA-214 Ohaus (дәлдігі 0,1 мг), MBC-10 микроскопы, levenhuk d870t микроскопы (Tripocular), түтіктер, скальпельдер, пинцеттер, сандық c800 ng камерасы, гидробиологиялық сынамаларды сақтауға арналған LG тоңазытқышы. Электрондық таразы PA-214 Ohaus (дәлдігі 0,1 мг) жабдық жұмыс істемейді.

Өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілерін, сондай-ақ қоршаған орта компоненттерін мониторингілеу және зерделеу үшін ғылыми қызметкерлердің негізгі міндеттері мыналар болып табылады:

Міндет 1: Қоршаған ортаның жай-күйін, Қызыл кітап және сирек кездесетін құс түрлерін бақылау. ҒЗЖ тақырыптары мен жоспарларына сәйкес және Табиғат шежіресі аясында териофаунаны бақылау және зерттеу. Бекітілген әдістемелер мен ұсынымдарға сәйкес Новинский қаумалы мен резерват аумағында жануарлар мен өсімдіктер әлемінің есебін жүргізу және жүйелі мониторингі. Жыл сайын. ҚОСЫМША 21,22. *(Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының жобалық аумағының мониторингтік маршруттары мен алаңдарында құстар мен сүтқоректілердің мониторингтік түрлерін орналастыру картасы. "Ақжайық" резерватының аумағында орнито-және териофаунаны байқау бойынша мониторингтік маршруттар мен мониторингтік алаңдардың картасы)*

Міндет 2: ҒЗЖ тақырыптары бойынша есептілікті уақтылы дайындау және тапсыру

Жыл сайын «*Табиғат қорғау мекемелерінде ғылыми қызмет және ғылыми зерттеулер ұйымдастыру және жүргізу қағидасын бекіту туралы*» Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 13 наурыздағы № 25-02-01/94 бұйрығына сәйкес

Аралық жылдық есеп жыл ішіндегі жұмыс нәтижелері бойынша келесі есептік жылдан кейінгі 1 сәуірден кешіктірмей уәкілетті органға ҒТК отырысының хаттамасынан алынған тиісті көшірмемен беріледі.

Қорытынды есеп соңғы және жинақтаушы есеп болып табылады, ғылыми жұмыс аяқталған соң келесі есептік жылдан кейінгі 1 сәуірден кешіктірмей уәкілетті органға ҒТК отырысының хаттамасынан алынған тиісті көшірмемен беріледі.

Табиғат қорғау мекемелері ғылыми жұмыстар жүргізумен қатар табиғи процестерге мониторинг жүргізеді және нәтижелерді Табиғат жылнамасында тіркейді.

Тұрақты стационарлық байқаулар жүргізуді табиғат қорғау мекемелерінің ғылыми қызметкерлері мен мемлекеттік инспекторлары арнайы бөлінген мониторингтік (метеорологиялық, фенологиялық, зоологиялық, ботаникалық және басқа да) алаңқайлар мен есептік маршруттарда жүзеге асырады.

Табиғат қорғау мекемелері уәкілетті органға есепті жылдан кейінгі 1 мамырдан кешіктірмей Табиғат жылнамасының кітабы түрінде жылдық есеп береді.

Табиғат жылнамасы жүргізіле бастағаннан бергі 5 жылғы кезең үшін де Табиғат қорғау мекемелері есепті жылдан кейінгі 1 мамырдан кешіктірмей уәкілетті органға Табиғат жылнамасының 5 жылдық кітабын береді.

Міндет 3: Қазіргі заманғы далалық және зертханалық жабдықтарды сатып алу арқылы ғылыми қызметкерлерді материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жақсарту.

Міндет 4: Ғылыми жарияланымдар, мақалалар дайындау (БАҚ-та, журналдарда, ғылыми жинақтар мен кітаптарда, интернет платформаларда орналастыру).

Міндет 5: Инспекторлық құрамның біліктілігін арттыру.

Бөлімдердің толтырылуын егжей-тегжейлі сипаттай отырып, фенологиялық күнделіктерді жүргізу бойынша оқыту семинарларын өткізу. Флора мен фаунаның мониторингтік түрлерін анықтауға оқыту. Есепке алу әдістемесі бойынша оқыту курстары (жануарлардың күзгі-көктемгі есебі, қыс мезгілінде сүтқоректілердің ізі бойынша есебі, көзбен шолып есепке алу).

Міндет 6: Ғылым және мониторинг бөлімі қызметкерлерінің біліктілігін арттыру оқыту семинарлары, басқа ЕҚТА-да тәжірибе алмасу.

**Ғылыми қызметкерлердің өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілерін, сондай-ақ қоршаған орта компоненттерін
мониторингілеу және зерделеу үшін негізгі міндеттері**

25-кесте

		2025	2026	2027	2028	2029
Міндет 1. Қоршаған ортаның жай-күйін, Қызыл кітапқа енген және сирек кездесетін құс түрлерін бақылау. ҒЗЖ тақырыптары мен жоспарларына сәйкес және Табиғат шежіресі аясында териофаунаны бақылау және зерттеу. Бекітілген әдістемелер мен ұсынымдарға сәйкес Новинский қаумалы мен резерватта жануарлар мен өсімдіктер әлемінің есебін жүргізу және жүйелі мониторингі.						
Автокөлікпен мониторингтік учаскелерді тексеру, су көлігімен мониторингтік учаскелерді тексеру резерват аумағына автокөлікпен және моторлы қайықпен ай сайын 5 күн шығу		+	+	+	+	+
«Ақжайық МТР құстарының және оған іргелес аумақтардың сирек кездесетін, жойылып бара жатқан және жаһандық маңызы бар түрлері» тақырыбы бойынша Мониторинг.	Резерват аумағында қыстайтын жыртқыш құстарды есепке алу резерват аумағына автокөлікпен шығу Қаңтар, ақпан, наурыз 5 күн	+	+	+	+	+
	«Ақжайық» МТР және «Новинский» МТҚ(қаумалы) көктемгі көші-қон кезеңінде құстарды есепке алу бойынша жоспарлы дала жұмыстары Наурыз, сәуір 5 күн					
	Ұя салу және түлеу кезінде суда жүзетін құстарды есепке алу ұя салу кезінде Құстарды есепке алу бойынша далалық жұмыстар Маусым, шілде 5 күн					
	Резерваттың сулы-батпақты аумақта қоныс аударатын құстардың күзгі есебін жүргізу «Ақжайық» МТР және «Новинский» МТҚ күзгі көші-қон кезеңінде құстарды есепке алу бойынша жоспарлы далалық жұмыстар Қыркүйек, қараша 5 күн					
«Ақжайық резерватының сүтқоректілері» (фауна, биология, саны)тақырыбы бойынша мониторинг	Сүтқоректілердің қысқы есебі жыл сайын «Ақжайық» МТР және «Новинский» МТҚ аумағында қаңтар, ақпан 5 күн	+	+	+	+	+
	Көктемгі есептер ондатра, түлкі, қоян, борсық, оның ішінде түнгі есепке алу Наурыз, сәуір, мамыр, маусым 3 күн					

	Сүтқоректілердің күзгі есебі жыл сайын «Ақжайық» МТР және «Новинский» МТҚ аумағында қыркүйек, қараша 5 күн					
«Ақжайық МТР флорасын түгендеу»тақырыбы бойынша мониторинг	Өсімдіктер қауымдастығының құрамдас бөлігін бақылау Наурыздан қарашаға дейін 3 күнге дейін аумаққа шығу	+	+	+	+	+
«МТР ихтиофаунасының сипаттамасы» тақырыбы бойынша мониторинг	Мониторинг мониторингтік және негізгі түрлердің санын есепке алу Аумаққа айына 2 рет шығу	+	+	+	+	+
	«Балық шаруашылығы су айдындарының және/немесе олардың учаскелерінің балық өнімділігін айқындау» «Балық шаруашылығының ғылыми - өндірістік орталығы» ЖШС бірлесіп «Жайық – Каспий бассейнінің халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар су айдындарында балық аулаудың режимі мен реттелуінің ОДА және ЕҚТА биологиялық негіздемелерін әзірлеу» жыл сайын көктемде 3 күн					
Гидробиологиялық және гидрохимиялық мониторинг	гидрохимия бойынша сынама алу айына 1 рет авто және су көлігі резерват аумағына шығу	+	+	+	+	+
	зообентос бойынша маусымдар бойынша сынама алу (көктемде, жазда және күзде) авто және су көлігі аумағына шығу					
Міндет 2. ҒЗЖ тақырыптары бойынша есептілікті уақтылы дайындау және тапсыру						
ҒЗЖ тақырыптары бойынша есептілікті	Жыл сайын 1-ші сәуірге дейін	+	+	+	+	+
«Табиғат шежіресі» кітабын тапсыру	Жыл сайын 1-ші мамырға дейін	+	+	+	+	+
Міндет 3. Қазіргі заманғы далалық және зертханалық жабдықтарды сатып алу арқылы ғылыми қызметкерлерді материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жақсарту.						
Ғылыми жабдықтар үшін бюджеттік өтінімді дайындау	Жыл сайын ақпан айына дейін	+	+	+	+	+
Оксиметр	бірлік			1		
Микроскоп МБС-10	бірлік	1				

Гербарийге арналған жабдық (гербарий далалық папкасы, тор)	жиынтық	1			1	
Құстарға арналған торлар (тор) 5. 7 . 10 м	бірлік	5		5		
Петри Табақшасы	жиынтық		1			
Дночерпатель (түпқазғыш) (Экмана-Берджа или Петерчена)	бірлік	1				
Ставные сети (набор сетей с разной ячейей: 30–100 мм)	жиынтық		1			1
Формалин 40%	литр	10				10
pH-метр	бірлік	1				
Электрондық тарзы РА-214С	бірлік	1				
Метеостанция СОКОЛ М1	бірлік		3			
Бинокль	бірлік		2			2
2 адамдық шатыр	бірлік	2			2	
Лагерь және ас үй жабдықтары	бірлік	2				
Резеңке батпақты етік және дала формасы жиынтықта	бірлік	8				
Ұйықтайтын қап	бірлік	8				
GPS	бірлік	2			2	
Электрондық таразы 20кг	бірлік		2			
Камуфляж (бақсы) Накидка маскировка (шаманка)	бірлік	2			2	

Солевой растор для оксиметра	литр	1		1		1
Бұрандалы пластик банкілер 1л	бірлік		20			
Орамды сүзгі қағазы	метр	10	10			
Сынамаларды өңдеуге арналған гидробиологиялық жинақ	бірлік		1			
Тара для рыб (бидон), металлическая банка с за- винчивающейся крышкой	бірлік	2		2		
Гербарийге арналған альбом	бірлік	25	25	25		
Лупа	бірлік	2				
Фото тұзаққа арналған литий батареялары	бірлік	48	48	48	48	48
CD карта 256 гб	бірлік	6		6		6
Міндет 4. Ғылыми жарияланымдар, мақалалар дайындау (БАҚ-та, журналдарда, ғылыми жинақтар мен кітаптарда, интернет платформаларда орналастыру).						
Мақалаларды жариялау	Жылына 5 мақаладан кем емес	+	+	+	+	+
міндет 5. Мемлекеттік инспекторлардың біліктілігін арттыру						
Бөлімдердің толтырылуын егжей-тегжейлі сипаттай отырып, фенологиялық күнделіктерді жүргізу бойынша оқыту семинарларын өткізу. Флора мен фаунаның мониторингтік түрлерін анықтауға үйрету.	резерват ғимаратында сондай ақ далалық практикаларда жыл сайын кемінде 5 рет	+	+	+	+	+
Есепке алу әдістері бойынша оқыту курстары (жануарлардың күзгі-көктемгі есебі, қысқы және күзгі кезеңдегі іздер бойынша Сүтқоректілерді есепке алу, көзбен шолып	резерват ғимаратында сондай ақ далалық практикаларда жыл сайын кемінде 2 рет	+	+	+	+	+

есепке алу).						
Міндет 6. Ғылым және мониторинг бөлімі қызметкерлерінің біліктілігін арттыру оқыту семинарлары, басқа ЕҚТА-да тәжірибе алмасу.						
Басқа ЕҚТА-да тәжірибе алмасу	жыл сайын ғылыми бөлімнің кемінде 2 қызметкері	+	+	+	+	+
БҰҰДБ, АСБК және басқа да ЕҚТА-дағы оқыту семинарлары	жыл сайын кемінде 1 рет 8 ғылыми қызметкер	+	+	+	+	+
Ғылыми конференцияларға қатысу	жыл сайын кемінде 1 рет 8 ғылыми қызметкер	+	+	+	+	+

2.2.3. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың экологиялық ағарту және мақсатты топтармен жұмыс істеу қызметінің сипаттамасы және міндеттері

«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының экологиялық ағарту жұмысы «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты республикалық мемлекеттік мекемесі туралы ережеге» сәйкес жүзеге асырылады.

Мақсаты – экологиялық білім беру, адамдардың табиғатпен қарым-қатынас мәдениетін арттыру, табиғи ортада мінез-құлықтың этикалық нормаларын қалыптастыру, халықтың кең ауқымына табиғаттың болашағы үшін жеке жауапкершілік сезімін тәрбиелеу, сондай-ақ адамның рухани және физикалық күшін қалпына келтіру, табиғи орта жағдайында толыққанды демалысты қамтамасыз ету.

Резерваттағы экологиялық білім беру жұмысы жыл сайынғы мәдени-ағарту іс-шараларының жоспарына сәйкес жүзеге асырылады, ол жыл басында әзірленіп, резерват дирекциясымен бекітіледі.

Экологиялық ағарту жұмысының негізгі бағыттары:

- Мәдени-жаппай іс-шаралар, мерекелік шерулер, үгіт-насихат концерттері – бұл ЕҚТА қызметін қолдауға, халықтың, қоғамның, мемлекеттік билік органдарының, бұқаралық ақпарат құралдарының, кәсіпкерлердің назарын ЕҚТА мәселелеріне аударуға және оларға нақты тәжірибелік көмек көрсетуге бағытталған іс-шаралар; мектеп оқушыларымен лекциялар мен әңгімелер өткізу;

- Экологиялық акциялар мен сенбіліктер – ЕҚТА-ты абаттандыру, құстарға ұя салу, туристік маршруттарды жабдықтау, жағалауды тазалау, ағаштар мен бұталар отырғызу бойынша жұмыстарға тегін көмек көрсету;

- ЕҚТА аумағына шығатын экскурсиялар. Студенттермен, мектеп оқушыларымен және мектепке дейінгі балалармен кездесулер;

- Экологиялық білім беру іс-шараларын өткізу, экологиялық ойындар, ашық сабақтар, тақырыптық көрмелер, дөңгелек үстелдер, ашық есік күндері, шығармашылық конкурстар (ең жақсы шығарма, сурет, құс ұяларын жасау және т.б.), «Ақжайық» резерватының табиғатты қорғау тақырыбында презентациялар өткізу;

Атырау қаласының ЖОО-дарымен және колледждерімен және аймақтағы туризм мен жаратылыстану саласында мамандарды даярлайтын басқа да оқу орындарымен резерват тығыз байланыс орнатылды. Студенттер үнемі оқу және өндірістік тәжірибеден өтеді.

Жыл сайын «Парктер шеруі» табиғатты қорғау акциясын өткізу дәстүрге айналды.

«Парктер шеруі» кезінде үлкен жұмыс атқарылады. Мемлекеттік табиғи резерват мамандары оқу орындарына барып, дәрістер оқиды, әңгімелер, конкурстар мен экскурсиялар өткізеді, тазалық жұмыстарын жүргізеді, көшеттер отырғызады, Қазақстан табиғатын қорғауда резерваттардың рөлі, аймақтың экологиялық мәселелері және Қазақстанның экологиялық проблемалары туралы әңгімелейді.

Резерват мамандары ұйымдастыратын ең маңызды іс-шаралар бұқаралық ақпарат құралдарында және әлеуметтік желілерде жарияланады. Өткізілген іс-шаралар саны 26-шы кестеде келтірілген.

Экологиялық ағарту қызметінің көрсеткіштері

Кесте 26

№ п/п	Көрсеткіштердің атауы	Өлшем бірлігі	2019 ж	2020 ж	2021 ж	2022 ж	2023 ж
1	Тақырыптық көрмелер	дана					

			6	3	3	2	11
2	Дәрістер	-«-	11	7	5	5	14
3	Әңгімелесулер, консультациялар	-«-	5	6	5	2	10
4	Семинар	-«-	6	2		10	11
5	БАҚ-та сөз сөйлеу	дана	77	43	44	110	55
	оның ішінде: газеттердегі, журналдардағы мақалалар	-«-	25	33	8	11	47
	теледидардан сөйлеу	-«-	9	10	9	6	8
6	Буклет	-«-	500	150	300	400	500
7	Экскурсиялар барлығы	-«-	32	15	38	22	2
8	Экскурсияға қатысушылар саны	адам	258	56	232	228	45

Резерватың экологиялық ағарту және туризм бөлімінің әлеуетін толығырақ пайдалану үшін, мектептер мен жалпы халыққа арналған парақшалар, танымдық плакаттар және оқу құралдарын жасау және көбейту бойынша компьютерлік жұмыстарға, сондай-ақ **видео және фотоматериалдар әзірлеуге қаражат қажет.** Заманауи бейнекамераның болуы бөлімнің экологиялық білімді насихаттау және жаппай экологиялық акциялар өткізу мүмкіндіктерін кеңейтер еді.

Экологиялық ағартудың дамуына кері әсерін тигізіп отырған маңызды мәселелердің бірі – **ЕҚТА аумағында Визит-орталықтың болмауы.** Бұл орталықта келушілерге қорғалатын табиғи аумақ пен рекреациялық қызметтер туралы кең ақпарат алу мүмкіндігі болар еді. Сәулеті мен жабдықталуы жоғары стандарттарға сай келетін Визит-орталықтың болуы балалармен өткізілетін сабақтардың, тақырыптық экскурсиялар мен көрмелердің сапасын арттыруға ықпал етер еді.

Визит-орталық – бұл экологиялық маршруттардың бастау нүктесі. Сонымен қатар, жергілікті халықпен өзара тығыз қарым-қатынас жасауға, тұрақты және уақытша экспозициялар ұйымдастыруға, студенттер мен оқушыларға сабақ дәрістері мен бірге түрлі іс – шаралар өткізуге, экологиялық-ағартушылық сонымен қатар ғылыми жұмыстарды кеңінен насихаттау жұмыстарын жүргізуге.

Атырау қаласы әкімдігінің 2009 жылғы 1 маусымдағы №504 қаулысына сәйкес, Визит-орталықты салу үшін 6,0000 га жер учаскесі бөлінген. Участкенің орналасқан жері: Атырау облысы, Атырау қаласы, Дамбы ауылы.

Туризм инфрақұрылымын дамыту тұрғысынан, Дамба ауылындағы Визит-орталықтың орналасқан жері ең қолайлы деп саналады, себебі:

- маршруттардың басталу нүктесіне жақын жерде орналасқан;
- көлік қатынасы мен байланыс желілері жақсы дамыған;
- маршруттарды жабдықтау және қызмет көрсету үшін адами ресурстары бар;
- жергілікті тұрғындардың өмір сүру деңгейін арттыруға оң әсерін тигізеді және

Визит-орталық, әсіресе экологиялық ағартушылық жұмыс тұрғысынан, резерват пен жергілікті халық арасындағы байланыстырушы болады, сондай-ақ ғылыми туризм мен халықаралық ғылыми байланыстардың базасы бола алады.

Экологиялық-ағартушылық және білім беру қызметінің негізгі мақсаттарына жету үшін қойылған **басты міндеттер:**

1-тапсырма. Халықтың барлық топтарымен жүйелі түрде жұмыс жүргізу арқылы экологиялық ағартушылықты арттыру.

Жергілікті халық арасында, резерватқа келушілер арасында оқу лекциялары, семинарлар, әңгімелесулер арқылы жұмыс жүргізіледі:

- Қоғамдық ұйымдарды, билік органдарын және жергілікті өзін-өзі басқару органдарын, бұқаралық ақпарат құралдарын, сондай-ақ әлеуетті демеушілерді бірлесіп ұйымдастыруға және өткізуге тарту арқылы «Парктер шеруі» сияқты түрлі табиғат қорғау мерекелері мен акцияларын өткізу. Конкурстардың жеңімпаздары бағалы сыйлықтармен марапатталады.

- Білім беру мекемелерімен ынтымақтастық. Мектептерде үйірме және клубтық жұмыстар ұйымдастыру, қоршаған ортаны қорғау және резерват ісі мәселелері бойынша анықтамалық және басқа әдебиеттермен қамтамасыз ету.

- Оқушылармен жұмыс істеу (әртүрлі жастағы балалардың экологиялық білімі мен тәрбиесін арттыру).

- Билік органдарымен және жергілікті өзін-өзі басқару органдарымен ынтымақтастық. Табиғатқа шығатын экологиялық экскурсиялар өткізу, аумақты тазалау және көгалдандыру акцияларын ұйымдастыру.

- Экологиялық ағартушылық бөлімінің қызметкерлерінің біліктілігін арттыру, оқу семинарлары, басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтармен тәжірибе алмасу:

Бұл жерде мамандардың жоғары деңгейдегі біліктілігіне басты назар аудару қажет, себебі келушілердің санаты мен жас ерекшеліктерінің әртүрлілігі материалды жеткізудің ерекше әдісін талап етеді.

«Ақжайық» МТР-да экологиялық ағартушылық және білім беру қызметін жүзеге асыру үшін қажетті ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық базаны құру:

- Заманауи бейнекамера, кәсіби сандық фотоаппарат, мультимедиялық проектор сатып алу қажет.

- Жарнамалық-баспа өнімдерін шығару:

Буклеттер, жолсілтеме кітапшалары, брошюралар, плакаттар, күнтізбелер, резерват символикасы бейнеленген төсбелгілер мен басқа да естелік бұйымдарды әзірлеу және халық арасында тарату. Экологиялық тақырыптағы (ұсыныстық, шектеуші, көрсеткіш белгілер) ақпараттық тақтайшалар, аншлагтар жасау. Халықтың әртүрлі топтарына арналған ақпараттық материалдарды, газеттерді өз бетінше шығаруды кеңейту.

- Кино және бейнематериалдар жасау:

Бұл күрделі жұмыс түрі халықтың кең топтарына резерваттың табиғатының сұлулығы мен байлығын көрсетуді қамтамасыз етеді. Резерват қызметкерлерінің күшімен жартылай кәсіби және әуесқой фильмдер түсіріліп, олардың кейбірі облыстық телеарналарда сәтті пайдаланылуы мүмкін. Бұл бағыттағы жұмыстың маңызды элементі – резерваттың аймақтық және республикалық БАҚ, блогерлердің жоғары кәсіби түсіру топтарымен ынтымақтастығы.

- Экологиялық ағартушылық және білім беру жұмыстарын тиімді жүргізу үшін әдістемелік базаны үнемі дамыту және нығайту, өзінің әдістемелік материалдарын (карталар-схемалар, жолсілтемелер) әзірлеу.

- Бұқаралық ақпарат құралдарымен және басқа мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу. Аймақтық және жергілікті баспасөзде, аймақтық теледидарда сөз сөйлеу, әлеуметтік желілерде жұмыс жүргізу, баспасөз хабарламаларын дайындау, бірлескен іс-

шаралар өткізу, газеттерде арнайы қосымшалар шығару, журналдарда мақалалар жариялау, жаңалықтар лентасын енгізу және т.б.

Мұндай жұмыстың сәттілігі ақпараттың жүйелі түрде жеткізілуіне және оның эмоционалдық әсеріне байланысты, нәтижесінде жергілікті халықтың резерватты осы аумақты дамытудағы негізгі құрал ретінде қабылдауы қалыптасады.

Қойылған мақсаттарға қол жеткізу үшін экологиялық-ағарту және білім беру қызметінің негізгі міндеттері

Кесте 27

		2025	2026	2027	2028	2029
1-тапсырма. Экологиялық мәдениетті арттыру және халықтың назарын табиғатты қорғаудың заманауи мәселелерін және аймақтың биоәртүрлілігін сақтаудағы резерваттың рөліне аудару:						
Барлық мақсатты топтармен жүйелі жұмыс:						
Қорғау және биоәртүрлілік мәселелері бойынша анықтамалық және басқа да әдебиеттерді ұсыну мен жиналыстар, семинарлар ұйымдастыру, оқу дәрістері мен интерактивті сабақтар өткізу, табиғатты қорғау акциялары, конкурстар, аумақты тазалау және көгалдандыру бойынша іс-шаралар және аймаққа шығу арқылы экскурсиялар өткізу.	Энциклопедия	40	40	40	40	40
	Фауна мен флора туралы әдебиет	40	40	40	40	40
	Далалық анықтағыш (анықтамалық)	100	100	100	100	100
	Резерват логотипі бар бокал	30	30	30	30	30
	Туристік ыдыс-аяқ жинағы	20	20	20	20	20
	Резерват логотипі бар футболка және бейсболка	30	30	30	30	30
	Аумақты тазалау және көгалдандыру (қолғап, қоқыс пакеті және ағаштар)	150	150	150	150	150
Мектептерде, жоғары оқу орындарында, колледждерде бірлескен жұмыстарды ұйымдастыру.	Жиналмалы туристік орындық	20	20	20	20	20
	Канцелярлық құралдар жинағы	40	40	40	40	40
	Сувенирлер	40	40	40	40	40
	Сумка (шоппер)	10	10	10	10	10
	Су құйғыш бөтелке	20	20	20	20	20
	Мектеп үшін ағаштар мен гүлдер отырғызу	50	50	50	50	50
Қызметкерлердің экологиялық ағарту саласындағы біліктілігін арттыру, оқыту семинарлары, басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда тәжірибе алмасу.	Жыл сайын экологиялық ағарту және туризм бөлімі қызметкерлерінің басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда тәжірибе алмасуы	2 адам	2 адам	2 адам	2 адам	2 адам
	БҰҰДБ және елдегі басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда оқу семинарлары	2	2	2	2	2
Эко-ағартушылық және білім беру қызметінің материалдық-техникалық базасын қалыптастыру.						
Заманауи бейнекамера, кәсіби цифрлық фотоаппарат және мультимедиялық проектор сатып алу.	Бейнекамера	1	-	1	-	1

	Кәсіби цифрлық фотоаппарат	1	-	-	1	-
	Мультимедиялық проектор	1	-	1	-	1
Жарнама-баспалық өнімді шығару.	Буклеттер, жол көрсеткіштер, брошюралар, күнтізбелер шығару	200	200	200	200	200
	Плакат	20	20	20	20	20
	Резерват символикасымен безендірілген белгілер мен сувенирлер	50	50	50	50	50
Кино және бейне өнімдерді жасау.	Кино және бейне өнімдерді жасау	2	3	2	2	3
Резерват қызметкерлерінің жергілікті және аймақтық басылымдарда, радио/ТВ-де шығарылуын ұйымдастыру.	Газеттер мен журналдар (адам)	1	1	1	1	1

2.2.4. Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту бойынша ЕҚТА қызметі мен міндеттерінің сипаттамасы

Экологиялық туризмнің басты мақсаты – бірегей биоалуантүрлілікті бастапқы қалпында сақтап, табиғатты құрметтеуге тәрбиелеу.

Резерватта бұл қызмет түрін ұйымдастыру және өткізу экологиялық ағарту және туризм бөлімінің қызметкерлеріне жүктелген. Штатта 5 адам қарастырылған: бөлім басшысы, экологиялық ағарту маманы, туризм және рекреация маманы, қоғаммен байланыс маманы, экскурсовод.

1. Экологиялық ағарту және туризм бөлімі басшысының м.а – 1 (білімі жоғары. Еңбек өтілі 12 жыл 4 ай).

2. Экологиялық ағарту маманы – 1 (білімі жоғары. Еңбек өтілі 5 жыл 5 ай).

3. Экскурсовод – 1 (білімі жоғары. Еңбек өтілі 6 жыл).

4. Қоғаммен байланыс жөніндегі маман 1 (білімі жоғары. Жұмыс өтілі 2 жыл 6 ай).

5. Туризм және рекреация маманы – 1 (білімі жоғары. Жұмыс өтілі 4 ай).

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлері, сондай-ақ мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілері орналасқан өзге де санаттардағы жерлердің жер учаскелері Қазақстан халқына тиесілі және иеліктен шығаруға жатпайды. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін алып қоюға жол берілмейді.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар осы Заңда көзделген тәртіппен және шарттарда ғылыми, мәдени-ағарту, оқу, туристік, рекреациялық және шектеулі шаруашылық мақсаттар үшін пайдаланылуы мүмкін.

«Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес мемлекеттік табиғи резерваттың аралық аймағында шектелетін, реттелетін және ұйытқы аймағының экологиялық жүйелеріне теріс әсер етпейтін мынадай әртүрлі қызмет нысандары жүзеге асырылуы мүмкін, оның ішінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға жеке тұлғалардың кіру тәртібімен белгіленген, рекреациялық жүктемеге сәйкес бақыланатын және реттелетін туризм, рекреациялық пайдалану жеке тұлғалардың ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға болу ережелерімен белгіленеді.

Табиғат аясында демалу танымдық мақсаттарды көздейді және оның белсенді түрлеріне жаяу, көлікпен және су үстінде саяхаттау жатады.

"Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерваты ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда туризм және рекреация инфрақұрылымын дамыту бойынша бекітілген Бас жоспарға сәйкес жұмыс істейді.

Резерват аумағында туристік және рекреациялық қызметтерді дамыту инфрақұрылым объектілерінің дамуымен тікелей байланысты.

Қазіргі уақытта туристерге қызмет көрсету үшін аумақты жақсарту мақсатында киіз үй, демалуға арналған күркелер, орындықтар, биотуалеттер, қоқыс контейнерлері мен үстелдер бар. Жол сілтеу белгілері, ақпараттық тақталар және панно орнатылды.

Туристерді резерват аумағымен, табиғи кешендерімен таныстыру, туған жердің табиғатына және қоршаған ортаға деген жақсы қарым-қатынас таныту, жергілікті халықты туризм саласына тарту мақсатында резерват аумағында орман және аңшылық шаруашылығы комитетімен бекіткен оң және сол кластерлік учаскелерінде орналасқан 4 турмаршрут жасақталды: бұл - "Табиғат әлемі" және "Дала әлемі" – құрлықта орналасқан және "Су әлемі" және "Құстар жұмағы" - су үстінде орналасқан. Приморский каналының бойындағы «Құстар жұмағы» маршрутының бағыты Каспий теңізіне барады, онда судағы жануарлар мен құстарды көруге болады.

ҚОСЫМША 12

№1 Туристік маршрут «Табиғат әлемі».

Маршрут түрі: көлікпен жүретін

Мақсаты: танымдық экскурсия

Бағыты: Тоневой учаскесі, Дамба ауылы, Зарослый маңы, «Бүркіт» учаскесі

Ұзындығы: 46 км.

Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 5 сағат 50 минут

Мерзімі: сәуір - маусым айлары

Топтағы экскурсанттар саны: 30 адам. Экскурсиялық топтардың бір аптадағы лимиті 2-ден аспауы керек (рекреациялық жүктеме).

№2 Туристік маршрут «Су әлемі».

Маршрут түрі: көлікпен, су үстімен

Мақсаты: танымдық экскурсия

Бағыты: Дамба ауылы, Пешной, су акваториясы, Каспий теңізі

Ұзындығы: 64 км.

Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 7 сағат 10 минут

Мерзімі: тамыз - қазан айлары

Топтағы экскурсанттар саны: 4 адам. Экскурсиялық топтардың бір аптадағы лимиті 1-ден аспауы керек (рекреациялық жүктеме).

№3 Туристік маршрут «Дала әлемі».

Маршрут түрі: аралас (көлікпен, жаяу, велосипедпен)

Мақсаты: танымдық экскурсия

Бағыты: Атырау-Каменный-Еркінқала

Ұзындығы: шамамен 34 км

Ұзақтығы: 4 сағат 10 мин аялдамаларды ескере отырып

Мерзімі: шілде-қазан айлары аралығы

Топтағы экскурсанттар саны: 15 адам. Экскурсиялық топтардың бір аптадағы лимиті 2-ден аспауы керек (рекреациялық жүктеме).

№4 Туристік маршрут «Құстар жұмағы».

Маршрут түрі: көлікпен, су үстімен, аралас

Мақсаты: танымдық экскурсия

Бағыты: Дамба ауылы, Приморский канал, су акваториясы, «Золотой» қолтығы, Дамба ауылы

Ұзындығы: 57 км.

Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 5 сағат 15 минут

Мерзімі: мамыр - қазан айлары

Топтағы экскурсанттар саны: 10 адам. Экскурсиялық топтардың бір аптадағы лимиті 1-ден аспауы керек (рекреациялық жүктеме).

«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерват аумағындағы барлық экологиялық-ағарту маршруттарының жалпы ұзындығы 201 км құрайды. Инфрақұрылымдық нысандар - бекет аумағында, яғни әрбір инспекторлық бекетте орнатылған төрт беседка. Сондай-ақ, дәретханалар мен қоқыс жәшіктері бар. Туристер үшін тәулігіне бір адамға шаққанда ұлттық киіз үйді жалға алу ұсынылады. Маршруттардың соқпақтарында және жолының бойында белгілер, аншлаптар, тақтайшалар орнатылған. Соқпақ жабдықтары жыл сайын жаңартылып, қажет болған жағдайда ауыстырылады.

Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзенінің атырабында экологиялық туризмді дамыту мүмкіндіктері жануарлар мен өсімдіктердің сирек кездесетін түрлерінің болуымен сипатталатын су және теңіз экожүйелері болып табылады, бұл туристік маршруттарды ұйымдастыруда өте маңызды рөл атқарады. Сондай-ақ табиғаты әсем

Дамба-Пешной жолы экотуризмді дамыту үшін үлкен маңызға ие, бірақ оның қазіргі күйі «құрғақшылық» уақыт кезеңінде көліктің белгілі бір түрлерімен ғана жүруге мүмкіндік береді. **Бұл жол күрделі жөндеуді қажет етеді.** Жергілікті тұрғындар түйелерді ұстайды - қарапайым үй жануарлары, бірақ бұл туристер үшін экзотика. Елді мекеннің ерекше түрі – ұлттық безендірілген және түрлі-түсті бояуы бар қызметтік туристік орын бола алатын киіз үй.

Аумақта туризм жұмыстарын жүргізуге табиғи факторларда кері әсерін тигізуде. Жыл сайын Каспий теңізінің тартылып кетуімен, экологиялық маршруттар орналасқан Приморский каналында қайықтар мүлдем жүре алмай қалуына байланысты, туристердің көп келетін «Құстар жұмағы» маршрутына 2023 жылы туристер қабылданбады.

2022 жылдың 10 шы маусымдағы №138 Атырау облысы Құрылыс басқармасы мен «Павлодар өзен порты» Акционерлік қоғамымен жасақталған екі жақты келісімшартқа сәйкес Зарослый каналы бойымен 26 шақырым және Приморский каналы бойымен 19 шақырым болатын су түбін тереңдету жұмыстарының жүргізілуіне байланысты, уақытша туристік маршруттың қызмет көрсетуі тоқтатылды.

Аталған мәселеге байланысты, комиссия мүшелері тағайындалып, 2023 жылы тамыз айының 8-і күні Приморский канал бойына бақылау жүргізілді. Бақылау барысында Приморский бекетінен теңізге қарай маршрут бойымен шамамен 500-600 метр жүрген соң, қайықтың моторына қамыс оратылып кеткендіктен әрі қарай жүру мүмкіндік болмады. Су тереңдігі шамамен 50 см, кей жерлерде 30 см. Акт жасақталып және фото-видеоға түсірілді. Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетіне 14.08.2023 жылғы №281 шығыс сандық хатымен, «Құстар жұмағы» маршруты уақытша тоқтатылғаны жөнінде хат жолданды.

Осыған байланысты қазіргі таңда **«Табиғат әлемі», «Дала әлемі», «Құстар жұмағы» және «Су әлемі»** экологиялық маршруттар бағытында сұраныс жоқ.

Сондай-ақ, резерваттың негізгі бағыттарының бірі жергілікті тұрғындарға экологиялық туризмді дамыту бойынша қызметтер көрсету үшін жағдай жасау, "Ақжайық" МТР буферлік аймағында спорттық-әуесқойлық балық аулауды дамыту болып табылады.

ҚР «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» Заңының 52-баптың 1-тармағының 13-тармақшасына сәйкес «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының «буферлік аймағында» спорттық-әуесқойлық балық аулауды ұйымдастыру бойынша екі аумақ бөлінген (Сол жақ кластерлік учаскедегі Приморский каналы, Оң жақ кластерлік учаскедегі Рыбоходный каналы).

Туристік және рекреациялық қызметтен мемлекеттік табиғи резерват бюджетіне түсетін қаражат әдетте бірнеше бөліктерден тұрады:

- Аумақтарды санитариялық тазарту және абаттандыру бойынша қызметтер, жеке тұлғаларға;

- Көлік тұрақтарын ұсыну;
- Көлік (қайық) қызметін ұсыну;
- Көлік (11 орынды шағын автобус) қызметін ұсыну;
- Экскурсоводтың және жолсерік инспекторының қызметін ұсыну;
- Мәдени-тұрмыстық мақсаттағы объектілер (киіз үй) ұсыну және т.б.

Туристік және рекреациялық қызмет көрсеткіштері.

28-кесте

№ р/н	Көрсеткіштердің атауы	Өлшем бірлігі	2019 ж	2020 ж	2021 ж	2022 ж	2023 ж
1	Аумақтарда болу –	адам	1500	74	232	558	705

	барлығы						
2	Туристік маршруттардың саны	дана	4	4	4	4	4
3	Маршруттардың (соқпақтардың) ұзындығы – барлығы	километр	201	201	201	201	201
	оның ішінде: жаяу	-«-	46	46	46	46	46
	автокөлік, мотоцикл		131	131	131	131	131
	аралас		40	40	40	40	40
4	Маршруттарда (соқпақтарда) қызмет көрсетілген адамдар саны – барлығы	адам	258	56	232	198	45
	оның ішінде: жаяу	-«-	28	-	2	58	45
	аралас	-«-	230	56	230	140	45
5	Туристік және рекреациялық қызметтен алынды – барлығы:	мың теңге	859,2	279,8	784,8	2999,7	2034,7

1-тапсырма: Резерват аумағында экологиялық туристік қызметті дамыту.

Туристік маршруттарды абаттандыру:

■Автотұраққа арналған орындарды ұйымдастыру, демалыс орындарының жанында 10 автокөлікке арналған автотұрақ орналастыру.

■Демалыс алаңдарын табиғи қосалқы материалдан жасалынған орындықтармен, ұлттық киіз үйлермен жабдықтау, сондай-ақ табиғатты қорғау және ақпараттық тақырыптағы бағыттаушы мен аншлаптар және шатыры бар беседкалар, дәретханалар, ТҚҚ үшін контейнерлер мен қоқыс жәшіктерін орнату.

■Жазғы кезеңде спорттық-сауықтыру шараларын өткізуге орын бөлу (футбол алаңы, баскетбол алаңы, үстел теннисі).

■Маршруттардың карталарсы, көрсетілетін қызметтер, маршрутта болу және қауіпсіздік ережелерін сипаттайтын ақпараттық баннерлерді орнату.

Туристік маршруттар мен демалыс орындарының 360 градустық панорамаларынан интерактивті карта мен виртуалды 3D-турлар, ұялы телефондардан, планшеттерден және жергілікті жерде бағдарлау функциялары бар құрылғылардан орналастыру объектілерін құру.

Экологиялық ағарту және туризм бөлімінің әлеуетін арттыру. Бөлім мамандарын маршруттардың төлқұжаттарын жасақтау және қатысушыларды бағалау әдістері мен технологиялары бойынша оқытуды өткізу.

Визит орталығының құрылысы. Визит орталығы ЕҚТА-ға ғылыми және қызметтік мақсаттармен келетін ғалымдар мен мамандарды, сондай-ақ жергілікті тұрғындардан келген келушілерді, туристерді, еріктілерді қабылдау үшін қажет.

Туризмді дамыту тұжырымдамасын әзірлеу.

Резерват аумағында экологиялық туристік қызметті дамытудың міндеті.

Кесте 29

		2025	2026	2027	2028	2029
Тапсырма 1: Резерват аумағында экологиялық туристік қызметті дамыту.						
Туристік маршруттарды абаттандыру:						
Автотұраққа арналған орындарды ұйымдастыру, демалыс орындарының жанында 10 автокөлікке арналған автотұрақ орналастыру.	10 автокөлікке арналған автотұрақ	10 бірлік	-	10 бірлік	-	10 бірлік
Демалыс алаңдарын табиғи қосалқы материалдан жасалынған орындықтармен, ұлттық киіз үйлермен жабдықтау, сондай-ақ табиғатты қорғау және ақпараттық тақырыптағы бағыттаушы мен аншлагтар және шатыры бар беседкалар, дәретханалар, ТҚК үшін контейнерлер мен қоқыс жәшіктерін орнату.	Орындықтар	5	5	5	5	5
	Киіз үй (8 қанатты)	1	1	-	-	1
	Шатыры бар беседка	-	-	2	-	2
	Биоәжетхана	7	5	-	7	5
	ТҚК үшін контейнер	4	4	-	4	4
	ТҚК үшін қоқыс жәшіктері	-	2	-	-	2
	Табиғатты қорғау және ақпараттық тақырыптағы бағыттаушы мен аншлагтар орнату	15	-	15	-	15
Жазғы кезеңде спорттық-сауықтыру шараларын өткізуге орын бөлу (футбол алаңы, баскетбол алаңы, үстел теннисі).	Футбол алаңы	2	-	-	-	2
	Баскетбол алаңы	2	-		-	2
	Үстел теннисі	2	-	2	-	2
Маршруттардың карталарсы, көрсетілетін қызметтер, маршрутта болу және қауіпсіздік ережелерін сипаттайтын ақпараттық баннерлерді орнату.	Маршруттардың карталарсы, көрсетілетін қызметтер, маршрутта болу және қауіпсіздік ережелерін сипаттайтын ақпараттық баннерлер	2	2	2	2	2
Туристік маршруттар мен демалыс орындарының 360 градустық панорамаларынан интерактивті карта мен виртуалды 3D-турлар, ұялы телефондардан, планшеттерден және жергілікті жерде бағдарлау функциялары бар	360 градустық панорамаларынан интерактивті карта мен виртуалды 3D-турлар	-	-	5 локация	5 локация	-

құрылғылардан орналастыру объектілерін құру.						
Экологиялық ағарту және туризм бөлімінің әлеуетін арттыру.	Бөлім мамандарын маршруттардың төлқұжаттарын жасақтау және қатысушыларды бағалау әдістері мен технологиялары бойынша оқытуды өткізу.	2 адам	-	2 адам	-	2 адам
Визит орталығының құрылысы.	Визит орталығы ЕҚТА-ға ғылыми және қызметтік мақсаттармен келетін ғалымдар мен мамандарды, сондай-ақ жергілікті тұрғындардан келген келушілерді, туристерді, еріктілерді қабылдау үшін қажет.	Құрылыс құнының сметалық есебі	Инвестор іздеу	Құрылыс	Құрылыс	Визит орталығын жабдықтау

Әуесқой (спорттық) балық аулау.

«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының «буферлік аймағында» спорттық-әуесқойлық балық аулауды ұйымдастыру бойынша екі аумақ бөлінген (Сол жақ кластерлік учаскедегі Приморский каналы, Оң жақ кластерлік учаскедегі Рыбоходный каналы).

Әуесқой (спорттық) балық аулауды жүргізу балық шаруашылығы су айдындарының және/немесе олардың учаскелерінің балық өнімділігін айқындаудың Биологиялық негіздемесі негізінде жүзеге асырылады.

2) Шектеулі шаруашылық қызметтің ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды дамытуға қосқан үлесі:

«Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы» ҚР Заңымен табиғи резерват аумағында шектеулі шаруашылық қызметке рұқсат етіледі және реттеледі.

Рыбоходный каналының аумағының ерекше маңыздылығын ескере отырып, Жайық өзенінің сағалық кеңістігінде балықтарды сақтау, өсімін молайту және әуесқойлық (спорттық) балық аулау үшін "Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерватының (бұдан әрі-Резерват) аумағында Балық шаруашылығы ғылыми-өндірістік орталығы ЖШС Атырау филиалымен бірлесіп ғылыми аулау жүргізіледі.

«Балық шаруашылығы су айдындарының және/немесе олардың учаскелерінің балық өнімділігін айқындау, Жайық-Каспий бассейніндегі халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар балық шаруашылығы су айдындарының және ондағы балық ауланатын аудандардың балық өнімділігін анықтау, ЕҚТА биологиялық негіземелер жасау және балық аулау ережесі мен тәртібін реттеу жөнінде ұсыныстар беру». Бөлім: «Жайық-Каспий бассейнінің ЕҚТА су қоймалары» тақырыбындағы биологиялық негіздеме жасалды және мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы бойынша резерваттың буферлік аймағында әуесқойлық (спорттық) балық аулау ("оң жақ Яицкий" және "Приморский" каналдары) ұйымдастырылды.

Әуесқой (спорттық) балық аулау үшін 2023-2024 жылдарға 14 422 тонна қара балық тұқымдас түрлеріне бөлінді.

2023 жылдың 15 шілде мен 22 қараша айлары аралығында «Ақжайық» МТР аумағында 2 учаскеде жалпы құны 1 746 676 теңгені құрайтын 566 жолдама сатылды.

Алынған қаражатқа биоалуантүрлілікті сақтау және қалпына келтіру бойынша зерттеулер мен мониторинг жұмыстарын жүргізуге қажетті әртүрлі тауарлар мен жабдықтарды сатып алу жоспарлануда.

2.3. Жоспарланған кезеңдегі «Ақжайық» МТР – ның басым құндылықтарын, қауіптерді анықтау және басым құндылықтарды басқару бойынша тапсырмаларды белгілеу

2.3.1. Жоспарлы кезеңге арналған ЕҚТА-ның басым құндылықтарын айқындау

«Ақжайық» МТР барлық негізгі (басым) құндылықтарының жалпы тізімі 24-қосымшада берілген.

Ағымдағы бес жылдық кезеңге (2025-2029 жж.) шаралар қабылдау қажет болатын басым құндылықтар ретінде Жайық өзенінің атырау экожүйелері тандалды:

1. Сирек кездесетін су құстары кешені (қылаң қарабас шағала, қызғылт және бұйра бірқазан)
2. Ақ құйрықты су бүркіті

3. Осал экологиялық маңызды экожүйелер: қамыс пен қоға өскен таяз тұщы су экожүйелері
4. Чилим (су жаңғағы)
5. Қызғалдақ
6. Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың демалатын орны ретінде
7. Қара балық тұқымдастар (кесте.26).

**2025-2029 жылдарға арналған «Ақжайық» МТР-ның басым (негізгі)
құндылықтарының тізімі**

30-кесте

Басым (негізгі) құндылықтар	Қауіптер / басым құндылықтар күйінің теріс өзгеруі	Теріс әсердің себептері/факторлары
1.Сирек кездесетін су құстары кешені (қылаң қарабас шағала, қызғылт және бұйра бірқазан)	Қауіптер 1) Тіршілік ету ортасын азайуы 1) Қорек көзінің қысқарту 2) Дала өрттері басым құндылықтар күйінің теріс өзгеруі: Ұя салатын учаскелер санының азаюы және көбеюдің сәттілігінің төмендеуі	1)Каспий деңгейінің төмендеуі 2)ауа райының метеорологиялық жағдайларының өзгеруі 3) су айдынының ластануы (шығарындылар, күкіртсутек) 4)маусымдық аурулар (құс тұмауы, пастереллез) 5)алаңдаушылық факторы, мұнай кәсіпорындарының жұмысына байланысты шудың ластануы.
2. Ақ құйрықты су бүркіті	1) Ұя салатын орындардың жоғалуы	Жайық өзенінің арналарында түп тереңдету жұмыстарын жүргізу
3. Осал экологиялық маңызды экожүйелер: қамыс пен қоға өскен таяз тұщы су экожүйелері	1)теңіз деңгейінің төмендеуіне байланысты экожүйелер аумағының қысқаруы 2) Кейбір сулы-батпақты жерлердің жоғалуына және өсімдік жамылғысының әртүрлілігіне байланысты құстардың түрлік әртүрлілігінің төмендеуі	1) климаттық фактор, жауын-шашынның азаюы 2) Каспий деңгейінің төмендеуі, 3) Жайық өзенінің сулылығын төмендету

4. Чилим (су жаңғағы)	1) Ағын жағдайларына және су айдынының жай-күйіне тәуелді осал мекендеу орындары	1) Гидроклиматтық жағдайлар 2) Ағынды реттеу
5. Қызғалдақ	Шренка қызғалдағының МТР аумағында өсу орындары жоғалуы	1) Гидроклиматтық жағдайлар 2) Техногендік фактор
6. Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың демалатын орны ретінде	1)Өуе қапшығы арқылы қозғалатын су көліктерін пайдалану салдарынан шудың ластануының артуы 2)рекреациялық жүктеме, қайыршақтардың тапталы және өсімдік жамылғысының азаюы 3)қатты-тұрмыстық қоқыспен және балық аулау торларымен ластануы	1)Қызыл кітапқа енген құстарын ұя салу кезінде көктемгі кезеңде шекара қызметтерінің қарқынды жұмысы 2)адамдардың мезгіл-мезгіл болуына байланысты органикалық қайыршақтар жойылып, өсімдік жамылғысы құстарға ұя салатын орын және материал ретінде азаяды
7. Қара балық тұқымдастар	1) Браконьерлік 2) Жайық өзенінің деңгейін төмендету, ерік, каналдардың таяздануы 3) су айдынының мұнаймен ластануы 4) балықтардың корек қорының төмендеуі	1)Қашаған кен орнының құбырынан төгінділер мен Шудың ластануына байланысты бекіре және жартылай өтпелі балық түрлерінің көші-қон бағытының траекториясы өзгерді. 2)Гидрометеорологиялық жағдайлар, Каспий теңізінің таяздануы. 3)Каналдардың (өзектердің) таяздануы. 4)уылдырық шашу орны ретінде сулы-батпақты қамысты жерлердің азаюы.

1.Жайық өзенінің атырау экожүйелері. Резерваттың орнитофаунасы өте бай және қызықты. Жайық өзенінің атырауында және оған іргелес теңіз жағалауында құстардың 292 түрі тіркелген. IUCN тізіміне және ҚР Қызыл кітабына құстардың 36 түрі енгізілген. Көші-қон кезеңіндегі құстардың жалпы саны, сарапшылардың бағалауы бойынша, 3 миллионға жетеді.

2.Жайық өзенінің атырауы және Каспий теңізінің іргелес акваториясы су және су маңындағы құстардың сирек кездесетін түрлерінің көп болуын қамтамасыз етеді. Олардың бір бөлігі осы аумақта көбейеді – бұйра бірқазан (*Pelicanus crispus*; VU), кішкене суқұзғын (*Phalacrocorax pygmaeus*), египет құтаны (*Bubulcus ibis*), кішкене аққұтан (*Egretta garzetta*), сұңқылдақ аққу (*Cygnus cygnus*), сары құтан (*Ardeolaraloides*),

көкмандай (*Porphyrio porphyrio*), черноголовый қылаң қарабас шағала ұшып өту кезінде: жалбағай (*Platalea leucorodia*), ақбас үйрек (*Oxyura leucocephala*), дуадақ (*Otis tarda*), джек немесе дрофа-красотка, безгелдек (*Otis tetrax*), шикылдақ қаз (*Anser erythropus*; VU), қызылжемсаулы қарашақаз (*Branta ruficollis*; VU), ақ тырна (*Grus leucogeranus*). Халықаралық маңызы бар сулы-батпақты алқаптар құрамына кірмейтін қоршаған дала бірқатар сирек кездесетін түрлердің болуын қамтамасыз етеді, олардың кейбіреулері ерекше қорғалатын сулы-батпақты алқаптардың аумағын және оның буферлік аймағын пайдаланады: дала қыраны (*Aquila rapax*), журавль-красавка (*Anthropoides virgo*), дрофа-красотка (*Chlamidotis undulate*), безгелдек (*Otis tetrax*) сұр бозторғай (*Calandrella rufescens*). Жайық атырауы мен оған іргелес таяз сулар өзен мен сүңгуір үйректердің, сұр қаздар мен аққулардың түлеуі жазғы шоғырлану орны ретінде үлкен маңызға ие. Қазіргі уақытта өзен үйректері, сұңқылдақ және сыбырлақ аққулар үшін Жайық атырауының пайда болған ішкі тоғандары үлкен рөл атқарады. Түлеу кезеңіндегі осы түрлердің жалпы саны, есеп бойынша 3000-4000 басты құрайды. Мұнда сулы-батпақты құстардың, және су маңы құстарының ең жоғары концентрациясы көктемгі және күзгі көші-қон кезінде пайда болады.

Резерват аумағында «Ақжайық» резерватының ихтиофаунасы туралы 2023 жылғы "БШҒӨО"ЖШС деректерінде (биологиялық негіздеме 2023 ж.) балықтың 27 түрі тұрақты тіркеледі, 4 түрі Қызыл кітапқа енгізілді (Каспий тілтісі, Еділ көптікенді майшабақ, Каспий албырты, ақбалық). Каспий бассейнінде кездесетін бекіре тұқымдас балықтардың алты түрінің төртеуі уылдырық шашуға Жайық өзенінде кіреді: белуга (*Huso huso*), шоқыр (*Acipenser stellatus*), орыс бекіресі (*Acipenser gueldenstadtii*) және пілмай (*Acipenser nudiiventris*).

2.3.2. ЕҚТА-ның жоспарланатын құндылықтарына басымдық берілетін жай-күйінің теріс өзгеру қаупі мен себептері

Белгілі бір басымдық мәнінің күйінің теріс өзгеруін сипаттайтын дәлелденген, болжамды немесе имитацияланған фактіні қауіп деп түсіну керек. Қауіп ғылыми және мониторингтік деректер, визуалды бақылау, себеп-салдарлық бағалау, салыстырмалы бағалау, сараптамалық бағалау, әлеуметтанулық сауалнамалар, дәстүрлі білім және басқа деректер негізінде жазылуы мүмкін.

Қауіп объектісі тек ең басым құндылық болуы мүмкін. Бұл жұмыс тандалған басымдықтың әрқайсысының жағдайындағы жағымсыз өзгерістерді көрсететін қауіптерді анықтайды. Бұл жұмыс ЕҚТА-ның негізгі басым құндылықтарын жасағаннан кейін жүргізіледі.

Біз «Ақжайық» МТР үшін қорғалатын өсімдіктер мен жануарлар түрлерінің жай-күйіне теріс әсер етуі, резерват жұмысының тиімділігін төмендетуі мүмкін мынадай басым қауіптерді айқындадық:

- Жайық өзенінің суын алу есебінен өзен арнасының жайылмасын қысқарту
- су деңгейінің төмендеуі және Каспий теңізінің жағалау сызығының өзгеруі
- сулы-батпақты жерлердің қысқаруы

Жоғарыда аталған факторлар биоәртүрліліктің жойылу қаупін тудырады.

2.3.3. Ағымдағы және нысаналы көрсеткіштері бар басым құндылықтар жай-күйінің индикаторлары

Индикатор оның биологиялық және экологиялық сипаттамаларын сипаттайтын басым құндылық күйінің өлшенетін көрсеткіші болып табылады.

2025-2029 жылдарға арналған «Ақжайық» МТР ағымдағы және нысаналы көрсеткіштері бар басым құндылықтарының жай-күйінің индикаторлары.

31-кесте

Басым (негізгі) құндылықт ар	Жай-күй индикаторы	Ағымдағы көрсеткіш	Мақсатты көрсеткіш
1. Сирек кездесетін су құстары кешені (қылаң қарабас шағала, қызғылт және бұйра бірқазан)	1)Қызғылт және бұйра бірқазан - Ұя салатын жұптардың саны және ұя салу тығыздығы (сәтті жұптасу) 2)Құстардың көктемгі және күзгі ұшып өту кезіндегі саны 2)Жазғы түлеу және балапандау кезіндегі саны	1. Ұялардың саны, олардың % сәттілігі, бірінші жылы анықталады Ұя салатын колониялардың саны бірінші жылы анықталады 2023 жылғы есеп бойынша құстар саны: Бұйра бірқазан – 483, Қызғылт бірқазан -834	1. Ұя салатын құстардың саны мен колониялардың саны азаймайды.
	Қылаң қарабас шағала- 1.мониторингтік жұмыстар 2.түрдің көктемгі және күзгі ұшып өту кезіндегі саны 3.Жазғы түлеу және балапандау кезіндегі саны.	1. Ұялардың саны, олардың % сәттілігі, бірінші жылы анықталады 2.Ұя салатын колониялардың саны бірінші жылы анықталады	1. Ұя салатын құстардың саны мен колониялардың саны азаймайды.
2. Ақ құйрықты су бүркіт	Түрдің саны. ГПР аумағындағы құстардың маусымдық шоғырлануы және резерват аумағында және оған іргелес аумақта құстардың таралу аймағы, ұя салу тығыздығы	Саны– 210 дарақ. 1) популяция тығыздығы (белгілі бір аумақтағы кездесулер саны уақыт), (жазғы, көктемгі ұшу) 2) Ұя салатын учаскелердің саны, ұя салудың сәттілігі (бірінші жылы анықталады)	Тығыздық төмендемейді. Ұя салатын учаскелер саны және ұя салудың табыстылығы (кемінде 70% табысты)
3. Осал экологиялық маңызды экожүйелер: қамыс пен қоға өскен таяз тұщы су экожүйелері	1. Қамысты-қоғалы өсімдіктердің ауданы	Космосуретте	Резерват аумағын ұлғайту есебінен ықтимал ұлғаюмен ағымдағы аумақты сақтау
	Қамысты-қоғалы өсімдіктер өскен жерлердің өртену (жану) фактісі	2023 жылы өрт болған жерлердің ауданы -4 754 га 2 жану фактісі	Көрсеткіштер ұлғаймайды

4. Чилим (су жаңғағы)	Чилим (су жаңғағының) өсу ареалы резерват және «Новинский» каумалында	Ауданы	Өсу аймағын ықтимал ұлғайту арқылы сақтау
5. Қызғалдақ	Шренка қызғалдағы-өсу орындары жоғалуы. Көрсеткіш түгендеу бойынша есептің болуы	Жай-күйі белгісіз	Жағдайы анықталып, есеп бойынша бағаланады.
6. Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың демалатын орны ретінде	Аралдағы құстардың түрлері мен саны	Түрлер саны және есепті саны	
	мониторингтік учаскедегі өсімдіктерді проективті жабындысы	Бірінші жылы белгілі болады	Көрсеткіш азаймайды.
	Итбалықтардың көптігі. Саны (қатысудың барлық кезеңіндегі жиынтық саны)	Бірінші жылы белгілі болады	Көрсеткіш азаймайды
	Қолайлы жағажайлар алаңы	Тіршілік ету ортасының ауданы	Жағажайлардың ауданы азаймайды
7. Қара балық тұқымдастар	Түр байлығы (түрлер саны) (түрлер құрамы)	Балықтардың түрлерінің саны-27 түрі	Сақтау
	Балық саны / күн	Ғылыми аулау бойынша көрсеткіш	Сақтау

2.3.4. Жоспарланған бес жылдық кезеңге арналған ЕҚТА-ның басым құндылықтарын басқару жөніндегі міндеттер

Басым құндылығы – Жайық өзенінің атырау экожүйелері. Қазіргі уақытта биоалуантүрлілік компоненттерінің түрлік және сандық құрамының өзгеруіне, Каспий теңізінің регрессиясына және жағалау сызығында айтарлықтай өзгерістерге әкелетін шоғырлану-қуғындалу құбылыстарына әсер ететін негізгі факторлар өзекті мәселе болып табылады. Су деңгейінің төмендеуі бұрын су маңындағы орнитофаунаны тамақтандыру орны ретінде пайдаланылған үлкен аумақтардың деградациясына әкеледі. Сонымен қатар, кейбір балық түрлерінің уылдырық шашатын жерлері азайып, балықтардың көші-қон жолдарының қысқаруына әкелді.

**Жоспарлы кезеңге арналған табиғатты қорғау міндеттері және 2025-2029
жылдарға арналған «Ақжайық» МТР мәселелер/кедергілерін анықтау.
32-кесте**

Міндет	Мәселелер/кедергілер	Шешімі
1. Мекендеу орындарының аумағын сақтау және ұя салатын учаскелердің ұлғаюы	1) Каспий деңгейінің төмендеуі - жемшөп базасының төмендеуі. 2) Жайық өзенінің жоғарғы ағысынан судың өтуіне тәуелділік 3) сулы-батпақты алқаптарда жету қиын болуына байланысты құстарды маусымдық және жылдық есепке алудың қиындығы	1) Резерват аумағын теңізге қарай бағытта кеңейту. Кеңейтілген аумаққа жаратылыстану-ғылыми және техникалық-экономикалық негіздемесін дайындау 2) құстардың мекендейтін жерлерін түгендеу және бағалау және учаскелер бойынша ұя салатын орындарды паспорттау мен картаға түсіру. 3) SMART және ГАЗ жүйесін енгізу, маусымдық және жыларалық мониторинг жүргізу үшін квадрокоптерлерді сатып алу 4) Құстардың ұя салатын жерлерін теңіз әкелген қоқыстардан тазарту 5) Өрт қауіптілігінің профилактикасын жақсарту
2. Қамысты-қоғалы жерлердің ағымдағы ауданын сақтау. Жану фактілерін азайту	1) Каспий суының деңгейі төмендейді, Жайық өзенінің тасқын жағдайларына тәуелділік 2) сулы-батпақты жерлердің қол жетпейтін жерлері үшін әлсіз техникалық жарактандырылуы 3) шоғырлану-қуғындалу құбылысы (судың толысуы мен қайтуы) 4) антропогендік және табиғи жану фактілері	1) Резерват аумағын теңізге қарай бағытта кеңейту. Кеңейтілген аумаққа жаратылыстану-ғылыми және техникалық-экономикалық негіздемесін дайындау 2) ОСС салу, 3) Өртті ерте анықтау және хабарлау үшін бақылау мұнараларын орнату, 4) Өрт жағдайын бақылау дағдыларын бақылау үшін Астрахан қорығына МТР қызметкерлерінің тәжірибесімен алмасу, 5) Өрт қауіптілігі сыныптарын бақылау және болжау үшін бекеттердің жанына метеостанциялар орнату, 6) МТР-қа өрттің спутниктік мониторингін енгізу. 7) өрт қауіпті учаскелердің мониторингі үшін квадрокоптерлерді сатып алу және МТР қызметкерлері үшін оқыту курстарын өткізу. 8) МТР аумағында радиобайланысты жақсарту. 9) Өрттермен күресу үшін қажетті

		жабдықтарды сатып алу
3. Чилим (Су жаңғағы)	1) Жайық өзені ағынының азаюына байланысты Қазақстан жаңғағының өсетін жерлері құрғап кетті	1) МТР бүкіл аумағы мен ведомстволық бағынысты аумақ бойынша өсу орындарын түгендеу (Новинский қаумал және т. б.) 2) Өсу орындарының жағдайларын сипаттай отырып, геоботаникалық картографиялау. 3) Фенологиялық мониторинг пен учаске паспортын жүргізу.
Қызғалдақ (Шренка қызғалдғы)	1) Өсу орындары құрып кетуі	1)МТР бүкіл аумағы мен ведомстволық бағынысты аумақ бойынша өсу орындарын іздеу
4. Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың демалатын орны ретінде	1) қоқыспен және балық аулау құралдарымен ластану, 2) қатаң күзеттің болмауы 3) құстардың ұя салатын жері ретінде өсімдік жамылғысының төмендеуі	1) Шалыға аралын буфер аймағынан ядро аймағына функционалдық аймақтарға бөлуді қайта қарау бойынша ЖҒН дайындау 2) Шалыға аралындағы құстардың мекендейтін жерлеріне паспорт жүргізу, құстардың ұя салатын жерлерінің ауданы мен санын, түрлердің әртүрлілігін белгілеу. 3) Қоқыстан тазарту, қоқысаулағыш орнату 4) Құстардың ұя салатын кезеңінде күзет жұмыстарын күшейту 5) Фототүзактар орнату
Қара балық тұқымдастар	1) Жайық өзені каналдары мен өзектерінде су деңгейінің төмендеуі 2) Гидрометеорологиялық жағдайдың өзгеруі.	1) Браконьерліктен қорғау 2) Балықтардың популяцияларына бөгет құбылыстарынан және су тасқыны су айдындарының кебуінен келтірілген залалды бағалауды жүргізу, кеуіп жатқан және бөгде су айдындарындағы балықтарды құтқару жөніндегі жұмыстардан экологиялық зиянды бағалау (оның ішінде МТР аумағында қатып қалу қаупі бар учаскелерді анықтау) 3) Бағалау қорытындылары бойынша су тасқынына қарсы және балықтың тұншығуы мен өлуінің алдын алу жұмыстарын

		жүргізу
--	--	---------

3 БӨЛІМ. ЖОСПАРЛЫ БАСҚАРУ КЕЗЕҢІНЕ АРНАЛҒАН ІС-ШАРАЛАР ЖОСПАРЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ

3.1. Басқару жоспарының іс-шаралары;

3.1.1. Әкімшілік-шаруашылық міндеттерге арналған іс-шаралар мен бюджет;

Ағымдағы жағдайды бағалау, қауіптерді, проблемалар мен кедергілерді талдау негізінде осы басқару жоспары шеңберінде 2025 – 2029 жылдар ішінде іске асырылатын мынадай міндеттер мен іс-шаралар айқындалды.

1-міндет. МТР кадрлық және заңгерлік қызметін сақтау және жүргізу

1-іс-шара: ЕҚТА штаттық кестеге сәйкес штатты ұстау. Еңбекке ақы төлеуді, жоғары сапалы еңбекті қамтамасыз ету, оның ішінде жоспарлау, іріктеу және жұмысқа қабылдау, босату (зейнетке шығу, жұмыстан босату), кадрлардың тұрақтамауын талдау және т.б.;

2-іс-шара: Кадрларды дамыту, кәсіптік бағдар беру және қайта даярлау, біліктілік деңгейін сертификаттау және бағалау, мансаптық өсуді ұйымдастыру;

3-іс-шара: Еңбекті ұйымдастыру мен ынталандыруды жетілдіру, қауіпсіздік ережелерін, әлеуметтік төлемдерді қамтамасыз ету. Персоналды басқару бөлімшелері ұжымдық шарттар жасасу кезінде кәсіподақтармен келіссөздерге, арыздар мен шағымдарды талдауға белсенді түрде қатысады, еңбек тәртібін қадағалайды.

2-міндет. МТР әкімшілік қызметін сақтау және ұйымдастыру

1-іс-шара: МТР қызметкерлерінің қауіпсіз жұмыс жағдайларын қамтамасыз ету;

2-іс-шара: Ғимараттар мен құрылыстарды, инфрақұрылым объектілерін жабдықтармен қамтамасыз ету. Уақтылы техникалық қызмет көрсетуді қамтамасыз ету, ұйымдастыру техникасының, көліктің, ғимараттар мен құрылыстардың бұзылуын жою және т.б.

3-іс-шара: Қолданыстағы заңнамаға сәйкес ЕҚТА құжаттарын және жерді пайдалану картасын (карталар (рельеф, өсімдіктер, экожүйелер, гидрологиялық жағдайлар және т.б.), жаңарту.

3-міндет. Қаржылық есеп және бухгалтерлік есеп жүргізу

1-іс-шара: Мемлекеттік бюджеттен ЕҚТА қаржыландыруды қамтамасыз ету. ЕҚТА бюджетін құру

2-іс-шара: Бухгалтерлік есеп жүргізу. Төлемдерді жүргізу. Есептілікті дайындау.

3-іс-шара: Иссапар шығындарын ұйымдастыру;

4-іс-шара: бюджеттен тыс көздерден қаржыландыруды тарту:

➤ Инвестициялау/қаржыландырудың жаңа көздерін анықтау;

➤ Ақылы қызметтер бойынша жоспар әзірлеу;

➤ Халықаралық/ұлттық қорлардан гранттар тарту.

4 -міндет. Тауарлар мен қызметтерді сатып алу процесін ұйымдастыру:

1 іс-шара: Орман өрт сөндіру бекетінің күзет бөлімін оргтехникамен, көлікпен, арнайы киіммен қамтамасыз ету;

2-іс-шара: Резервтік құжаттарды әзірлеу бойынша қызмет көрсету (карталар, жер актілері, жерге орналастыру жобалары және т.б.);

5 -міндет. Мониторинг және есеп беру жоспарына сәйкес Басқару жоспарының орындалуын, мониторингін және орындалуын бағалауды қамтамасыз ету.

1 іс-шара: Берілген тапсырмалардың жетістіктерін бақылау және бағалау, жоспарлы және жоспардан тыс тексерулер жүргізу, басқару жоспарының орындалуын бағалау және т.б.

3.1.2. Ағымдағы (негізгі) міндеттерге арналған іс-шаралар және бюджет

Ағымдағы жағдайды бағалау, қауіп-қатерлерді, проблемалар мен кедергілерді талдау негізінде 2025-2029 жылдарға арналған осы Басқару жоспары шеңберінде іске асырылатын келесі міндеттер мен іс-шаралар анықталды.

1-міндет. Ақжайық МЖР аумағын тұрақты қорғауды қамтамасыз ету және қолданыстағы заңнамаға сәйкес заңсыз қызмет түрлерінің алдын алу:

Тұрақты негізде ЕҚТА күзетін жүргізуді ұйымдастыру. Бұл жұмыстың негізі келесі ішкі міндеттерді қамтиды:

Табиғатты қорғау заңнамасын бұзушылықтар анықталған жағдайда жедел әрекет ету үшін ЕҚТА мемлекеттік инспекторларының құрамынан жедел-патрульдік топтарды қалыптастыру.

Бекітілген жоспардың сақтандырушы органдарымен бірлескен іс-шаралар өткізу.

ЕҚТА аумағының алыс учаскелерін күзету үшін өтімділігі жоғары автомашиналар базасында жылжымалы тұрғын үй кешендерін тарту.

Жануарлар дүниесін сақтау жөніндегі табиғат қорғау іс шараларының кешеніне ұзақ мерзімді мониторинг жүргізу және түйінді түрлер популяцияларының жай күйінің өзгеру динамикасын анықтау кіреді.

Іс-шара 1: Патрульдік техниканы (автомобильдер, моторлы қайықтар, жер үсті көліктері, Мотоциклдер, трэкол) және үй-жайды (тұрғын вагон)сатып алу.

Іс-шара 2: Қызметтік қару мен оның құрамдас бөліктерін, сондай-ақ арнайы құралдарды сатып алу.

Іс-шара 3: Мамандандырылған мекемелерде мемлекеттік инспекторларды оқыту.

Іс-шара 4: Қаруды алып жүруге және сақтауға рұқсат алу үшін мемлекеттік бажды төлеуге арналған ақшалай қаражат.

Іс-шара 5: Жыл сайынғы практикалық атыстарды өткізу үшін үй-жайларды жалға алу.

Іс-шара 6: Мемлекеттік инспекторларды нысанды киіммен қамтамасыз ету.

Іс-шара 7: Мемлекеттік инспекторларды қызметтік куәліктермен және нормативтік құжаттамамен қамтамасыз ету.

Іс-шара 8: Аншлаптар жасау.

Іс-шара 9: Қосалқы Станциялық жабдықтарды, бинокльдерді, фототұғырларды, дрондарды, GPS-навигаторларды және олардың жиынтықтауыштарын сатып алу және оларға қызмет көрсету.

Іс-шара 10: Қолданбаға қызмет көрсету «Орман.kz» және «ГИС».

Іс-шара 11: Резерват аумағында рейдтік іс-шаралар өткізу.

2-міндет. "Ақжайық" ГПР аумағында өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету және ормандарды орман зиянкестері мен ауруларынан қорғау:

Іс-шара 1: ЕҚТА-да өрттің алдын алу бойынша профилактикалық жұмыстар жүргізу. Бұл жұмыстың негізі келесі ішкі міндеттерді қамтиды:

Орман өрттерін сөндіру және жою.

Минералданған жолақтарға күтім жасау.

Өрт қауіпті кезеңге ЖЖМ қорын құру.

Халықпен үгіт-насихат жұмыстары.

ТЖ және жақын елді мекендермен бірлескен өртке қарсы оқу іс-шараларын өткізу.

Іс-шара 2: Өрт сөндіру станцияларын (ЛПС) салу, су үшін резервуарлар сатып алу, өртті ерте анықтау жүйесі мен метеопосты қарау мұнарасы.

Іс-шара 3: Тиімділік нормаларына және шағын орман патрульдік кешендерге сәйкес өрт техникасын сатып алу.

Іс-шара 4: Өртке қарсы және топырақ өңдеу жабдықтарын (өртті сөндіруге арналған крекерлер, күректер, Болат шелектер, балталар, рюкзакты орман бүріккіштері, респираторлар, мотопомпалар, бензин аралары және триммерлер) сатып алу.

Тиістілік нормаларына сәйкес Өртке қарсы инвентар сатып алу.

Іс-шара 5: Өрт сөндірумен айналысатын қызметкерлерді, балды қамтамасыз ету. препараттармен (дәрі қобдишаларымен).

3-міндет: Табиғи кешендерді молықтыру және табиғатты пайдалану

Іс-шара 1: Биотехникалық құрылыстарды дайындау (кекілік үшін (курапатки) 2 дана, азықтандыру алаңдары).

Іс-шара 2: Құс үйлерін, жасанды ұя салғыштарды ілу.

Іс-шара 3: Қыста жануарларды азықтандыру үшін жем дайындау. Су айдындарын аэрациялау. Азықтандыру орындарына жолдарды тазарту, азықтандыру алаңдары мен құрылыстарына жемшөпті әкету.

Іс-шара 4: Қысқы кезеңде жануарларды азықтандыру үшін жем сатып алу (дәнді дақылдар, құрама жем)

І-шара 5: Биотехникалық жабдықты сатып алу (мотопомпа, шынжырлы ара және мұзжарғыш сынықтары).

Іс-шара 6: Азық сақтауға арналған Контейнер.

4-міндет. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу:

1-іс-шара: «Табиғат шежіресі» аясындағы ғылыми-зерттеу жұмыстарына сәйкес «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты аумағындағы флора мен фаунаны бақылау және зерттеу.

Қоршаған ортаның мониторингі,

Резерваттың орнитофаунасын зерттеу

Флораны зерттеу және негізгі өсімдіктер қауымдастығының динамикасы

Териофаунаны бақылау және зерттеу

Бекітілген Әдістемелер мен ұсыныстарға сәйкес «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты мен «Новинский» мемлекеттік табиғи резерватында жануарлар дүниесінің санағын және жүйелі мониторингін жүргізу.

2-іс-шара: Зерттеу тақырыптары бойынша есептерді уақытылы дайындау және тапсыру

3-іс-шара: Инспекторлардың біліктілігін арттыру. Бөлімдерді толтырудың толық сипаттамасымен фенологиялық күнделіктерді жүргізу бойынша оқыту семинарларын өткізу. Флора мен фаунаның мониторинг түрлерін анықтауға үйрету. Санақ жүргізу әдістемесі бойынша оқыту курстары (көшіп-қонұшылардың күзгі-көктемгі санақтары, қыста сүтқоректілердің ізі бойынша санағы, ін бойынша жануарлардың санағы, саңырауқұлақтардың, жеміс-жидек бұталары мен ағаштарының өнімін есепке алу).

4-іс-шара: Қазіргі заманғы далалық және зертханалық жабдықтарды алу арқылы ғылыми қызметкерлерді материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жақсарту.

5-іс-шара: Ғылыми жарияланымдарды, мақалаларды дайындау (БАҚ, журналдар, ғылыми жинақтар мен кітаптар, интернет-платформаларда орналастыру), Зерттеу жобалары.

6-іс-шара: Ғылым және мониторинг бөлімі қызметкерлерінің біліктілігін арттыру, семинар-тренингтер, басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтар бойынша тәжірибе алмасу

5-міндет. *Экологиялық мәдениетті арттыру және халықтың назарын табиғатты қорғауда қазіргі заманғы мәселелеріне және аумақтың биоалуантүрлілігін сақтаудағы резерваттың рөліне аудару:*

1-іс-шара: Мақсатты топтармен жүйелі жұмыс:

- Жиындарды, семинарларды ұйымдастыру, биоалуантүрлілік және қорғау мәселелері бойынша анықтамалық және өзге де әдебиеттерді, табиғатты қорғау акцияларын, конкурстарды, аумақты тазарту және көгалдандыру жөніндегі акцияларды және аумаққа барып экскурсияларды ұсына отырып, оқыту дәрістерін, интерактивті сабақтарды өткізу;

- Мектептерде, жоғары оқу орындарында, колледждерде бірлескен жұмыстарды ұйымдастыру;

- Экологиялық білім беру саласындағы бөлім қызметкерлерінің біліктілігін арттыру, оқыту семинарлары, басқа ЕҚТА-да тәжірибе алмасу.

2-іс-шара: Эко-ағартушылық және білім беру қызметінің материалдық-техникалық базасын қалыптастыру:

- Қазіргі заманғы бейнекамераны, кәсіби сандық камераны, мультимедиялық проекторды сатып алу;

- Жарнама және баспа өнімдерін шығару;

- Кино және бейне өнімдерін жасау;

- Резерват қызметкерлерінің жергілікті және өңірлік басылымдарда, радио/ТВ бойынша сөз сөйлеуін (сұхбат) ұйымдастыру.

6-міндет. Резерват аумағында экологиялық туристік қызметті дамыту:

1-іс-шара: Туристік маршруттарды жабдықтау:

- Демалыс орындарының жанында 10 автокөлікке арналған автотұрақтарды орналастыру;

- Демалыс алаңдарын табиғи қосалқы материалдан жасалынған орындықтар мен ойын алаңдарын, ұлттық киіз үйлермен жабдықтау, сондай-ақ табиғатты қорғау және ақпараттық тақырыптағы бағыттаушы мен аншлағтарды, шатырлары бар самалжай (беседка), дәретханалар, ТҚҚ арналған контейнерлер мен қалдықтар жәшігін орнату;

- Жазғы кезеңдерде спорттық-сауықтыру іс-шараларына орын бөлу (футбол алаңы, баскетбол алаңы, үстел теннисі);

- Маршруттардың картасы, көрсетілетін қызметтер, маршрутта болу және қауіпсіздік ережелерін сипаттайтын ақпараттық баннерлерді орнату.

2-іс-шара: Туристік маршруттар мен демалыс орындарының 360 градустық панорамаларынан интерактивті карта мен виртуалды 3D-турлар, ұялы телефондардан, планшеттерден және жергілікті жерде бағдарлау функциялары бар құрылғылардан орналастыру объектілерін құру.

3-іс-шара: Экологиялық ағарту және туризм бөлімінің әлеуетін арттыру. Бөлім мамандарын маршруттардың паспорттарын жасақтау және қатысушыларды бағалау әдістері мен технологиялары бойынша оқыту.

4-іс-шара: Визит орталығының құрылысы. Визит орталығы ЕҚТА-ға ғылыми және қызметтік мақсаттармен келетін ғалымдар мен мамандарды, сондай-ақ жергілікті тұрғындардан келген келушілерді, туристерді, еріктілерді қабылдау үшін қажет.

5-іс-шара: Туризмді дамыту тұжырымдамасын әзірлеу.

3.1.3. «Ақжайық» МТР басым құндылықтарын басқару міндеттеріне арналған іс-шаралар мен бюджет

33-кесте

Іс шара	Жылдар бойынша Бюджет, мың теңге				
	2025	2026	2027	2028	2029
Міндет 1. Бес жылдық кезеңге арналған негізгі құндылықтарды қорғау және мониторингілеу жөніндегі іс-шараларды жүргізу					
Міндет 7. 1. Мекендеу орындарының аумағын сақтау және ұя салатын учаскелердің ұлғаюы					
Іс-шара 7.1. Сулы-батпақты алқап көлемін теңіз сулы алқабына қарай ұлғайту ЖҒН және ТЭН дайындау	Картограф-мамандарды тарта отырып, қазіргі заманғы экожүйелер мен ұя салатын мекендеу орындарын картаға түсіру	Картаға түсіру Шалыға арланың функционалдық зонасын өзгеруді негізге ала отыра және резерват аумағын кеңейту үшін ЖҒН және ТЭН дайындау (ЕНО мен ТЭО)	жаратылыста ну ғылыми және техникo-экономикалы ұ негіздер дайындау ЕНО, ТЭО (разработка, ОС, ГЭЭ)	негіздемелерді мемлекеттік сараптамаларда н өткізу (экологиялық)	Гос.акт алу
Іс-шара 7.2. Құстардың мекендейтін жерлерін бағалау және түгендеу және учаскелер бойынша ұя салатын орындарды паспорттау мен картаға түсіру.	(маман жалдау) орнитолог-картограф ұя салатын орындарды бағалау және түгендеу үшін, ұя салатын орындарды паспорттау	«ГАЗ және SMART енгізу», ГАЗ маманын шақыру	Ұя салатын орындарды бағалау	Ұя салатын орындарды бағалау және жаңа орындарды түгендеу	Учаскелер бойынша ұя салатын орындарды картаға түсіру, ГАЗ маманын жалдау
Іс-шара 7.3. SMART және ГАЗ жүйесін енгізу, маусымдық және жыларалық бақылаулар жүргізу үшін квадрокоптерлерді сатып алу	МТР қызметкерлерін "ГАЗ және SMART-ты табиғатты қорғау қызметіне енгізу" бағдарламасына оқыту	МТР қызметкерлерін "ГАЗ және SMART-ты табиғатты қорғау қызметіне енгізу" бағдарламасына оқыту квадрокоптер сатып алу	маусымдық және жылдық бақылаулар жүргізу	маусымдық және жылдық бақылаулар жүргізу	маусымдық және жылдық бақылаулар жүргізу
Іс-шара 7.4 Құстардың ұя салатын жерлерін қатты-тұрмыстық қоқыстардан тазарту	Су бетінен және аралдардан қоқыс жинауға арналған жабдықты әзірлеу және сатып алу. Ұя салғанға дейін, сондай-ақ аяқталғаннан кейін	Ұя салғанға дейін, сондай-ақ аяқталғаннан кейін қоқыс жинау.(сенбілік)	Ұя салғанға дейін, сондай-ақ аяқталғаннан кейін қоқыс жинау.(сенбілік)	Ұя салғанға дейін, сондай-ақ аяқталғаннан кейін қоқыс жинау.(сенбілік)	Ұя салғанға дейін, сондай-ақ аяқталғаннан кейін қоқыс жинау.(сенбілік)

	қоқыс жинау. (сенбілік)				білік)
Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың тіршілік ету ортасы ретінде					
Құстар мен Каспий итбалығын бақылау үшін фототұзақтар орнату	Мониторинг жүргізу	Фототұзақ, батарейкалар, қуаттағыштар сатып алу	Фототұзақ, батарейкалар, қуаттағыштар сатып алу	Мониторинг жүргізу	Мониторинг жүргізу
Қара балық тұқымдастардың түрлік құрамын сақтау					
МТР аумағында балықтың тұншығуы немесе өлуі қаупі бар учаскелерді анықтау-балық қорғау ұйымдарымен және мамандармен мәселені шешу жоспарын әзірлеу	Мамандарды тарта отырып, балықтың тұншығуы немесе өлуі қаупі бар аумақтарды картаға түсіру және зерттеу, 2024 жылғы залалды бағалау, Су айдындары учаскелерінің паспортын әзірлеу және жүргізу.	Ұлттық және халықаралық сарапшыларды тарта отырып, балықтың тұншығуы немесе өлуі қаупі бар учаскелер бойынша мәселелерді шешу жоспарын әзірлеу	Жұмыс жүргізу үшін жабдықтар сатып алу. Ғылыми және мелиоративті балық аулау жұмыстарын орындау	Жұмыс жүргізу үшін жабдықтар сатып алу. Ғылыми және мелиоративті балық аулау жұмыстарын орындау	Жұмыс жүргізу үшін жабдықтар сатып алу. Ғылыми және мелиоративті балық аулау жұмыстарын орындау

3.2. Бюджет;

3.2.1. Жоспарланған бес жылдық кезеңге арналған бюджет;

2025 жылдан 2029 жылға дейінгі кезеңге арналған бюджет.

34-кесте

іс-шара	Дерек көз	5 жылға арналған бюджет, мың теңге					барлығы:
		1 жыл	2 жыл	3 жыл	4 жыл	5 жыл	
1. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың әкімшілік-шаруашылық қызметі							
1.1-міндет. МТР кадрлық және заңгерлік қызметін сақтау және жүргізу							
1.1.1. іс-шара	РБ	362 895,0	362 895,0	362 895,0	362 895,0	362 895,0	1814475,0
1.1.2. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2-міндет. МТР әкімшілік қызметін сақтау және ұйымдастыру							
1.2.1. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
1.2.2. іс-шара	РБ	1208,4	1208,4	1500,0	1600,0	1800,0	7316,8
1.2.3. іс-шара	Арнайы шот	23500,0	23500,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0	50000,0
1.3-міндет. Қаржылық есеп және бухгалтерлік есеп жүргізу							
1.3. 1. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. іс-шара	РБ	600,0	450,0	450,0	450,0	700,0	2 650,0
1.3.3. іс-шара	РБ	2 244,0	3 754,0	3 924,0	4 101,0	4 500,0	18 523,0
1.3.4. іс-шара		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4-міндет. Тауарлар мен қызметтерді сатып алу процесін ұйымдастыру:							
1.4.1. іс-шара	РБ, Арнайы шот	25000,0	5000,0	5000,0	5000,0	25000,0	65 000,0
1.4.2. іс-шара	РБ, Арнайы шот	0,0	0,0	0,0	10 000,0	0,0	10 000,0
1.5-міндет. Мониторинг және есеп беру жоспарына сәйкес Басқару жоспарының орындалуын, мониторингін және орындалуын бағалауды қамтамасыз ету.							
1.5.1. іс-шара	РБ						
2. Жоспарланған бесжылдықта ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың ағымдағы (негізгі) қызметінің мақсаттарына қол жеткізу жөніндегі іс-шаралар.							
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
2.1-міндет: Қолданыстағы заңнамаға сәйкес МТР аумағын тұрақты қорғауды қамтамасыз ету және заңсыз әрекеттерге жол бермеу							
2.1.1. іс-шара	РБ	87 000,0	95 000,0	84 000,0	127 000,	76 000,0	469 000,0

					0		0
2.1.2. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.3. іс-шара	РБ	1615,0	1485,0	1735,0	2300,0	2340,0	9475,0
2.1.4. іс-шара	РБ	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	660,0
2.1.5. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.6. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.7. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.8. іс-шара	РБ	150,0	160,0	170,0	180,0	190,0	850,0
2.1.9. іс-шара	РБ	4116,0	13416,0	4116,0	11116,0	4116,0	36880,0
2.1.10. іс-шара	РБ	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	1950,0
2.1.11. іс-шара	РБ	4235,0	4335,0	4435,0	4535,0	4635,0	22175,0
2.2-міндет: МТР аумағында және оған жақын аумақтарда өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
2.2.1 іс-шара	РБ	3775,0	3795,0	3805,0	3815,0	3825,0	19015,0
2.2.2. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. іс-шара	РБ	84000,0	84000,0	22000,0	22000,0	22000,0	234000,0
2.2. 4. іс-шара	РБ	11465,0	3988,0	1793,0	918,0	4625,0	22789,0
2.2. 5. іс-шара	РБ		250,0		150,0	170,0	570,0
2.3-міндет: Табиғи кешендерді молайту және табиғатты пайдалану							
2.3.1. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.2. іс-шара	РБ	0,0	337,5	348,5	359,3	369,4	1414,7
2.3.3. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.4. іс-шара	РБ	0,0	2204,3	1791,5	1826,1	1860,4	7682,3
2.3.5. іс-шара	Арнайы шот	11,0	11,5	12,0	12,5	13,0	60,0
2.3.6. іс-шара	Арнайы шот	0,0	650,0	0,0	0,0	0,0	650,0
ҒЗЖ қызметі							
2.4-міндет: Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу							
2.4.1. іс-шара	РБ	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	18846,5
2.4.2. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.3. іс-шара	РБ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.4. іс-шара	АҚ	7386,0	14801,0	1559,0	831,0	7439,0	32016,0
2.4.5. іс-шара	РБ	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	750,0
2.4.6. іс-шара	АҚ	750,0	800,0	800,0	900,0	900,0	4150,0
Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс							
2.5-міндет: Экологиялық мәдениетті арттыру және қоғам назарын табиғатты қорғаудың заманауи мәселелеріне және аймақтың биоәртүрлілігін сақтаудағы МТР рөліне аудару:							

1500

2.5.1. іс-шара	спец счет	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	197 80,0
2.5.2. іс-шара	спец счет	2070,0	1250,0	1250,0	1250,0	2070,0	759 0,0
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту							
2.6-міндет: МТР аумағында экологиялық туристік қызметті дамыту							
2.6.1. іс-шара	спец счет	1472,0	1522,0	2072,0	450,0	3144,0	86 60, 0
2.6.2. іс-шара	спец счет	0,0	100,0	250,0	100,0	250,0	70 0,0
2.6.3. іс-шара	спец счет	300,0	0,0	300,0	0,0	300,0	90 0,0
2.6.4. іс-шара	спец счет	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Жоспарлы кезеңдегі басым құндылықтарды басқару							
3.1-міндет: Көбеюі мүмкін мекендеу аймақтары мен ұя салатын аумақтарды сақтау							
3.1.1. іс-шара	РБ	10 000,0	18 000,0	8 000,0	14 000,0	1 500,0	51 50 0,0
3.1.2. іс-шара	РБ	3 000,0			3 000,0		6 0 00, 0
3.1.3. іс-шара	РБ		14905,0	8020,0			22 92 5,0
3.1.4. іс-шара	РБ		500,0	500,0			
3.1.5. іс-шара	РБ						
3.2-міндет: Қамыс өскіндерінің ағымдағы алаңын сақтау және өртенген учаскелердің ауданы мен жиілігін азайту							
3.2.1. іс-шара	РБ						
3.2.2. іс-шара	РБ						
3.2.3. іс-шара	РБ						
3.2.4 іс-шара	РБ						
3.2.5 іс-шара	РБ						
3.2.6 іс-шара	РБ						
3.2.7 іс-шара	РБ						
3.3-міндет: Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың тіршілік ету ортасы ретінде							
3.3.1 іс-шара	РБ						
3.3.2 іс-шара	РБ						
3.3.3 іс-шара	РБ						

3.3.4 іс-шара	РБ						
3.4.5 іс-шара	РБ						
3.4-міндет: Қара балықтардың биологиялық әртүрлілігін сақтау (анадромды және жартылай анадромды)							
3.4.1 іс-шара	РБ						
3.4.2 іс-шара	РБ						
3.4.3 іс-шара	РБ						
Жиыны:							

3.2.2. Шығыстардың ерекшеліктері бөлінісінде әрбір жоспарланған жылға арналған бюджет

Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2025 жылға арналған қаржыландыру

35-кесте

№	Басқару компоненті	міндет	іс-шара	Шығыстардың ерекшелігі бойынша қаржыландыру, мың теңге																				барлығы, мың теңге	
				111	113	116	121	122	123	124	131	135	143	144	149	151	152	158	159	161	169	412	413		414
1	Әкімшілік-шаруашылық қызмет	1-міндет	1	362895,0																				362895,0	
			2																						
			3																						
		2-міндет	1																						
			2															1208,4						1208,4	
			3															23500						23500,0	
		3-міндет	1																						
			2															600,0						600,0	
			3																						
			4																2244,0					2244,0	
		4-міндет	1										20000,0											5000,0	25000,0
			2																						

2	Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1-міндет	1																		19000,0	68000,0		8700,0
			2																					
			3															400,0	1215,0					1615,0
			4															132,0						132,0
			5																					
			6																					
			7																					
			8															150,0						150
			9															4116,0						4116,0
			10															390,0						390,0
			11										4235,0											4235,0
		2-міндет	1										3475,0					300						3775,0
			2																					
			3																			8400		8400,0

																						0,0			
			4																			1030		11465,0	
			5																			0,0	840,0		
		3-мінде т	1																						
			2																						
			3																						
			4																						
5																						11,0			
3	ҒЗЖ	3-мінде т	1										3237,7					531,6						3769,3	
			2																						
			3																						
			4											1366,0				150,0					5870,0	7386,0	
			5														150,0							150,0	
			6															750,0							750,0
4	Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс	4-міндет	1										2619,0				235,0	770,0	80,0				252,0	3956,0	
			2														900,0		350,0				820,0	2070,0	
5	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту	5-мінде т	1										272,0				950,0						250,0	1472,0	
			2																						
			3														300,0							300,0	
			4																						
6	Басымдық құндылықтарды басқару	1-мінде т	1														13000,0							13000,0	
			2																						
			3																						
	2025 жылдың жиыны:			362895,0							20000,0	10947,7	4593,0				34481,4	5810,6	430,0	1900,0	25500,0	13032,0	645189,7		

Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2026 жылға арналған қаржыландыру

36-кесте

№	Бас қару компоненті	міндет	іс-шара	Шығыстардың ерекшелігі бойынша қаржыландыру, мың теңге																				барлығы, мың теңге
				111	113	116	121	122	123	124	131	135	143	144	149	151	152	159	161	169	412	413	414	
1	Әкімшілік-шаруашылық қызмет	1-міндет	1	362895,0																				362895,0
			2																					
			3																					
		2-міндет	1																					
			2															1208,4						1208,4
			3															23500,0						23500,0
		3-міндет	1																					
			2															450,0						450,0
			3															3754,0						3754,0
			4																					
		4-міндет	1																				5000,0	5000,0
			2																					
2	Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1-міндет	1																		9500,0			95000,0
			2																					
			3															185,0	1300,0					1485,0
			4															132,0						132,0
			5																					
			6																					
			7																					
			8															160,0						160,0
			9															5016,0					8400,0	13416,0
			10															390,0						390,0
			11										4335,0											4335,0
		2-міндет	1										3475,0					320,0						3795,0
			2																					
			3																		8400,0			84000,0
			4												298,0								3690,0	3988,0
			5															250,0						250,0
			6																					
			7																					
		3-міндет	1																					
			2												47,7			290,0						337,7
			3																					
			4												2204,3									2204,3

			5												11,5									11,5	
			6																			650,0		650,0	
			7																						
		ҒЗЖ	1										3237,7					531,7						3769,3	
			2																						
			3																						
			4												1201,0			150,0					13450,0		14801,0
			5															150,0							150,0
			6																800,0						800,0
4	Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс	4-міндет	1											2619,0			235,0	770,0	80,0				252,0		3956,0
			2																						1250,0
5	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту	5-міндет	1														100,0						1422,0		1522,0
			2																			100,0		100,0	
			3																						
			4																						
6	Басымдық құндылықтарды басқару	1-міндет	1													18000,0								18000,0	
			2																						
			3																			14905,0		14905,0	
			4																		500,0		500,0		
2026 жылдың жиыны				362895,0								11047,7	6381,6			55190,4	3401,7	430,0		179000,0	48369,0		666715,0		

Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2027 жылға арналған қаржыландыру

37-кесте

№	Бас қару компоненті	міндет	іс-шара	Шығыстардың ерекшелігі бойынша қаржыландыру, мың теңге																				барлығы, мың теңге
				111	113	116	121	122	123	124	131	135	143	144	149	151	152	159	161	169	412	413	414	
1	Әкімшілік-шаруашылық	1-міндет	1	362895,0																				362895,0
			2																					
			3																					

		2-міндет	1																						
			2														1500,0								1500,0
			3														1000,0								1000,0
		3-міндет	1																						
			2																						
			3														450,0								450,0
			4														3924,0								3924,0
		4-міндет	1																						
			2																				5000,0		5000,0

2	Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1-міндет	1																		8400,0				8400,0
			2																						
			3														235,0	1500,0							1735,0
			4														132,0								132,0
			5																						
			6																						
			7																						
			8														170,0								170,0
			9														4116,0								4116,0
			10														390,0								390,0
			11										4335,0												4335,0
		2-міндет	1									3475,0					330,0								3805,0
			2																						
			3																		2200,0				2200,0
			4										123,0									1670,0			1793,0
			5																						
			6																						
			7																						
		3-міндет	1																						
			2										48,5				300,0								348,5
			3																						
			4										1791,5												1791,5
			5										12,0												12,0
			6														650,0								650,0
			7																						
	ҒЗЖ	3-міндет	1									3237,7						531,7							3769,3
			2																						
			3																						
			4										689,0				150,0					720,0			1559,0
			5														150,0								150,0
			6														800,0								800,0
4	с	Экологиялық дамыту	4-міндет	1									2619,0				235,0	770,0	80,0			252,0			3956,0
			2														900,0		350,0						1250,0
5	ық туризм мен рекреация ны дамыту	5-міндет	1										272,0				950,0					850,0			2072,0
			2														150,0					100,0			250,0
			3														300,0								300,0

6	Басымдық қүндылықтард ы басқару	1- мінд ет	4																					
			1													8000,0							8000,0	
			2																					
			3																			8020,0		8020,0
			4																					
2027 жылдың жиыны:				3628 95,0									11047, 7	5555,0			23082,0	3601,7	430,0		1060 00,0	17112, 0		530673 ,0

Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2028 жылға арналған қаржыландыру

38-кесте

№	Бас қару компоненті	міндет	іс-шара	Шығыстардың ерекшелігі бойынша қаржыландыру, мың теңге																				барлығы, мың теңге
				111	113	116	121	122	123	124	131	135	143	144	149	151	152	159	161	169	412	413	414	
1	Әкімшілік-шаруашылық қызмет	1-міндет	1	362895,0																				362895,0
			2																					
			3																					
		2-міндет	1																					
			2															1600,0						1600,0
			3															1000,0						1000,0
		3-міндет	1																					
			2															450,0						450,0
			3															4101,0						4101,0
			4																					
		4-міндет	1																				5000,0	5000,0
			2															10000,0						10000,0

2	Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1-міндет	1																	127000,0				127000,0
			2																					
			3															600,0	1700,0					2300,0
			4															132,0						132,0
			5																					
			6																					
			7																					
			8															180,0						180,0
			9															4116,0					7000,0	11116,0
			10															390,0						390,0

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Шығыстардың ерекшелігі бойынша 2029 жылға арналған қаржыландыру

39-кесте

№	Бас қару компоненті	міндет	іс-шара	Шығыстардың ерекшелігі бойынша қаржыландыру, мың теңге																				барлығы, мың теңге		
				111	113	116	121	122	123	124	131	135	143	144	149	151	152	159	161	169	412	413	414			
1	Әкімшілік-шаруашылық қызмет	1-міндет	1	362895,0																				362895,0		
			2																							
			3																							
		2-міндет	1																							
			2															1800,0							1800,0	
			3															1000,0							1000,0	
		3-міндет	1																							
			2																700,0							700,0
			3																4500,0							4500,0
			4																							
		4-міндет	1											2000,0										5000,0		25000,0
			2																							

2	Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1- мінд ет	1																		7600 0,0			76000, 0
			2																					
			3															340,0	2000,0					2340,0
			4															132,0						132,0
			5																					
			6																					
			7																					
			8															190,0						190,0
			9															4116,0						4116,0
			10															390,0						390,0
			11										4635,0											4635,0
		2- мінд ет	1										3475,0					350,0						3825,0
			2																					
			3																		2200 0,0			22000, 0
			4												285,0								4340,0	4625,0
			5															170,0						170,0
			6																					
			7																					
		3- мінд ет	1																					
			2												49,4			320,0						369,4
			3																					

			4											1860,4										1860,4
			5										13,0											13,0
			6																					
			7																					
	ҒЗЖ	3-мінд ет	1										3237,7					531,7						3769,3
			2																					
			3																					
			4										1089,0			150,0						6200,0		7439,0
			5												150,0									150,0
			6														900,0							
4	Экологиялық ағарту және жұртшылықпен	4-мінд ет	1										2619,0			235,0	770,0	80,0				252,0		3956,0
			2																					
															900,0		350,0					820,0		2070,0
5	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту	5-мінд ет	1										272,0			950,0						1922,0		3144,0
			2												150,0							100,0		250,0
			3														300,0							300,0
			4																					
6	Басымдық құндылықта рды басқару	1-мінд ет	1													1500,0								1500,0
			2																					
			3																					
			4																					
2029 жылдың жиыны:				3628 95,0								2000 0,0	11347, 7	6187,8			18043,0	4501,7	430,0		9800 0,0	18634, 0		540039 ,10

3.2.3. Басқару жоспарының әр жылына арналған күнтізбелік жоспары бар жылдық бюджет

БЖ іске асырудың бірінші жылына арналған қаржыландыру (2025 ж.)

40-кесте

міндет	іс-шара	2025 (І жыл)					Жауапты бөлім
		сомасы мың теңге					
		1 тоқсан	2 тоқсан	3 тоқсан	4 тоқсан	БАРЛЫҒЫ	
Әкімшілік-шаруашылық қызмет							
1	1 іс-шара	90723,75	90723,75	90723,75	90723,75	362895,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
2	1 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	2 іс-шара	0,0	604,2	604,2		1208,4	Қаржы бөлімі

3	3 іс-шара	0,0	11750,0	11750,0		23500,0	Туризм және Ғылым бөлімі
3	1 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара	0,0	300,0	150,0	150,0	600,0	Қаржы бөлімі
	3 іс-шара	561,0	561,0	561,0	561,0	2244,0	Қаржы бөлімі
4	1 іс-шара		6250,0	6250,0	12500,0	25000,0	Қаржы бөлімі, Туризм және Ғылым бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ӘШҚ бойынша жиыны		91284,75	110188,95	110038,95	103934,75	415447,4	
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
1	1 іс-шара	0,0	87000,0	0,0	0,0	87000,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	3 іс-шара	400,0	450,0	382,5	382,5	1615,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	33,0	33,0	33,0	33,0	132,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	6 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	7 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	8 іс-шара	0,0	150,0	0,0	0,0	150,0	Күзет бөлімі
	9 іс-шара	1029,0	1029,0	1029,0	1029,0	4116,0	Күзет бөлімі
	10 іс-шара	390,0	0,0	0,0	0,0	390,0	Күзет бөлімі
	11 іс-шара	1058,75	1058,75	1058,75	1058,75	4235,0	Күзет бөлімі
2	1 іс-шара	943,75	943,75	943,75	943,75	3775,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	3 іс-шара	0,0	0,0	84000,0	0,0	84000,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	0,0	5150,0	6315,0	0,0	11465,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
3	1 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	3 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара	11,0	0,0	0,0	0,0	11,0	Күзет бөлімі
	6 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Күзет бөлімі
АҚӨКҚЕ бойынша жиыны		3865,5	95814,5	93762,0	3447,0	196889,0	
ҒЗЖ қызметі							
3	1 іс-шара	942,3	942,3	942,3	942,4	3769,3	Ғылым бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	3 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	

	4 іс-шара	0,0	2462,0	2462,0	2462,0	7386,0	Ғылым бөлімі
	5 іс-шара	150,0	0,0	0,0	0,0	150,0	Ғылым бөлімі
	6 іс-шара	0,0	0,0	750,0	0,0	750,0	
ҒЗЖ бойынша жиыны		1092,3	3404,3	4154,3	3404,4	12055,3	
<i>Экологиялық азарту және жұртшылықпен жұмыс</i>							
4	1 іс-шара	0,0	0,0	1978,0	1978,0	3956,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	0,0	690,0	690,0	690,0	2070,0	Туризм бөлімі
ЭАЖ бойынша жиыны		0,0	690,0	2668,0	2668,0	6026,0	
<i>Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту</i>							
5	1 іс-шара	736,0	736,0	0,0	0,0	1472,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара	300,0	0,0	0,0	0,0	300,0	Туризм бөлімі
6	4 іс-шара	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Экотуризм бойынша жиыны		1036,0	736,0	0,0	0,0	1772,0	Туризм бөлімі
<i>Басым құндылықтар</i>							
7	1 іс-шара		13000,0			13000,0	Барлық бөлімдер
	БАРЛЫҒЫ	97278,55	217333,75	217123,25	113454,15	645189,7	

БЖ іске асырудың екінші жылына арналған қаржыландыру (2026)

41-кесте

міндет	іс-шара	2026 (II жыл)					Жауапты бөлім
		сомасы мың теңге					
		1 тоқсан	2 тоқсан	3 тоқсан	4 тоқсан	БАРЛЫҒЫ	
Әкімшілік-шаруашылық қызмет							
1	1 іс-шара	90723,75	90723,75	90723,75	90723,75	362895,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара						
2	1 іс-шара						
	2 іс-шара	302,1	302,1	302,1	302,1	1208,4	Қаржы бөлімі
	3 іс-шара		11750,0	11750,0		23500,0	Туризм бөлімі
3	1 іс-шара						Қаржы бөлімі
	2 іс-шара	450,0				450,0	Қаржы бөлімі
	3 іс-шара	938,5	938,5	938,5	938,5	3754,0	Қаржы бөлімі
4	1 іс-шара		2500,0	2500,0		5000,0	МТҚ бөлімі

ӘШҚ бойынша жиыны		92414,35	106214,35	106214,35	91964,35	396807,4	
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
1	1 іс-шара			95000,0		95000,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара		742,5	742,5		1485,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	132,0				132,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара						
	6 іс-шара						
	7 іс-шара						
	8 іс-шара	160,0				160,0	Күзет бөлімі
	9 іс-шара		6708,0	6708,0		13416,0	Күзет бөлімі
	10 іс-шара	390,0				390,0	Күзет бөлімі
	11 іс-шара	1083,75	1083,75	1083,75	1083,75	4335,0	Күзет бөлімі
2	1 іс-шара	948,75	948,75	948,75	948,75	3795,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара			84000,0		84000,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	997,0	997,0	997,0	997,0	3988,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара	250,0				250,0	Күзет бөлімі
3	1 іс-шара						Күзет бөлімі
	2 іс-шара		337,5			337,5	Күзет бөлімі
	3 іс-шара						Күзет бөлімі
	4 іс-шара		1102,15	1102,15		2204,3	Күзет бөлімі
	5 іс-шара		11,5			11,5	Күзет бөлімі
	6 іс-шара		650,0			650,0	Күзет бөлімі
АҚӨКҚЕ бойынша жиыны		3961,5	12581,15	190582,15	3029,5	210154,3	
ҒЗЖ қызметі							
3	1 іс-шара	500,0	1000,0	1134,65	1134,65	3769,30	Ғылым бөлімі
	2 іс-шара						Ғылым бөлімі
	3 іс-шара						
	4 іс-шара	3700,25	3700,25	3700,025	3700,025	14801,0	
	5 іс-шара	150,0				150,0	Ғылым бөлімі
	6 іс-шара		200,0	200,0	400,0	800,0	Ғылым бөлімі
ҒЗЖ бойынша жиыны		4350,25	4900,25	5034,90	5234,90	19520,30	
Экологиялық азарту және жұртшылықпен жұмыс							
4	1 іс-шара		1978,0	1978,0		3956,0	Туризм бөлімі

	2 іс-шара		625,0	625,0		1250,0	Туризм бөлімі
ЭАЖ бойынша жиыны			2603,0	2603,0		5206,0	
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту							
5	1 іс-шара		522,0	1000,0		1522,0	
	2 іс-шара	100,0				100,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара						
6	1 іс-шара						Туризм бөлімі
	2 іс-шара						Туризм бөлімі
	3 іс-шара						Туризм бөлімі
	4 іс-шара						Туризм бөлімі
Экотуризм бойынша жиыны		100,0	522,0	1000,0	0,0	1622,0	
Басым құндылықтар							
7	1 іс-шара		18000,0	14905,0		32905,0	
	2 іс шара						
	3 іс шара						
	4 іс шара		500,0			500,0	
БАРЛЫҒЫ		100826,10	145320,75	320339,4	100228,75	666715,0	

БЖ іске асырудың үшінші жылына арналған қаржыландыру (2027)

42-кесте

міндет	іс-шара	2027 (III год)					Жауапты бөлім
		Сумма тыс. тенге					
		1 тоқсан	2 тоқсан	3 тоқсан	4 тоқсан	БАРЛЫҒЫ	
Әкімшілік-шаруашылық қызмет							
1	1 іс-шара	90723,75	90723,75	90723,75	90723,75	362895,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						
2	1 іс-шара						
	2 іс-шара	375,0	375,0	375,0	375,0	1500,0	Қаржы бөлімі
	1 іс-шара		500,0	500,0		1000,0	Қаржы бөлімі
3	2 іс-шара						Қаржы бөлімі
	3 іс-шара	450,0				450,0	Қаржы бөлімі
	4 іс-шара	981,0	981,0	981,0	981,0	3924,0	Қаржы бөлімі
	1 іс-шара						
4	2 іс-шара			5000,0		5000,0	Қаржы бөлімі

ӘШҚ бойынша жиыны		92529,75	92579,75	97579,75	92079,75	374769,0	
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
1	1 іс-шара			84000,0		84000,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара		735,0	1000,0		1735,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	132,0				132,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара						
	6 іс-шара						
	7 іс-шара						
	8 іс-шара	170,0				170,0	Күзет бөлімі
	9 іс-шара		2116,0	2000,0		4116,0	Күзет бөлімі
	10 іс-шара	390,0				390,0	Күзет бөлімі
	11 іс-шара	1083,75	1083,75	1083,75	1083,75	4335,0	Күзет бөлімі
2	1 іс-шара	951,25	951,25	951,25	951,25	3805,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара			22000,0		22000,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	448,25	448,25	448,25	448,25	1793,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара						Күзет бөлімі
	6 іс-шара						
	7 іс-шара						
3	1 іс-шара						Күзет бөлімі
	2 іс-шара		348,50			348,50	Күзет бөлімі
	3 іс-шара						
	4 іс-шара		791,50	1000,0		1791,50	Күзет бөлімі
	5 іс-шара		12,0			12,0	Күзет бөлімі
	6 іс-шара		650,0			650,0	Күзет бөлімі
АҚӨКҚЕ бойынша жиыны		3175,25	7136,25	112483,25	2483,25	125278,0	
ҒЗЖ қызметі							
3	1 іс-шара	500,0	1000,0	1134,65	1134,65	3769,3	Ғылым бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара						
	4 іс-шара			559,0	1000,0	1559,0	Ғылым бөлімі
	5 іс-шара	150,0				150,0	Ғылым бөлімі
	6 іс-шара		200,0	200,0	400,0	800,0	Ғылым бөлімі
ҒЗЖ бойынша жиыны		650,0	1200,0	1893,65	2534,65	6278,30	
Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс							

4	1 іс-шара		1978,0	1978,0		3956,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара		625,0	625,0		1250,0	Туризм бөлімі
ЭАЖ бойынша жиыны			2603,0	2603,0		5206,0	
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту							
5	1 іс-шара		1000,0	1072,0		2072,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	250,0				250,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара			300,0		300,0	Туризм бөлімі
6	1 іс-шара						Туризм бөлімі
	2 іс-шара						Туризм бөлімі
	3 іс-шара						Туризм бөлімі
	4 іс-шара			500,0		500,0	Туризм бөлімі
Экотуризм бойынша жиыны		250,0	1000,0	1872,0		3122,0	
Басым құндылықтар							
7	1 іс-шара			4000,0	4000,0	8000,0	
	2 іс-шара						
	3 іс-шара				8020,0	8020,0	
	4 іс-шара						
БАРЛЫҒЫ		96605,0	104519,0	220431,65	109117,65	530673,0	

БЖ іске асырудың төртінші жылына арналған қаржыландыру (2028)

43-кесте

міндет	іс-шара	2028 (IV год)					Жауапты бөлім
		Сумма тыс. тенге					
		1 тоқсан	2 тоқсан	3 тоқсан	4 тоқсан	БАРЛЫҒЫ	
Әкімшілік-шаруашылық қызмет							
1	1 іс-шара	90723,75	90723,75	90723,75	90723,75	362895,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						
2	1 іс-шара						
	2 іс-шара	400,0	400,0	400,0	400,0	1600,0	Қойма меңгерушісі
3	1 іс-шара		500,0	500,0		1000,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						Қаржы бөлімі
	3 іс-шара	450,0				450,0	Қаржы бөлімі
	4 іс-шара	1000,0	1000,0	1050,0	1051,0	4101,0	Қаржы бөлімі
4	1 іс-шара			5000,0		5000,0	МТҚ бөлімі

	2 іс-шара			10000,0		10000,0	МТҚ бөлімі
ӘШҚ бойынша жиыны		92573,75	92623,75	107673,75	92174,75	385046,0	
<i>Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету</i>							
1	1 іс-шара			127000,0		127000,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара		1000,0	1300,0		2300,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	132,0				132,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара						
	6 іс-шара						
	7 іс-шара						
	8 іс-шара	180,0				180,0	Күзет бөлімі
	9 іс-шара		4116,0	7000,0		11116,0	Күзет бөлімі
	10 іс-шара	390,0				390,0	Күзет бөлімі
	11 іс-шара	1133,75	1133,75	1133,75	1133,75	4535,0	Күзет бөлімі
2	1 іс-шара	953,75	953,75	953,75	953,75	3815,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара			22000,0		22000,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	500,0	200,0	100,0	118,0	918,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара				150,0	150,0	Күзет бөлімі
3	1 іс-шара						Күзет бөлімі
	2 іс-шара		359,30			359,30	Күзет бөлімі
	3 іс-шара						Күзет бөлімі
	4 іс-шара		826,10	1000,0		1826,10	Күзет бөлімі
	5 іс-шара		12,50			12,50	Күзет бөлімі
	6 іс-шара						
АҚӨКҚЕ бойынша жиыны		3289,50	8601,40	160487,50	2355,50	174733,90	
<i>ҒЗЖ қызметі</i>							
3	1 іс-шара	500,0	1000,0	1134,65	1134,65	3769,30	Ғылым бөлімі
	2 іс-шара						Ғылым бөлімі
	3 іс-шара						
	4 іс-шара			831,0		831,0	Ғылым бөлімі
	5 іс-шара	150,0				150,0	Ғылым бөлімі
	6 іс-шара		300,0	300,0	300,0	900,0	
ҒЗЖ бойынша жиыны		650,0	1300,0	2265,65	1434,65	5650,30	
<i>Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс</i>							

4	1 іс-шара		1978,0	1978,0		3956,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара		625,0	625,0		1250,0	Туризм бөлімі
ЭАЖ бойынша жиыны			2603,0	2603,0		5206,0	
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту							
5	1 іс-шара		450,0			450,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	100,0				100,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара						
6	1 іс-шара			7000,0	7000,0	14000,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара			3000,0		3000,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара						
	4 іс-шара						
Экотуризм бойынша жиыны		100,0	450,0	10000,0	7000,0	17550,0	
БАРЛЫҒЫ		96613,25	102975,15	280426,90	102964,90	588186,20	

БЖ іске асырудың бесінші жылына арналған қаржыландыру (2029)

44-кесте

міндет	іс-шара	2029 (IV год)					Жауапты бөлім
		Сумма тыс. тенге					
		1 тоқсан	2 тоқсан	3 тоқсан	4 тоқсан	БАРЛЫҒЫ	
Әкімшілік-шаруашылық қызмет							
1	1 іс-шара	90723,75	90723,75	90723,75	90723,75	362895,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						
2	1 іс-шара						
	2 іс-шара	450,0	450,0	450,0	450,0	1800,0	Қойма меңгерушісі
3	1 іс-шара		500,0	500,0		1000,0	Қаржы бөлімі
	2 іс-шара						Қаржы бөлімі
	3 іс-шара	700,0				700,0	Қаржы бөлімі
	4 іс-шара	1000,0	1000,0	1250,0	1250,0	4500,0	Қаржы бөлімі
4	1 іс-шара			12500,0	12500,0	25000,0	МТҚ бөлімі
	2 іс-шара			10000,0		10000,0	МТҚ бөлімі
ӘШҚ бойынша жиыны		92873,75	92673,75	105423,75	104923,75	395895,0	
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету							
1	1 іс-шара			76000,0		76000,0	Күзет бөлімі

2	2 іс-шара						
	3 іс-шара		1340,0	1000,0		2340,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	132,0				132,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара						
	6 іс-шара						
	7 іс-шара						
	8 іс-шара	190,0				190,0	Күзет бөлімі
	9 іс-шара		2116,0	2000,0		4116,0	Күзет бөлімі
	10 іс-шара	390,0				390,0	Күзет бөлімі
	11 іс-шара	1133,75	1133,75	1133,75	1233,75	4635,0	Күзет бөлімі
	1 іс-шара	953,75	953,75	953,75	963,75	3825,0	Күзет бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара			22000,0		22000,0	Күзет бөлімі
	4 іс-шара	1000,0	1000,0	1000,0	1625,0	4625,0	Күзет бөлімі
	5 іс-шара				170,0	170,0	Күзет бөлімі
3	1 іс-шара						Күзет бөлімі
	2 іс-шара		369,40			369,40	Күзет бөлімі
	3 іс-шара						Күзет бөлімі
	4 іс-шара		860,40	1000,0		1860,40	Күзет бөлімі
	5 іс-шара		13,0			13,0	Күзет бөлімі
	6 іс-шара						
АҚӨҚКЕ бойынша жиыны		3799,50	7786,30	105087,50	3992,50	120665,80	
ҒЗЖ қызметі							
3	1 іс-шара	500,0	1000,0	1134,65	1134,65	3769,30	Ғылым бөлімі
	2 іс-шара						
	3 іс-шара						
	4 іс-шара	1859,75	1859,75	1859,75	1859,75	7439,0	Ғылым бөлімі
	5 іс-шара	150,0				150,0	Ғылым бөлімі
	6 іс-шара		300,0	300,0	300,0	900,0	
ҒЗЖ бойынша жиыны		2509,75	3159,75	3294,40	3294,40	12258,30	
Экологиялық азарту және жұртшылықпен жұмыс							
4	1 іс-шара		1978,0	1978,0		3956,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	500,0	500,0	500,0	570,0	2070,0	Туризм бөлімі
ЭАЖ бойынша жиыны		500,0	2478,0	2478,0	570,0	6026,0	
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту							

5	1 іс-шара	700,0	800,0	800,0	844,0	3144,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара	250,0				250,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара			300,0		300,0	Туризм бөлімі
6	1 іс-шара			750,0	750,0	1500,0	Туризм бөлімі
	2 іс-шара			3000,0		3000,0	Туризм бөлімі
	3 іс-шара						
	4 іс-шара						
Экотуризм бойынша жиыны		950,0	800,0	1850,0	1594,0	5194,0	
БАРЛЫҒЫ		100133,0	104419,80	215655,65	113804,65	540039,10	

3.2.4. Басқару жоспарын іске асыру үшін қаржы ресурстарын жұмылдыру жоспары

45-кесте

№ р/ с	Қаржыландыру көзі	1 жыл, мың теңге	2 жыл, мың теңге	3 жыл, мың теңге	4 жыл, мың теңге	5 жыл, мың теңге	Сомасы, мың теңге
1	Мемлекеттік бюджет	593244, 7	609804, 5	508304, 3	572186, 7	511611,1	2795151, 3
2	ЕҚТА-ның туристік және рекреациялық мақсаттағы ақылы қызметтерді көрсетуден түсетін кірістері	51945,0	49090,5	14349,0	15999,5	28428,0	159812,0
3	Шектеулі шаруашылық қызметтен түсетін ЕҚТА кірістері						
4	ЕҚТА рәміздерін пайдаланғаны үшін төлем						
5	Баспа, кәдесый және басқа да көбейтілген өнімдерді өндіруден түсетін кірістер						
6	ЕҚТА - ның әртүрлі даму қорларынан гранттар және басқа да қаражат						
7	Ерікті жарналар мен қайырымдылықта р						
8	ЕҚТА мен ГПР объектілеріне келтірілген залал үшін түсімдер						
	БАРЛЫҒЫ	645189, 7	658895, 0	522653, 3	588186, 2	540039,1 0	2954963, 3

4 БӨЛІМ. ЕҚТА БАСҚАРУ ЖОСПАРЫН ІСКЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ

4.1. Басқару жоспарын іске асырудың жыл сайынғы мониторингі жоспары.

Басқару жоспарын іске асыру барысына мониторингі қызмет саласына басқару жоспарының тиісті бөлімдері кіретін немесе оларды орындау бекітілген ЕҚТА бөлімшелерінің басшылары жүзеге асырады. Мониторинг қол жеткізілген нәтижелерді басқару жоспарында жоспарланған іс-шаралармен, белгіленген мерзімдермен және міндеттер индикаторларымен тұрақты салыстыру арқылы жүзеге асырылады. Ауытқулар анықталған кезде оларды түзету және қайта қарау бойынша шаралар қабылданады. ЕҚТА-ға есепті кезең ретінде қабылданған белгіленген кезеңде бөлімшелердің басшылары атқарылған жұмыс туралы есептер дайындауы тиіс, онда кезеңнің қорытындылары шығарылады және қол жеткізілген нәтижелер сипатталады.

Ағымдағы іс-шаралар жоспарынан ауытқулар болған жағдайда олардың себептерін анықтау және оларды жоюдың ықтимал жолдарын белгілеу, сондай-ақ анықталған ауытқуларды ауыстыру бойынша ұсыныстар әзірлеу қажет. Егер бұл мүмкін емес болып шықса, бұл жоспар толығымен шынайы емес немесе өзгерген нақты жағдайға сәйкес келмейтінін білдіреді. Бұл Басқару жоспарының мазмұнына түзетулер енгізу қажеттілігін тудырады. Заң бойынша Басқару жоспарын өзгерту жылына бір рет рұқсат етіледі.

Бұдан басқа, ЕҚТА-ны басқару және қаржыландыру жүйесінде, табиғи жағдайда, ЕҚТА-ның әлеуметтік-экономикалық ортасында болып жатқан өзгерістерді бағалай отырып, ағымдағы жағдайды талдау жүзеге асырылуы тиіс, бұл да басқару жоспарына қажетті түзетулер енгізуге негіз бола алады. Басқару жоспарының орындалуын бағалауды талдау нәтижелері және ол іске асырылатын және болашақта жүзеге асырылатын жағдай негізінде міндеттер мен іс-шараларға өзгерістер енгізу бойынша ұсыныстар әзірленуі мүмкін.

Мониторинг уәкілетті мемлекеттік орган тарапынан да жүзеге асырылады. Басқару жоспарында прогресті бақылау үшін процедуралар мен индикаторлар орнатылған. Осы рәсімдерді орындау тәртібі, олардың нәтижелері мен мониторинг деректері құжатталуы тиіс.

4.1.1. Мониторинг жоспары

БЖ есеп берудің негізгі мақсаттары, міндеттері, мерзімділігі және жауапты тұлғалары төмендегі кестеде көрсетілген.

«Ақжайық» МТР РММ есебі

46-кесте

№ р/н	Есеп атауы	Мақсат	Дайындық кезеңділігі	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жауапты бөлімі
1	БЖ іске асыру жөніндегі есеп	Алға қойылған міндеттерді іске асыру және оларға қол жеткізу бойынша прогресті айқындау	жылына 1 рет	Директордың орынбасары
2	Есепті жылдағы ЕҚТА қызметі туралы есеп	"Ақжайық" МТР бөлімдерінің жекелеген жоспарларын ескере отырып, жоспарларды іске асыру жөніндегі есеп	жылына 1 рет	Директор, Директордың орынбасары
3	Есептілік статистикасының	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	жылына 1 рет	Табиғи кешенді қорғау өсімін

	нысандарына сәйкес жыл сайынғы есептер (1-орман қорын есепке алу)			молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
4	10-ОШ, 12-ОШ, 5-ОШ, орман бұзушылықтар туралы мәліметтер	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	жылына 2 рет	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
5	БИҚ (КИД)	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	Токсан сайын	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
6	Алдын алу туралы есеп	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	Өрт кезеңінің басынан бастап ай сайын	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
7	1-өрт орман	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	Өрт сөндіру кезеңінің басынан он күн сайын	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
8	МТҚ туралы мәліметтер	Атқарылған жұмыстар туралы есеп беру	жылына 2 рет	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
9	Барлық бөлімдер	Барлық бөлімдер	Барлық бөлімдер	Барлық бөлімдер
10	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы есеп	Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін алдын алу және ескерту шаралары.	Токсан сайын және жылына 1 рет	Заңгер
11	Қаржылық есеп	Қаржы ресурстары мен бюджетті тиімді басқару	Токсан сайын	Бас есепші, экономист
12	Бюджеттік есеп беру	МТР жұмыс істеуін қамтамасыз ету және игеру	Жылына 2 рет (жартыжылдық және жылдық)	Бас есепші
13	Салық және статистикалық есеп беру	Салық және статистикалық мәліметтерді басқару	Токсан сайын және жылына 1 рет	Есепші
14	ҒЗЖ іс-шараларын іске асыру жөніндегі есеп	Ғылыми журналдарда ғылыми мақалалар жариялау. Аралық және қорытынды (жиынтық) нәтижелер	жылына 1 рет	Директордың ғылым жөніндегі орынбасары және ғылыми қызметкерлер
15	Табиғат жылнамасы	Тірі және жансыз табиғаттың өзгеруін бақылау	жыл сайын	Директордың ғылым жөніндегі орынбасары және ғылыми қызметкерлер мен күзет

				қызметтері
16	Медиа жоспарды іске асыру туралы есеп	Ақпараттық мақсаттарға жету жолындағы прогресс	жыл сайын	Барлық бөлімдер
17	Өртке қарсы іс-шаралар жоспарын іске асыру жөніндегі есеп	ЕҚТА-да өрттердің пайда болуының алдын алу	Жылына 2 рет (жартыжылдық және жылдық)	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
18	Бірлескен іс-шаралардың орындалуы туралы есеп	Жануарлардың сирек кездесетін түрлерін қорғау жөніндегі шараларды жетілдіру және күшейту	жылына 1 рет	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
19	Экологиялық ағарту туралы есеп	Ағарту бағдарламаларын жетілдіру және айқындау үшін статистикалық деректер, "Парктер шеруі" акциясы	Жылына 2 рет (жартыжылдық және жылдық)	Экологиялық ағарту және туризм бөлімі
20	Браконьерлік туралы есеп	Браконьерлікті есепке алу және бақылау	Токсан сайын	Табиғи кешенді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі
21	Басқару жоспарының тиімділігі мен орындалуын бағалау	Қолданыстағы басқару тәжірибесі ЕҚТА-ның негізгі құндылықтарын сақтауды қаншалықты қамтамасыз ететінін және ЕҚТА-ның мақсаттары мен міндеттерінің қаншалықты орындалатынын анықтау.	5 жылда 1 рет	Директордың орынбасарлары
22	Өнімділік бағалау критерийі		жылына 1 рет	Барлық бөлімдер
23	014,015,017 кодтары бойынша қаражаттың түсуі мен жұмсалуды	Қаражаттың түсуі мен жұмсалудының жоспарларына сәйкес	Токсан сайын	Барлық бөлімдер

4.1.2. Міндеттерге қол жеткізуді жыл сайынғы бағалау

«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған басқару жоспарының міндеттеріне қол жеткізуді жыл сайынғы бағалау

47-кесте

№ р/н	Міндеттер	Индикаторлар	Ағымдағы мән	Мақсатты мән					ЕҚТА-ның жауапты бөлімі	Пікірлер
				1 жы л	2 жы л	3 жы л	4 жыл	5 жыл		
Әкімшілік-шаруашылық қызмет бойынша міндеттер										
1	МТР-дің кадрлық және	Жалақы	Төмен	ұлғайт у	ұлға йту	ұлға йту	ұлғайт у	ұлғайт у	Қаржы және жұмысты	

	заңгерлік қызметін сақтау және жүргізу								ұйымдастыру бөлімі	
2	МТР әкімшілік қызметін сақтау және ұйымдастыру	Еңбек жағдайларын жақсарту, еңбек қауіпсіздігі	қанағаттанған	Жақсарту	Жақсарту	Жақсарту	Жақсарту	Жақсарту	Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімі	
3	Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілікті жүргізу	Бюджет	қанағаттанбаған	ұлғайту	ұлғайту	ұлғайту	ұлғайту	ұлғайту	Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімі	
4	Тауарлармен қызметтерді сатып алу процесін ұйымдастыру	МТҚ	қанағаттанбаған						Қаржы және жұмысты ұйымдастыру бөлімі	
5	Мониторинг және есеп беру жоспарына сәйкес Басқару жоспарының орындалуын, мониторингін және орындалуын бағалауды қамтамасыз ету.	Басқару жоспары		Бақылау	Бақылау	Бақылау	Бақылау	Бақылау		
Ағымдағы (базалық) қызмет бойынша міндеттер										
1	Аумақты қорғауды қамтамасыз ету	Патруль, приобретение ТС	қанағаттанған	Белгілерді орнату,	Белгілерді орнату, көліктерді алу, құрылы	Белгілерді орнату, көліктерді алу, құрылы	Белгілерді орнату, көліктерді алу, құрылы	Белгілерді орнату, көліктерді алу, құрылы	Табиғи кешенді қорғау және табиғатты пайдалану бөлімі	

					с	с	ылы с, фор ма сат ып алу.	с		
2	Өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету	Алдын алу шаралары және өрт сөндіру	Толық емес	Қос алқы бөлшектер сатып алу, жөндеу, техника сатып алу	Қос алқы бөлшектер сатып алу, жөндеу, техника сатып алу, құрылыс	Қос алқы бөлшектер сатып алу, жөндеу, техника сатып алу, құрылыс	Қос алқы бөлшектер сатып алу, жөндеу, техника сатып алу, құрылыс	Қос алқы бөлшектер сатып алу, жөндеу, техника сатып алу, құрылыс	Табиғи кешенді қорғау және табиғатты пайдалану бөлімі	
3	Ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау	Далалық шығу, ҒЗЖ жүргізу, МТҚ	Толық емес	Мониторинг, МТҚ жақсарту	Мониторинг, МТҚ жақсарту	Мониторинг, МТҚ жақсарту	Мониторинг, МТҚ жақсарту	Мониторинг, МТҚ жақсарту	Ғылым және мониторинг бөлімі	
4	Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс	Табиғатты қорғау акциялары, экологиялық тәрбие	қанағаттанған.	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар	Туризм және ағарту бөлімі	
5	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту	Туристтер	қанағаттанбаған	Көлік құралдарын сатып алу, маршруттардың жаңарту	маршруттардың жаңарту	маршруттардың жаңарту	маршруттардың жаңарту	маршруттардың жаңарту	Туризм және ағарту бөлімі	

				арту						
Басым құндылықтарды басқару жөніндегі міндеттер										
1	Резерваттың құзыреті шегінде Жайық өзенінің атыраб экожүйелерін сақтау жөніндегі шараларды іске асыру	Су деңгейінің төмендеуі бұрын жартылай сулы орнитофаунаның қоректену орны ретінде пайдаланылған үлкен аумақтардың деградациясына әкеледі. Сонымен қатар, кейбір балық түрлерінің уылдырық шашатын жерлері азайып, балықтардың қоныс аудару жолдарының қысқаруына әкеледі.	қанағаттанбаған.	Ұсынысты әзірлеу	Ұсынысты әзірлеу	Ұсынысты әзірлеу	Ұсынысты әзірлеу	Ұсынысты әзірлеу	Табиғи кешенді қорғау және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі	

4.1.3. Жыл сайынғы жұмылдыру мониторингі және қаржы ресурстарын игеру.

«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған Басқару жоспарын іске асыру үшін қаржы ресурстарын жұмылдыру және дамыту бойынша жыл сайынғы мониторинг.

№	міндеттер											Барлығы, мың тенге	
		2025 жыл, мың тенге		2026 жыл, мың тенге		2027 жыл, мың тенге		2028 жыл, мың тенге		2029 жыл, мың тенге			
		Жоспар	Факт	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт	Жоспар	Факт
Әкімшілік-шаруашылық қызмет													
1	1	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	362895,0	1814475,0	1814475,0
2	1	1208,4	1208,4	1208,4	1208,4	1500,0	1500,0	1600,0	1600,0	1800,0	1800,0	7316,8	7316,8
	2	23500,0	23500,0	23500,0	23500,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	50000,0	50000,0
3	1	600,0	600,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	700,0	700,0	2650,0	2650,0
	2	600,0	600,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	450,0	700,0	700,0	2650,0	2650,0
	3	2244,0	2244,0	3754,0	3754,0	3924,0	3924,0	4101,0	4101,0	4500,0	4500,0	18523,0	18523,0
	4												
4	1	25000,0	25000,0	5000,0	5000,0	5000,0	5000,0	5000,0	5000,0	25000,0	25000,0	65000,0	65000,0
	2							10000,0	10000,0			10000,0	10000,0
Аумақты қорғауды және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету													
1	1	87000,0	87000,0	95000,0	95000,0	84000,0	84000,0	127000,0	127000,0	76000,0	76000,0	469000,0	469000,0
	2												
	3	1615,0	1615,0	1485,0	1485,0	1735,0	1735,0	2300,0	2300,0	2340,0	2340,0	9475,0	9475,0
	4	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	132,0	660,0	660,0
	5												
	6												
	7												
	8	150,0	150,0	160,0	160,0	170,0	170,0	180,0	180,0	190,0	190,0	850,0	850,0

	9	4116,0	4116,0	13416,0	13416,0	4116,0	4116,0	11116,0	11116,0	4116,0	4116,0	36880,0	36880,0
	10	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	1950,0	1950,0
	11	4235,0	4235,0	4335,0	4335,0	4435,0	4435,0	4535,0	4535,0	4635,0	4635,0	22175,0	22175,0
2	1	3775,0	3775,0	3795,0	3795,0	3805,0	3805,0	3815,0	3815,0	3825,0	3825,0	19015,0	19015,0
	2												
	3	84000,0	84000,0	84000,0	84000,0	22000,0	22000,0	22000,0	22000,0	22000,0	22000,0	234000,0	234000,0
	4	11465,0	11465,0	3988,0	3988,0	1793,0	1793,0	918,0	918,0	4625,0	4625,0	21624,0	21624,0
	5			250,0	250,0			150,0	150,0	170,0	170,0	570,0	570,0
3	3												
ҒЗЖ дамыту													
1	1	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	3769,3	18846,5	18846,5
	2												
	3												
	4	7386,0	7386,0	14801,0	14801,0	1559,0	1559,0	831,0	831,0	7439,0	7439,0	32016,0	32016,0
	5	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	750,0	750,0
	6	750,0	750,0	800,0	800,0	800,0	800,0	900,0	900,0	900,0	900,0	4150,0	4150,0
Экологиялық ағарту және жұртшылықпен жұмыс													
1	1	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	3956,0	19780,0	19780,0
	2	2070,0	2070,0	1250,0	1250,0	1250,0	1250,0	1250,0	1250,0	2070,0	2070,0	7590,0	7590,0
Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту													
1	1	1472,0	1472,0	1522,0	1522,0	2072,0	2072,0	450,0	450,0	3144,0	3144,0	8660,0	8660,0
	2			100,0	100,0	250,0	250,0	100,0	100,0	250,0	250,0	700,0	700,0
	3	300,0	300,0			300,0	300,0			300,0	300,0	900,0	900,0
	4												

Басым құндылықтарды басқару

1	1	10000,0	10000,0	18000,0	18000,0	8000,0	8000,0	14000,0	14000,0	1500,0	1500,0	51500,0	51500,00
	2	3000,0	3000,0					3000,0	3000,0			6000,0	6000,0
	3			14905,0	14905,0							6885,0	6885,0
	4			500,0	500,0	500,0	500,0					2000,0	2000,0
	5												
Жиыны		645189,0	645189,7	666915,0	666915,0	522653,3	522653,3	588186,2	588186,2	540039,1	540039,1	2954963,3	2954963,3

5-БӨЛІМ. ЕҚТА басқару жоспарын іске асыру тиімділігін бағалау

ЕҚТА басқару тиімділігін бағалау, ең алдымен, қолданыстағы басқару тәжірибесі ЕҚТА-ның негізгі құндылықтарын сақтауды қаншалықты қамтамасыз ететінін және ЕҚТА-ның мақсаттары мен міндеттерінің қаншалықты орындалатынын анықтауға арналған. ЕҚТА қызметінің тиімділігін бағалау ЕҚТА басқарудың бес жылдық циклінің соңғы кезеңі болып табылады және өзін-өзі бағалау түрінде жүргізіледі. Бағалау процесінде алынған нәтижелер, жетістіктер мен кемшіліктер, сабақтар мен ұсыныстар бірнеше мақсатта пайдаланылады:

1) Басқару жоспарын іске асыру туралы қорытынды есеп ретінде уәкілетті мемлекеттік органға ұсынылатын болады;

2) Ағымдағы жағдайды талдау және келесі циклге ЕҚТА басқаруды жоспарлау үшін кейбір жаңартылған деректер мен сабақтарды ұсынады;

3) 3) Әртүрлі мақсатты топтар мен мүдделі тараптарға тарату үшін ақпараттық материалдарды жаңарту үшін пайдаланылады.

Басқару жоспарын іске асырудың тиімділігін бағалаудың бірінші кезеңі үш компонент бойынша жүргізіледі:

1) Әкімшілік-шаруашылық міндеттерге қол жеткізуді бағалау;

2) Ағымдағы (базалық) қызмет бойынша ЕҚТА міндеттеріне қол жеткізуді бағалау;

3) Индикаторлар, қауіптер және себептерге әсер ету дәрежесі негізінде басым құндылықтар бойынша міндеттерге қол жеткізуді бағалау;

4) 4) Қаржы ресурстарын тарту мен дамытуды бағалау. Тиімділікті бағалаудың екінші кезеңі МЕТТ бағалау әдісі арқылы жүзеге асырылады.

Осы бөлім бойынша деректер **басқару жоспарының бес жылдық кезеңінің соңғы тоқсанында жиналады**, талданады және ұсынылады:

1) Уәкілетті органға 5 жыл ішінде ЕҚТА басқару жоспарын іске асырудың тиімділігі туралы жеке есеп түрінде;

2) Уәкілетті органға ЕҚТА басқару жоспарының 5 жыл ішіндегі іске асырылу тиімділігі туралы Жеке есеп түрінде, ол келесі кезеңге арналған ЕҚТА басқару жоспарына қосымша түрінде енгізілуге тиіс. Бұл ЕҚТА басқарудың жаңа жоспарын қарауға және мақұлдауға қатысатын басқа мемлекеттік органдарға өткен бес жылдық кезеңдегі басқару жоспарын іске асырудың тиімділігін бағалаумен танысуға мүмкіндік береді;

3) ЕҚТА басқарудың аяқталған жоспарының құрылымындағы 5-тарау түріндегі ЕҚТА және уәкілетті органның архивтеріне.

5.1. Әкімшілік-шаруашылық міндеттерге қол жеткізуді бағалау.

«Ақжайық» МТР РММ-нің 2025-2029 жылдарға арналған Басқару жоспарының міндеттеріне қол жеткізуді бағалау

49-кесте

№ п/ п	Міндеттер	Жай- күй индика- торы	Басқару жоспарын жүзеге асырудың басындағы базалық мән	Мақсатты көрсеткіш	Жетістік дәрежесі	ЕҚТА жауапты бөлімі	Пікірлер
1	МТР	Еңбек	Төмен	Арттыру		Қаржы және	

	мамандар жөніндегі бас мамен мен заңды қызметін сақтау және қамтамасыз ету	жалақысы				ұйымдастыру бөлімі	
2	МТР әкімшілік қызметін сақтау және ұйымдастыру	Еңбек жағдайын жақсарту, еңбек қауіпсіздігі	Қанағаттандырылады	Жақсарту		Қаржы және ұйымдастыру бөлімі	
3	Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілікті жүргізу	Бюджет	Қанағаттарылмайды	Арттыру		Қаржы және ұйымдастыру бөлімі	
4	Тауарлар мен қызметтерді сатып алу процесін ұйымдастыру	МТҚ	Қанағаттарылмайды	Сатып алу, ремонт жөндеу		Қаржы және ұйымдастыру бөлімі, Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі	
5	Мониторинг және есеп беру жоспарына сәйкес Басқару жоспарының орындалуын іске асыруды, бақылауды және бағалауды қамтамасыз ету.	Басқару жоспары		Бақылау			

5.2. Ағымдағы (базалық) міндеттерге қол жеткізуді бағалау.

50-кесте

№ п/п	Міндеттер	Жай-күй индикаторы	Басқару жоспарын жүзеге асырудың басындағы базалық мән	Мақсатты көрсеткіш	Жетістік дәрежесі	ЕҚТА жауапты бөлімі	Пікірлер
1	Аумақты	Патрульде	Қанағаттанд	Белгілерді		Табиғи	

	қорғауды қамтамасыз ету	у, көлік құралымен қамтамасыздау	ырылады	орнату, көлік құралдарын алу,		кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі	
2	Өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету	Алдын алу шаралары және өрт сөндіру	Толық емес	Қосалқы бөлшектерді сатып алу, ремонт жұмысы, техника алу, құрылыс жұмысы		Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі	
3	Ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау	Далалық сапарлар, зерттеулер жүргізу, НИР, МТҚ	Толық емес	Мониторинг, МТҚ жақсарту		Ғылым және мониторинг бөлімі	
4	Экологиялық ағарту және халықпен жұмыс	Табиғатты қорғау акциялары, экологиялық білім	Қанағаттанарлық.	Өнім шығару, БАҚ-пен жұмыс, акциялар, дәрістер, әңгімелер		Экологиялық ағарту және туризм бөлімі	
5	Экологиялық туризм мен рекреацияны дамыту	Туристер	Қанағаттанарлықсыз	Көлік құралдарын сатып алу, маршруттарды жаңарту		Экологиялық ағарту және туризм бөлімі	

5.3. Басым құндылықтар бойынша ЕҚТА міндеттеріне қол жеткізуді бағалау.

51-кесте

№ п/п	Міндеттер	Жай-күй индикаторы	Басқару жоспарын жүзеге асырудың басындағы базалық мән	Мақсатты көрсеткіш	Жетістік дәрежесі	ЕҚТА жауапты бөлімі	Пікірлер
1	Көбеюі мүмкін мекендеу аймақтары мен ұя салатын аумақтарды сақтау	3)Қызғылт және бұйра бірқазан -Ұя салатын жұптардың саны және ұя салу тығыздығы (сәтті жұптасу) 4)Құстардың көктемгі және күзгі ұшып өту кезіндегі саны 3)Жазғы түлеу және балапандау кезіндегі саны	1.Ұялардың саны, олардың % сәттілігі, бірінші жылы анықталады Ұя салатын колониялардың саны бірінші жылы анықталады 2023 жылғы есеп бойыншақұстар саны: Бұйрабірқазан – 483, Қызғылт бірқазан -834	Ұя салатын құстардың саны мен колониялардың саны азаймайды.	Удов	Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі Экологиялық ағарту және	

						туризм бөлімі	
		Қылаң қарабас шағала- 1. мониторингтік жұмыстар 2. түрдің көктемгі және күзгі ұшып өту кезіндегі саны 3. Жазғы түлеу және балапандау кезіндегі саны.	1. Количество гнезд, из которых успешны %, будут определены в первый год. Количество гнездовых колоний	1. Ұя салатын құстардың саны мен колониялардың саны азаймайды.			
2	Ақ құйрықты су бүркіт	Түрдің саны. ГПР аумағындағы құстардың маусымдық шоғырлануы және резерват аумағында және оған іргелес аумақта құстардың таралу аймағы, ұя салу тығыздығы	Саны – 210 дарақ. 1) популяция тығыздығы (белгілі бір аумақтағы кездесулер саны уақыт), (жазғы, көктемгі ұшу) 2) Ұя салатын учаскелердің саны, ұя салудың сәттілігі (бірінші жылы анықталады)	Тығыздық төмендемейді. Ұя салатын учаскелер саны және ұя салудың табыстылығы (кемінде 70% табысты)		Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі	
3.	Осал экологиялық маңызды экожүйелер: қамыспен қоға өскен таяз тұщы су экожүйелері;	1. Қамысты-қоғалы өсімдіктердің ауданы Қамысты-қоғалы өсімдіктер өскен жерлердің өртену (жану) фактісі	космосуретте 2023 жылы өрт болған жерлердің ауданы -4 754 га 2 жану фактісі	Резерват аумағын ұлғайту есебінен ықтимал ұлғаюмен ағымдағы аумақты сақтау Көрсеткіштер ұлғаймайды		Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі Экологиялық ағарту және туризм бөлімі	

4.	Қазақстан жаңғағы	Чилим (су жаңғағының) өсу ареалы резерват және «Новинский» каумалында	Ауданы	Өсу аймағын ықтимал ұлғайту арқылы сақтау		Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі	
5.	Шренка қызғалдағы	Шренка қызғалдағы-өсу орындары жоғалуы. Көрсеткіш түгендеу бойынша есептің болуы	Жай-күйі белгісіз	Жағдайы анықталып, есеп бойынша бағаланады.		Ғылым және мониторинг бөлімі	
6.	Шалыға аралы қоныс аударатын құстардың ұя салатын орны және итбалықтардың демалатын орны ретінде	Аралдағы құстардың түрлері мен саны	Түрлер саны және есепті саны			Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі Ғылым және мониторинг бөлімі	
		мониторингті к учаскедегі өсімдіктерді проективті жабындысы	Бірінші жылы белгілі болады	Көрсеткіш азамайды.			
7.		Итбалықтардың көптігі. Саны (қатысудың барлық кезеңіндегі жиынтық саны)	Бірінші жылы белгілі болады	Нөлдік емес		Экологиялық ағарту және туризм бөлімі	
		Қолайлы жағдайлар алаңы	Тіршілік ету ортасының ауданы	Жағажайлардың ауданы азаймайды			
8.	7. Қара балық тұқымдастар	Түр байлығы (түрлер саны) (түрлер құрамы)	Балықтардың түрлерінің саны-27 түрі	Сақтау		Табиғи кешендерді қорғау өсімін молайту және табиғатты пайдалану бөлімі	
		Балық саны / күн	Ғылыми аулау бойынша көрсеткіш	Сақтау			

						Ғылым және мониторинг бөлімі	
--	--	--	--	--	--	------------------------------	--

5.4. Қаржы ресурстарын тарту мен игеруді бағалау

5.4.1. Мемлекеттік бюджеттен ЕҚТА қаржыландыруды талдау

52-кесте

№ п/п	Қаржыландыру көзі	1 жыл, мың. тенге	2 жыл, мың. тенге	3 жыл, мың. тенге	4 жыл, мың. тенге	5 жыл, мың. тенге	Сомасы, мың. тенге
1	Мемлекеттік бюджет	593244,0	609804,5	508304,3	572186,7	511611,1	2795151,3
	БАРЛЫҒЫ:	593244,0	609804,5	508304,3	572186,7	511611,1	2795151,3

5.4.2. Бюджеттен тыс көздерден ЕҚТА қаржыландыруды талдау

53-кесте

№ п/п	Қаржыландыру көзі	1 жыл, мың. тенге	2 жыл, мың. тенге	3 жыл, мың. тенге	4 жыл, мың. тенге	5 жыл, мың. тенге	Сомасы, мың. тенге
1	Туристік және рекреациялық мақсаттарда ақылы қызметтер көрсетуден ЕҚТА кірістері	51945,0	49090,5	14349,0	15999,5	28428,0	159812,0
2	Шектеулі шаруашылық қызметтен ЕҚТА кірістері						
3	ЕҚТА мен МҰТП объектілеріне келтірілген залал үшін түсімдер						
	БАРЛЫҒЫ:	51945,0	49090,5	14349,0	15999,5	28428,0	159812,0

5.4.3. Әр түрлі көздерден басқару жоспарын іске асыруға қаржы ресурстарын жұмылдыруды талдау

54-кесте

№ п/п	Қаржыландыру көзі	1 жыл, мың. тенге	2 жыл, мың. тенге	3 жыл, мың. тенге	4 жыл, мың. тенге	5 жыл, мың. тенге	Сомасы, мың. тенге
1	Мемлекеттік бюджет	593244,0	609804,5	508304,3	572186,7	511611,1	2795151,3
2	Туристік және рекреациялық мақсаттарда	51945,0	49090,5	14349,0	15999,5	28428,0	159812,0

	ақылы қызметтер көрсетуден ЕҚТА кірістері						
3	ЕҚТА-ның әртүрлі даму қорларынан гранттар және т.б қаражаттар	0	0	0	0	0	0
4	Барлығы:	645189,7	658895,0	522653,3	588186,2	540039,1	2954963,3

5.4.4. Гендерлік талдау

Гендерлік талдаудың негізгі міндеті гендерлік перспективаны басқару жоспарын әзірлеу мен жүзеге асыруға біріктіру болып табылады.

Басқару жоспары шеңберіндегі резервтің мақсаттарының бірі басқару жоспарының нәтижелер шеңберіне индикаторларды, оның ішінде гендерлік сезімтал әрекеттерді, индикаторларды, мақсатты көрсеткіштерді және бюджеттерді енгізу; тікелей бенефициарлар ретіндегі әйелдер мен ерлердің үлесін бақылау; әйелдерді жобалық іс-шараларға тарту.

Мысалы, гендерлік теңдік шараларын ілгерлету және күшейту арқылы резерват әйелдердің көшбасшылығы мен қатысуын ынталандыру, инклюзивті мақсаттар жасау және табиғи ресурстарды басқарумен байланысты гендерлік теңдіктің маңыздылығын көрсету кезінде ЕҚТА-ны тиімді басқару мүмкіндіктерін кеңейту. Сонымен қатар, әйелдер теңдігі бойынша серіктестермен жұмыс істеудің маңыздылығы гендерлік стереотиптермен күресу, негізделген гендірлік теңдіктің алдын алу, команда ішінде және одан тыс әлеуетті арттыруды қамтиды. Оның ішінде зиянды тәжірбиелерді жою және кемсітетін әлеуметтік нормаларды, көзқарастарды өзгерту және Қазақстандағы әйелдердің табиғи ресурстарға қол жеткізуге байланысты қажеттіліктері мен талаптарын жақсырақ түсіну арқылы.

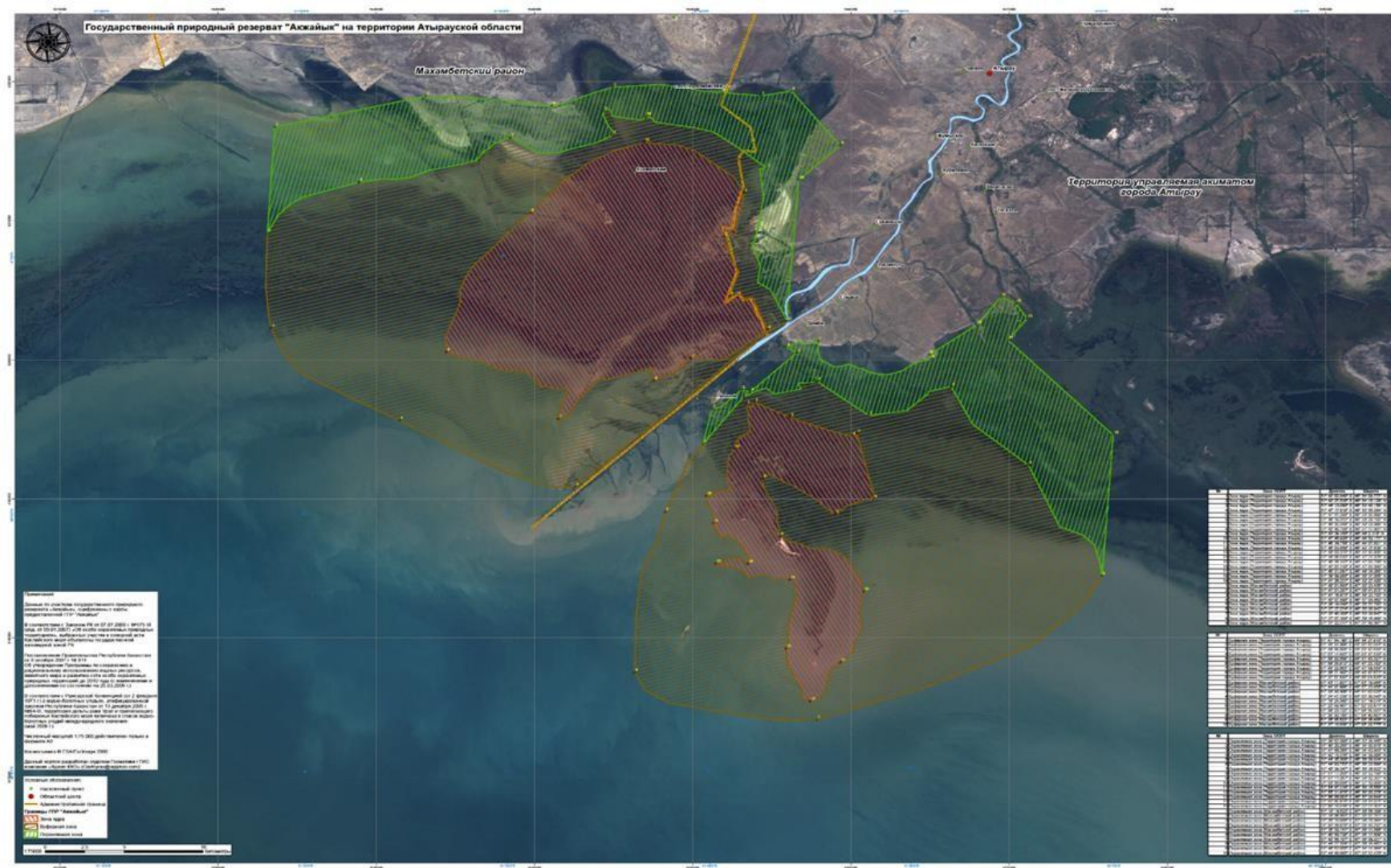
«Ақжайық» МТР РММ ұжымында барлығы 82 қызметкерден тұрады, оның ішінде 18-і әйелдер (жалпы қызметкерлер санының 22%).

Қолданылған әдебиеттер тізімі

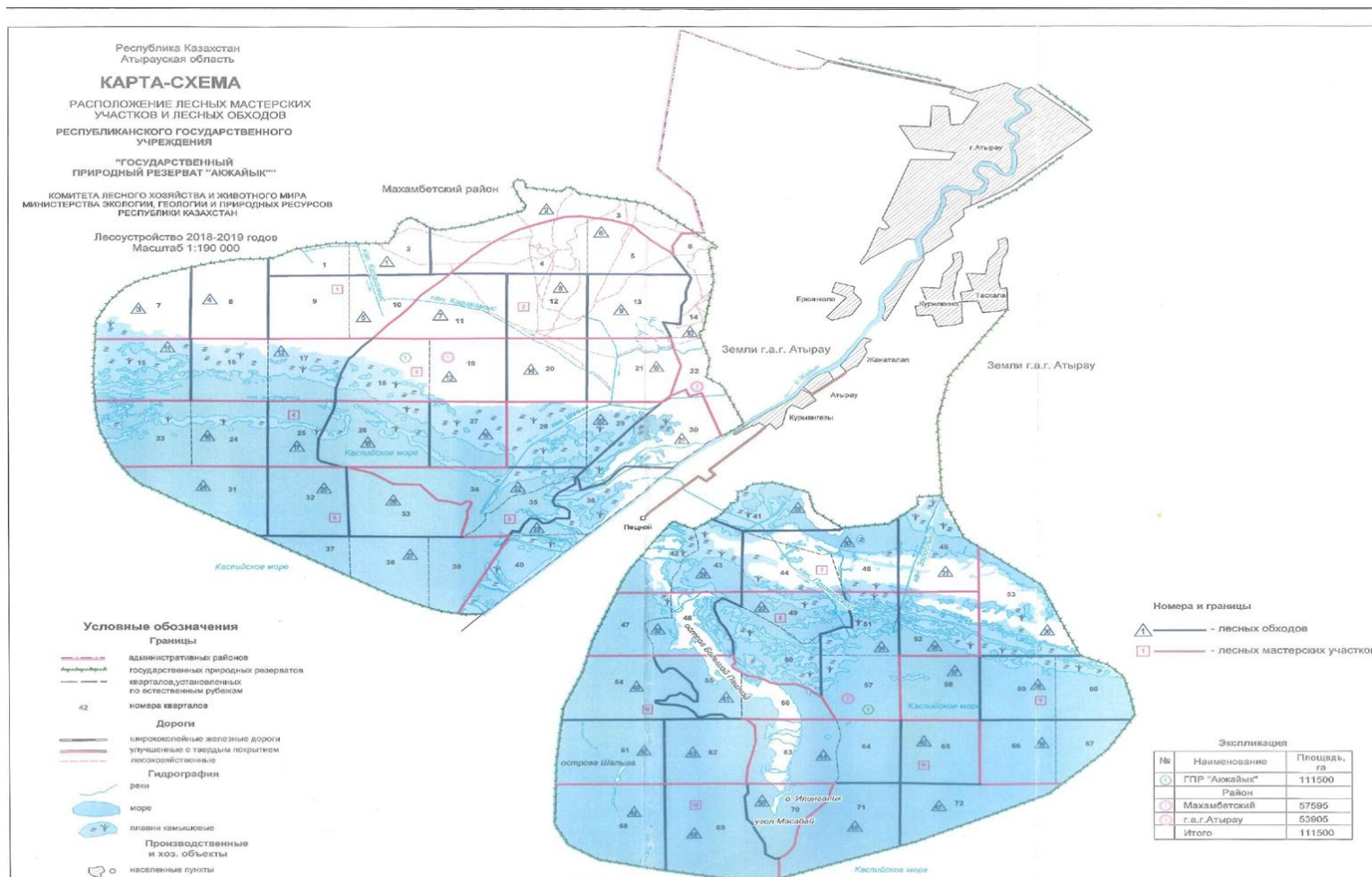
1. Летопись природы РГУ «ГПР «Акжайык» 2020 г.
2. Летопись природы РГУ «ГПР «Акжайык» 2021 г.
3. Летопись природы РГУ «ГПР «Акжайык» 2022 г.
4. Летопись природы РГУ «ГПР «Акжайык» 2023 г.
5. План управления РГУ РГУ «ГПР «Акжайык»» на 2020-2024 годы г. Атырау 2020 г.
6. Очеты РГУ «ГПР «Акжайык»» в 2020-2023 гг.
7. Лесоустроительный проект РГУ ГПР Акжайык 2018-2019 гг. Алматы 2018 г.
8. Проблемы сохранения экосистемы Каспийского моря в условиях освоения нефтегазовых месторождений.
9. Асанова Р.Б. 1974. Полужесткокрылые (Heteroptera) Западного Казахстана. – Насекомые Западного Казахстана.
10. Атлас беспозвоночных Каспийского моря. Бадамшин Б.И. 1966. Каспийский тюлень и его промысловое использование. Биологические основы рыбного хозяйства на водоемах Средней Азии и Казахстана.
11. Баимбетов А.А., Тимирханов С.Р. 1999. Казахско-русский определитель рыбообразных и рыб Казахстана.
12. Берг Л.С. 1949. Рыбы пресных вод СССР и сопредельных стран.
13. Березовиков Н.Н., Гисцов А.П. 1992. Орлан – белохвост в дельте р. Урал и Северо-Восточном Прикаспии.
14. Березовиков Н.Н., Гисцов А.П. 1996-1997. Орнитокомплексы дельты р. Урал.
15. Березовиков Н.Н., Гисцов А.П. 2001. Птицы дельты реки Урал //Русский орнитологический журнал. Экспресс-выпуск.
16. Бирштейн Я.А., Виноградов Л.Г., Кондакова Н.Н., Кун М.С., Астахова Т.В., Романова Н.Н. 1968. Атлас беспозвоночных Каспийского моря.
17. Большов А.А., Трусова В.В., Хван Л.В. 1999. Гидролого-гидрохимические условия реки Урал. //Рыбохозяйственные исследования на Каспии, Астрахань.
18. Ботаническая география Казахстана и Средней Азии (в пределах пустынной области), 2003г.
19. Быков Б.А. Растительность Прикаспийской низменности. «Наука» КазССР, 1968г.
20. Быков Б.А. Геоботаника. Алма-Ата, 1957.
21. Быков Б.А. Геоботаника. Алма-Ата, 1978
22. Быков Б.А. Растительность Прикаспийской низменности, 1968 г.
23. Гисцов А.П. 1993. Материалы авиаучетов стрепета в Северо-Восточном Прикаспии //Зоологические исследования в Казахстане.
24. Гисцов А.П. 1997. Биоразнообразие птиц заповедной зоны северной части Каспийского моря // Новости науки Казахстана. Природно-заповедный фонд
25. Гисцов А.П. 2001. Численность птиц водно-болотного комплекса на северо-восточном побережье Каспия //Актуальные проблемы изучения и охраны птиц Восточной Европы и Северной Азии. XI Орнитологическая конференция.
26. Гисцов А.П. 2004. Мониторинг состояния водоплавающих и околоводных птиц Северного Каспия на рубеже столетий //Труды института зоологии.
27. Гисцов А.П., Ауэзов Э.М. 1991. Численность и размещение фоновых и редких видов околоводных птиц северо-восточного побережья Каспийского моря //Материалы 10-й Всесоюзной орнитологической конференции

28. Гисцов А.П., Березовиков Н.Н. 1995. Современное состояние животного мира дельты реки Урал //Животный мир Южного Урала и Северного Прикаспия.
29. Драбкин Б.С. и др. 1971. Гидробиология р. Урал.
30. Ерохов С.Н. 2002. Окрестности Атырау //Казахстанский орнитологический бюллетень
31. Каженбаев С.К., Ньюжиров А.М. 1968. Рыбная промышленность Казахстана: Статистический справочник

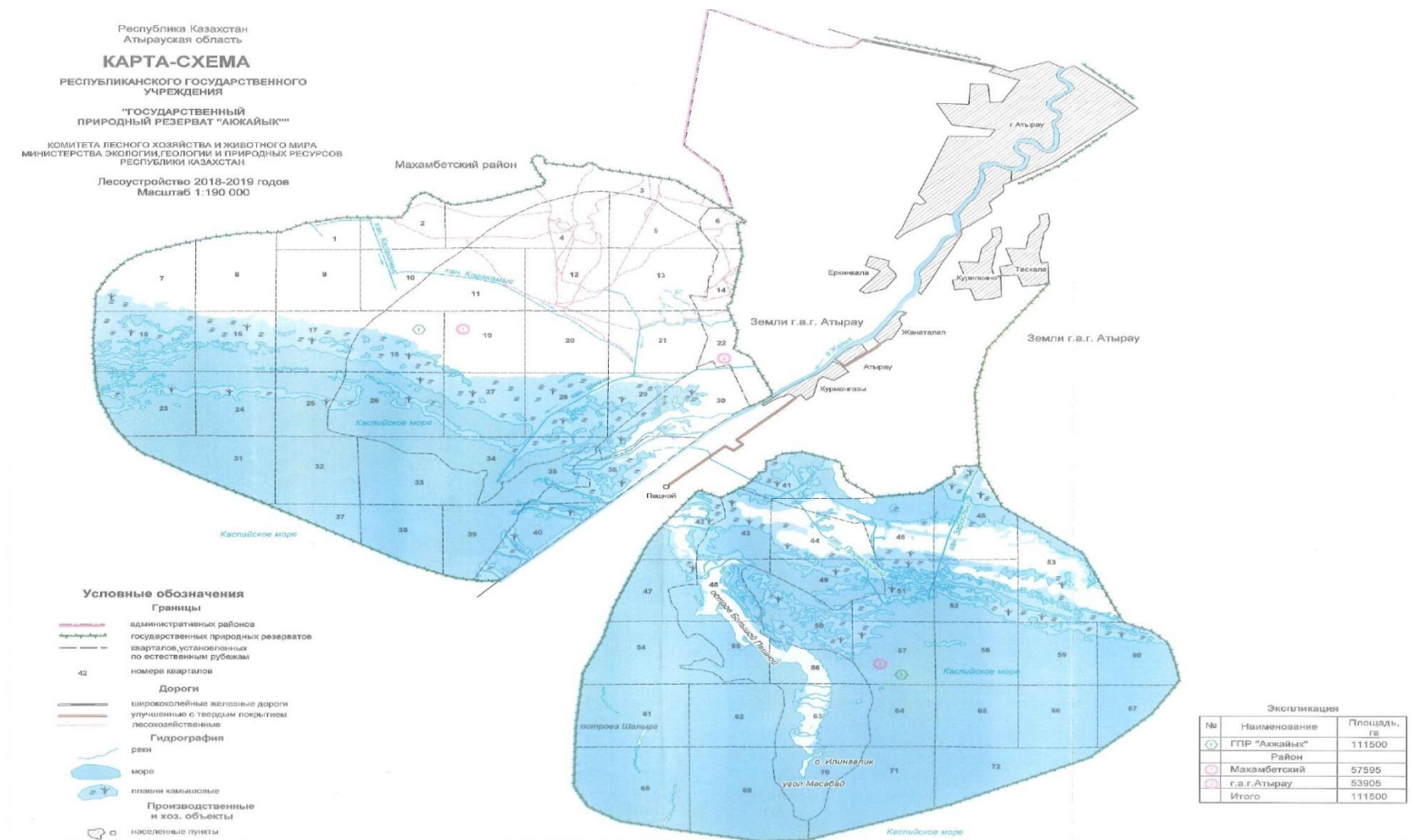
«Ақжайық» МТР картасы

2018-2019 жылдары жүргізілген Орман орналастыру жобасы бойынша «Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерватының картасы

«Ақжайық» МТР аумағында орман телімдері мен айналымдарының орналасу карта-схемасы

«Ақжайық» МТР аумағының географиялық координаттары

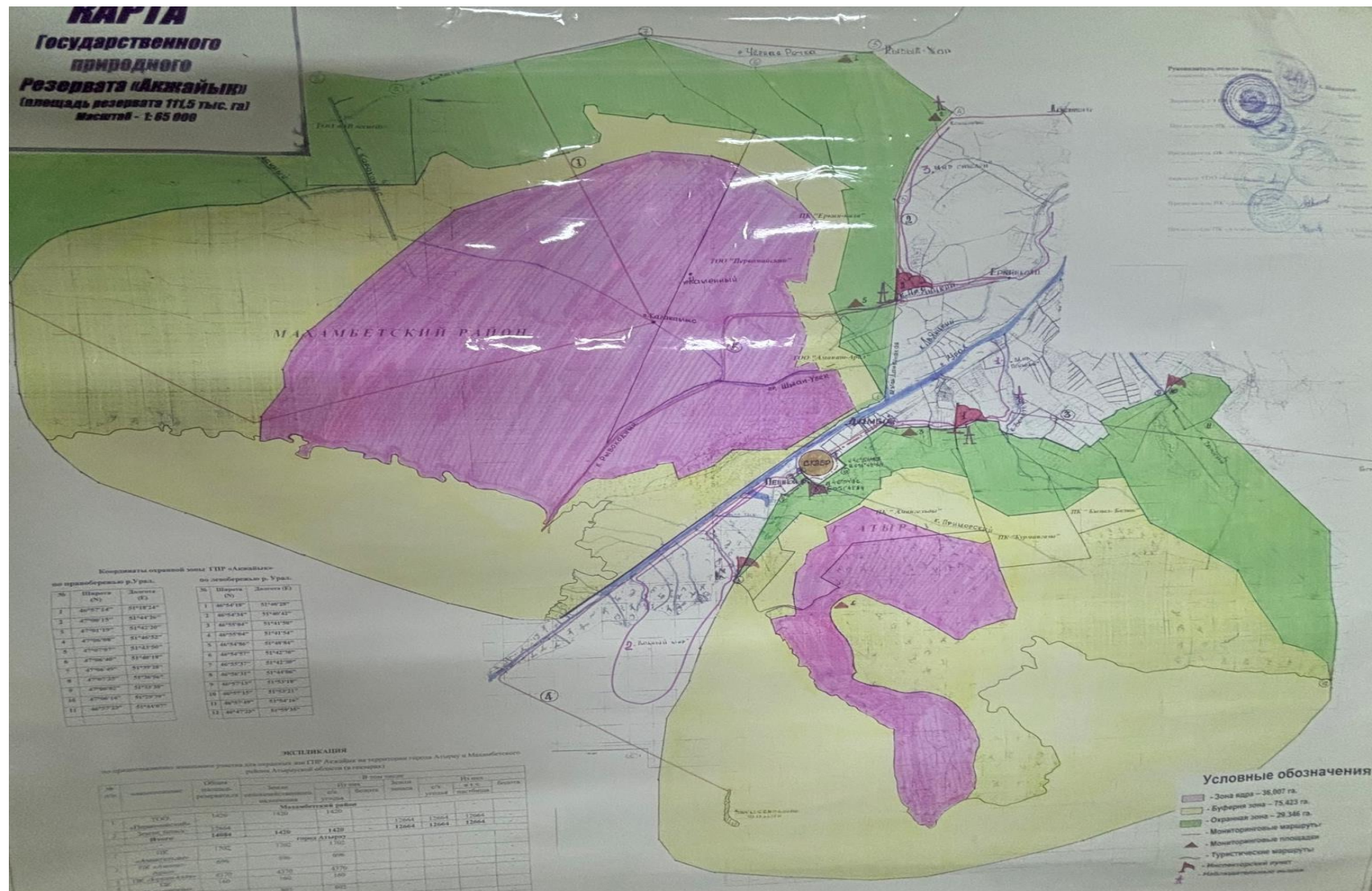
Қорық режимі аймағы

Бойлық	ендік
51° 43' 7,898" E	46° 57' 4,862" N
51° 42' 1,693" E	47° 2' 23,436" N
51° 31' 22,517" E	47° 1' 40,364" N
51° 27' 7,308" E	46° 56' 16,988" N
51° 32' 40,308" E	46° 53' 39,647" N
51° 37' 27,074" E	46° 55' 6,847" N
51° 42' 2,940" E	46° 54' 9,777" N
51° 48' 19,312" E	46° 50' 28,102" N
51° 42' 49,708" E	46° 51' 17,601" N
51° 40' 26,137" E	46° 47' 736" N
51° 45' 3,659" E	46° 42' 37,638" N
51° 42' 2,218" E	46° 47' 59,090" N
51° 39' 59,985" E	46° 55' 6,847" N
51° 47' 45,920" E	46° 46' 52,177" N

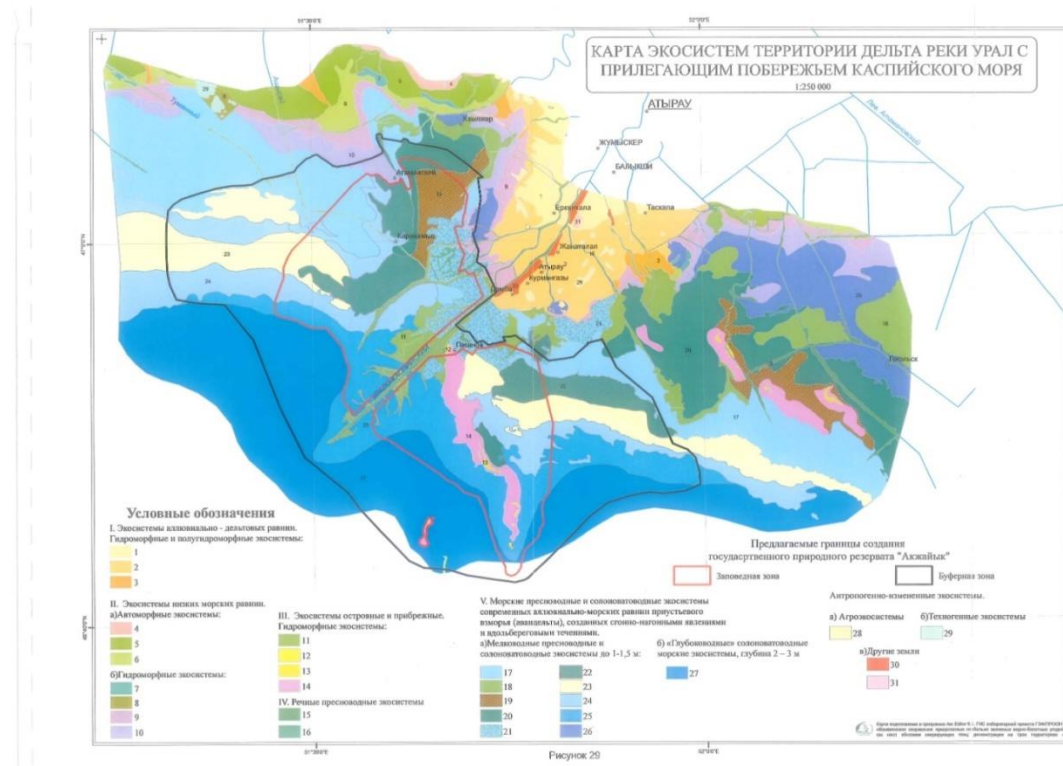
Буферлік аймақ

51° 44' 7,896" E	46° 57' 23,956" N
51° 43' 11,921" E	47° 3' 19,966" N
51° 30' 23,722" E	47° 4' 35,501" N
51° 18' 24,340" E	46° 57' 14,574" N
51° 33' 30,306" E	46° 51' 2,020" N
51° 37' 27,074" E	46° 51' 2,020" N
51° 41' 54,190" E	46° 54' 27,918" N
51° 52' 14,842" E	46° 54' 47,538" N
51° 59' 35,912" E	46° 47' 23,182" N
51° 36' 21,492" E	46° 43' 47,671" N

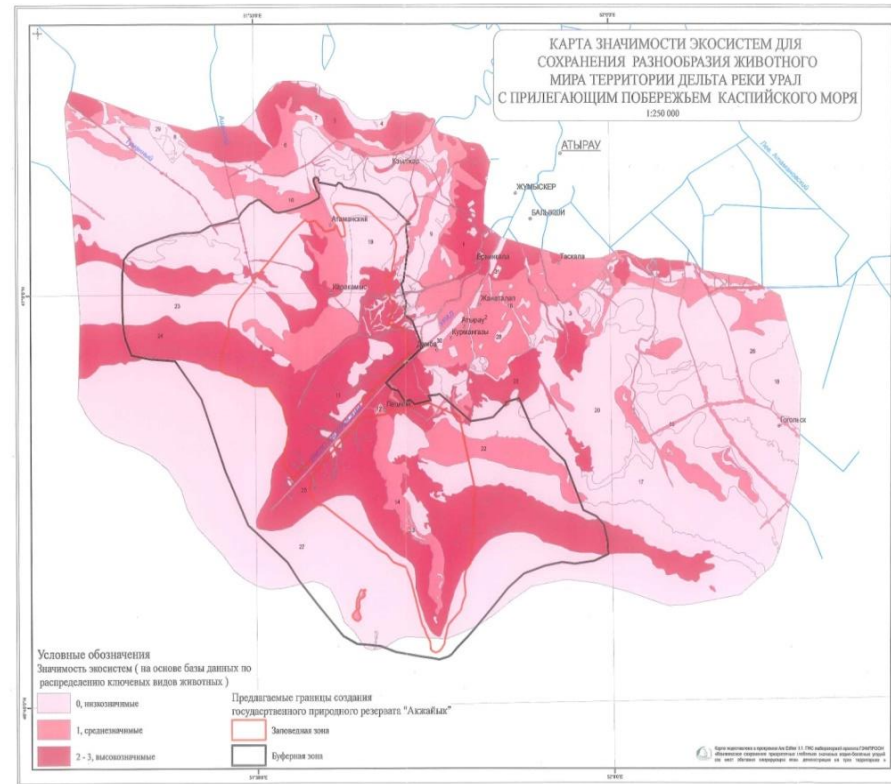
Ақжайық МТР РММ аумағының жер иеленушілер картасы

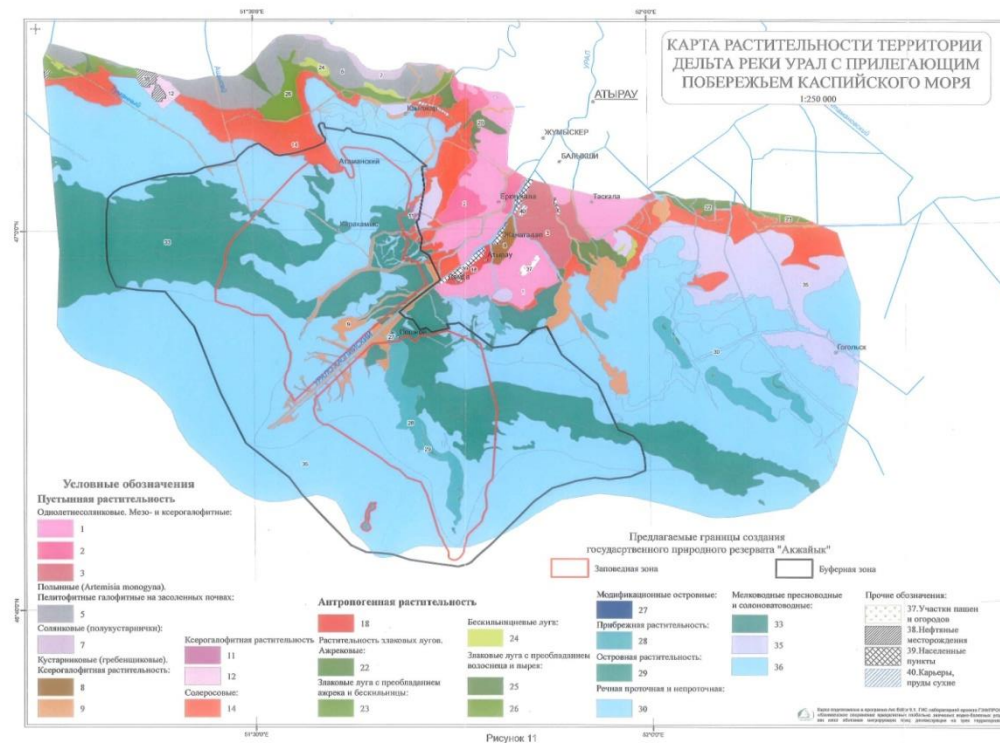
Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзені атырауы экожүйесінің картасы

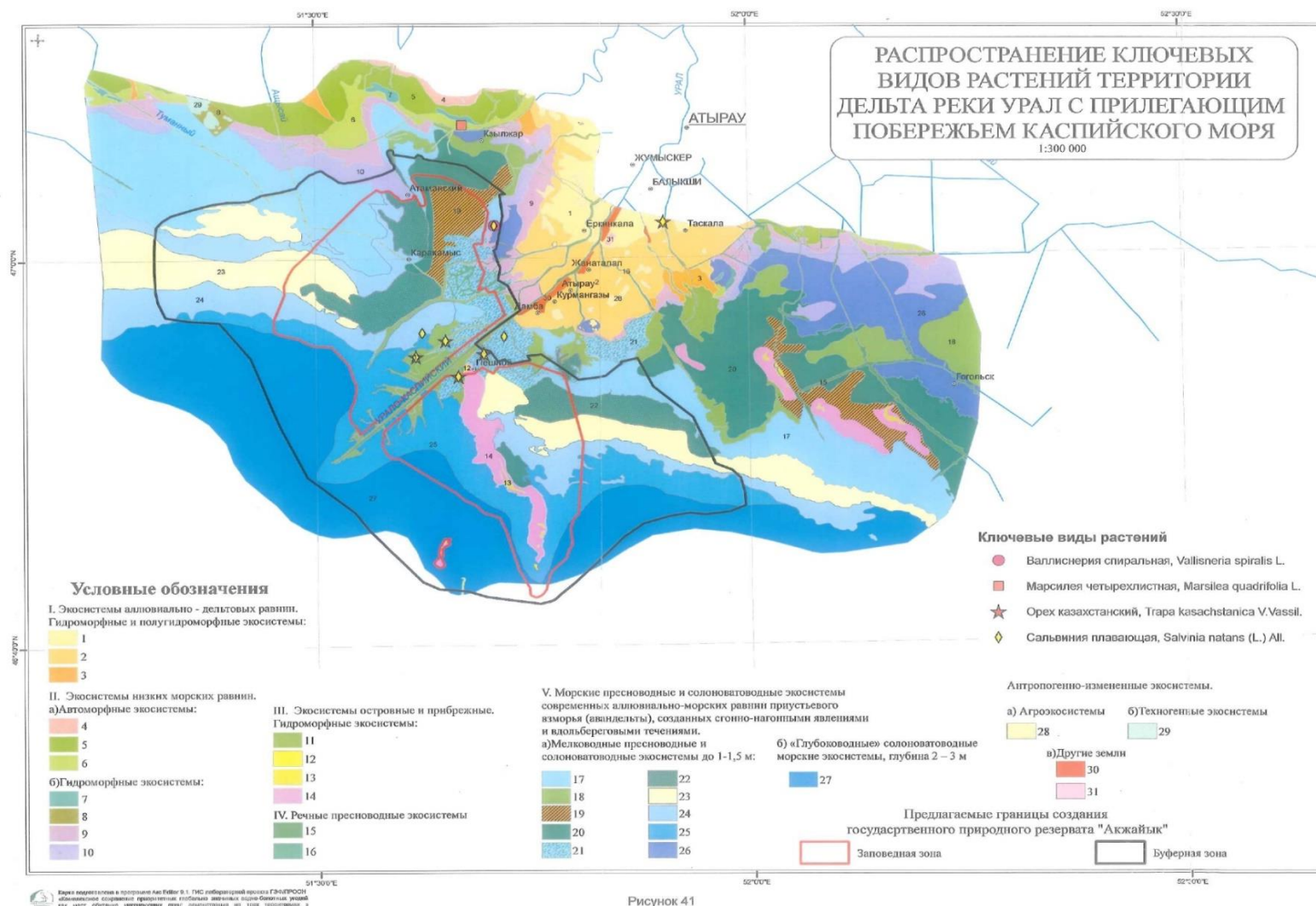
Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзені атырауының биоалуантүрлілігін сақтауда маңызды экожүйелер картасы

Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының өсімдіктер жамылғысының картасы

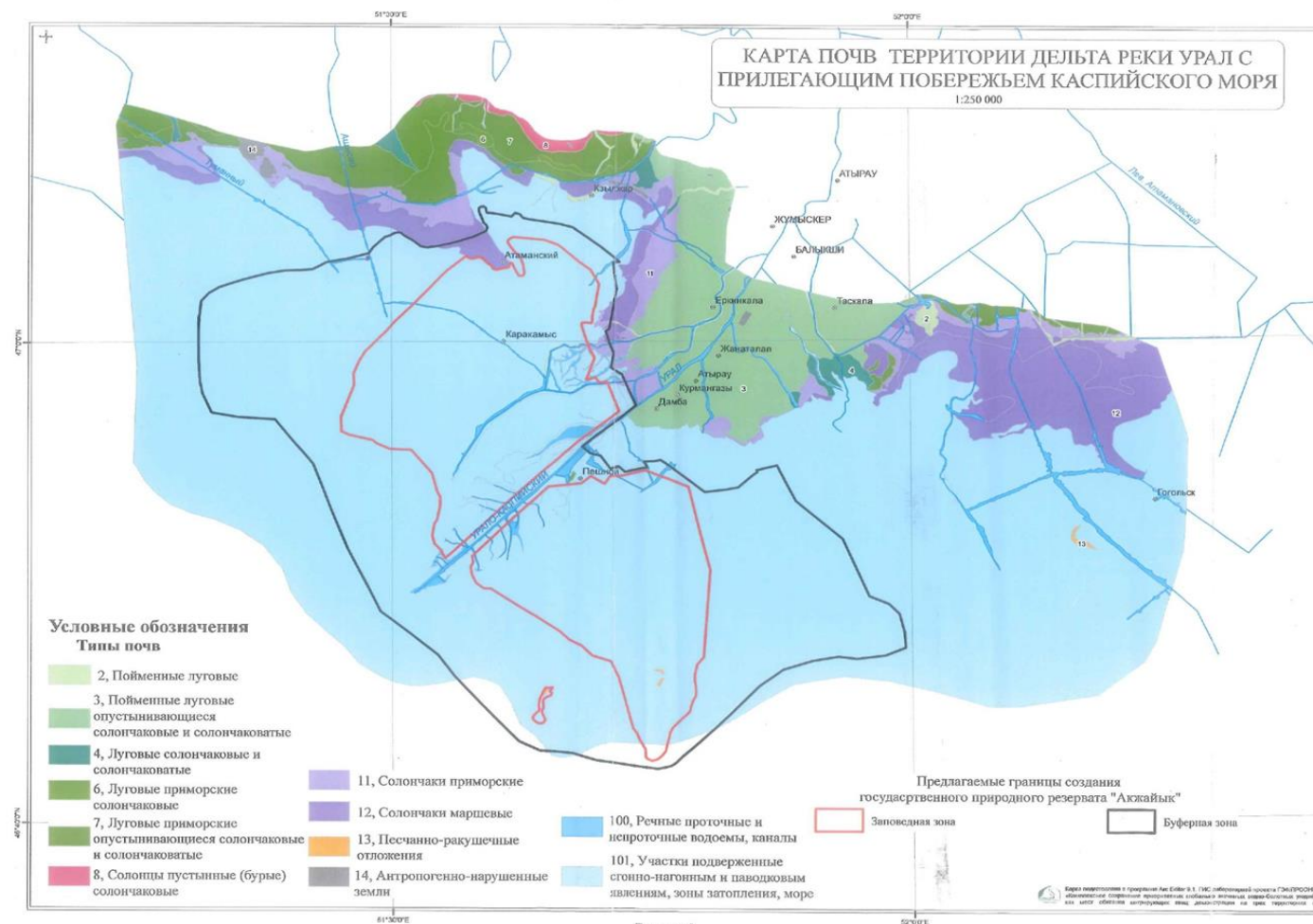
Жайық өзені атырауының картасы

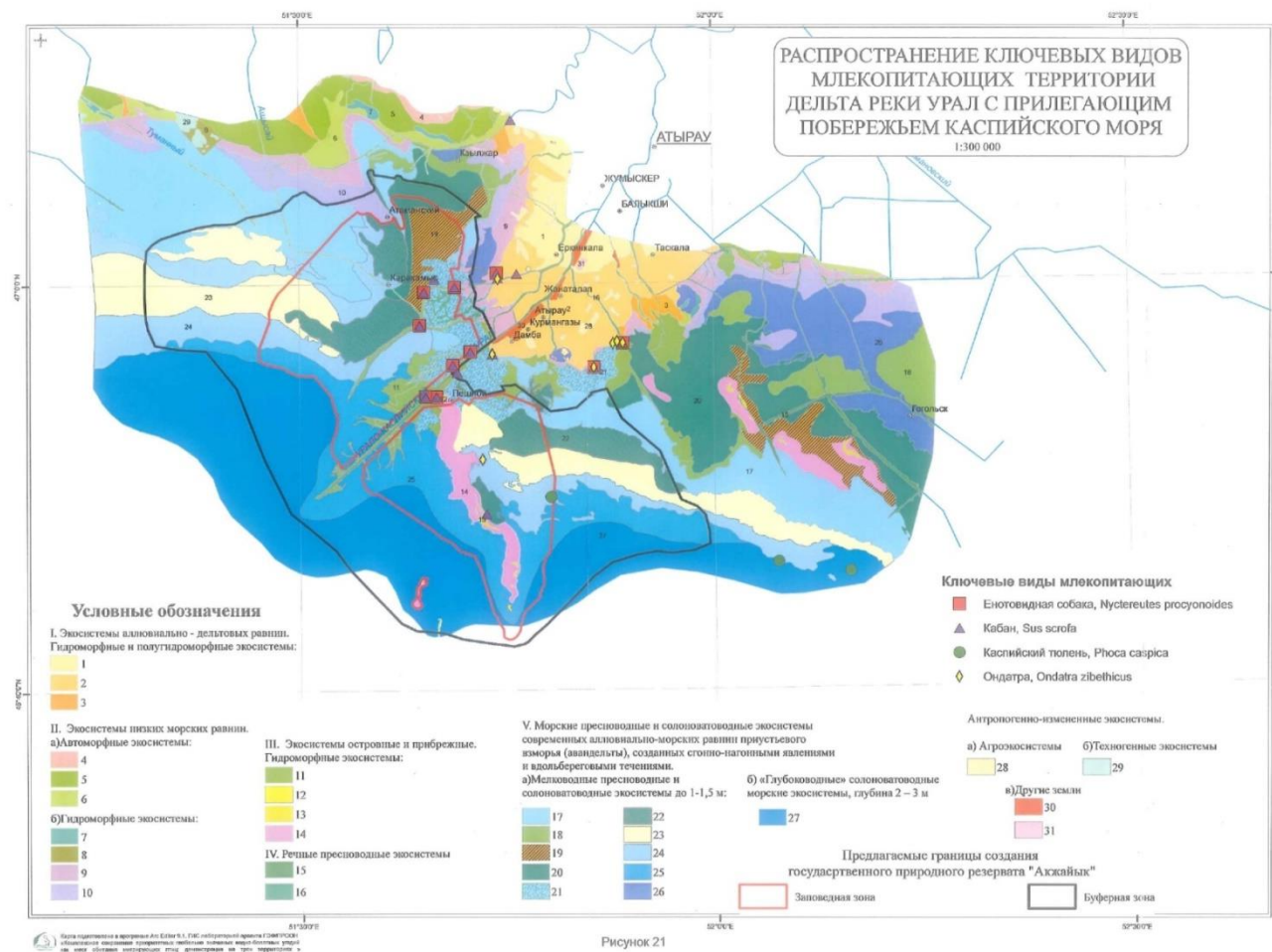
Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының топырақ жамылғысы картасы

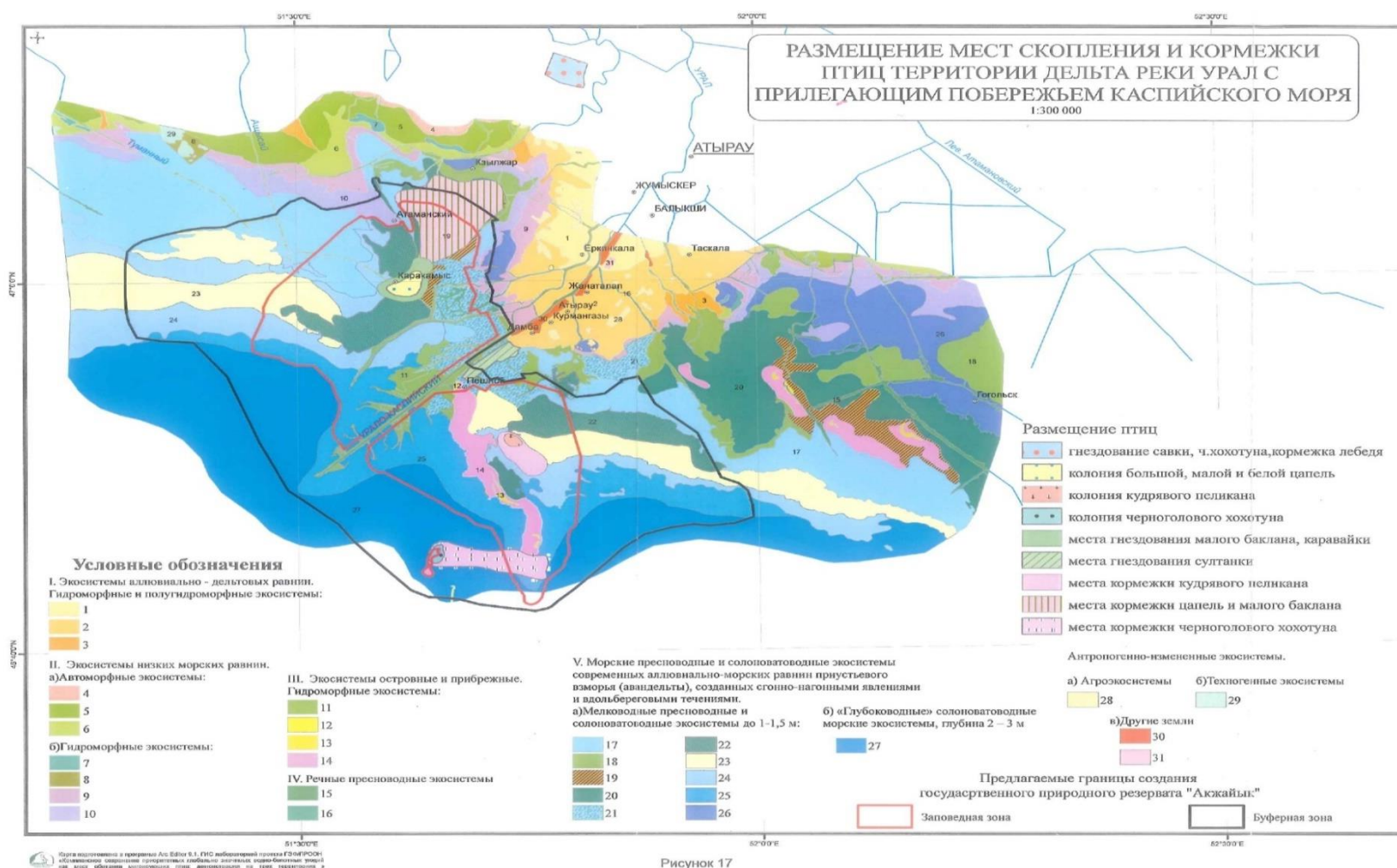
Жайық өзенінің атырауындағы және Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы негізгі өсімдік түрлерінің таралуы

Жайық өзенінің атырауындағы және Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы сүтқоректілердің негізгі түрлерінің таралуы

Каспий теңізінің іргелес жағалауымен Жайық өзенінің атырауындағы құстардың жиналатын және қоректенетін аймақтарының орналасуы

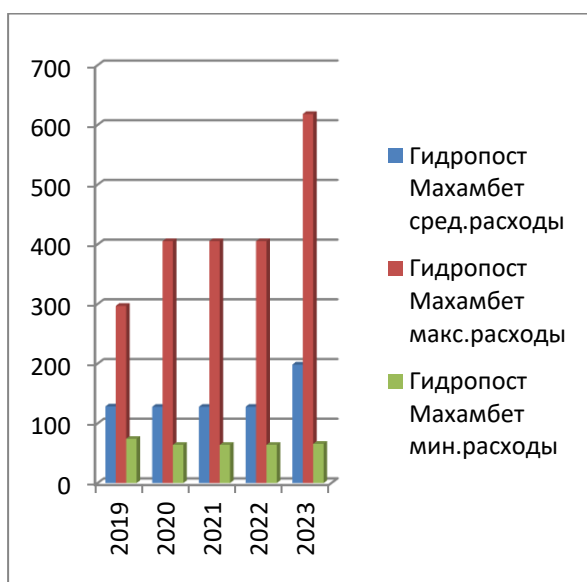

ҚОСЫМША 14

Қолданыстағы гидрологиялық бекеттердегі Жайық өзенінің су шығыны мен деңгейі

жылдар	Гидробекет Махамбет		
	орт. шығындар	макс. шығындар	мин. шығындар
2019	128,4	296,8	74,1
2020	127,8	405,2	64,0
2021	127,8	405,2	64,0
2022	127,8	405,2	64,0
2023	198,46	618,2	65,7

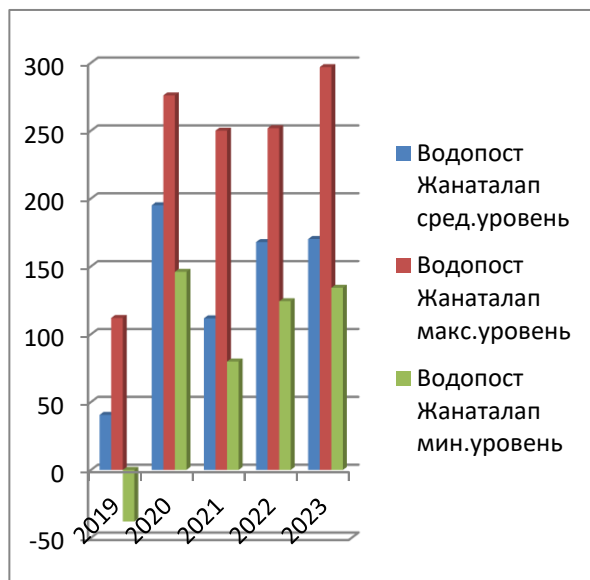
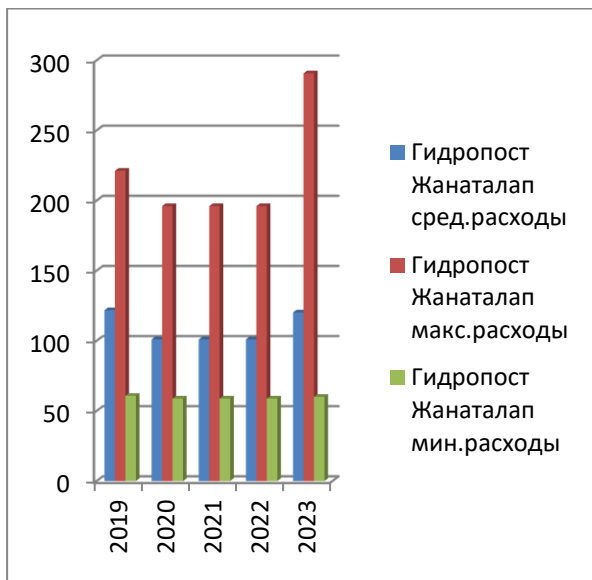
жылдар	Су бекеті Махамбет		
	орт. деңгейі	макс. деңгейі	мин. деңгейі
2019	277,5	468	213
2020	272,9	533	217
2021	127,0	219,8	60,9
2022	331,79	547	202,5
2023	377,44	698,6	263,4

Сурет. 2019-2023 жж. Махамбет су арнасы бойынша Жайық өзеніндегі ең жоғары, ең төменгі және орташа су шығыны мен деңгейі.

жылдар	Гидробекет Жанаталап		
	орт. шығындар	макс. шығындар	мин. шығындар
2019	121,8	221,2	60,7
2020	101,0	196	58,8
2021	101,0	196	58,8
2022	101,0	196	58,8
2023	120,19	290,67	60,0

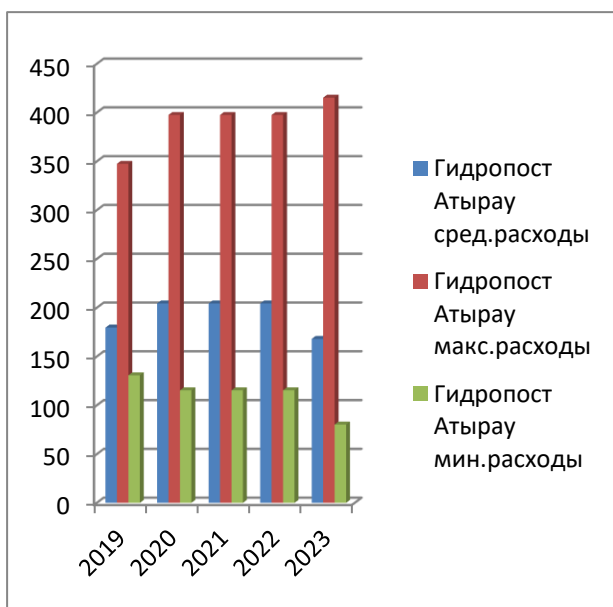
жылдар	Су бекеті Жанаталап		
	орт. деңгейі	макс. деңгейі	мин. деңгейі
2019	40,6	112	-38
2020	195,0	276	146
2021	111,7	250	79,9
2022	167,89	251,8	124,3
2023	170,17	296,8	134,2

Сурет. 2019-2023 жж. Жанаталап су арнасы бойынша Жайық өзеніндегі ең жоғары, ең төменгі және орташа су шығыны мен деңгейі.

жылдар	Гидробекет Атырау		
	орт. шығында р	макс. шығында р	мин. шығында р
2019	179,6	347,4	130,7
2020	204,3	397,5	115,3
2021	204,3	397,5	115,3
2022	204,3	397,5	115,3
2023	168,02	415,25	80,2

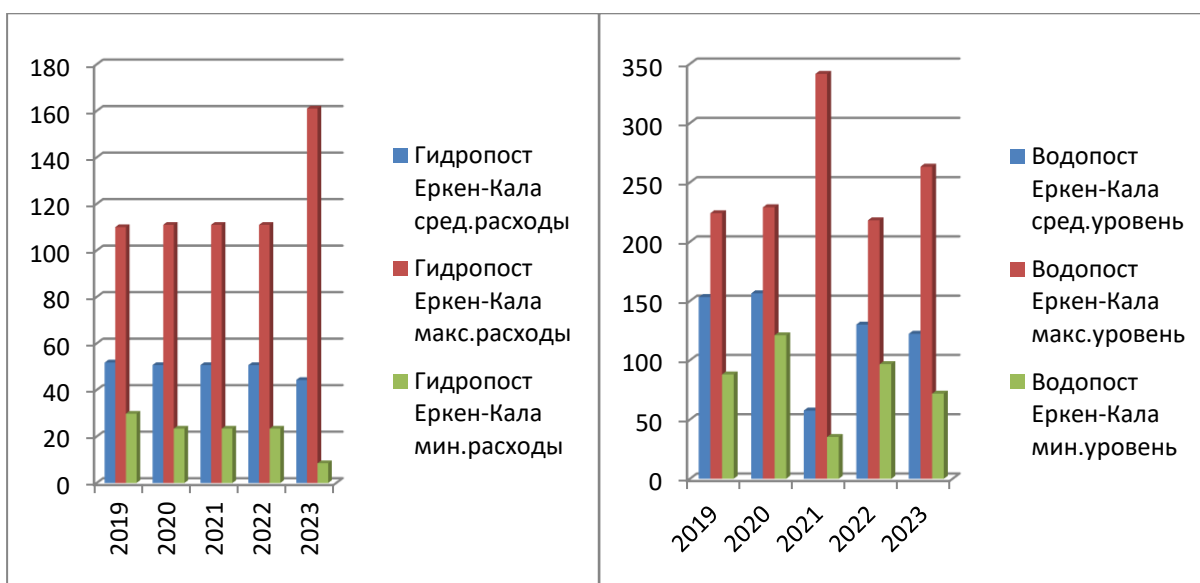
жылдар	Су бекеті Атырау		
	орт. деңгейі	макс. деңгейі	мин. деңгейі
2019	241,7	153	324
2020	245,5	357	161
2021	165,5	341,5	121
2022	233,7	346	187,8
2023	239,08	698,6	263,4

Сурет. 2019-2023 жж. Атырау су арнасы бойынша Жайық өзеніндегі ең жоғары, ең төменгі және орташа су шығыны мен деңгейі.

жылда р	Гидробекет Еркен-Кала		
	орт. шығында р	макс. шығында р	мин. шығында р
2019	51,8	110	29,8
2020	50,7	111	23,4
2021	50,7	111	23,4
2022	50,7	111	23,4
2023	44,30	161	8,5

жылдар	Су бекеті Еркен-Кала		
	орт. деңгейі	макс. деңгейі	мин. деңгейі
2019	153,3	224	88
2020	156,4	229	121
2021	57,5	341,5	35,2
2022	130,02	218	96,7
2023	122,3	263,2	71,8

Сурет. 2019-2023 жж. Еркенкала су арнасы бойынша Жайық өзеніндегі ең жоғары, ең төменгі және орташа су шығыны мен деңгейі.

Жайық өзенінің атырауы мен Каспий теңізінің іргелес жағалауының флорасының тізімі

Alismathaceae-частуховые		
1	<i>Alisma germanicum</i> Leg.	частуха злаковая
2	<i>Alisma lanceolatum</i> With.	частуха ланцетная
3	<i>Sagittaria trifolia</i> L.	стрелолист трилистный
Amaranthaceae-амарантовые		
4	<i>Amaranthus albus</i> L.	щирица белая
5	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	щирица запрокинутая
Apiaceae-сельдерейные		
6	<i>Daucus carota</i> L.	морковь дикая
Arosynaceae-кутровые		
7	<i>Trachomitum lancifolium</i> Russan Pobed.	трахомитум ланцетолистный
Asclepiadaceae-ластовневые		
8	<i>Cynanchum sibiricum</i> Willd.	цинанхум сибирский
Asparagaceae-аспарагусовые		
9	<i>Asparagus inderiensis</i> Blum.	спаржа индерская
10	<i>Asparagus officinalis</i> L.	спаржа обыкновенная
Asteraceae-астровые		
11	<i>Acroptilon australe</i> Iljin.	горчак южный
12	<i>Artemisia arenaria</i> D.C.	полынь песчаная
13	<i>Artemisia austriaca</i> Jacq.	полынь австрийская
14	<i>Artemisia dracunculus</i> L.	полынь эстрагон
15	<i>Artemisia lerchiana</i> Web. ex Stechm.	полынь Лерховская
16	<i>Artemisia nitrosa</i> Web.	полынь селитряная
17	<i>Artemisia santonica</i> L.	полынь сантонийская
18	<i>Artemisia terrae-albae</i> krasch.	полынь белоземельная
19	<i>Centaurea iberica</i> Trev. ex Spreng.	василек иберийский
20	<i>Centaurea scabiosa</i> L.	василек скабиоза
21	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	бодяк полевой

22	<i>Cirsium setosum</i> (Wild.) Bess.	бодяк щетинистый
23	<i>Crepis tectorum</i> L.	скерда кровельная
24	<i>Helichrysum arenarium</i> (L.) Moench.	бессмертник песчаный
25	<i>Inula britannica</i> L.	девясил британский
26	<i>Inula caspia</i> Blume	девясил каспийский
27	<i>Karelinia caspia</i> (Pall.) Less.	карелиния каспийская
28	<i>Koelpinia linearis</i> Pall.	кельпиния линейная
29	<i>Lactuca serriola</i> L.	латук дикий
30	<i>Lactuca tatarica</i> (L.) C.A.Mey.	латук татарский
31	<i>Onopordon acanthium</i> L.	онопордон колючий
32	<i>Saussurea amara</i> (L.) DC.	соссюрея горькая
33	<i>Saussurea laciniata</i> Ledeb.	соссюрея дольчатая
34	<i>Saussurea salsa</i> (Pall.) Spreng.	соссюрея солончаковая
35	<i>Senecio noeanus</i> Rupr.	крестовник Ноевский
36	<i>Taraxacum officinale</i> Wigg.	одуванчик обыкновенный
37	<i>Tripolium pannonicum</i> (Jacq.) Dobrocz.	триполиум венгерский
38	<i>Xanthium strumarium</i> L.	дурнишник обыкновенный
Boraginaceae-бурачниковые		
39	<i>Argusia sibirica</i> (L.) Dandy	аргузия сибирская
40	<i>Heliotropium ellipticum</i> Ledeb.	гелиотроп эллиптический
41	<i>Lappula patula</i> (Lehm) Aschers.	липучка пониклая
42	<i>Lappula semiglabra</i> (Ledeb.) Guerke	липучка полуголая
43	<i>Rochelia bungei</i> Trautv.	рохелия Бунге
Brassicaceae-капустные (крестоцветные)		
44	<i>Alyssum turkestanicum</i> Regel.et Schmalh.	бурачок туркестанский
45	<i>Capsella bursa pastoris</i> (L.) Medic.	сумочник пастуший
46	<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv	сердечница крупковая
47	<i>Descurainia sophia</i> (L.) Webb.ex Prantl.	дескурайния София
48	<i>Erysimum leucanthemum</i> (Steph.) B.Fedtsch.	желтушник белоцветный
49	<i>Isatis tinctoria</i> L.	вайда красильная
50	<i>Lepidium amplexicaule</i> Willd.	клоповник

		стеблеобъемлющий
51	<i>Lepidium crassifolium</i> Waldst.et Kit.	клоповник толстолистный
52	<i>Lepidium latifolium</i> L.	клоповник широколистный
53	<i>Lepidium perfoliatum</i> L.	клоповник пронзеннолистный
54	<i>Lepidium ruderae</i> L.	клоповник сорный
55	<i>Leptaleum filifolium</i> (Willd.) DC.	лепталеум нителистный
56	<i>Meniocus linifolius</i> (Steph.) Dc.	плоскоплодник линейнолистный
57	<i>Rorippa brachycarpa</i> (C.A.Mey) Hayek	жерушник короткоплодный
58	<i>Rorippa palustris</i> (L.) Bess.	жерушник болотный
59	<i>Tauscheria lasiocarpa</i> Fisch. ex DC.	таушерия опущенноплодная
Butomaceae-сусаковые		
60	<i>Butomus umbellatus</i> L.	сусак зонтичный
Caryophyllaceae-гвоздичные		
61	<i>Silene borysthena</i> (Grun.) Walters	смолевка приднепровская
62	<i>Spergularia maritima</i> (All.) Chiov	торичник приморский
63	<i>Stellaria palustris</i> Retz.	звездчатка болотная
Ceratophyllaceae-роголистниковые		
64	<i>Ceratophyllum demersum</i> L.	роголистник погруженный
65	<i>Ceratophyllum submersum</i> L.	роголистник полупогруженный
Chenopodiaceae-маревые		
66	<i>Anabasis aphylla</i> L.	ежовник безлистный, итсигек
67	<i>Anabasis salsa</i> (C.A.Mey.) Benth.ex Volkens	ежовник солончаковый, биюргун
68	<i>Atriplex auscherii</i> (A. amblyostegia) Moq.	лебеда Аушера
69	<i>Atriplex laevis</i> C.A.Mey.	лебеда гладкая
70	<i>Atriplex tatarica</i> L.	лебеда татарская
71	<i>Bassia hirsuta</i> (L.) Aschers.	бассия жестковолосистая

72	<i>Bassia hyssopifolia</i> (Pall.) O. Kuntze	бассия иссополистная
73	<i>Bassia sedoides</i> (Pall.) Aschers.	бассия очитковидная
74	<i>Camphorosma monspeliaca</i> L.	камфоросма марсельская
75	<i>Ceratocarpus arenarius</i> L.	рогач песчаный
76	<i>Ceratocarpus utriculosus</i> Bluk.	рогач сумчатый
77	<i>Chenopodium album</i> L.	марь белая
78	<i>Chenopodium glaucum</i> L.	марь сизая
79	<i>Chenopodium rubrum</i> L.	марь красная
80	<i>Climacoptera brachiata</i> (Pall.) Botsch.	климакоптера супротивнолистная
81	<i>Climacoptera crassa</i> (M.Bieb.) Botsch.	климакоптера мясистая
82	<i>Climacoptera lanata</i> (Pall.) Botsch.	климакоптера шерстистая
83	<i>Corispermum aralo-caspicum</i> Iljin.	верблюдка арало-каспийская
84	<i>Girgensohnia oppositiflora</i> (Pall.) Fenzl.	гиргенсония супротивноцветковая
85	<i>Halimione pedunculata</i> (L.) Aellen.	галимиона плодоножковая (лебеда)
86	<i>Halimione verrucifera</i> (Bieb.) Aellen.	галимиона бородавчатая (лебеда)
87	<i>Halimocnemis sclerosperma</i> (Pall) C.A.Mey	галимокнемис твердоплодный
88	<i>Halocnemum strobilaceum</i> (Pall.) M.Bieb.	сарсазан шишковатый
89	<i>Halopeplis pigmaea</i> (Pall.) Bge.	соровник крошечный
90	<i>Halostachys caspica</i> (Bieb.) C.A.Mey	соляноколосник каспийский
91	<i>Kalidium caspicum</i> (L.) Ung.-Sternb.	поташник каспийский
92	<i>Kalidium foliatum</i> (Pall.) Moq.	поташник олиственный
93	<i>Kochia scoparia</i> (L.) Schrad.	кохия веничная
94	<i>Kochia densiflora</i> (Mog) Aell.	кохия густоцветковая
95	<i>Petrosimonia brachiata</i> (Pall.) Bunge	петросимония раскидистая
96	<i>Petrosimonia glaucescens</i> (Bge.) Iljin.	петросимония сизоватая
97	<i>Petrosimonia oppositifolia</i> (Pall.) Litv.	петросимония

		супротивнолистная
98	<i>Petrosimonia sibirica</i> (Pall.) Bge	петросимония сибирская
99	<i>Salicornia europaea</i> L.	солерос европейский
100	<i>Salsola australis</i> R.Br.	солянка австралийская
101	<i>Salsola foliosa</i> (L.) Schrad.	солянка олиственная
102	<i>Salsola nitraria</i> Pall.	солянка натронная
103	<i>Salsola paulsenii</i> Litv.	солянка Паульсена
104	<i>Salsola soda</i> L.	солянка содовая
105	<i>Salsola tamariscina</i> Pall.	солянка тамарисковидная
106	<i>Suaeda acuminata</i> (C.A.Mey.) Moq.	сведа заострённая
107	<i>Suaeda altissima</i> (L.) Pall.	сведа высокая
108	<i>Suaeda confusa</i> Iljin	сведа запутанная
109	<i>Suaeda crassifolia</i> Pall.	сведа толстолистная
Convolvulaceae-вьюнковые		
110	<i>Calystegia sepium</i> (L.) R.Br.	повой заборный
111	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	вьюнок полевой
Cuscutaceae-повиликовые		
112	<i>Cuscuta planiflora</i>	повилика бокальчатая
Cyperaceae-осоковые		
113	<i>Bolboschoenus maritimus</i> (L.) Palla	клубнекамыш морской
114	<i>Bolboschoenus popovii</i> Egor.	клубнекамыш Попова
115	<i>Cyperus glomeratus</i> L.	сыть скученная
116	<i>Cyperus fuscus</i> L.	сыть черно-бурая
117	<i>Eleocharis acicularis</i> (L.) Roem.et Schult.	болотница игольчатая
118	<i>Eleocharis palustris</i> (L.) Roem et Schult.	болотница болотная
119	<i>Scirpus lacustris</i> L.	камыш озерный
120	<i>Scirpus tabernaemontani</i> C.C.Gmel.	камыш Табернемонтана
121	<i>Scirpus melanospermus</i> C.A.Mey.	камыш черносемянный
Elaeagnaceae-лоховые		
122	<i>Elaeagnus oxycarpa</i> Schlecht.	лох остроплодный
Equisetaceae-хвощевые		

123	<i>Equisetum arvense</i> L.	хвощ полевой
Euphorbiaceae-молочайные		
124	<i>Euphorbia palustris</i> L.	молочай болотный
Fabaceae-бобовые		
125	<i>Alhagi pseudalhagi</i> (M.Bieb.) Fish.	верблюжья колючка обыкновенная
126	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	аморфа кустарниковая
127	<i>Astragalus sulcatus</i> L.	астрагал бороздчатый
128	<i>Glycyrrhiza echinata</i> L.	солодка щетинистая
129	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	солодка голая
130	<i>Glycyrrhiza korshinskyi</i> Grig.	солодка Коржинского
131	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch.	солодка уральская
132	<i>Halimodendron halodendron</i> Pall.	чингил серебристый
133	<i>Lotus frondosus</i> (Freyn.) Kuprian.	лядвенец густолиственный
134	<i>Medicago sativa</i> L.	люцерна посевная
135	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall.	донник лекарственный
136	<i>Sphaerophysa salsula</i> (Pall.) DC.	сферофиза солончаковая
137	<i>Trifolium fragiferum</i> L.	клевер земляничный
138	<i>Vexibia alopecuroides</i> (L.) Jakovl.	вексбия лисохвостная
Frankeniaceae-франкениевые		
139	<i>Frankenia hirsuta</i> L.	франкения жестковолосистая
140	<i>Frankenia pulverulenta</i> L.	франкения мучнистая
Fumariaceae-дымянковые		
141	<i>Fumaria schleicheri</i> Soy.-Willem.	дымянка Шлейхера
Haloragaceae-сланоягодниковые		
142	<i>Myriophyllum spicatum</i> L.	уруть колосистая
143	<i>Myriophyllum verticillatum</i> L.	уруть мутовчатая
Hydrocharitaceae-водокрасовые		
144	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L.	водокрас лягушечный
145	<i>Vallisneria spiralis</i> L.	валлиснерия спиральная

Juncaceae-ситниковые		
146	<i>Juncus compressus</i> Jacq.	ситник сплюснутый
147	<i>Juncus gerardii</i> Loisel.	ситник Жерара
Juncaginaceae-ситниковидные		
148	<i>Triglochin palustre</i> L.	триостренник болотный
Lamiaceae-яснотковые		
149	<i>Lycopus europaeus</i> L.	зюзник европейский
150	<i>Mentha arvensis</i> L.	мята полевая
151	<i>Stachys palustris</i> L.	чистец болотный
Lemnaceae-рясковые		
152	<i>Lemna minor</i> L.	ряска маленькая
153	<i>Lemna triscula</i> L.	ряска тройчатая
Lentibulariaceae-пузырчатковые		
154	<i>Utricularia vulgaris</i> L.	пузырчатка обыкновенная
Liliaceae-лилейные		
155	<i>Tulipa schrenkii</i> Regel.	тюльпан Шренка
Limoniaceae-кермековые		
156	<i>Limonium caspium</i> (Willd.) Gams	кермек каспийский
157	<i>Limonium gmelinii</i> (Willd.) O.Kuntze	кермек Гмелина
158	<i>Limonium sareptanum</i> (A.Beck.) Gams.	кермек сарептский
Lythraceae-дербенниковые		
159	<i>Lythrum virgatum</i> L.	дербенник прутьевидный
Malvaceae-мальвовые		
160	<i>Althaea officinalis</i> L.	алтей аптечный
Marsileaceae-марсилиевые		
161	<i>Marsilea quadrifolia</i> L.	марсилия четырехлистная
Najadaceae-наядовые		
162	<i>Caulinia minor</i> Coss.	каулиния малая (наяда)
163	<i>Najas marina</i> L.	наяда морская
Nitrariaceae-селитрянковые		

164	<i>Nitraria schoberi</i> L.	селитрянка Шобера
Onagraceae-кипрейные		
165	<i>Epilobium hirsutum</i> L.	кипрей мохнатый
Peganaceae-адраспановые		
166	<i>Peganum harmala</i> L.	гармала обыкновенная (адраспан)
Plantaginaceae-подорожниковые		
167	<i>Plantago depressa</i> Willd. ex Schlecht	подорожник прижатый
168	<i>Plantago major</i> L.	подорожник большой
Рoaceae-мятликовые (злаковые)		
169	<i>Aeluropus littoralis</i> (Gouan.) Parl.	прибрежница солончаковая
170	<i>Agrostis gigantea</i> Roth	полевица гигантская
171	<i>Anisantha tectorum</i> (L.) Nevski	костер кровельный (анизанта)
172	<i>Calamagrostis epigeios</i> (L.) Roth	вейник наземный
173	<i>Calamagrostis pseudophragmites</i> (Hall.) Koel.	вейник ложнотростниковый
174	<i>Crypsis schoenoides</i> (L.) Lam.	скрытница камышевидная
175	<i>Cynodon dactylon</i> Pers.	свиной пальчатый
176	<i>Echinochloa crusgalli</i> (L.) Beauv.	ежовник куриное просо
177	<i>Elytrigia repens</i> (L.) Nevski	пырей ползучий
178	<i>Eragrostus pilosa</i> (L.) Beauv.	полевица волосистая
179	<i>Eremopyrum orientale</i> (L.) Jaub. et Spach	мортук восточный
180	<i>Eremopyrum triticeum</i> (Gaertn.) Nevski	мортук пшеничный
181	<i>Leymus multicaulis</i> (Kar. et Kir.) Tzvel.	волоснец многостебельный
182	<i>Leymus ramosus</i> (Trin.) Tzvel.	волоснец ветвистый
183	<i>Phalaroides arundinaceae</i> (L.) Rauschert.	канареечник тростниковый
184	<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	тростник австралийский
185	<i>Puccinellia distans</i> (Jacq.) Parl.	бескильница расставленная
186	<i>Puccinellia dolicholepis</i> V. Krecz.	бескильница длинночешуйная

187	<i>Puccinellia gigantea</i> (Grossh.) Grossh.	бескильница гигантская
Polygonaceae-гречишные		
188	<i>Atraphaxis spinosa</i> L.	курчавка шиповатая
189	<i>Polygonum amphibium</i> L.	горец земноводный
190	<i>Polygonum aviculare</i> L.	горец птичий
191	<i>Polygonum junceum</i> Ledeb.	горец ситниковый
192	<i>Polygonum patulum</i> M.Bieb.	горец развесистый
193	<i>Polygonum persicaria</i> L.	горец почечуйный
194	<i>Rumex confertus</i> Willd.	щавель конский
195	<i>Rumex marshallianus</i> Reichenb.	щавель Маршалловский
196	<i>Rumex stenophyllus</i> Ledeb.	щавель узколистный
Potamogetonaceae-рдестовые		
197	<i>Potamogeton gramineus</i> L.	рдест злаковый
198	<i>Potamogeton friesii</i> Rupr.	рдест Фриска
199	<i>Potamogeton natans</i> L.	рдест плавающий
200	<i>Potamogeton nodosus</i> Poir.	рдест узловатый
201	<i>Potamogeton pectinatus</i> L.	рдест гребенчатый
202	<i>Potamogeton perfoliatus</i> L.	рдест стеблеобъемлющий
203	<i>Potamogeton pusillus</i> L.	рдест маленький
Ranunculaceae-лютиковые		
204	<i>Ceratocephalus testiculatus</i> (Crantz) Bess.	рогоглавник пряморогий
Rosaceae-розоцветные		
205	<i>Potentilla supina</i> Juz.	лапчатка низкая
Ruppiaceae-руппиевые		
206	<i>Ruppia maritima</i> L.	руппия морская
Salicaceae-ивовые		
207	<i>Populus alba</i> L.	тополь белый
208	<i>Populus italica</i> (Dukoi) Moench.	тополь итальянский
209	<i>Salix alba</i> L.	ива белая
210	<i>Salix caspica</i> Pall.	ива каспийская

Salviniaceae-сальвиниевые		
211	<i>Salvinia natans</i> (L.) All.	сальвиния плавающая
Scrophulariaceae-норичниковые		
212	<i>Dodartia orientalis</i> L.	додарция восточная
Solanaceae-пасленовые		
213	<i>Hyoscyamus niger</i> L.	белена черная
214	<i>Hyoscyamus pusillus</i> L.	белена крошечная
215	<i>Solanum dulcamara</i> L.	паслен сладко-горький
216	<i>Solanum nigrum</i> L.	паслен черный
Sparganiaceae-ежеголовковые		
217	<i>Sparganium stoloniferum</i> (Graebn.) Buch.- Ham.ex Jus.	ежеголовка побегоносная
Tamaricaceae-гребенщиковые		
218	<i>Tamarix hispida</i> Willd.	гребенщик щетинистоволосый
219	<i>Tamarix laxa</i> Willd.	гребенщик рыхлый
220	<i>Tamarix ramosissima</i> Ledeb.	гребенщик многоцветковый
Trapaceae-водяные орехи		
221	<i>Trapa kasachstanica</i> V.Vassil.	орех казахстанский
Typhaceae-рогозовые		
222	<i>Typha angustifolia</i> L.	рогоз узколистный
223	<i>Typha latifolia</i> L.	рогоз широколистный
224	<i>Typha minima</i> Funck	рогоз малый
Ulmaceae-ильмовые		
225	<i>Ulmus pumila</i> L.	вяз карликовый
Zannichelliaceae-заннихелевые		
226	<i>Zannichellia pedunculata</i> Reichb.	заннихелия стебельчатая
Zygophyllaceae-парнолистниковые		
227	<i>Zygophyllum fabago</i> L.	парнолистник обыкновенный

«Ақжайық» МТР аумағындағы мониторингтік бақылау маршруттары:

Маршрут №1: "Локаторлар - Қызылжар - Қарақамыс" маршруттың қашықтығы 90 км.

Маршрут №2: "Еркінқала бекеті - Локаторлар - Еркінқала бекеті" маршруттың қашықтығы 32 км.

Маршрут №3: "Зарослый бекеті - Приморский бекеті - Пешной бекеті" маршруттың қашықтығы 42 км.

Маршрут №4: "Еркінқала бекеті Оң жақ Яицкий кластері – Рыбоходный каналының аузына дейін - култук Атаманский - култук Каменный- Нурмахан култук" маршруттың қашықтығы 68 км.

Маршрут №5: "Еркінқала бекеті - Оң жақ Яицкий кластері - Шман-өзек – Сол жақ Яицкий кластері - Еркінқала бекеті" маршрут қашықтығы 43,0 км.

Маршрут №6: "Приморский бекеті - р. Урал – ерік Сасық-өзек - Зюйдвестовские Шалыга- оконечность п-ва Пешной - ерік Сасық-өзек - р Урал – Приморский бекеті" маршрут қашықтығы 62км.

Маршрут №7: "Приморский бекеті - к. Приморский - Масабайский култук - Приморский бекеті" маршрут қашықтығы 54 км.

Маршрут №8: "Зарослый бекеті - по к. Зарослый до его устья с охватом морской акватории - устье к. Приморский - Зарослый бекеті " маршрут қашықтығы 51 км.

Ескертпе: қысқы уақыт кезеңінде су бағыттарын айналып өту автокөлікпен жүзеге асырылады.

Қосылған қорықтарда қазіргі уақытта қорықшылар бар.

«Ақжайық» мемлекеттік табиғи резерваты аумағындағы балықтың түрлік құрамы

Түр атауы			Түр жағдайы	Түр категориясы
Орысша	Латынша	Қазақша		
Сем. Осетровые	Acipenseridae	Бекіре тұқымдасы		
Белуга	Huso-huso	Қортпа	не промысловый	аборигенные
Русский осетр	Acipenser gueldenstaedtii	Орыс бекіресі	не промысловый	
Персидский осетр	Acipenser persicus	Парсы бекіресі	не промысловый	
Шип	Acipenser nudiiventris Lovetsky1828	Пілмай	не промысловый	
Севрюга	Acipenser stellatus	Шоқыр	не промысловый	
Стерлядь	Acipenser ruthenus Linnaeus 1758	сүйрік балық	не промысловый	
Сем. Карповые	Cyprinidae	Тұқы тұқымдасы		
Сазан	Cyprinus carpio L 1758	Сазан	промысловый	аборигенные
Лещ	Abramis brama (L 1758)	Табан	промысловый	аборигенные
Кутум	Rutilus frisii kutum	құтым	Редкий	аборигенные

Жерех	Aspius aspius (L1758)	Ақмарқа	промысловый	аборигенные
Серебряный карась	Carassius gibelio (Bloch 1782)	Бозша мөңке	промысловый	речная
Линь	Tinca tinca (L 1758)	Оңғақ	промысловый	аборигенные
Вобла	Rutilus caspicus (Jakowlew 1870)	қаракөз	промысловый	аборигенные
Густера	Bliccabjoerkna	балпанбалық	промысловый	аборигенные
Белоглазка	Abramissapa	ақкөз	промысловый	аборигенные
Красноперка	Scardinius erythrophthalmus	қызылқанат	промысловый	аборигенные
Язь	Leuciscus idus	аққайран	редкий	аборигенные
Русское	Латинское	Казахское		
Синец	Abramis ballerus	көктыран	промысловый	аборигенные
Чехонь	Pelecus cultratus	қылыш балық	не промысловый	аборигенные
Толстолобик	Hypophthalmichthys molitrix	дөңмандай	не промысловый	акклиматизированный
Сем. Сомовые	Siluridae	жайын тұқымдасы		
Сом	Silurus glanis L 1758	жайын	промысловый	аборигенные
Сем. Окуневые	Percidae	алабұғалар		
Окунь	Perca fluviatilis. L 1758	алабұға	Промысловый	аборигенные
Судак	Sander lucioperca (L 1758)	көксерке	Промысловый	аборигенные
Берш	Stizostedion volgensis	берш	Промысловый	аборигенные
Сем. Щуковые	Esocidae	шортан тұқымдасы		
Щука	Esox lucius L 1758	шортан	Промысловый	аборигенные
Сем. Лососевые	Salmonidae	албырт тұқымдасы		аборигенные
Белорыбца*	Stenodus leucichthys	ақбалық	Редкий, занесенный в Красную Книгу	аборигенные

Ескертпе: * - ҚР Қызыл кітабына енгізілген түрлер

Антропогендік әсердің әртүрлі факторлары балықтардың кейбір түрлерінің санына әсер етіп, олардың 16 түрін ҚР Қызыл кітабына енгізілген санатқа, оның ішінде Жайық-Каспий бассейніндегі 4 балық түрін енгізді.

1. Каспий албырты – (*Salmo trutta caspius*, Kessler)

2. Ақбалық – (*Stenodus leucichthys*, G.)

3. Минога - (*Caspiomyzon wagneri*, Kessler)

4. Волга көпатаалықты майшабағы – (*Alosa kessleri volgensis* Berg)

5. Құтым – (*Rutilus friziikutum*), Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 706 қаулысымен 2022 жылы сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген өсімдіктер мен жануарлар түрлерінің тізбесінен алынып тасталды.

Жайық өзенінің атырауында және Каспий теңізінің іргелес жағалауында тіркелген құс түрлерінің тізбесі

Ақжайық мемлекеттік табиғи резерватының аумағы арқылы жыл сайын көктемгі және күзгі қоныс аударуда құстардың 292 түрі тіркеледі. Оның 110 түрі ұя салады, 76 түрі қыста және 106 түрі көші-қон кезінде транзиттік жолмен кездеседі.

36 түрі ҚР Қызыл кітабына енгізілген.

Отряды, түр	ұялайды	ұшады
Отр. Гагарообразные – <i>Gaviiformes</i>		
1. Краснозобая гагара - <i>Gavia stellata</i> – Red-throated Diver		III-IV,X
2. Чернозобая гагара - <i>Gavia arctica</i> – Black-throated Diver		III-IV,X
Отр. Поганкообразные – <i>Podicipediformes</i>		
3. Черношейная поганка – <i>Podiceps nigricollis</i> – Black-necked Grebe	IV-V111	IV,IX-X
4. Красношейная поганка – <i>Podiceps auritus</i> – Slavonian Grebe		IV,IX-X
5. Серошекая поганка – <i>Podiceps griseigena</i> – Red-necked Grebe		IV,IX-X
6. Малая поганка – <i>Podiceps ruficollis</i> – Little Grebe		IV,IX-X
7. Большая поганка – <i>Podiceps cristatus</i> – Great Crested Grebe	IV-V111	IV,IX-X
Отр. Веслоногие – <i>Pelecaniformes</i>		
8. Розовый пеликан – <i>Pelecanus onocrotalus</i> * - White Pelecan	IV-V111	IV,IX-X
9. Кудрявый пеликан – <i>Pelecanus crispus</i> * - Dalmatian Pelekan – CD**	IV-V111	IV,IX-X
10. Большой баклан – <i>Phalacrocorax carbo</i> – Cormorant	IV-V111	IV,IX-X
11. Малый баклан – <i>Phalacrocorax pygmeus</i> – Little Cormorant – NT**	1V-V11	1V, 1X
Отр. Аистообразные – <i>Ciconiiformes</i>		
12. Большая выпь – <i>Botaurus stellaris</i> – Bittern	IV-V111	IV,IX
13. Малая выпь – <i>Ixobrychus minutus</i> – Little Bittern	IV-V111	IV,IX
14. Кваква – <i>Nycticorax nycticorax</i> – Night Heron	IV-V11	IV,IX
15. Желтая цапля – <i>Ardeola ralloides</i> * - Squacco Heron	IV-V11	IV,IX

16. Египетская цапля – <i>Bubulcus ibis</i> * - Buff-backed Heron	IV-V11	IV,IX
17. Большая белая цапля – <i>Egretta alba</i> – Large Egret	III-V111	III-IV,X
18. Малая белая цапля – <i>Egretta garzetta</i> * - Little Egret	IV-V111	IV,IX
19. Серая цапля – <i>Ardea cinerea</i> – Heron (Grey Heron)	IV-V111	III-IV,X
20. Рыжая цапля – <i>Ardea purpurea</i> – Purple Heron	IV-V111	IV,IX
21. Колпица – <i>Platalea leucorodia</i> * - Spoonbill	IV-V11	IV,IX
22. Каравайка – <i>Plegadis falcinellus</i> * - Glossy Ibis	IV-V11	IV,IX
23. Черный аист – <i>Ciconia nigra</i> * - Black Stork		IV,IX
Отр. Фламингообразные – <i>Phoenicopteriformes</i>		
24. Фламинго – <i>Phoenicopus roseus</i> * - Flamingo	Л.н.	IV,IX
Отр. Гусеобразные – <i>Anseriformes</i>		
25. Краснозобая казарка – <i>Rufibrenta ruficollis</i> * - Red-breasted Goose – VU**		IV,IX
26. Серый гусь – <i>Anser anser</i> – Grey Lag-Goose	III-V111	III,X-XI
27. Белолобый гусь – <i>Anser albifrons</i> – White-fronted Goose		IV,IX
28. Пискулька – <i>Anser erythropus</i> – Lesser White-fronted Goose – VU**		IV,IX
29. Гуменник – <i>Anser fabalis</i> – Bean-Goose		IV,IX
30. Лебедь-шипун – <i>Cygnus olor</i> – Mute Swan	III-V111	III,X
31. Лебедь-кликун – <i>Cygnus cygnus</i> * - Whooper Swan		IV,X-XI
32. Малый лебедь – <i>Cygnus bewickii</i> * - Bevvicki Swan		IV,X
33. Огарь – <i>Tadorna ferruginea</i> – Ruddy Sheld-Duck	IV-V11	III-IV,X
34. Пеганка – <i>Tadorna tadorna</i> – Sheld-Duck	IV-V11	III-IV,X
35. Кряква – <i>Anas platyrhynchos</i> – Mallard	III-V111	III-IV,X
36. Чирок-свистунок – <i>Anas crecca</i> – Teal		
37. Серая утка – <i>Anas strepera</i> – Gadwall	IV-V111	III-IV,X
38. Связь – <i>Anas penelope</i> – Wigeon		III-IV,X
39. Шилогвость – <i>Anas acuta</i> – Pintail		III-IV,X
40. Чирок-трескунок – <i>Anas querquedula</i> – Garganey	IV-V11	IV,X-XI
41. Широконоска – <i>Anas clypeata</i> – Shoveler	IV-V11	IV,X-XI

42. Мраморный чирок - <i>Anas angustirostris</i> * - Marbled Duck – VU**		IV,IX
43. Красноносый нырок - <i>Netta rufina</i> – Red-crested Pochard	IV-V11	IV,X-XI
44. Красноголовая чернеть – <i>Aythya ferina</i> – Pjchard		IV,X-XI
45. Белоглазая чернеть – <i>Aythya nyroca</i> * - Ferruginous Duck – NT**		IV,IX
46. Хохлатая чернеть – <i>Aythya fuligula</i> – Tefted Duck		IV,X-XI
47. Морская чернеть – <i>Aythya marila</i> – Scaup		IV,X-XI
48. Морянка – <i>Clangula hyemalis</i> – Long-tailed Duck		IV,X
49. Обыкновенный гоголь – <i>Bucephala clangula</i> – Goldeneye		IV,X
50. Обыкновенный турпан – <i>Melanitta fusca</i> – Velvet Scoter		IV,X-XI
51. Савка – <i>Oxyura leucocephala</i> * - White-headet Duck – EN**	IV-V11	IV,X
52. Луток – <i>Mergus albellus</i> – Snew		IV,X
53. Длинноносый крохаль – <i>Mergus serrator</i> – Red-breasted Meranser		IV,X-XI
54. Большой крохаль – <i>Mergus merganser</i> – Goosander		IV,X-XI
Отр. Соколообразные – Falconiformes		
55. Скопа – <i>Pandion haliaetus</i> * - Osprey		IV,IX
56. Обыкновенный осоед – <i>Pernis apivorus</i> – Honey Buzzard		IV,IX
57. Черный коршун – <i>Nilvus migrans</i> - Black Kite		IV,IX
58. Полевой лунь – <i>Circus cyaneus</i> – Hen-Harrier		IV,IX
59. Степной лунь – <i>Circus macrourus</i> – Pale Harrier – NT**		IV,IX
60. Луговой лунь – <i>Circus pygargus</i> – Montagus Harrier		IV,IX
61. Камышевый лунь - <i>Circus aeruginosus</i> – Marsh-Harrier	III-V111	IV,X
62. Тетеревятник – <i>Accipiter gentilis</i> – Goshawk		III-IV,X
63. Перепелятник – <i>Accipiter nisus</i> – Sparrow Hawk		IV,IX-X
64. Европейский тювик – <i>Accipiter brevipes</i> – Shikra		IV,IX

65. Зимняк – <i>Buteo lagopus</i> – Rough-legged Buzzard		IV,X
66. Курганник – <i>Buteo rufinus</i> – Long- legged Buzzard	IV-V111	IV,IX
67. Канюк – <i>Buteo buteo</i> – Buzzard		IV,IX-X
68. Змеяед – <i>Circaetus gallicus</i> * - Short-toed Eagle		IV,IX
69. Орел-карлик – <i>Hieraetus pennatus</i> * - Booted Eagle		IV,IX-X
70. Степной орел – <i>Aquila rapax</i> * - Steppe Eagle	IV-V111	IV,IX
71. Большой подорлик - <i>Aquila clanga</i> – Spotted Eagle – VU**		IV,X
72. Могильник – <i>Aquila heliaca</i> * - Imperial Eagle – VU**	IV-V111	IV,IX
73. Беркут – <i>Aquila chrysaetos</i> * - Golden Eagle		III,X-XI
74. Орлан-белохвост – <i>Haliaeetus albicilla</i> * - White-tailed Eagle – NT**	III-V111	III,X-XI
75. Стервятник – <i>Neophron percnopterus</i> * - Egyptian vulture	Зал.	
76. Балобан – <i>Falco cherrug</i> * - Saker Falcon	IV-V11	IV,X
77. Сапсан – <i>Falco peregrinus</i> * - Peregrine Falcon		IV,X
78. Чеглок – <i>Falco subbuteo</i> – Hobby	IV-V11	IV,IX
79. Дербник – <i>Falco columbarius</i> – Merlin		IV,IX
80. Кобчик – <i>Falco vespertinus</i> – Red-footed Falcon	IV-V11	IV,IX
81. Степная пустельга - <i>Falco naumanni</i> – Lasser Kestrel – VU**		IV,IX-X
82. Обыкновенная пустельга – <i>Falco tinnunculus</i> – Kestrel	IV-V11	IV,IX
Отр. Курообразные – Galliformes		
83. Кеклик – <i>Alectoris chukar</i> – Chukar	1-XII	
84. Серая куропатка - <i>Perdix perdix</i> – Partridge	I-XII	
85. Перепел – <i>Coturnix coturnix</i> – Quail	IV-V11	IV,IX
86. Фазан – <i>Phasianus colchicus</i> – Pheasant	I-XII	
Отр. Журавлеобразные – Gruiformes		
87. Стерх – <i>Grus leucogeranus</i> * - Asiatic White Crane – CR**		IV,IX
88. Серый журавль - <i>Grus grus</i> * - Crane		IV,IX-X

89. Журавль-красавка – <i>Anthropoides virgo</i> * - Demoisele Crane	IV-V11	IV,IX
90. Пастушок – <i>Rallus aquaticus</i> – Water-Rail		IV,IX
91. Погоньш – <i>Porzana porzana</i> – Spoted Crake		IV,IX
92. Коростель – <i>Crex crex</i> – Ocorncrake – VU**	IV-V11	IV,IX
93. Камышница – <i>Gallinula chloropus</i> – Moorhen	IV-V11	IV,IX
94. Султанка – <i>Porphyrio porphyrio</i> * - Purple Gallinule	IV-VII	IV,IX
95. Лысуха – <i>Fulica atra</i> – Coot	IV-V11	IV,IX-X
96. Дрофа – <i>Otis tarda</i> * - Great Bustard – VU**		IV,IX
97. Стрепет – <i>Otis tetra</i> x* - Little Bustard – NT**		IV,IX
98. Дрофа-красотка или джек – <i>Chlamydotis undulata</i> * - Macqueeen's Bustard – NT**	1V-V11	IV,IX
Отр. Ржанкообразные – <i>Charadriiformes</i>		
99. Авдотка – <i>Burhinus oedicnemus</i> – Stone-Curlew	IV-V11	IV,IX
100. Тулес – <i>Pluvialis squatarola</i> – Grey Plover		IV-IX
101. Галстучник – <i>Charadrius hiaticula</i> – Ringed Plover		IV,IX
102. Малый зуек – <i>Charadrius dubius</i> – Little Ringed Plover	IV-V11	IV,IX
103. Морской зуек – <i>Charadrius alexandrinus</i> – Kentish Plover	IV-V11	IV,IX
104. Азиатский зуек – <i>Charadrius asiaticus</i> – Caspias Plover	IV-V11	IV,IX
105. Хрустан – <i>Eudromias morinellus</i> – Dotterel		IV,IX
106. Кречетка – <i>Chettusia gregaria</i> * - Sociable Lapwing – VU**		IV,IX
107. Чибис – <i>Vanellus vanellus</i> – Common Plover	IV-V11	IV,IX
108. Белохвостая пигалица – <i>Vanellochettusia leucura</i> – White- tailed Plover	IV-V11	IV,IX
109. Камнешарка – <i>Arenaria interpres</i> – Turnastone		IV,IX-X
110. Ходулочник – <i>Himantopus himantopus</i> – Black-winged Stilt	IV-V11	IV,IX
111. Шилоклювка – <i>Recurvirostra avosetta</i> – Avoset	IV-V11	IV,IX
112. Кулик-сорока – <i>Haematopus ostralegus</i> – Oystercatcher	IV-V11	IV,IX

113. Черныш – <i>Tringa ochropus</i> – Green Sandpiper		IV,IX-X
114. Фифи – <i>Tringa glareola</i> – Wood- Sandpiper		IV,IX
115. Большой улит – <i>Tringa nebularia</i> – Greenshank		IV,IX
116. Травник – <i>Tringa totanus</i> – Redshank	IV-V11	IV,IX
117. Щеголь – <i>Tringa erythropus</i> – Spoted Redshank		IV,IX
118. Поручейник – <i>Tringa stagnatilis</i> – Marsh-Sandpiper		IV,IX
119. Перевозчик – <i>Tringa hypoleucos</i> – Common Sandpiper		IV,IX
120. Мородунка – <i>Xenus cinereus</i> – Terek- Sandpiper		IV,IX
121. Плосконосый плавунчик – <i>Phalaropus fulicarius</i> – Grey Phalarope		IV,IX
122. Круглоносый плавунчик – <i>Phalaropus lobatus</i> – Red-necked Phalarope		IV,IX
123. Турухтан – <i>Phylomachus pugnax</i> – Ruff-Reeve		IV,IX-X
124. Кулик-воробей - <i>Calidris minuta</i> – Little Stint		IV,IX
125. Белохвостый песочник – <i>Calidris temminckii</i> – Temminck's Stint		IV,IX
126. Краснозобик – <i>Calidris ferruginea</i> – Curlew Sandpiper		IV,IX
127. Чернозобик – <i>Calidris alpina</i> – Dunlin		IV,IX-X
128. Песчанка – <i>Calidris alba</i> – Sanderling		IV,IX-X
129. Грязовик – <i>Limicola falcinellus</i> – Broad-billed Sandpiper		IV,IX
130. Гаршнеп – <i>Limnocyptes minimus</i> – Jack-Snipe		IV,IX
131. Бекас – <i>Gallinago gallinago</i> – Common Snipe		IV,IX-X
132. Дупель – <i>Gallinago media</i> – Great Snipe		IV,IX-X
133. Вальдшнеп – <i>Scolopax rusticola</i> – Woodcock		IV,IX-X
134. Тонкоклювый кроншнеп – <i>Numenius tenuirostris*</i> - Slender-Billed Curlew – CR**		IV,IX
135. Большой кроншнеп – <i>Numenius arquata</i> – Curlew		IV,IX-X
136. Средний кроншнеп – <i>Numenius phaeopus</i> – Whimbler		IV,IX
137. Большой веретенник – <i>Limosa limosa</i> – Black-tailed Gedwit		IV,IX-X

138. Малый веретенник – <i>Limosa lapponica</i> – Bar-tailed Godwit		IV,IX
139. Степная тиркушка – <i>Glareola nordmanni</i> – Black-winged Pratincole – DD**		IV,IX
140. Луговая тиркушка – <i>Glareola pratincola</i> – Collared Pratincole		IV,IX
141. Средний поморник – <i>Stercorarius pomarinus</i> – Skua		IV,X
142. Короткохвостый поморник – <i>Stercorarius parasiticus</i> - Arctic Skua		IX-X
143. Черноголовый хохотун – <i>Larus ichthyaetus</i> * - Great Black-headed Gull	IV-V111	IV,IX-X
144. Малая чайка – <i>Larus minutus</i> – Little Gull		IV,IX-X
145. Озерная чайка – <i>Larus ridibundus</i> – Black-headed Gull	IV-V111	IV,IX-X
146. Морской голубок - <i>Larus genei</i> – Slender-billed Gull		IV,X
147. Хохотунья - <i>Larus cacchians</i> – Herring-Gull	IV-V111	IV,IX-X
148. Клуша – <i>Larus fuscus</i> – Lesser Black-backed Gull		
149. Сизая чайка – <i>Larus canus</i> – Common Gull		IV,IX-X
150. Черная крачка – <i>Chlidonias niger</i> – Black Tern	IV-V11	IV,IX
151. Белокрылая крачка – <i>Chlidonias leucopterus</i> – White-winged Black Tern	IV-V11	IV,IX
152. Белошековая крачка – <i>Chlidonias hybrida</i> – Whiskered Tern	IV-V11	IV,IX
153. Пестроногая крачка – <i>Chlidonias sandvicensis</i> – Sandwich Tern	IV-V11	IV,IX
154. Чайконогая крачка – <i>Gelochelidon nilotica</i> – Gull-billed Tern	IV-V11	IV,IX
155. Чергава – <i>Hydroprogne caspia</i> – Caspian Tern		IV,X
156. Речная крачка – <i>Sterna hirundo</i> – Common Tern	IV-V11	IV,IX
157. Малая крачка – <i>Sterna albifrons</i> – Little Tern	IV-V11	IV,IX
Отр. Голубеобразные – <i>Columbiformes</i>		
158. Чернобрюхий рябок – <i>Pteropus orientalis</i> * - Black-bellied Sandpiper	IV-V11	IV,IX
159. Белобрюхий рябок – <i>Pteropus alchata</i> – Pin-Tailed	IV-V11	IV,IX

Sandgrouse		
160. Саджа – <i>Syrrhaptes paradoxus</i> * - Pallas's Sandgrouse	IV-V11	IV,IX
161. Вяхрь – <i>Columba palumbus</i> – Wood Pigeon		IV,IX
162. Клинтух – <i>Columba oenas</i> – Stock Dove		IV,IX-X
163. Сизый голубь – <i>Columba livia</i> – Rock Dove	I-XII	
164. Кольчатая горлица – <i>Streptopelia decaocto</i> – Collared Turtle-Dove	I-XII	
165. Обыкновенная горлица – <i>Streptopelia turtur</i> – Turtle Dove		IV,IX
166. Большая горлица – <i>Streptopelia orientalis</i> – Eastern Rufous Turtle Dove		IV,IX
Отр. Кукушкообразные – Cuculiformes		
167. Обыкновенная кукушка – <i>Cuculus canorus</i> – Cuckoo	IV-V11	IV,IX
Отр. СOVOобразные – Strigiformes		
168. Белая сова – <i>Nyctea scandiaca</i> – Snowy Owl		XI-II
169. Филин – <i>Bubo bubo</i> * - Eagle Owl	I-XII	
170. Ушастая сова – <i>Asio otus</i> – Long-eared Owl		IV,IX
171. Болотная сова – <i>Asio flammea</i> – Short-eared Owl		IV,IX
172. Сплюшка – <i>Otus scops</i> – Scope Owl		
173. Мохноногий сыч – <i>Aegolius funereus</i> – Little Owl Tengmalm's		
174. Домовый сыч – <i>Athene noctua</i> – Little Owl	I-XII	
175. Ястребиная сова - <i>Surnia ulula</i> – Hawk Owl		IV,IX
176. Серая неясыть – <i>Strix aluco</i> – Tawny Owl		IV,X
177. Длиннохвостая неясыть – <i>Strix uralensis</i> – Ural Owl		IV,X
Отр. Козодоеобразные – Caprimulgiformes		
178. Обыкновенный козодой – <i>Caprimulgus europaeus</i> – Nightjar	IV-VIII	IV,IX
Отр. Стрижеобразные – Apodiformes		
179. Черный стриж – <i>Apus apus</i> – Swift		IV,IX-X
Отр. Ракшеобразные – Coraciiformes		

180. Сизоворонка – <i>Coracias garrulus</i> – Roller	IV-VIII	IV,IX
181. Обыкновенный зимородок – <i>Alcedo atthis</i> – Kingfisher	IV-V111	IV,IX
182. Золотистая щурка - <i>Merops apiaster</i> – Bee-ater	IV-V11	IV,IX
183. Зеленая щурка - <i>Merops superciliosus</i> – Blue-cheeked Bee-ater	IV-V11	IV,IX
Зимородок – <i>Alcedo atthis</i> - Kingfisher		
Отр. Удодообразные - UPUIFORMES		
184. Удод – <i>Урира еrops</i> – Ноорае	IV-V111	IV,IX
Отр. Дятлообразные – Piciformes		
185. Вертишейка – <i>Jynx torquilla</i> – Wryneck		IV,IX
186. Пестрый дятел – <i>Dendrocopos major</i> – Great Spotted Woodpecker		
187. Малый пестрый дятел – <i>Dendrocopos minor</i> , Lesser Spoted Woodpecker		
Отр. Воробьинообразные – Passeriformes		
188. Береговая ласточка – <i>Riparia riparia</i> – Sand Martin	IV-V11	IV,IX
189. Деревенская ласточка – <i>Hirundo rustica</i> – Swallow	IV-V111	IV,IX
190. Городская ласточка- <i>Delichon urbica</i> – Hous Martin		IV,IX
191. Хохлатый жаворонок- <i>Galerida cristata</i> – Crested Lark	I-XII	
192. Малый жаворонок – <i>Calandrella cinerea</i> – Short-toed Lark	IV-V111	IV,IX
193. Серый жаворонок – <i>Calandrella rufescens</i> – Lesser Short-toed Lark	IV-V11	IV,IX
194. Степной жаворонок – <i>Melanocoripha calandra</i> – Calandra Lark	IV-V111	IV,IX
195. Двупятнистый жаворонок - <i>M.bimaculata</i> – Eastern Calandra Lark	IV-V111	IV,IX
196. Белокрылый жаворонок – <i>M.leucoptera</i> – White-winged Lark		III,X
197. Черный жаворонок – <i>Melanocoripha jeltoniensis</i> – Black Lark -		III,X
198. Рогатый жаворонок – <i>Eremophila alpestris</i> – Shore Lark		III,X

199. Полевой жаворонок – <i>Alauda arvensis</i> – Skylark	IV-V11	IV,IX
200. Лесной конек – <i>Anthus trivialis</i> – Tree-Pipit		IV,IX
201. Луговой конек – <i>Anthus pratensis</i> , Meadow Pipit		IV-IX
202. Полевой конек – <i>Anthus campestris</i> , Tawny Pipit		IV-IX
203. Краснозобый конек – <i>Anthus cervinus</i> , Red-throated Pipit		IV-IX
204. Желтая трясогузка – <i>Motacilla flava</i> – Yellow Wagtail	IV-V111	IV,IX
205. Желтолобая трясогузка – <i>Motacilla lutea</i> – Yellow-backed Wagtail		IV,IX
206. Желтоголовая трясогузка – <i>Motacilla citreola</i> – Citrine Wagtail		IV,IX
207. Черноголовая трясогузка – <i>Motacilla feldegg</i> – Yellow Wagtail	IV-V111	IV,IX
208. Белая трясогузка - <i>Motacilla alba</i> – White Wagtail	IV-V11	IV,IX
209. Европейский жулан – <i>Lanius collurio</i> – Red-backed Shrike		IV,IX
210. Чернолобый сорокопут – <i>Lanius minor</i> – Lesser Grey Shrike		IV,IX
211. Серый сорокопут - <i>Lanius exubitor</i> – Great Grey Shrike	IV-V111	IV,X
212. Иволга – <i>Oriolus oriolus</i> – Eurasian Golden Oriole		IV,IX
213. Скворец – <i>Sturnus vulgarus</i> – Starling		IV,IX-X
214. Розовый скворец – <i>Pastor roseus</i> – Rose-coloured Starling		IV,IX
215. Сорока – <i>Pica pica</i> – Magpie	I-XII	
216. Сойка – <i>Garrulus glandarius</i> – Jay		X
217. Галка – <i>Corvus monedula</i> – Jackdaw	IV-V11	IV,IX-X
218. Грач – <i>Corvus frugilegus</i> – Rook	IV-V11	IV,IX-X
219. Серая ворона – <i>Corvus cornis</i> – Hooden Crow	IV-V11	IV,IX-X
220. Свиристель – <i>Bombycilla garrulus</i> – Waxwing		III,X
221. Лесная завирушка – <i>Prunella modularis</i> – Dunnock		IV,IX
222. Широкохвостка – <i>Cettia cetti</i> – Cetti's Wabler	IV-V11	IV,IX
223. Соловьиный сверчок – <i>Locustella luscinioides</i>	IV-V11	IV,IX

224. Речной сверчок – <i>Locustella fluviatilis</i> – River Wabler		IV,IX
225. Обыкновенный сверчок – <i>Locustella naevia</i> – Grasshopper Wabler		IV,IX
226. Камышовка-барсучок – <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> – Sedge Wabler		IV,IX
227. Индийская камышевка- <i>A. Agricola</i> – Paddy-Field Wabler		IV,IX
228. Садовая камышевка- <i>A. Dumetorum</i> – Blyth’s Reed Wabler	IV-V11	IV,IX
229. Болотная камышевка – <i>A. Palustris</i> – Marsh Wabler		IV,IX
230. Тростниковая камышевка – <i>A.scirpaceus</i> – Reed Wabler	IV-V11	IV,IX
231. Дроздовидная камышевка – <i>A.arundineceus</i> – Great Reed Wabler	IV-V11	IV,IX
232. Северная бормотушка – <i>Hippolais caligata</i> – Booted Wabler	IV-V11	IV,IX
233. Ястребиная славка – <i>Sylvia nisoria</i> – Barred Wabler		IV,IX
234. Черноголовая славка – <i>Sylvia atricapilla</i> – Bleckcap		IV,IX
235. Садовая славка – <i>Sylvia borin</i> – Garden Wabler		IV,IX
236. Серая славка – <i>Sylvia communis</i> – Whitethroat		IV,IX
237. Славка-завирушка – <i>Sylvia curruca</i> – Lasser Whitethroat	IV-V11	IV,IX
238. Пустынная славка – <i>Sylvia nana</i> – Desert Warbler	IV-V11	IV,IX
239. Пеночка-весничка – <i>Phylloscopus trochilus</i> – Willow Warbler		IV,IX
240. Пеночка-теньковка - <i>P.collybita</i> – Chiffchaff		IV,IX-X
241. Пеночка-трещетка - <i>P.sibilatrix</i> – Wjjd Warbler		IV,IX
242. Зеленая пеночка - <i>P.trochiloides</i> – Greenish Warbler		IV,IX
243. Мухоловка-пеструшка – <i>Ficedula hypoleuca</i> – Pied Flycatcher		IV,IX
244. Малая мухоловка – <i>Ficedula parva</i> – Red-breasted Flycatcher		IV,IX
245. Серая мухоловка – <i>Muscicapa striata</i> – Spotted Flycatcher		IV,IX

246. Луговой чекан – <i>Saxicola rubetra</i> – Whinchat		IV,IX
247. Черноголовый чекан – <i>Saxicola torquata</i> – Stonechat		IV,IX
248. Обыкновенная каменка – <i>Oenanthe oenanthe</i> – Wheatear		IV,IX
249. Плешанка – <i>Oenanthe pleschanka</i> – Pied Wheatear		IV,IX-X
250. Пустынная каменка – <i>Oenanthe deserti</i> – Desert Wheatear	IV-V111	IV,IX
251. Плясунья – <i>Oenanthe isabellina</i> – Isabelline Wheatear	IV-V111	IV,IX
252. Черная каменка – <i>Oenanthe picata</i> , Eastern Pied Wheatear	Зал.	
253. Пестрый каменный дрозд – <i>Monticola saxatilis</i> , Blue Rock Truch		IV, X
254. Обыкновенная горихвостка – <i>Phoenicurus phoenicurus</i> – Redstart	IV-V11	IV,IX
255. Зарянка – <i>Erithacus rubecula</i> – Robin		IV,X
256. Обыкновенный соловей – <i>Luscinia luscinia</i> – Thrush Nightingaleë		IV,IX
257. Варакушка – <i>Luscinia svecica</i> – Bluethroat	IV-V11	IV,IX
258. Рябинник – <i>Turdus pilaris</i> – Fildfare		III,X
259. Черный дрозд – <i>Turdus merula</i> – Blackbird		IV,X
260. Белобровик – <i>Turdus iliacus</i> – Redwing		IV,X
261. Певчий дрозд – <i>Turdus philomelos</i> – Sond Thrush		IV,X
262. Деряба – <i>Turdus viscivorus</i> – Nistle Thrush		IV,X-XI
263. Чернозобый дрозд – <i>Turdus atrogularis</i> – Black-throated Thrush		1V,1X-X
264. Усатая синица – <i>Panurus biarmicus</i> – Bearded Titmouse		
265. Обыкновенный ремез – <i>Remiz pendulinus</i> – Penduline Tit		IV,IX
266. Тростниковый ремез – <i>Remiz macronyx</i>		III-X
267. Московка – <i>Parus ater</i> – Coal Titmouse		
268. Лазоревка – <i>Parus caeruleus</i> – Blue Titmouse		
269. Большая синица – <i>Parus major</i> – Great Titmouse		

270. Обыкновенный поползень – <i>Sitta europaea</i> – Nuthatch		
271. Обыкновенная пищуха – <i>Certhia familiaris</i> – Tree Creeper		
272. Домовый воробей – <i>Passer domesticus</i> – House Sparrow	I-XII	
273. Полевой воробей – <i>Passer montanus</i> – Tree-Sparrow	I-XII	
274. Каменный воробей – <i>Petronia petronia</i> – Rock-Sparrow		IV,X
275. Зяблик – <i>Fringilla coelebs</i> – Chaffinch		IV,X
276. Юрок – <i>Fringilla montifringilla</i> – Brambling		IV,X
277. Обыкновенная зеленушка – <i>Chloris chloris</i> – Greenfinch		IV,X
278. Чиж – <i>Spinus spinus</i> – Siskin		IV,X
279. Обыкновенный щегол – <i>Carduelis carduelis</i> – Goldfinch		IV,X
280. Коноплянка – <i>Acanthis cannabina</i> – Linnet		IV,X
281. Горная коноплянка – <i>Acanthis flavirostris</i> – Twite		IV,X
282 Клект-еловик - <i>Loxia curvirostra</i> - Crossbill		IV-X
283. Обыкновенный снегирь – <i>Pyrrhula pyrrhula</i> – Bulfinch		IV,X
284. Обыкновенный дубонос – <i>Coccothraustes coccothraustes</i> – Hawfinch		IV,X
285. Обыкновенная чечевица – <i>Carpodacus erythrinus</i> – Scarlet Grosbeak		IV,IX
286. Обыкновенная овсянка – <i>Emberiza citrinella</i> – Yellow Hammer		IV,X
287. Тростниковая овсянка – <i>Emberiza schoeniclus</i> – Reed-Bunting	I-XII	
288. Овсянка-ремез – <i>Emberiza rustica</i> – Rustic Bunting		IV,IX-X
289. Садовая овсянка – <i>Emberiza hortulana</i> – Ortolan Bunting		IV,IX
290. Желчная овсянка – <i>Emberiza bruniceps</i> – Red-headed Bunting	V-V11	IV,IX
291. Подорожник – <i>Calcarius lapponicus</i> – Lapland		III,X

Bunting		
292. Пуночка – <i>Plectrophenax nivalis</i> – Snow- Bunting		IV,X

Ескертпе: * - ҚР Қызыл кітабына енгізілген құстардың түрлері

I-XII - айлар

Жқ. – жазғы олжалар; Зал. – ұшу

Қосымша 19

Жайық өзенінің атырауы мен Каспий теңізінің іргелес жағалауындағы сүтқоректілердің түрлік құрамы

"Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерватының аумағында сүтқоректілердің 48 түрі мекендейді, оның 3 түрі ҚР Қызыл кітабына енгізілген.

№	Орысша атауы	Ғылыми атауы
	Насекомоядные	Insectivora
1	Ушастый еж	<i>Erinaceus auritus Gmelin</i>
2	Малая белозубка	<i>Crocidura suaveolens Pallas</i>
	Рукокрылые	Chiroptera
3	Нетопырь Натусиуса	<i>Pipistrellus nathusii</i>
4	Нетопырь Куля	<i>Pipistrellus khuli</i>
5	Рыжая вечерница	<i>Nyctalus noctula</i>
6	Двухцветный кожан	<i>Vespertilio murinus</i>
7	Поздний кожан	<i>Eptesicus serotinus</i>
8	Кожанок Бобринского*	<i>Eptesicus bобринскогоi</i>
9	Прудовая ночница	<i>Myotis dasycneme</i>
10	Усатая ночница	<i>Chiroptera Miotis dasycneme Boie</i>
	Зайцеобразные	Lagomorpha
11	Заяц- беляк	<i>Lepus timidus Linnaeus</i>
12	Заяц-русак	<i>Lepus europaeus Pallas</i>
	Грызуны	Rodentia
13	Малый тушканчик	<i>Allactaga elater</i>
14	Тарбаганчик	<i>Pygerethmus pumilio</i>

15	Приаральский толстохвостый тушканчик	<i>Pegereth musplatiurus</i>
16	Большой тушканчик	<i>Allactaga major</i>
17	Тушканчик-прыгун	<i>Allactaga sibirica</i>
18	Ондатра	<i>Ondatra zibethicus</i>
19	Водяная полевка	<i>Arvicola terrestris</i>
20	Обыкновенная полевка	<i>Microtus arvalis</i>
21	Гребенщикова песчанка	<i>Meriones tamariscinus</i>
22	Большая песчанка	<i>Rhombomys opimus</i>
23	Степная мышовка	<i>Sicista subtilis</i>
24	Серый хомячок	<i>Cricetulus migratorius</i>
25	Хомячок Эверсмана	<i>Allocricetulus evermanni</i>
26	Полуденная песчанка	<i>Meriones meridianus</i>
27	Краснохвостая песчанка	<i>Meriones libycus</i>
28	Обыкновенная слепушонка	<i>Ellobius talpinus</i>
29	Серая крыса	<i>Rattus norvegicus</i>
30	Черная крыса	<i>Rattus rattus</i>
31	Домовая мышь	<i>Mus musculus</i>
32	Желтый суслик	<i>Spermophilus fulvus</i>
33	Малый суслик	<i>Spermophilus pygmaeus</i>
	Хищные	Carnivora
34	Перевязка*	<i>Vormela peregusna</i>
35	Волк	<i>Canis lupus Linnaeus</i>
36	Лисица	<i>Vulpes vulpes Linnaeus</i>
37	Корсак	<i>Vulpes corsak Linnaeus</i>
38	Барсук	<i>Meles meles Linnaeus</i>
39	Степной хорь	<i>Mustela evermanni Lesson</i>
40	Горноста́й	<i>Mustela erminea Linnaeus</i>
41	Ласка	<i>Mustela nivalis</i>
42	Камышовый кот	<i>Felis chaus</i>
43	Степная кошка	<i>Felis libica</i>

44	Енотовидная собака	<i>Nyctereutes procyonoides</i>
45	Шакал	<i>Canis aureus</i>
	<i>Парнокопытные</i>	<i>Artiodactyla</i>
46	Кабан	<i>Mustela nivalis</i> Linnaeus
47	Сайгак	<i>Saiga tatarica</i> Linnaeus
	<i>Ластоногие</i>	<i>Pennipedia</i>
48	Каспийский тюлень*	<i>Phoca caspica</i>

Ескертпе: * - ҚР Қызыл кітабына енгізілген сүтқоректілердің түрлері

Негізгі құралдардың тізімдемесі

Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің "Ақжайық" мемлекеттік табиғи резерваты" РММ.
ҚР Экология және табиғи ресурстар министрлігінің 2024 жылғы 1 сәуірдегі жағдай бойынша

№ р/с	Атауы	Инв №	шығарылған жылы	01.04.2024ж. қалғаны	
				саны	сомасы
1	Автомобиль Chevrolet Niva LC 212300-55 LC	2350430015	2014	1	2 479 500,00
2	Автомобиль Chevrolet Niva LC 212300-55 LC	2350430016	2014	1	2 479 500,00
3	Автомобиль LADA 21214-197	2350430017	2014	1	1 940 000,00
4	Автомобиль LADA 4*4	2350430021	2018	1	3 280 000,00
5	Автомобиль LADA 4*4	2350430022	2019	1	3 565 000,00
6	Автомобиль УАЗ 2206955520-04	2350430023	2019	1	4 937 500,00
7	Автомобиль УАЗ 374195-4552-05 2,7 МТ МХС3741951,3210559ХТТ0409110К3038902Свет. Серый неметаллик	2350430024	2020	1	5 336 000,00
8	Автомобиль LADA 21214-197	2350430018	2014	1	1 940 000,00
9	Автобус (газель) ГАЗ 322173-244	2350430013	2013	1	3 562 000,00
10	Грузопассажирский автомобиль УАЗ 396255-440	2350430014	2014	1	2 640 000,00
11	Автомашина патрульная УАЗ-396295-427(бюдж)	2350430012	2013	1	2 600 000,00
12	Трактор МТЗ-82.1	2350430008	2009	1	3 679 900,00
13	Малый патрульный пожарный комплекс на базе УАЗ-39094	2350430009	2011	1	6 300 000,00
14	Автомобиль легковой (малый лесопатрульный пожарный комплекс)	2350430019	2014	1	6 721 000,16
15	Автомашина Chevrolet Niva	2350430020	2018	1	4 270 000,00
16	Вагон дом	2350430010	2010	1	2 025 000,00
17	Вагон дом-жилой дом	2350420030	2019 дек	1	5 712 000,00
18	Жилой вагон на шасси	2350430011	2010	1	3 290 000,00
19	Морской катер Quicksilver 620	2350420001	2009	1	8 500 000,00

20	Автоприцеп для тран-вки морского катера	2350420002	2009	1	1 000 000,00
21	Алюминовая лодка WELLBOAT-42M	2350420003	2010	1	850 000,00
22	Подвесной лодочный мотор MERCURY-55M	2350420004	2010	1	889 800,00
23	Алюминиевая лодка WELLBOAT-45M	2350420005	2010	1	1 450 000,00
24	Подвесной лодочный мотор MERCURY-60 ELPTO	2350420006	2010	1	1 100 750,00
25	Прицеп для катера	2350420007	2010	1	385 000,00
26	Лодочный мотор «Меркурий»	2350420008	2004	1	427 000,00
27	Лодка моторная «Казанка 5М7»	2350420009	2011	1	1 875 000,00
28	Лодочный мотор Tohatsu M40 EPS	2350420010	2011	1	1 125 000,00
29	Лодка надувная ПВХ Совбат-335 KOSAR	2350420011	2011	1	370 000,00
30	Лодочный мотор Tohatsu M18S	2350420012	2011	1	875 000,00
31	Лодочный двигатель SEA-PRO T40E	2350420013- 2350420015	2014	3	2 160 000,00
32	Лодка авиационная " Патруль "	2350420016	2014	1	5 824 000,00
33	Лодка туристическая длина 8,76м	2350420028	2017	1	710 000,00
34	Мотор Marlin MP 9.9 AMHS	2350420029	2017	1	834 400,00
35	KazBoat 47 (лодка)	2350420017- 2350420020	2014	4	4 000 000,00
36	Двигатель лодочный навесной HDX-T40BMS,HDX-T35FWS	2350420021- 2350420022	2014	2	1 300 000,00
37	Моторная лодка Казанка 5М4	2350420023- 2350420025	2016	3	1 200 000,00
38	Моторная лодка Казанка 5М4	2350420026- 2350420027	2016	2	860 000,00
39	(приобретение водного транспорта)Мотор лодочный подвесной Yamaha E-40 XWS № 1163316 2021г.в(комплект)	235007000035	2021 июль	1	1 590 999,00
40	(приобретение водного транспорта)Мотор лодочный подвесной Yamaha E-40 XWS№1161373 2021 г.в	235007000036	2021июль	1	1 780 000,00
41	(приобретение водного транспорта) Мотор лодочный повесной Yamaha E-40 XMH №1159770 2021 г.в	235007000037	2021 июль	1	1 580 000,00
42	Лодка моторная прогулочная стеклопластиковая "Каспий -ВП"	235007000038	2021 сентябрь	1	1 589 999,00
43	Приобретение экскаватор погрузчик	235002000030	2023 октябрь	1	20 148 800,00

44	Приобретение автотранспорта (Малый лесопатрульный комплекс (МЛПК серый)	235002000031	2023 октябрь	1	18 480 000,00
45	Приобретение транспортных средств Трактор (кол-во 3ед)	235002000032	2023 октябрь	1	16 000 000,00
46	Приобретение транспортных средств Трактор (кол-во 3ед)	235002000033	2023 октябрь	1	16 000 000,00
47	Приобретение транспортных средств Трактор (кол-во 3ед)	235002000034	2023 октябрь	1	16 000 000,00
48	Приобретение транспортных средств (Трактор в кол-ве 1 ед)	235002000036	2023 ноябрь	1	13 500 000,00
49	Автомобиль Нива	235002000035	2023 ноябрь	1	8 555 000,00
50	Приобретение транспортных средств (Малый лесопожарный комплекс МЛПК) белый	235002000037	2023 декабрь	1	22 000 000,00
51	Автомобиль Пикап	235002000042	2023 декабрь	1	15 990 000,00
52	Автомобиль Пикап L200	235002000043	2023 декабрь	1	21 056 000,00
53	Автомобиль МЛПК	235002000041	2023 декабрь	1	23 833 600,00
54	Прицеп с дополнительным бортиком	235002000038-39-40	2023 декабрь	3	9 576 000,00
	Жиыны:				310 173 748,16
КММ Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесіне өтеусіз түсу					
55	Трактор "Беларус"	235020000078	2018	1	7 748 125,00
56	Моторная лодка "Бударка-8760"	235020000081	2018	1	793 156,00
57	Лодочный мотор	235007000031	2018	1	568 400,00
	Жиыны:				9 109 681,00
КММ Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесіне өтеусіз түсу					
58	Аппарат летательный беспилотный вертолетного типа	235003000001	2020 июль	1	9 999 360,00
	Жиыны:				9 999 360,00
ТЖ-ға өтеусіз түсу					
59	Урал 4320 АЦ-6-40 красный. №133200071329288	2350430025	2007	1	15 090 000,00
60	Зил 4333 АЦ-2,5-40 красный №43336283499600	2350430026	2008	1	6 930 000,00
	Жиыны:				22 020 000,00
ЖШС Раджаса К өтеусіз түсу					
61	Лодка ЛР -520 № 01640 лодка плоскодонная пластиковая "Волжанка 520"	235007000039	2023 май	1	2 654 400,00
ҚР ҚМ Ақмола мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаменті					
62	Внедорожное транспортное средство ТРЭКОЛ 39294 D	235002000029	2023 сентябрь	1	24 464 000,00

"Novajet" ЖШС тегін демеушілігі					
63	Лодочный мотор Yamaha 85 AETL, в комплекте: винт,ПДУ,троса управления,бензобак,гидравлическая рулевая система	235007000040	2024 февраль	1	4 774 840,00
	Жалпы шоттың сомасы 2350:				383 196 029,16

	Атауы	Инв №	шығарылған жылы	01.04.2024ж. қалғаны	
				саны	сомасы
65	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560001	2009	1	50 900,00
66	Монитор ALSI/74BK17	2360560001	2009	1	50 900,00
67	Клавиатура	2360560001	2009	1	1 200,00
68	Мышь	2360560001	2009	1	800,00
69	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560002	2009	1	50 900,00
70	Монитор ALSI/74BK17	2360560002	2009	1	50 900,00
71	Клавиатура	2360560002	2009	1	1 200,00
72	Мышь	2360560002	2009	1	800,00
73	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560003	2009	1	50 900,00
74	Монитор ALSI/74BK17	2360560003	2009	1	50 900,00
75	Клавиатура	2360560003	2009	1	1 200,00
76	Мышь	2360560003	2009	1	800,00
77	Источник бесперебойного питания UPS 600W	2360560003	2009	1	31 200,00
78	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560004	2009	1	50 900,00
79	Монитор ALSI/74BK17	2360560004	2009	1	50 900,00
80	Клавиатура	2360560004	2009	1	1 200,00
81	Мышь	2360560004	2009	1	800,00
82	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560005	2009	1	50 900,00
83	Монитор ALSI/74BK17	2360560005	2009	1	50 900,00
84	Клавиатура	2360560005	2009	1	1 200,00
85	Мышь	2360560005	2009	2400	800,00
86	Источник бесперебойного питания UPS 600W	2360560005	2009	1	31 200,00

87	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560013	2009	1	51 000,00
88	Мышь	2360560013	2009	1	1 900,00
89	Клавиатура		2009	1	3 000,00
90	Монитор 17 Samsung	2360560013	2009	1	51 000,00
91	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560014	2009	1	51 000,00
92	Мышь	2360560014	2009	1	1 900,00
93	Клавиатура	2360560014	2009	1	3 000,00
94	Монитор 17 Samsung	2360560014	2009	48000	51 000,00
95	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560015	2009	1	51 000,00
96	Мышь	2360560015	2009	1	1 900,00
97	Клавиатура	2360560015	2009	1	3 000,00
98	Монитор 17 Samsung	2360560015	2009	1	51 000,00
99	Источник бесперебойного питания SVC V-600 VA, V-series, AVR	2360560015	2009	1	50 000,00
100	Процессор Core2 Dual без ПО	2360560031	2009	1	50 000,00
101	Монитор	2360560031	2009	1	50 000,00
102	Колонки	2360560031	2009	1	6 000,00
103	Мышь	2360560031	2009	1	4 000,00
104	Клавиатура	2360560031	2009	1	5 000,00
105	Сетевой фильтр	2360560031	2009	1	5 000,00
106	Процессор Core2 Dual без ПО	2360560032	2009	1	50 000,00
107	Монитор	2360560032	2009	1	50 000,00
108	Колонки	2360560032	2009	1	6 000,00
109	Мышь	2360560032	2009	1	4 000,00
110	Клавиатура	2360560032	2009	1	5 000,00
111	Сетевой фильтр	2360560032	2009	1	5 000,00
112	Процессор Core2 Dual без ПО	2360560033	2009	1	50 000,00
113	Монитор	2360560033	2009	1	50 000,00
114	Колонки	2360560033	2009	1	6 000,00
115	Мышь	2360560033	2009	1	4 000,00
116	Клавиатура	2360560033	2009	1	5 000,00
117	Сетевой фильтр	2360560033	2009	1	5 000,00
118	Процессор 06174	2360560035	2009	1	76 000,00
119	02274 Монитор 17 «LG LCD 1760T»	2360560035	2009	1	28 000,00

120	03451 UPS Vivaldi 650 VA+стабилизатор	2360560035	2009	1	10 500,00
121	06283 Office Pro 2007Win 32 Russian 1 pk DSP ORT OEL V2 MILK(программа)	2360560035	2009	1	66 000,00
122	Клавиатура Genius KB 110 PS2. 697114	2360560035	2009	1	1 200,00
123	Мышь Defender Def 2330	2360560035	2009	1	800,00
124	Принтеры лазерные	2360560007- 2360560008	2009	2	98 000,00
125	Настенная сплит- система	2360590010- 2360590012	2009	3	152 400,00
126	Кондиционер SAMSUNG	2360590014	2009	1	19 990,00
127	Кондиционер(сплит система) настенный	2360590016 - 2360590017	2017	2	180 000,00
128	Принтеры лазерные HP LaserJet P1005 CB410A	2360560022- 2360560023	2009	2	66 000,00
129	Копировальные аппараты (принтер, сканер, копир)HP LaserJet CB 537AM1120	2360560024-25- 2360560026	2009	3	150 000,00
130	Факс Panasonic	2360580004- 2360580005	2009	2	81 980,00
131	Телевизор	2360590022	2009	1	48 990,00
132	Холодильник	2360590024	2009	1	39 990,00
133	Принтер SAMSUNG 1640	2360560028- 2360560029	2009	2	52 000,00
134	Процессор без П/О Dual Core 2.4/G31/102Mb/250Gb/256Mb/DVD-RW/k	2360560054- 2360560055	2012 фев	2	93 332,00
135	Принтеры лазерные HP LaserJet P1005 CB410A в месте картриджем	2360560056- 2360560057	2012 апр	2	38 000,00
136	Принтер лазерный HP цветной	2360560058	2012 май	1	35 000,00
137	Телефонный аппарат факсовый	2360580008	2012 август	1	21 000,00
138	Монитор 18,5 Beeng GL930AM Multimedia Black 5 ms LED N/O	2360560059- 2360560060	2012 август	2	39 200,00
139	Принтер лазерный ML-16	2360560061- 2360560063	2012 август	3	50 700,00
140	Копировальный аппарат	2360560064- 2360560065	2012 август	2	61 000,00
141	Монитор LCD	2360560079- 2360560082	2012 сентяб	4	66 672,00
142	Процессор	2360560083-	2012 сентяб	4	191 064,00

		2360560086			
143	Сканер HP Scanjet G2710	2360560087	2012 октяб	1	16 900,00
144	Генератор бензиновый "Тайфун" 6500 S	2360510001- 2360510002	2013 нояб	2	252 221,76
145	Зеркальный фотоаппарат EOS 7D EFS18-55 IS KIT	2360560091	2013 дек	1	244 000,00
146	Многофункциональное устройство HP Laser Jet Pro MFP M127fn	2360560102- 2360560104	2014 май	3	149 970,00
147	Монитор (24LED)	2360560106	2014 дек	1	38 990,00
148	Системный блок процессор (I5/6GB/HDD500Gb/GT630)	2360560107	2014 дек	1	139 360,00
149	Цифровая видеокамера Canon HFM 506	2360590037	2014 дек	1	168 266,00
150	Ноутбук Sony VAIO SVF (белый) Core 3i/4gb/750 hdd/gt7401gb/win	2360560108	2014 дек	1	179 150,00
151	Насос для воды Этолон SGP40F/SGP40F	2360510005	2015 ноя	1	151 400,00
152	Бензиновый генератор Этолон SPG5000/SPG5000	2360510006	2015 ноя	1	82 100,00
153	Газовый счетчик для учета газа, сигнализатор загазованности и отключающее устройства	2360530012	2015 дек	1	180 000,00
154	Акустическая система 2.1 Logytec, 55Вт(колонка)	2360590040	2015 дек	1	30 000,00
155	Монитор Samsung 21.5 1920*1080	2360560109	2015 дек	1	39 000,00
156	Принтер лазерный цветной Canon LBP-7018C	2360560110	2016 июнь	1	55 920,00
157	Ноутбук	2360560115	2018 октябрь	1	216 657,28
158	Цифровой фотоаппарат Canon EOS77D Kit (EF-S 18-135 mm f/3,5-5,6 IS NANO USM)	2360560114	2018 октябрь	1	338 980,00
159	Сплит -система настенная Elenberg	2360560111- 2360560112	2016 июнь	2	137 700,00
160	Источник бесперебойного питания	2360560132- 2360560133	2019дек	2	60 000,00
161	Монитор для компьютера	2360560134- 2360560135	2019дек	2	80 000,00
162	Источник бесперебойного питания	23602560118- 2360560119	2019дек	2	52 500,00
163	Ноутбук мультимедийный	2360560120	2019дек	1	130 000,00
164	Уничтожитель для бумаги	2360560121-122	2019дек	2	70 000,00
165	Видеокамера	2360560136	2019 декабрь	1	230 000,00
166	Фотоаппарат цифровой	2360560137	2019 декабрь	1	128 000,00

167	Принтер	2360560123- 2360560127	2019дек	2	85 000,00
168	Процессор	2360560124	2019дек	1	210 000,00
169	Принтер	2360560066	2018	1	150 000,00
170	Усилитель колонка звуковая	2360560138	2019 декабрь	1	179 990,00
171	Аксиометр	236003000010	2020 авг	1	219 000,00
172	Измирительный прибор	236000300011-12-13- 14-15	2020 авг	5	145 000,00
173	Фотокамера для аэрофотосъемки (фотоловушка) предназначенная для съемки без участия человека с автоматическим запуском от датчика движения.	2360560139- 2360560140	2020 сентябрь	2	280 000,00
174	Видеокамера	236009000045	2021 июнь	1	155 555,00
175	Ноутбук (бюджетный)	236006000106-107	2021 июнь	2	380 800,00
176	Монитор	236006000110	2022 апрель	1	72 800,00
177	Монитор 1	236006000111	2022 апрель	1	72 800,00
178	Планшет	236006000112	2022 апрель	1	110 544,00
179	Принтер	236006000113	2022 апрель	1	75 824,00
180	Планшет	236006000114	2022 апрель	1	122 864,00
181	Принтер	236006000115	2022 апрель	1	156 576,00
182	Системный блок	236006000116	2022 май	1	344 000,00
183	Системный блок	236006000117	2022май	1	344 000,00
184	Сканер	236006000118	2022 май	1	439 990,00
185	Компьютерное оборудование (клавиатура)	236006000119	2022май	1	7 000,00
186	Компьютерное оборудование (клавиатура)	236006000120	2022май	1	7 000,00
187	Кондиционер (сплит система)	236008000001	2022 май	1	208 990,00
188	Принтер	236006000121	2022 июль	1	112 500,00
189	Принтер	236006000122	2022 июль	1	112 500,00
190	Принтер	236006000123	2022 июль	1	112 500,00
191	Принтер	236006000124	2022 июль	1	112 500,00
192	Приобретение Ноутбука	236006000125	2022 июль	1	278 240,48
193	Приобретение Ноутбука	236006000126	2022 июль	1	278 240,48
194	Приобретение Ноутбука	236006000127	2022 июль	1	278 240,48
195	Приобретение Ноутбука	236006000128	2022 июль	1	278 240,48
196	Ноутбук Acer Aspire 3 A315	236006000129- 236006000133	2022 август	5	1 094 357,60
197	Мотопомпа	(2370630081)-	12.12.18	1	150 000,00

		236009000047			
198	Бинокль	(237004000008)- 236009000050	2021 авг	1	28 400,00
199	Бинокль	(237004000009)- 236009000051	2021 авг	1	28 400,00
200	Громкоговоритель 1	(237004000030)- 236009000052	2022 апрель	1	13 440,00
201	Громкоговоритель	(237004000031)- 236009000053	2022 апрель	1	13 440,00
202	Переплет	(237004000032)- 236009000054	2022 апрель	1	87 236,80
203	Весы	(237001000001)- 236003000016	2022 апрель	1	11 200,00
204	Штангенциркуль	(237004000054)- 236003000017		1	28 700,00
205	Бинокль	(237004000055)- 236009000055	2022 май	1	36 777,00
206	Бинокль	(237004000056)- 236009000056	2022 май	1	36 777,00
207	Бинокль	(237004000057)- 236009000057	2022 май	1	36 777,00
208	Бинокль	(237004000058)- 236009000058	2022 май	1	36 777,00
209	Борона дисковая БДФ2,4(навесная)	236009000062- 236009000066	2023 август	5	7 316 120,00
210	Мотор редуктор цилиндрическо- планетарный,двухступенчатый. Мотор лодочный	236009000067	2023 сентябрь	1	1 845 959,00
211	Компьютерное оборудование (переходник для фотоаппарата)	236006000140	2023 октябрь	1	78 276,80
212	Приобретение передатчик радиоканальный (Рация)	236009000068- 236009000082	2023 ноябрь	15	629 985,00
213	Видеорегистратор	236009000083- 236009000114	2023 декабрь	32	1 251 482,56
	Жиыны				24 205 833,72
КММ Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесіне өтеусіз түсу					
214	Мотопомпа бензиновая	(236056000018)- 236009000048	2018 ноябрь	1	322325

215	Мотопомпа бензиновая	(236056000020)- 236009000049	2018 ноябрь	1	150775
	Жиыны				473 100,00
«Сайпем Қазақстан» компаниясының өтеусіз түсімі					
216	Levenhuk D870T тринокуляр микроскоп с камерой и фотоаппаратом для измерение организмов	2360550002	2015	1	428960
217	Дночерпатель бентосный(ковш Ван Вина) 0,025 M2 S1426100	2360590037	2015	1	474880
218	Весы РА -214С (200гх0.0001г, автоматическая калибровка), Ohaus	2360530011	2015	1	434560
219	МБС-10, микроскоп для просмотра в падающем и проходящем свете	2360550003	2015	1	244160
220	Сеть Апштейна S12301100 (Планктонная)	2360590038	2015	1	124992
221	Холодильник для проб GA(C)B379SLGA.LG	2360590039	2015	1	89040
222	PT 250 Standard Photometer	2360530003	2006	1	756291
223	Микроскоп, ДРУ - 092	2360550001	2006	1	54000
224	Проектор «InFocus X2»	2360590005	2004	1	273837
225	Модем	2360560049	2007	1	9629
226	Ноутбук Dell Inspiron 5521	2360560092	2013	1	272550
227	Компьютер HP D5S29EA Pro 3500 MT	2360560093	2013	1	280740
228	Монохромный принтер МФУ Canon I-Sensys 4730	2360560094	2013	1	37970
229	USB Винчестер BUFFALO MiniStation HD-PCT2.0U3GB-RU	2360560095	2013	1	29640
230	Зеркальной фотоаппарат Canon EOS 7D body	2360560096	2013	1	394180
231	Компактный фотоаппарат Canon PowerShot SX 160 IS	2360560097	2013	1	28960
232	Компактный фотоаппарат Canon PowerShot SX 160 IS	2360560098	2013	1	28960
233	Компьютер в комплекте	2360560113	2018 сентябрь	1	160000
234	GPS-Навигатор Garmin eTrex 20	2360530008	2013	1	50000
235	GPS-Навигатор Garmin eTrex 20	2360530009	2013	1	50000
236	GPS-Навигатор Garmin eTrex 20	2360530010	2013	1	50000
	Жиыны				4 273 349,00
«Табиғат әлемі» экологиялық-ағарту орталығы мекемесінен өтеусіз түсім					

237	Ноутбук	2360560051	2011	1	90000
238	Ноутбук	2360560052	2011	1	90000
239	Фотоэлектрическая станция(Солнечная батарея) ВЕКАР в комплекте (контроллер, инвентор, аккумуляторная батарея, комплект инсталляционной, лампа)	2360590034- 2360590035	2011	1	381000
	Жиыны				561 000,00

«Монтажнаулықұрылыс» компаниясы АҚ-нан тегін түбіртек 013

240	Кондиционер оконный	2360590036	2012	1	9033,07
	Жиыны				9033,07

КММ Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесіне өтеусіз түсу

241	Мотопомпа	236009000040-41-42- 43-44	2020 июль	5	497 500,00
242	Плуг	236014000001-02	2020 июль	2	550 000,00
	Жиыны				1 047 500,00

ЖШС Раджаса К өтеусіз түсу

243	Цифровой фотоаппарат Canon EOS R5Body	236009000060	2023 май	1	1 628 580,80
244	Объектив Canon EF70-200mm1/4	236009000061	2023 май	1	975 912,00
	Жиыны				2 604 492,80

"Novajet" ЖШС тегін демеушілігі

245	Радиостанция Motorola DP 4800e (403-470MHz)с зарядым устройством,блок питания 220/12ВТ)	235009000115-116- 117-118	2024 февраль	4	2 055 903,36
246	Радиостанция Motorola DP 4400e (403-470MHz)с зарядым устройством)	235009000119-120- 121-122-123-124-125- 126-127-128	2024 февраль	10	3 574 256,00
247	Радиостанция Motorola DM4600E MDM28QNN9VA2AN radio (антенна 3дб в комплекте)	235009000129-130- 131-132-133-134	2024 февраль	6	2 947 129,92
	Жиыны				8 577 289,28
	Жалпы шоттың сомасы 2360				41 751 597,87

№р/н	Атауы	Инв №	шығарылған жылы	01.04.2024ж. қалғаны	
				саны	сомасы
248	Металлический файл кабинет	2370630001- 2370630002	2009	2	40000
249	Компьютерный стол	2370630003-04-05-	2009	4	36000

		2370630007			
250	Компьютерный стол	2370630008	2009	1	9000
251	Компьютерный стол (прямоугольник)	2370630009- 2370630010	2009	2	24000
252	Стол руководителя ДС-18	2370630011	2009	1	24515
253	Стол приставной –S ДС - 9	2370630012	2009	1	12125
254	Ножки хром мод	2370630013	2009	1	11250
255	Тумба мобильная	2370630014	2009	1	12590
256	Стол тумба	2370630015	2009	1	12850
257	Стол журнальный	2370630016	2009	1	9990
258	Тумба сервисная	2370630017	2009	1	20875
259	Шкаф для одежды	2370630018	2009	1	22265
260	Шкаф со ст.дверью	2370630019	2009	1	23065
261	Шкаф для документов	2370630020	2009	1	24015
262	Арго кожа/пл	2370630021	2009	1	22750
263	Венера гоб кожзам/пластик	2370630022- 2370630023	2009	2	29500
264	Кресло атлант кожа/дерево	2370630024	2009	1	29400
265	Маджестик М гоб/кзам пластик	2370630025- 2370630028	2009	4	40940
266	Шкаф для одежды	2370630029	2009	1	20500
267	Компьютерный стол руководителя	2370630030	2009	1	17000
268	Компьютерный стол (прямоугольник)	2370630031	2009	1	17500
269	Стеллаж для документов	2370630033- 2370630034	2009	2	22000
270	Металлический файл кабинет	2370630035	2009	1	17000
271	Шкаф книжный	2370630036- 2370630037	2009	2	37000
272	Стеллаж	2370630038	2009	1	31435
273	Тумба приставная	2370630039	2009	1	12927
274	Конференц приставка	2370630040	2009	1	5049
275	Шкаф	2370630041	2009	1	30608
276	Стол угловой 70/70	2370630042	2009	1	9000
277	Стол компьютерный	2370630043	2009	1	20000
278	Шкаф плательный	2370630044	2009	1	31000
279	Стеллаж для документов	2370630045	2009	1	16000
280	Тумба подкатная с ящиками	2370630046-	2009	2	20000

		2370630047			
281	Стол приставка	2370630048	2009	1	12000
282	Стол начальника	2370630049- 2370630050	2009	2	40000
283	Стол руководителя	2370630051	2009	1	28000
284	Стол приставка	2370630052	2009	1	12500
285	Тумба мобильная	2370630053	2009	1	6500
286	Стол компьютерный	2370630054	2009	1	8500
287	Конференц стол «С» КСТ -3/Б	2370630055	2009	1	44200
288	Тумба мобильная	2370630056- 2370630057	2009	2	17130
289	Шкаф для документов	2370630058- 2370630059	2009	2	37000
290	Шкаф для одежды	2370630060	2009	1	16800
291	Офисные столы	2370630062	2009	1	15200
292	Сейф	2370630064	2009	1	45360
293	Сейф метал. (файл кабинет)	2370630065- 2370630066	2009	2	110000
294	Компьютерный стол	2370630091- 2370630095	2011	5	120000
295	Стол офисный ССМ-СТЭ160х120Л/Д	2370630129	2012 сентяб	1	25000
296	Шкаф 2д-V_006 Валерия	2370630130	2012 сентяб	1	33000
297	Стол офисный деревянный ССМ-СТ 120х80Л/Д	2370630131	2012 сентяб	1	21100
298	Офисные металлическая мебель FC-013 1029-463-620	2370630132	2012 сентяб	1	55619
299	Офисные металлическая мебель FC-014 1324-463-620	2370630133- 2370630134	2012 сентяб	2	129440
300	Офисный металлический шкаф FC-013 1029*463*620	2370630135- 2370630136	2012 окт	2	88900
301	Шкаф комбинированный и гардеробный	2370630137- 2370630139	2012 нояб	3	66000
302	Стол офисный деревянный	2370630140	2012 нояб	1	13000
303	Шкаф комбинированный ШК186х72 СБ(ДЛ-021)	2370630141	2012 нояб	1	40000
304	Шкаф комбинированный гардероб ССМ-КГ-217х71	2370630142	2012 нояб	1	30000
305	Стенд Государственной символикой РК	2370640001	2014	1	22400
306	Стенд размер 2,40х1,22 джокерный конструкцией	2370640003	2014	1	72528

	размер 2,5мх2м				
307	Шкаф вертикальный для документов с четырьмя выдвижными ящиками, для бумаги формата фулскап VFC 4	2370630143-2370630144	2014 дек	2	113720
308	Кресло ATLANT extra LE-A 1.031	2370630145	2014 дек	1	89196
309	Кресло Orion steel chrome LE-A	2370630146	2014 дек	1	87840
310	Сейф FRS-51 KL	2370630147	2014 дек	1	51110
311	Бинокль	2370630148-149-151-2370630152	2014 дек	4	103200
312	Щит пожарный закрытого типа ЩПЗ метал.сетка	2370630153	2015 ноя	1	65000
313	Ящик для песка	2370620001	2015 дек	1	28000
314	Огнетушитель порошковый	2370630170-2370630177	2015 дек	8	44000
315	Стол руководителя	2370630154	2015 дек	1	185223
316	Приставка	2370630155-2370630156	2015 дек	2	254318
317	Тумба с дверкой и замком	2370630157	2015 дек	1	112740
318	Стол переговорный	2370630158	2015 дек	1	161447
319	шкаф для одежды	2370630159	2015 дек	1	158965
320	шкаф для документов с замком	2370630160	2015 дек	1	169836
321	шкаф для сувениров	2370630161	2015 дек	1	152418
322	Кресло для посетителя samba	2370630162-2370630169	2015 дек	8	188000
323	Герб РК 0,5 м(СТРК989-2014)	2370640004	2016 июль	1	48000
324	Герб РК 500 мм	2370630181	2019 нояб	1	60000
325	Герб РК 500 мм	2370630182	2019 нояб	1	60000
326	Герб РК 500 мм	2370640005	2016 окт	1	41500
327	Флаг РК 1м х 2м	2370640006	2016 окт	1	10000
328	Жилет спасательный	237004000010-29	2021 дек	20	135780
329	Юрта	237004000033	2022 апрель	1	937000
330	Спасательный жилет 16400	237004000034-53	2022 апрель	20	328000
331	Телефон Panasonic	(2360590018-19-20)237003000322-324	2009	3	5970
332	Панасоник KXFT-965 RU с двумя трубками (телефон факс)	(2360580007)-237004000060	2011	1	41223
333	Радиотелефон	(2360560125-2360560126)-	2019дек	2	40000,00

		237004000061-62			
334	Телефон «Panasonic KX-TS2350»	(2360590008)- 237004000063	2004	1	2074
335	Телефон – факс «Panasonic KX-FT78»	(2360590009)- 237004000064	2004	1	31124
336	Огнетушитель водно- ранцевый	237002000002- 237002000046	2023 август	45	1058400
337	Герб РК (уличный 500мм)	237004000065	2023 ноябрь	1	20120
	Жиыны				6 606 530,00

КММ Атырау орман және жануарлар дүниесін қорғау мекемесіне өтеусіз түсу

338	Рукав пожарный	2370630183-262	2018 ноябрь	80	596520,00
339	Рукав пожарный	2370630263-342	2018 ноябрь	80	486000,00
	Жиыны				1 082 520,00

"Сайпем Қазақстан" (016) компаниясынан өтеусіз түсу

340	Стол металлические	2370630096- 2370630105	2012	10	234470
341	Беседка металлический	2370630106- 2370630109	2012	4	1004856
342	Контейнер металич с крышкой	2370630110- 2370630119	2012	10	307040
343	Туалетная кабина	2370630120- 2370630125	2012	6	907200
344	Стеллажи-шкафы, комплект 4 шт, (стандарт, высота 2,2 м, ширина 0,77 м), материал-доска из прессованных опилок, ДСП, серый	2370630129	2015	1	128800
	Жиыны				2 582 366,00

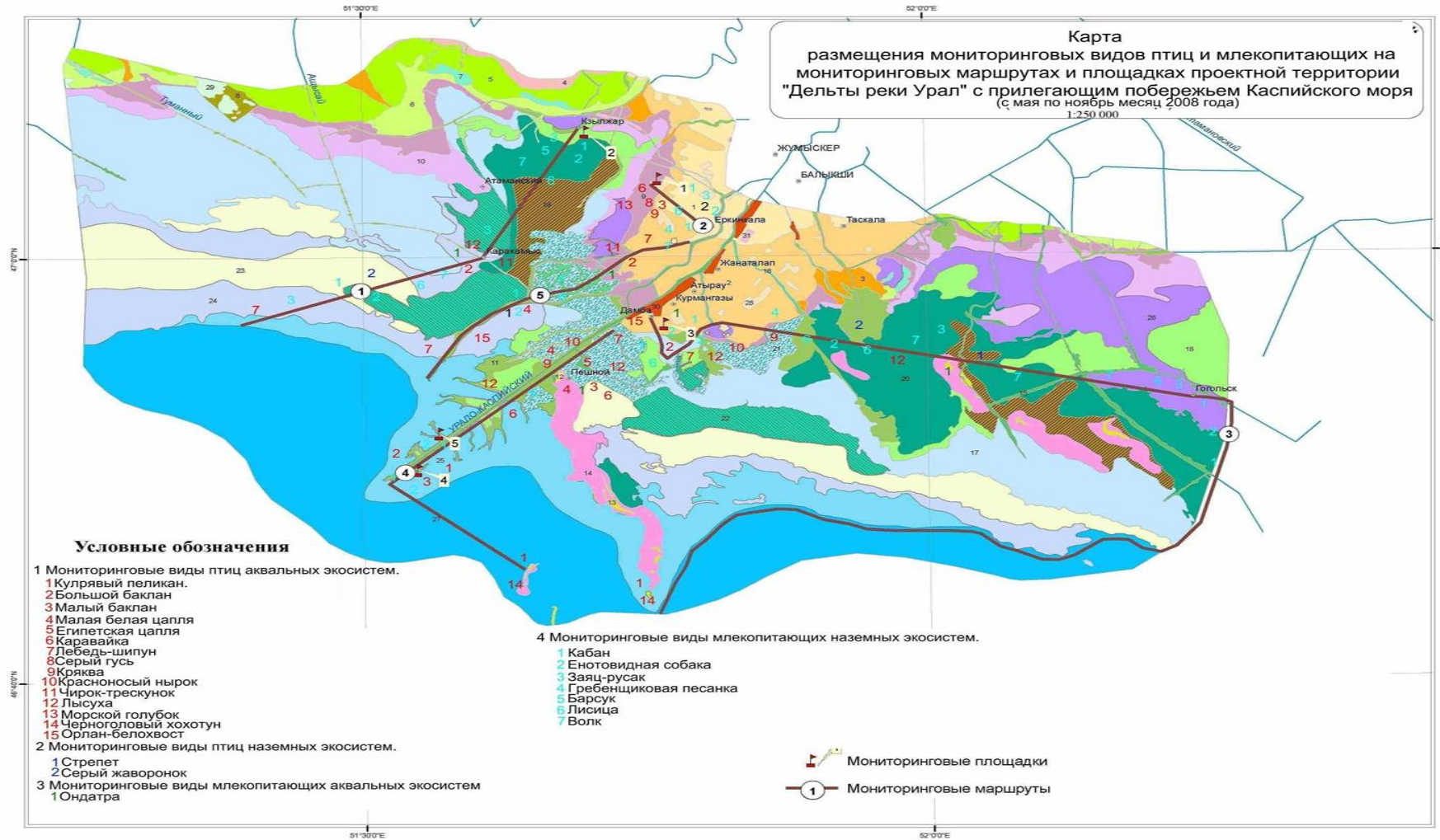
«Монтажнаулықұрылыс» (016) компаниясы АҚ-нан өтеусіз түсу

345	Жилой вагон	2370630128	2012	1	184210,33
	Жиыны				184 210,33
	Жалпы шоттың сомасы 2370				10 455 626,33

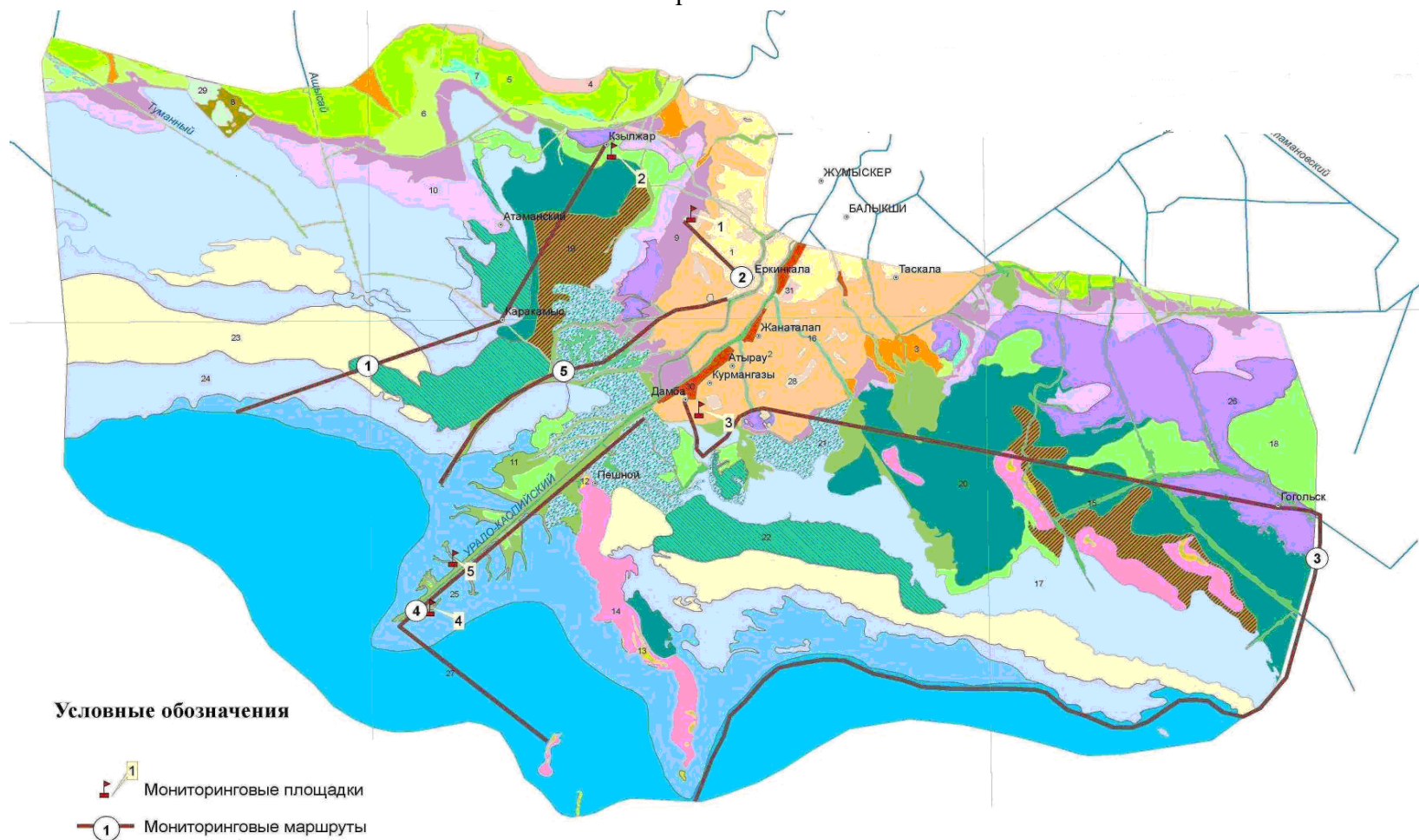
№р/н	Атауы	Инв №	шығарылған жылы	01.04.2024ж. қалғаны	
				саны	сомасы
346	Диспенсер для воды напольный	(237004000059)- 238308000001	2022 август	1	68 200,00
	Жалпы шоттың сомасы 2383				68 200,00

№р/н	Атауы	Инв №	шығарылған жылы	01.04.2024ж. қалғаны	
				саны	сомасы
347	Нежилые Здания (2321)	2321120001	2016	1	70 835 000,00
	Жалпы негізгі қорлар				506 306 453,36

Каспий теңізінің іргелес жағалауы мен Жайық өзені атырауының жобалық аумағының мониторингтік маршруттары мен алаңдарында құстар мен сүтқоректілердің мониторингтік түрлерін орналастыру картасы

«Ақжайық» резерватының аумағында орнито және териофаунаны байқау бойынша мониторингтік маршруттар мен мониторингтік алаңдардың картасы

Туристтік маршруттардың сипаттамасы мен схемасы

1. Туристтік маршрут №1 «Табиғат әлемі»

ҚР АШМ ОШМК 2010 жылғы 7 шілде №242 бұйрығымен бекітілген.

Маршрут резерваттың күзет аймағы арқылы өтеді (карта-схема № 1).

Маршрут түрі: автомобильді

Маршрут мақсаты: танымдық экскурсия

Маршрут бағыты: Тоневой участок, п. Дамба, урочище Зарослый, участок «Беркутчи».

Маршрут қашықтығы: 46 км

Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 5 сағат 50 мин

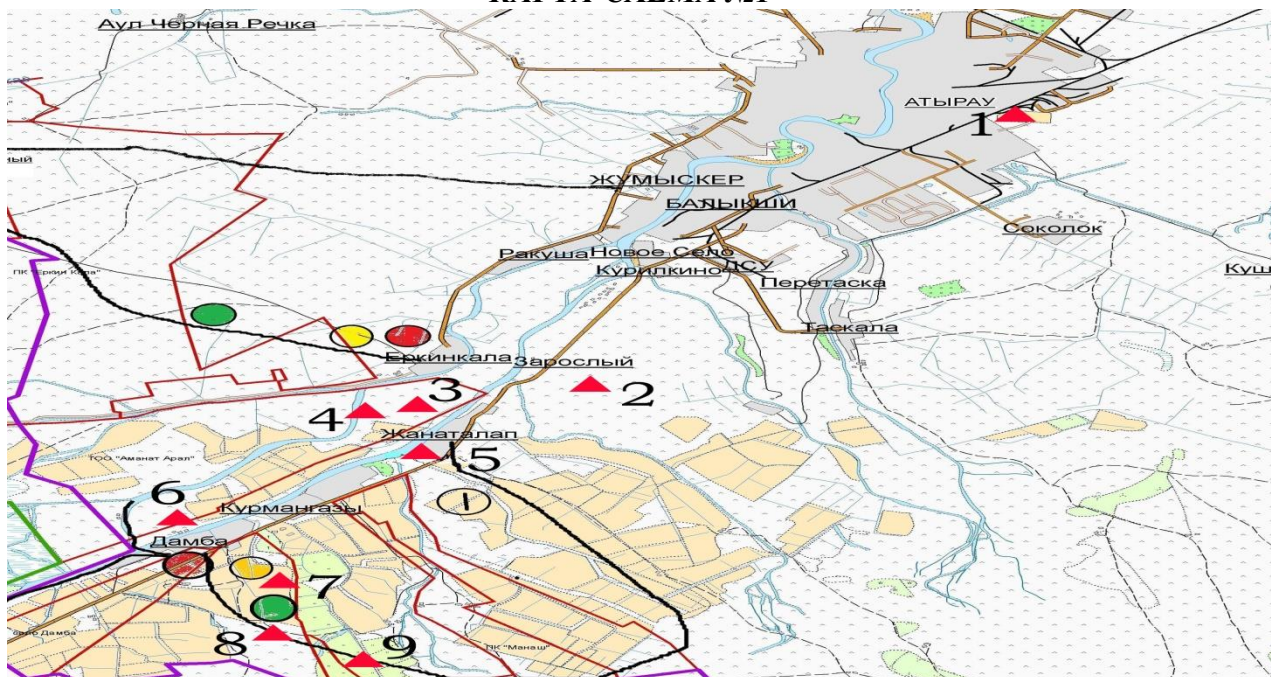
Маршрут мерзімі: сәуір айынан маусым айына дейін

Топтағы экскурсанттар саны: 30 адам. Аптасына экскурсиялық топтардың шегі 1-ден аспайды (рекреациялық жүктеме).

Маршруттың схемасы:

«Атырау- Зарослый –Дамба»

КАРТА-СХЕМА №1

Туристтік маршрут №2 « Су әлемі»

ҚР АШМ ОШМК 2010 жылғы 7 шілде №7 бұйрығымен бекітілген.

Маршрут резерваттың күзет аймағы арқылы өтеді (карта-схема № 2).

Маршрут түрі: автомобильді, су үстінде

Маршрут мақсаты: танымдық экскурсия

Маршрут бағыты: п. Дамба, Пешной, су акваториясы, Каспий теңізіне

Маршрут қашықтығы: 64 км

Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 7 сағат 10 мин

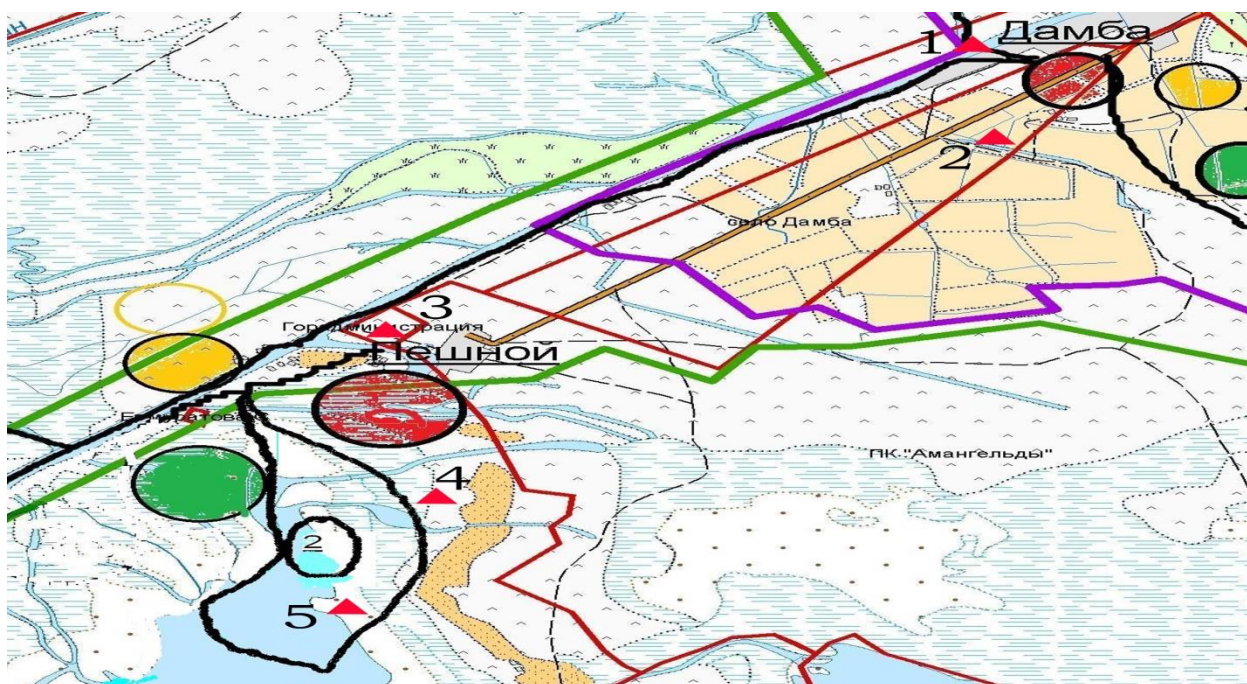
Маршрут мерзімі: тамыз айынан қазан айына дейін

Топтағы экскурсанттар саны: 4 адам. Аптасына экскурсиялық топтардың шегі 1-ден аспайды (рекреациялық жүктеме).

Маршруттың схемасы:

Атырау-Пешной-Каспий теңізі

КАРТА-СХЕМА №2 экомаршрут «Су әлемі»

Туристтік маршрут №2 «Дала әлемі»

ҚР АШМ ОШМК 2012 жылғы 30 қазандағы №319 бұйрығымен бекітілген.
 Маршрут резерваттың күзет аймағы арқылы өтеді (карта-схема № 2).

Маршрут түрі: автомобильді, жаяу жүрісті, велосипед арқылы

Маршруттың мақсаты: танымдық экскурсия

Маршрут бағыты: Атырау - Каменный-Еркінқала

Маршрут қашықтығы: шамамен 34км

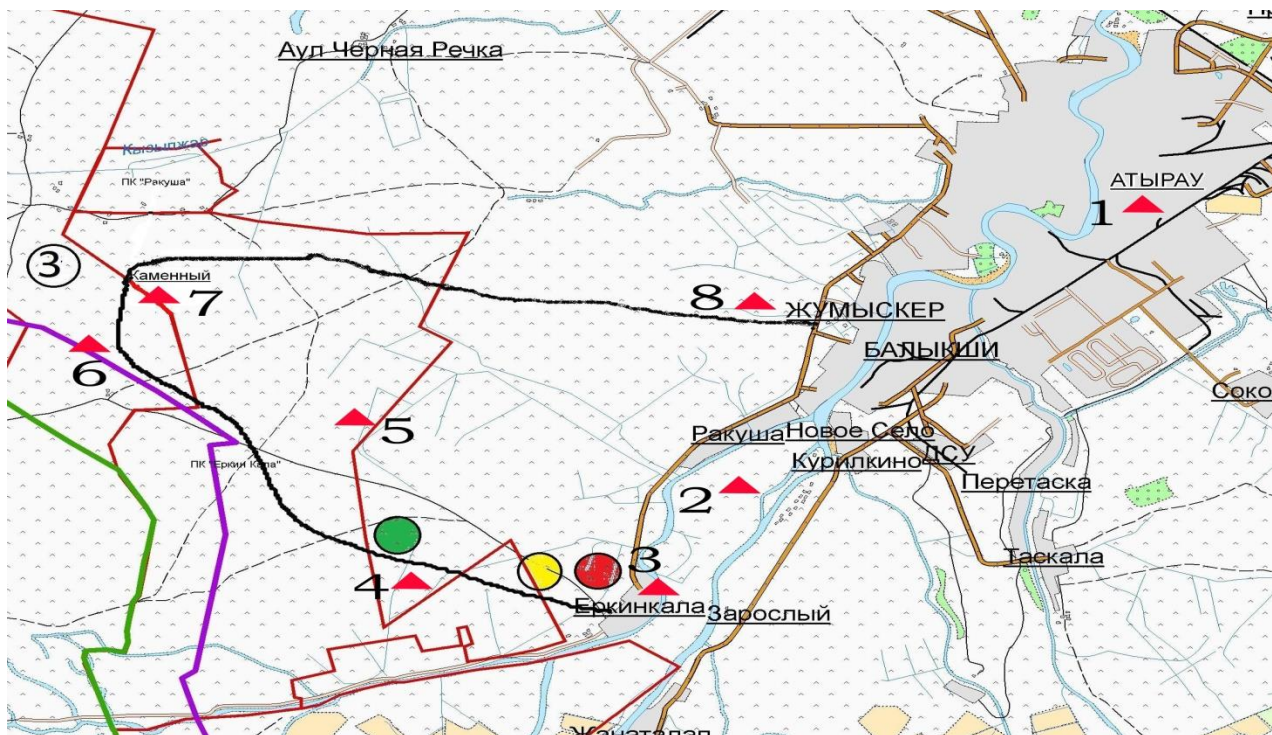
Ұзақтығы: аялдамаларды ескере отырып, 4 сағат 10 мин

Маршрут мерзімі: шілде айынан қазан айына дейін

Топтағы экскурсанттар саны: 15 адам. Аптасына экскурсиялық топтардың шегі 1-ден аспайды (рекреациялық жүктеме).

Маршрут схемасы

Атырау-Еркінқала-Каменный
КАРТА –СХЕМА № 3 экомаршрут «Дала әлемі»

Туристтік маршрут №4 «Құстар әлемі»

ҚР АШМ ОШМК 2012 жылғы 30 қазандағы №319 бұйрығымен бекітілген.

Маршрут резерваттың күзет аймағы арқылы өтеді (карта-схема № 4).

Маршрут түрі: автомобильді, су үстінде, аралас

Маршруттың мақсаты: танымдық экскурсия

Маршруттың бағыты: п. Дамба, Приморский канал, су айдыны, р. рукав «Золотой», п. Дамба.

Маршрут қашықтығы: 57 км.

Ұзақтығы: құстарды бақылау аялдамаларын ескере отырып, 5 сағат 15 мин

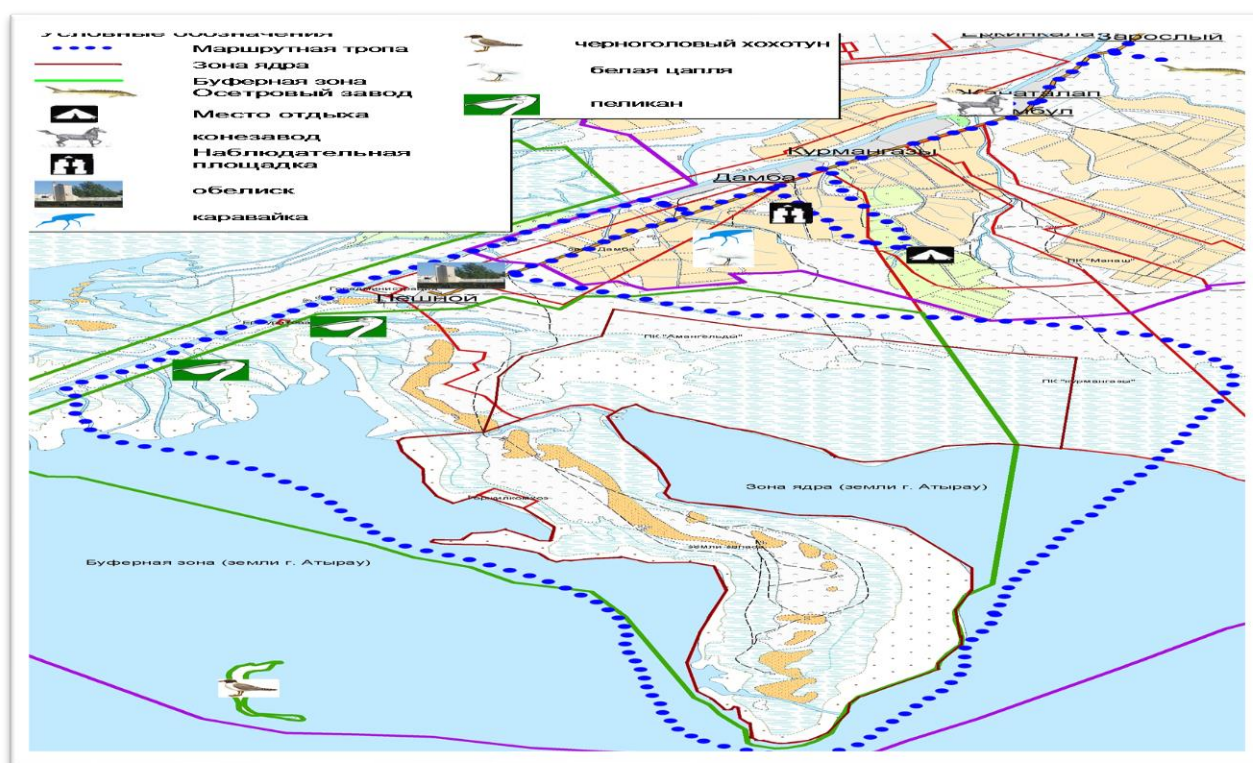
Маршрут мерзімі: мамырдан қазан айларын қоса алғанда..

Топтағы экскурсанттар саны: әр топқа 10 адам. Аптасына экскурсиялық топтардың шегі 1-ден аспайды (рекреациялық жүктеме).

Маршрут схемасы:

Атырау – Приморский каналы – Каспий теңізінің акваториясы – Жайық өзені – Дамба

КАРТА-СХЕМА №4 экомаршрут «Құстар әлемі»

Сондай-ақ, резерваттың негізгі бағыттарының бірі – жергілікті тұрғындарға экологиялық туризмді дамыту бойынша қызметтерін көрсету үшін жағдай жасау, «Ақжайық» қорғаныс және күзет аймағында спорттық және әуесқой балық аулауды және әуесқой аңшылықты дамыту болып табылады.

ҚР «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар» туралы заңының 52-бабының 1-тармағының 13-тармақшасына сәйкес «Ақжайық» резерватының «буферлік аймағында» спорттық-әуесқойлық балық аулауды ұйымдастыру үшін екі аумақ бөлінген (канал "Приморский бекеті" "Сол жақ" кластерлік участкесінде", канал "Оң жақ Яицкий" "Оң жақ" кластерлік участкесінде).

Қосымша 24

ЕҚТА-ның негізгі құндылықтарының жалпы тізімі

ЕҚТА-ның негізгі құндылықтарының топтары
Эталонды экожүйелер
Маңызды экожүйелер (сирек кездесетін, жойылып бара жатқан, эндемикалық, экологияқ тұрақтандырушы функциялар)
Сулы-батпақты жерлер
Флораның сирек түрлері (ҚР Қызыл кітабы, МСОП)
Орех казахстанский - <i>Trapa kasachstanica</i> V.Vassil.

Сальвиния плавающая - <i>Salvinia natans</i> (L.) All.
Тюльпан Шренка - <i>Tulipa schrenkii</i> Regel.
Валлиснерия спиральная - <i>Vallisneria spiralis</i> L.
Пузырчатка обыкновенная - <i>Urticularia vulgaris</i> L.
Марсилия четырехлистная - <i>Marsilea quadrifolia</i> L.
Фаунаың сирек түрлері (ҚР Қызыл кітабы, МСОП)
Розовый пеликан – <i>Pelecanus onocrotalus</i> *
Кудрявый пеликан – <i>Pelecanus crispus</i> * - Dalmatian Pelekan – CD**
Желтая цапля – <i>Ardeola ralloides</i> * - Squacco Heron
Египетская цапля – <i>Bubulcus ibis</i> * - Buff-backed Heron
Малая белая цапля – <i>Egretta garzetta</i> * - Little Egret
Колпица – <i>Platalea leucorodia</i> * - Spoonbill
Каравайка – <i>Plegadis falcinellus</i> * - Glossy Ibis
Черный аист – <i>Ciconia nigra</i> * - Black Stork
Фламинго – <i>Phoenicopterus roseus</i> * - Flamingo
Краснозобая казарка – <i>Rufibrenta ruficollis</i>
Лебедь-кликун – <i>Cygnus cygnus</i>
Малый лебедь – <i>Cygnus bewickii</i>
Мраморный чирок - <i>Anas angustirostris</i>
Белоглазая чернеть – <i>Aythya nyroca</i>
Савка – <i>Oxyura leucocephala</i>
Скопа – <i>Pandion haliaetus</i>
Змееяд – <i>Circus gallicus</i>
Орел-карлик – <i>Hieraaetus pennatus</i> *
Степной орел – <i>Aquila rapax</i>
Могильник – <i>Aquila heliaca</i>
Беркут – <i>Aquila chrysaetos</i>
Орлан-белохвост – <i>Haliaeetus albicilla</i>
Стервятник – <i>Neophron percnopterus</i>
Балобан – <i>Falco cherrug</i>
Сапсан – <i>Falco peregrinus</i>
Стерх – <i>Grus leucogeranus</i>
Серый журавль - <i>Grus grus</i>
Журавль-красавка – <i>Anthropoides virgo</i>
Султанка – <i>Porphyrio porphyrio</i>
Дрофа – <i>Otis tarda</i>
Стрепет – <i>Otis tetrix</i>
Дрофа-красотка или джек – <i>Chlamydotis undulata</i>
Кречетка – <i>Chettusia gregaria</i>
Тонкоклювый кроншнеп – <i>Numenius tenuirostris</i>
Черноголовый хохотун – <i>Larus ichthyaetus</i>
Чернобрюхий рябок – <i>Pterooles orientalis</i>
Белобрюхий рябок – <i>Pterooles alchata</i>
Саджа – <i>Syrthaptes paradoxus</i>
Филин – <i>Bubo bubo</i>
Перевязка – <i>Vormela peregusna</i>

Кожанок Бобринского – <i>Eptesicus bобрinski</i>
Каспийский тюлень*
Каспийский лосось
Кутум
Каспийская минога
Волжская многотычинковая сельдь
Белорыбица
Аңшылық-кәсіптік түрлер
Серый гусь
Пеганка
Кряква
Серая утка
Чирок-свистун
Чирок-трескун
Шилохвость
Свиязь
Широконоска
Красноносый нырок
Красноголовый нырок
Хохлатая чернеть
Морская чернеть
Лысуха
Турухтан
Большой веретенник
Большой кроншнеп
Серая куропатка
Волк
Шакал
Лисица
Корсак
Енотовидная собака
Горностай
Барсук
Заяц-русак
Ондатра
Кабан
Негізгі қорғалатын түрлер және жануарлардың үлкен кластерлері
Большой баклан
Серый гусь
Лебедь-шипун
Кряква
Серая утка
Чирок-свистун
Чирок-трескун
Красноносый нырок
Лысуха

Бірегей табиғи кешендер мен объектілер
остров Шалыга
Маңызы бар табиғи кешендер мен объектілер UNESCO, IBA
Биосферный Резерват - ЮНЕСКО
дельта реки Урал
Экожүйелік қызметтер
Тарихи және мәдени ескерткіштер
Каменный
Обелиск на Пешном
Рекреациялық және бальнеологиялық ресурстар
тағы басқалары
Зообентос